

LEÁNYCSERKÉSZKÖNYV

II. KÖTET

Szerkesztette:

Pillerné Tirczka Éva (Brazília)

Munkatársak:

**Bodnár Gábor (USA)
Friedrichné Strada Mária (USA)
Némethyné Kesserű Judit (USA)
Tóth Veremund OSB (Brazília)**

**Lajtaváryné Benedek Zsuzsanna (Argentína)
rajzaival**

**Műszaki kivitelezés:
Kerkayné Maczky Emese (USA)**

**Külföldi Magyar Cserkészszövetség
1997**

Ajánljuk ezt a könyvet
Bodnár Gábor és Dr. Némethy György
szeretett vezetőink emlékének.

**TESTVÉRKERESŐ
LEÁNYCSERKÉSZ**

Kedves Leánycserkészek!

Eddig talán nem tudtátok, hogy magyar leánycserkészek az egész világon vannak. Ha ezt a könyvet gondosan végiglapozzátok, meg is találjátok őket. De amíg nem juttok el odáig, máris elárulok nektek néhány érdekes adatot. Magyarországon 1919-ben alapították meg a leánycserkészetet. 1948-ban beszüntették, de közben Nyugaton már 1946-ban összetalálkoztak magyar lányok és elkezdtek cserkészkedni. 1989 óta újra vannak leánycserkészek Magyarországon, és a szomszédos országokban a Kárpát-medencében, és az Európában, Észak-Amerikában, Dél-Amerikában és Ausztráliában élő magyar és magyar származású lányok is tovább cserkészkednek.

Sok, különböző helyen lakó cserkészlány: cserkésztestvér. Ha egyszer véletlenül találkoztok egymással, meglátjátok, mindenki tud majd a másikkal beszélni, mert mindenki beszél magyarul. Aztán együtt fel tudjátok verni a sátraitokat, mert mindenki megtanult a cserkészetben sátrat verni, csomókat kötni; és este a tábortűznél ugyanazokat a népdalokat énekelitek majd, mint a többiek, mert mindenki sok magyar népdalt fog ismerni.

Ezt a könyvet a Külföldi Magyar Cserkészszövetség leánycserkészei írták, fiúcserkészvezetők segítségével, és ebben összefoglalták mindazt, amit az elmúlt 50 évben a magyar cserkészetben tanultak. A magyar leánycserkész az Isten-haza-embertárs és a magyarság szolgálatára szeretne felkészülni. Ezért a könyvben így sorakoznak a próbák: jellemnevelés, segítség a családban és az embertársaknak, magyarságismeret, és az egész anyagot szoros egységbe fogja össze az elméleti és gyakorlati cserkészismeret.

A könyvírásban segítettek: Argentínából: Benedek László, Benedekné Micsinay Mária; Ausztráliából: Hevesi-Bód Katalin, Kovássyné Medzihraczk Mariann; Brazíliából: Dömötörné Kokron Margit; Kanadából: Szókéné Zsigmond Zsófia; Svájcban: Arató László, Pilinszky Katalin; az Amerikai Egyesült Államokból: Clevelemből: Falk Viktor, Farkasné Gömöri Erika, Friedrich Anikó, Gaydáné Dolesch Melinda, Jánossyné Goda Ágnes, Madzsarné Osvay Erzsébet, Nádasné Ormay Ilona, Pellerné Falk Ildikó, Ft. Siklódy Sándor, Szentkirályi Pál, Táborné Fricke Andrea, Thurner Klára; New Jerseyből: Bodnár Ágnes, Cseh Tibor, Felsővályi Erzsébet és Ákos, Lendvai-Lintner Imre; New Yorkból Fischer Viktor, Dr. Gyulassy Miklós, Gyulassyné Hites Györgyi, Merényi Rita, Némethy Mária, Novák Kinga; Washingtonból: Dömötör Éva. Bár nincs már köztünk, Kristó-Nagy Katalin, a legelső leánycserkészkönyv és a fiúcserkészkönyvek illusztrátora is jelen van néhány rajzával e kötetben.

Argentínától Ausztráliáig és az USA-tól Svédorszáig sok száz lány készült cserkészpróbáira ebből az anyagból, és most szeretettel küldjük a magyarországi és a határon túli, kárpát-medencei magyar cserkészlányoknak is.

São Paulo, 1997. szeptember 9-én

Pillerné Tirczka Éva
Leánycserkész vezetőtisz

TARTALOMJEGYZÉK

A leánycserkész próbarendszer	belső fedőlap
Köszöntő (Pillerné Tirczka Éva)	4
A Baden-Powell próba követelményei	8
BADEN-POWELL PRÓBA	9
Baden-Powell élete és a cserkészzet megalapítása (keret).	9
Cserkészttörvényeink (1.)	11
Édesanyám, mint barátnőm (2.)	14
Órsi kirándulás (3.)	15
Eseménynaptár (4.)	17
Órsi napló (5.)	18
A cserkészotthon kitakarítása (6.)	18
Házimunka (7.)	20
A világcserekészlet története (8.)	21
Az egyenruha jelvényei (9.)	24
Elbeszélések (10.)	26
<i>Mi újság?</i>	26
A nő a magyar történelemben (IX–XVI. század) (11.)	28
A magyar háztáj jellegzetes állatai (12.)	31
Népdalok, amelyekben háziállat szerepel (13.)	33
Népballada (14.)	35
<i>A gyáva legény</i>	36
<i>Szép Ilona</i>	37
Népi játékok (15.)	39
Közmondások (16.)	41
Az Alföld népművészete (17.)	43
Kézimunka (18.)	45
Jeladás (19.)	47
Csomók (20.)	50
Természetmegfigyelés (21.)	52
A lakóhely növényvilága (22.)	55
Alakiságok (23.)	62
Tesztelés (24.)	63
A „Testvérkereső” elnevezés (25.)	64
Gödöllő próba követelményei	66
GÖDÖLLŐ PRÓBA	67
Gödöllői jamboree – 1933 (keret)	67
Cserkészttörvényeink (1.)	68
Osztálytársak (2.)	70
Árpádházi Szent Erzsébet legendája (3.)	71
Öregek otthonának meglátogatása (4.)	73
Ajándékkészítés őrsileg (5.)	74

Órsi sarok (6.)	75
Levelezés (7.)	76
<i>Miről levelezik egymással két külföldi?</i>	77
A magyar cserkészzet rövid története (8.)	78
Külföldön	82
A Külföldi Magyar Cserkészszövetség felépítése (9.)	86
Világtérkép (10.)	88
A Külföldi Magyar Cserkészszövetség csapatai	90
Versesfüzet (11.)	92
Elbeszélés (12.)	95
<i>Mátyás király Gömörben</i>	95
A nő a magyar történelemben (XVI–VIII. század) (13.)	98
Foglalkozásokról szóló népdalaink (14.)	99
Népszokás (15.)	101
Dunántúli komálás	101
A Felvidék népművészete (16.)	102
Mit kell tenni, amíg az orvos megérkezik? (17.)	104
Tábori szerszámok (18.)	108
Tábori építmények (19.)	109
Tűzhelyek (20.)	111
Tábori konyha- és takarítószolgálat (21.)	112
Magatartás szolgálatban (22.)	114
Éjjeli őrség (23.)	115
Szabadtéri játékok (24.)	117
Testedzés (25.)	119
Kedvenc időtöltésed (26.)	122
A Gödöllő próba (27.)	123
A Teleki próba követelményei	124
TELEKI PRÓBA	125
Dr. gróf széki Teleki Pál élete (keret)	125
Teleki-mondások (1.)	127
Feladataink a mindennapi életben (2.)	128
Órsi ebéd (3.)	129
Receptek	131
Mosás, vasalás, hajtogatás (4.)	135
A világ leánycserkészzetének története (5.)	137
Virágének (6.)	139
Elbeszélések erdélyi íróktól (7.)	140
<i>A palóc és a székely legény</i>	140
<i>Mese a kék hegyekről</i>	141
A magyar nő a történelemben (XIX–XX. század) (8.)	146
Erdélyi népdalok (9.)	148
Az erdélyi tájhoz fűződő mondák (10.)	151
<i>Réka királyné sírja</i>	151
<i>Rapsonné</i>	152
Erdély népművészete (11.)	154

Leánycserkésztszaka (12.)	157
Betegápolás (13.)	158
Csomók (14.)	161
Térképismeret (15.)	163
Becslés (16.)	166
Időjárás (17.)	168
Csatakiállítás (18.)	170
Kerékpár vagy más sportfelszerelés javítása (19.)	172
Terepszűrés (20.)	174
Testedzés (21.)	176
A Teleki próba követelményei (22.)	177
A Pax Ting próba követelményei	178
PAX TING PRÓBA	179
Pax Ting története (keret)	179
A Krisztus-tanítvány imája (1.)	183
Kapcsolatom Istennel (2.)	184
Őrsi beszámoló a Magyar Cserkésznek (3.)	185
A csapatfelszerelés karbantartása (4.)	186
Nemzetközi őrsi ebéd (5.)	187
Családi ebéd vagy vacsora elkészítése (6.)	190
A magyar leánycserkész története (7.)	191
Novellák, elbeszélések (8.)	195
<i>Honvág</i>	195
<i>A vándorló könyv</i>	198
Lányokról szóló népdalok (9.)	200
Népi táncjátékok (10.)	204
A Kisalföld és Dunántúl népművészete (11.)	206
Elsősegélynyújtás (12.)	209
Mentődoboz (13.)	221
Főzés a szabadban (14.)	221
Csillagképek (15.)	224
Tájékozódás éjjel (16.)	226
Éjjeli séta vagy csillagtáborozás (17.)	227
<i>Tejút – Hadak útja</i>	227
Természetmegfigyelés (18.)	232
Egyedüllet az erdőben (19.)	240
Kerékpár kirándulás (20.)	240
Testedzés (21.)	242
A Pax Ting próba összefoglalása (22.)	244
Leánycserkész parancsnokok (1946–1997)	245
A cserkészcsapat könyvtára	249
Ajánlott olvasmányok	251
Cserkészcímek az elektronikus hálózaton (Interneten)	252
Forrásmunkák	253
Tárgymutató	254

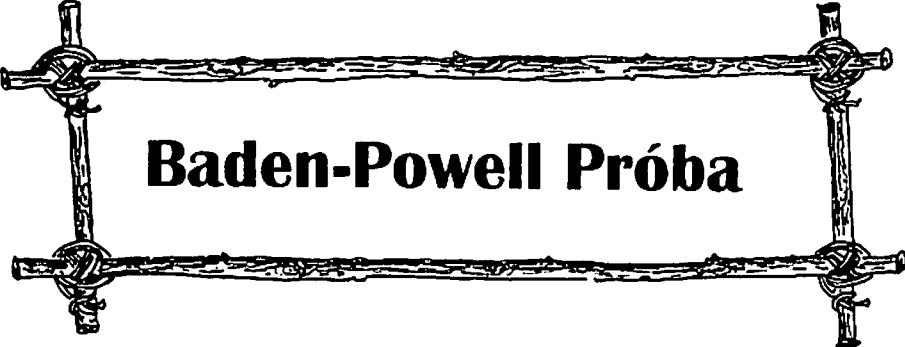
A Baden-Powell próba követelményei

„Feladatokat boldognak lenni és másokat boldoggá tenni.”

(Baden-Powell)

Keret: Baden-Powell élete és a cserkészzet megalapítása.

1. Az űrs minden hónapban kiválaszt egy cserkésztestvényt, amelyet cserkészösszejöveteleken kívül gyakorol (1–5. törvény).
2. Az űrs megbeszéli a serdülőkor problémáit: Édesanyám, mint barátnőm.
3. Az űrs a hivatalos összejöveteleken kívül is találkozik, lehetőleg űrsi kiránduláson.
4. Az űrs naptárt készít az év fontosabb eseményeinek bejegyzésével. Bejegyzik az űrs tagjainak születésnapját.
5. Részt vesz az űrsi napló vezetésében.
6. Az űrs kitakarítja a cserkészotthont.
7. Otthon rendszeresen elvégzel valamilyen háztartási feladatot és beszámolsz űrsődnök a végzett házimunkáról.
8. A világcserekészeti története.
9. Az egyenruha jelvényei: próba, különpróba, nyelvismereti, vezetői, megbízási jelvények és évvirágok.
10. Elolvasol egy novellát vagy elbeszélést.
11. A magyar nő a történelemben.
12. A magyar háztáj állatai.
13. Öt népdal, amelyben háziállat szerepel.
14. Ballada.
15. Három népi játék.
16. Tíz közmondás.
17. Egyéni népművészeti album megkezdése: az Alföld népművészete.
18. Kézimunka tiszavidéki keresztes mintával.
19. Jeladás: morze jelek, karjelek. Jeladás egy és két zászlóval.
20. Nyolc csomó.
21. Természetmegfigyelés.
22. Lakóhelyed növényvilága.
23. Alakítások.
24. Testedzés. Helyes testtartást és légzést fejlesztő gyakorlatok.
25. A „Testvérkereső” elnevezés és a Baden-Powell próba követelményei.

Baden-Powell Próba

BADEN-POWELL ÉLETE ÉS A CSERKÉSZET MEGALAPÍTÁSA

Lord Robert Baden-Powell of Gilwell, vagy ahogy a cserkészek nevezik, Bi-Pi, Londonban született 1857. február 22-én. Három éves volt, mikor édesapja meghalt. Édesanyja egyedül nevelte fel őt és hat testvérét. A család sok időt töltött a szabadban, ahol megfigyelés, nyomkövetés, felderítés volt Bi-Pi legkedvesebb szórakozása. Ehhez a Jóisten külön tehetséget adott neki. Társai, testvérei rendkívül kedvelték vidámságáért, mulattató ötleteiért. Sokszor zenével vagy tréfás rajzaival szórakoztatta környezetét.

Baden-Powell a katonai pályát választotta hivatásának. Mint katona, hosszú éveket töltött először Indiában, majd Dél-Afrikában. Felettesei felfigyeltek rátermettségére, és komoly esetekben Bi-Pi-t küldték felderítésre. Megfigyelései során azt tapasztalta, hogy egyszerű körülmények között is feltalálhatja magát az ember és hogy milyen könnyű a természet sok kincsét a maga javára felhasználni.

1899-ben Mafeking (Dél-Afrika) védelmét Bi-Pi-re bízta. Maroknyi sereggel védte a várost. Az ő leleményessége és kitartása óvta meg a várost és az odaszorultakat. Ekkor figyelt fel Bi-Pi a fiatalokra. Komoly feladatot bízott rájuk és azok nagyszerű munkát végeztek.

Miután visszatért Angliába, 1908-ban megírta a *Scouting for Boys* című könyvét. Ebben a könyvben írta le Bi-Pi a cserkészetről szőtt álmát, melyet először húsz fiúval próbált ki Brownsea szigetén, Angliában, 1907-ben. Ez volt a világban a legelső cserkész tábor.

Bi-Pi ezek után egyedül a cserkészzet megismertetésének és elterjesztésének szentelte életét. Szinte az egész világot beutazta. Bi-Pi üzenete így szól hozzánk: „Legyél hálás azért, ami van, ne érezd magad szerencsétlennek, ha nincs meg mindened, ami után vágyódtál, és ne aggódj túlságosan azon, hogy mit hoz a jövő.” Élete vége felé érezte, hogy sikerült megalkotnia

azt, amire vágyott: a szívek egységét. A Jamboree-Magyar Cserkész így mutatta be, mikor magyar földre lépett: „Ez az az ember, akit legjobban szeretnek, mert azok szeretik, akik legjobban tudnak szeretni: a gyerekek.”

Bi-Pi felfigyelt miránk, leányokra is. Levelet kapott egy kislánytól, aki azt kérdezte tőle, hogy lányok is lehetnek-e cserkészek? Bi-Pi megkérte Ágnes nővérét, hogy állítson össze egy cserkészprogramot a leányok számára. A leánycserkészek abban az időben még nem élvezhették igazán a Bi-Pi által elképzelt cserkészéletet. Akkoriban sok dolog nem volt leányokhoz „illő”. Szabad ég alatt aludni? Méghozzá sátorban!? Meg hogy egy leányórs egyedül portyázzon? Ilyesmiről szó sem lehetett a huszadik század elején.

Az 1920-as években Julia Crowell és Baden-Powell felesége, Olave, megszervezték a leánycserkészzetet. Ezek után indult igazán fejlődésnek, és terjedt el számos országban.

Az I. világháború alatt mind a fiú-, mind a leánycserkészek felajánlották hazájuknak a cserkészzetben szerzett tudásukat rádiószolgálatban, sebesültek ápolásában, híradásban és még sok más beosztásban.

CSERKÉSZTÖRVÉNYEINK

Ha elméletben tudod, hogyan kell a biciklire felülni és miképp kell a pedált hajtani, még nem jelenti azt, hogy tudsz biciklizni. Azt csak gyakorlással lehet megtanulni. Így van ez a cserkész törvényekkel is. Lehet, hogy kívülről tudjuk és hibátlanul elmondjuk, de csak akkor tesszük teljesen magunkévá, ha a gyakorlatban is éljük a cserkész törvényeket.

Válasszatok ki minden hónapban egy törvényt, amelyet a következő hónapban gyakorolni akartok. Beszéljétek meg az őrsi összejövetelen, hogy hol és mikor fordulhat elő olyan helyzet a mindennapi életben, amikor ezt a törvényt élni kell. (Mit tennétek? Hogyan oldanátok meg?)

Első törvény: *A cserkész egyeneslelkű és feltétlenül igazat mond.*

- * Vizsgáírás közben nem vagy biztos a válaszaiddban. Véletlenül látod szomszédod válaszait. Mit csinálsz?
- * Boltban vagy barátnőddel, aki észrevétlenül zsebre akar tenni valamit. Azzal védekezik, hogy ez az egy tárgy úgy sem hiányozna ebben a nagy áruházban... Mit teszel?
- * Osztálytársaid rosszat mondanak másról, pletyka vagy gúnyolódás formájában. Ha igaz is lenne, tovább mondd?

Második törvény: *A cserkész híven teljesíti kötelességeit, melyekkel Istennek, hazájának, embertársainak és a magyarságnak tartozik.*

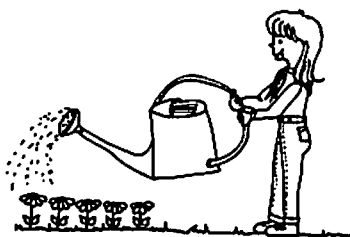
- * Vannak magyar egyházak a városodban? Jársz a magyar misére, istentiszteletre? Jársz rendszeresen templomba? Vannak gyerek vagy ifjúsági misék a városotokban? Voltál már ilyenben?
- * A cserkészösszejövetelen sajnos gyakran előfordul a nem-magyar beszéd. Még olykor a vezetők között is. Hogyan segíthetsz ezen? Miért fontos magyarul beszélni?
- * Tudod, mit ünnepelünk március 15-én, augusztus 20-án, október 6-án és október 23-án?
- * Ismered hazádat? Azt az országot, ahol születted? Ahol most élsz?
- * Megígérted őrödnek, hogy a következő gyűlésre megírod és elhozod

a naplót, vagy hozod a kezűgyességi kellékeket. Tehát számítanak rád. De közben meghívást kaptál iskolatársad születésnap bulijára. Mit csinálsz?

Harmadik törvény: *A cserkész, ahol tud, segít.*

- * Egy élvezetes tévéműsor közben édesanyád vagy édesapád segítséget kér. Mit teszel?
- * Látod, hogy az egyik osztálytársad kínlódik a számtannal, de neked könnyen megy. Mit teszel? Segítenél még akkor is, ha szabadidőből veszítenél?

Kinek segítsünk?

Szüleinknek

Kistestvérünknek

Nagyszüleinknek

Öreg szomszédnak

Fiatal szomszédnak

Szegényeknek

Hogyan segítsünk?

azzal, hogy bevásárolunk, takarítunk, kistestvérünkre vigyázunk;

ha nem érti, megmagyarázzuk neki a házi feladatát, játszunk vele;

lakásukat kitakarítjuk, kertészkedünk;

bevásárolunk, fűvet nyírunk;

gyerekeire vigyázunk (ingyen!);

meleg ruhát gyűjtünk, pénzt keresünk sütemény vagy kézimunka eladással, ételt gyűjtünk.

Negyedik törvény: *A cserkész minden cserkészt testvérének tekint.*

- * Találkoztatok már más nemzetiségű cserkészekkel? Meséljetez erről egymásnak. Miben voltatok mások, és miben egyformák? Mi tetszett leginkább bennük?
- * Kérjétek meg a csapatparancsnokotokat, hogy szervezzen meg nektek egy találkozást egy másik helyi cserkészcsapattal. Milyen ajánlót visztek nekik?

- * Van az őrödben egy olyan cserkész, aki kevésbé szimpatikus, nehezen illeszkedik be. Tudod, hogy ha nem lesz barátja, ki fog maradni a cserkészetből. Hogy tudod őt jobban befogadtatni az őrbe?
- * Közös nagytáborba az őrötökből csak hárman tudtok menni. Ezért beosztottak hozzátok három cserkészt egy másik őrösből. Könnyebb lenne a megszokott barátnővel. Mit csináltok?

Ötödik törvény: *A cserkész másokkal szemben gyengéd, magával szemben szigorú.*

- * Egyik osztálytársad eltörte a karját és gipszkötéssel jár iskolába. Mivel tudsz neki segíteni?
- * Nehéz iskolatáskáddal ülsz a buszon. Egy megállónál felszáll egy idősebb bácsi és már nincs több ülőhely a buszon. Mit teszel?
- * Őrsi kiránduláson mindenkinek nehéz a hátizsákja és a közös holmit is vinni kell. Egyik társatok elesik és csúnyán megüti magát. Elsősegélyben részesítitek, de utána is csak sántikálva, nehezen tud járni. Hogy folytatnátok az utatokat?
- * Szünidőben mit csinálsz?
- * Édesapád bátyja nálatok lakik, amióta özvegy lett. Véleményed szerint morgós öreg bácsi. Mit tudnál csinálni, hogy mosolyra derítsd?

A próba körülbelül hat hónapig tart. Ezalatt az első öt cserkész-törvényt gyakoroljátok; minden hónapban egyet. Az utolsó hónapban pedig minden lány azt a törvényt gyakorolja, amelyik számára a legnehezebb.

A próba alatt beszélgetsetek minden összejegyzetelen erről a törvénygyakorlásról. Kinek hogy sikerül? Mindenki elmondhatja, hogy mit csinált az elmúlt héten és mit tervez a következő hétre.

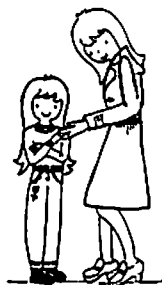
ÉDESANYÁM, MINT BARÁTNŐM

Ugye már veled is előfordult, hogy nagyon mérges voltál édesanyád-ra, mert nem engedett meg valamit, ami pedig neked nagyon fontos lett volna? Nem tudtad megérteni, hogyan lehet valaki ilyen régimódi, meg nem értő, szívtelen. Közben talán szégyellted is magad, amikor eszedbe jutott, hogy ő már milyen sok jót tett veled életedben, és te most mégis haragszol rá.

Az ilyen érzések előjönnek ebben a korban. Te úgy gondolod, hogy már majdnem felnőtt vagy, édesanyád pedig a kislányt látja benned, akit féltve óv minden veszélytől. Hogyan lehet ezt a két nézetet egyeztetni? Talán nem lehet teljesen, de el lehet érni, hogy mindketten jobban megértsétek egymást.

Őrsi összefüggésen játsszátok el a következő jelenetet: Zsuzsi (az egyik őrsi tag) nagyon szeretne elmenni valahová barátnőivel, édesanyja (egy másik őrsi tag) pedig nem engedi. Ez sokszor megtörténik a legtöbb családban. Keressetek választ ezekre és más hasonló kérdésekre:

- * Zsuzsi hova akar menni? mikor? kivel?
- * Szülei ismerik-e a barátnőit? Fiúk is lesznek velük?
- * Édesanyja miért nem engedi? régimódi? bántani akarja? avagy félti? túl fiatalnak tartja? veszélyesnek találja a helyet, nem megbízhatónak a barátnőit?
- * Mit kellene megváltoztatni ahhoz, hogy Zsuzsi mehessen? Korábban hazajönni? máshova menni? vagy egy felnőtt is menjen velük?

Most, hogy ezeket a kérdéseket megtárgyaltátok, és – remélhetőleg – olyan megoldást találtatok, amelyik mind édesanyátoknak, mind nektek megfelel, talán jobban megértitek egymást.

A szülő nagyon szereti gyermekét és a javát akarja. Ez persze nem mindig egyezik azzal, amit a gyerek szeretne. Minden nézeteltérés ellenére tudnod kell, hogy édesanyádban mindig megbízhatasz. Kérhetsz tőle segítséget vagy tanácsot, sohasem fog neked rosszat mondani. Ha nem akarsz valamit édesanyáddal megbeszélni, ott van édesapád, nagymamád, vagy valamelyik más rokonod, akit szeretsz és akivel meg tudod beszélni azt, ami neked fontos. Aztán ott vannak a tanárnőid, felnőtt cserkészvezetőid, akik szívesen adnak tanácsot és válaszolnak kérdéseidre.

ŐRSI KIRÁNDULÁS

Tudod-e, hogy milyen virágok, bokrok, fák és állatok élnek a mezőn, az erdőben? Beszéljétek meg az őrsben, ki mit ismer a természetből. Félték-e tőle, vagy szeretitek-e?

Annai jó dolgot tanultatok már a cserkészletben: csomókat, tábori építményeket, jeladást, szabad tűzön főzést. Igazán tudnátok ezeket használni? Próbáljátok ki! Tervezzetek és menjetek egy őrsi kirándulásra. Ne vigyetek magatokkal semmi modern felszerelést. A legegyszerűbb eszközökkel otthont tudtok magatoknak teremteni a természetben! Később, rajportya és csapattábor keretében, tovább gyakorolhatjátok a szabad természetben való élest. Amikor aztán már több kirándulás után, egyre otthonosabban érzitek magatokat benne, részt vehettek az akadályversenyeken és a jubileumi táborokon, ahol bemutatthatjátok felkészültségeteket.

Kiránduljunk!

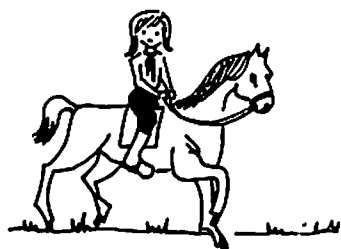
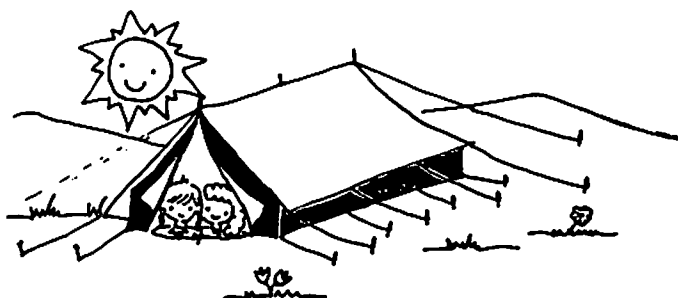
Télen: Szánkózni, sízni, hóembert építeni. Az alvó természetet megfigyelni. Madáretetőket készíteni, elhelyezni. Elsősegély-tanfolyamon részt venni. Múzeumokat látogatni. Nyomot keresni. Öregotthont látogatni. Várost nézni. Könyvtárat, akváriumot, állatkertet látogatni. Városi kimjátékot játszani. Moziba, színházba, operába, koncertre menni.

Tavasszal: Kerékpáron, gyalog vagy valahol letelepedve élvezni a friss levegőt, megfigyelni a téli alvás után ébredező természetet. Állatkertbe, tanyára, tópartra menni. A visszatérő vándormadarakat megfigyelni. Görkorcsolya túrára menni.

Nyáron: Sátorat verni, táborozni, úszni, erdei kunyhóban megszállni, tábortűzet rakni, csónakázni, kajakozni, tóparton portyázni. Kerékpár-, autó- vagy autóbustúrásra indulni. Gyümölcsöt szedni, természeti albumot készíteni, más városban lakó cserkésztestvéreket

meglátogatni, megfigyelési versenyt rendezni a természet szépségeiről és érdekességeiről. Labdázni, szabadtéri játékokat játszani, faragni vagy mezei virágokból csokrot kötni és azzal meglepni valakit.

állatkiállítást látogatni. Kunyhót építeni.

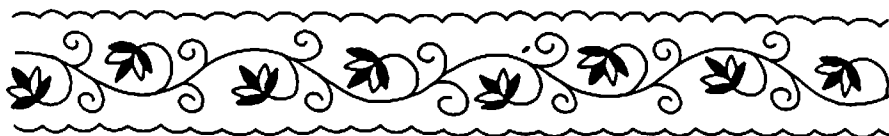
A helyi újság is sok ötletet adhat arról, ami városodban vagy a környéken található.

A friss levegő, a napsugár de még egy jó nyári zápor is felejthetetlen élmény lehet. A sok érdekes, új és hasznos ismeret emlék marad örökre. Igyekeztek minél több őrsi kirándulást bevenni féléves tervetekbe.

A tervezésnél ne felejtsetek el a biztonsági szempontokat! Legyen nálatok egy olyan felnőtt vezetőnek vagy szülőnek a telefonszáma, aki aznap egész nap otthon van. Ez a személy tudja pontosan, hogy mikor indultok, hova mentek, mikor jöttök haza, milyen útvonalon, milyen járművel utaztok, közlekedtek!

Legyen nálatok elsősegély doboz.

Olvassátok el a kirándulási szabályokat az I. Leánycserkészkönyv 67. oldalán.

ESEMÉNYNAPTÁR

Őrsötök készítsen egy „eseménynaptárt”. Minden hónap külön oldalra kerüljön, úgy mint egy rendes naptárban. Ezt a naptárt arra használjátok, hogy cserkész és magyar vonatkozású eseményeket jegyezzetek fel benne. Az őr, raj és csapat minden megmozdulása, összejövetele, kirándulása benne legyen. Továbbá az őrsi tagok születésnapja, névnapja vagy más fontos esemény az életükben. Ha városotokban rendeznek közös magyar ünnepélyeket, mint például az 1956-os szabadságharc vagy március 15. emlékére, azokat is jegyezzétek be a naptárba, még akkor is, ha nem szerepeltek az ünnepélyen. Ezt a naptárt szépen ki is lehet díszíteni magyar mintákkal.

Minden hónap utolsó összejövetelén az őrsvezető jelölje ki, hogy ki felelős a következő hónapban az eseménynaptárért. A felelős lány nézzen utána, hogy minden program fel legyen jegyezve! Hozza el a naptárt minden összejövetelre és tegye ki az őrsi sarokba.

1997 Október 1997 Pipacs őr						
Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
			1	2 magyar iskola	3 Cserkészszel	4 Képzés
5	6 15. Aradi vértanú	7	8 Zsuzsi torma- ünnepély (Gör. kirándulás)	9 magyar iskola	10 Cserkészszel	11 magyar mise képzés
12	13	14 Kinga találkozó	15	16 magyar iskola	17 Cserkészszel	18 képzés
19	20	21	22 Főpróba az ünnepélyre. (Külföldi)	23 1956-os ünnepély (Szereplő)	24 Keddi napos (+ajánl.)	25 Keddi napos (+ajánl.)
26	27	28	29	30 magyar iskola	31 Cserkészszel Külföldi	
Jövő hónapban: Kádár György vezér! Őrsi kirándulás! Dini születésnapja!				Felelős: Magyar Király		

ŐRSI NAPLÓ

Igen hasznos és mulatságos dolog őrsi naplót vezetni!

Vegyetek egy keményfedelű füzetet, és írjátok le, mit csináltok az összejöveteleken, kirándulásokon és más őrsi megmozduláson. Lehet egész röviden is! Mi történt, mit tanultatok, ki volt jelen. Egy őrsi kirándulást például úgy lehet megörökíteni, hogy rajzoltok egy térképet arról, hogy hol jártatok, vagy vicces karikaturákat készítenek az őrsről. Ha az őrben van valakinek fényképezőgépe, hozza magával és készítsen képeket. A fényképeket később ragasszátok be a naplóba. Egy kép felér száz szóval! A napló lapjainak szélét díszítsétek népi mintákkal.

Minden őrsi tag, tehetsége szerint, vegyen részt az őrsi napló vezetésében. Aki jól rajzol, elvállalhatja a lapok széleinek díszítését. Úgy is lehet vezetni a naplót, hogy minden héten valaki más a soros. Ebben az esetben az egyik őrsi tag vigye haza magával, és készítsse el a szöveget és a rajzokat otthon. A következő összejövetelre hozza magával a naplót, és olvassa fel az őr többi tagjának. Aznap aztán a következő őrsi tag viszi haza a naplót megírásra, és így tovább.

Ha nehéz megírni saját véleményeket az őrsi eseményről, az őr vehetne egy kis kitömött állatot és vele „írathatná” a naplót. Az őrsi állat kívülről és mégis jelenlevő.

A CSERKÉSZOTTHON KITAKARÍTÁSA

Ha van saját cserkészotthonotok, az legyen valóban második otthonotok! Tartsátok rendben és tisztán. Időnként jelentkezzetek a kitakarítására. Ezzel egy időben újrarendeazhetitek saját őrsi sarkotokat is. Erre legalkalmasabb, ha egyszer egy előre megbeszélt időpontban találkoztok, amikor nincs más összejövetel az otthonban, vagy megbeszélitek az egyik

foglalkozáson, hogy mikor tud ott maradni összejövétel után az űrs minden tagja egy közös takarításra.

Legyen kéznél söprű, személtapát, portörölő rongy, vödör, felmosórongy, fertőtlenítő- és tisztítószer, rovar- és szúirtó méreg. (Vigyázz: ezt az utóbbi kettőt nagyon óvatosan

kell kezelni!) Esetleg valaki kérje kölcsön az otthoni porszívót is.

A takarítást ilyen sorrendben végezhetitek el:

Egy héttel a nagytakarítás előtt rovarirtószerrel befújjátok a réseket és a padlót a bútorok alatt.

A nagytakarítás napján:

1. Rendet raktok a szertárban, könyvespolcon, ládákban. Szúirtószerrel bekenitek a polcokat, ládák oldalát, fenekét.
2. Megmossátok az ablakokat.
3. Felsöpritek (vagy felporszívózzátok) és végül felmossátok fertőtlenítőszeres vízzel a padlót.
4. Letörlitek a port a bútorokról, képekről, lámpákról.
5. Ha vannak függönyök, terítők, valaki vigye haza, mossa ki és kike-ményítve, kivasalva hozza vissza.

Mindenki szereti a tisztaságot. A vendégek és a többi csapattagok is mind örülni fognak a szép tiszta csapatotthonnak! Példákat mások is követik majd!

Ha olyan otthonotok van, amit csak az összejövetelek idejére kaptok meg, általában ilyen alapos takarításra nincs szükség. Az azonban fontos, hogy a termet mindig rendben és tisztán hagyjátok magatok után! Ezzel is a magyar cserkészek jó hírnevét, becsületét növelitek.

HÁZIMUNKA

Egy család ellátása nagyon sok munkával jár. Magától az ebéd nem fő meg, és a ruha sem lesz tiszta. Aztán ott van még a bevásárlás, takarítás és sok más házimunka. Ha édesanyánk mindezt nem végezné el – pedig ezt mi oly természetesnek vesszük – nagyon megéreznénk a hiányát. A legtöbb családban még mindig édesanyák végzik a házimunka legnagyobb részét, még akkor is, ha állásban vannak.

Milyen szép lenne, ha tudnál édesanyádnak egy kis szabadidőt nyújtani azzal, hogy a házimunka egy részét egy időre vagy rendszeresen elvállalod. Neked is jó, ha a házimunkát megtanulod, mert ha felnőtt leszel és saját háztartásodat fogod vezetni, előnyödre lesz, hogy már tudsz főzni, rendesen takarítani, mosni, vasalni.

Először kérdezd meg édesanyádat, hogy milyen munkát szeretne neked átadni, és aztán beszéljétek meg az őrben, hogy ki milyen házimunkát vállal el otthon.

Az I. Leánycserkészkönyvből már tudod, hogy milyen házimunkákat vehetsz át édesanyádtól. Most arra vállalkozhatnál, hogy a kiválasztott munkát mindig csinálni fogod és az ezentúl a te felelősséged lesz.

A heti őrsi összefövetelen megbeszélhetitek, kinek hogyan sikerült a házimunka. Ki-kí elmesélheti, hogy melyik házimunka lett a kedvence.

A VILÁGCSERKÉSZET TÖRTÉNETE

A cserkészzet 1907 augusztusában született, amikor Lord Robert Baden-Powell, angol tábornok, az Anglia déli partján fekvő Brownsea szigetére hívott 20 fiút. Velük próbálta ki gyakorlatban, hogyan működik a „scouting”-nak nevezett ifjúságnevelő ötlete. 1908. május 1-én, a *Scouting for Boys* című könyvével világhírűvé vált ez a fiatalokat nevelő cserkészkedés.

1909-ben a Brownsea szigeti cserkész-tábor és a *Scouting for Boys* hatalmas sikere után Bi-Pi kontinentális körutat rendezett. Egy „Boy Scout” csapattal beutazta Németországot, Hollandiát, Belgiumot és Franciaországot. Végül az orosz cserkészzetet indította be, melynek fővédnöke az orosz cár lett. Ezek után, mint valami varázssütés, az egész világon számtalan könyv ismertette ezt az érdekes mozgalmat.

Másfél évvel később a Vajdaságban (ami ma Jugoszláviához tartozik) a nagybecskereki magyar Piarista Gimnázium 1910-es értesítője már ismertette a cserkészzetet. 1910-ben megalakult az első magyar cserkész-csapat, a Budapesti Református Ifjúsági Egyesület keretében.

Baden-Powell eszméje meghódította a világot. Minden nép képes volt magáévá tenni, de a különböző országok fiai saját igényeik szerint formálták, gazdagították eszményeit. Másképp cserkészkednek Európában vagy Dél-Afrikában, Ausztráliában, Észak-Amerikában, Dél-Amerikában, Magyarországon. Mégis mindenütt megtalálható Baden-Powell eredeti elképzelése az önkéntesség, a tíz törvény, a hármas fogadalom, játékos összejövetelek, kirándulások, táborozások keretében.

Ma 150-nél több országban 20 millió tagja van a Világszervezetnek. A lányok külön Világszövetségbe tömörülnek, száz országban 10 millió taggal. A két szervezet egymástól függetlenül, de szorosan együtt működik. Körülbelül 250.000.000-ra tehető azoknak a száma, akik cserkészek voltak vagy ma is tagjai a cserkészmozgalomnak.

A cserkészzet lendületes fejlődését az első világháború fékezte le, de

számos országban, így Magyarországon is, a háború után töretlen lelkesedéssel folytatták a munkát.

A világcserkészlet további fejlődését a jamboreekon lehet lemérni. A négy évenkénti világtalálkozókon sok ezren gyűlnék össze különböző országokból, hogy bemutassák egymásnak a maguk cserkészzetét.

1920 — Az első Jamboreet London mellett tartották, ahol 8.000 cserkész 33 nemzetet képviselt. Itt kiáltották ki Bi-Pi-t a világ főcserkészévé.

1924 — A második Jamboree Koppenhágában, Dániában volt. Itt jelentek meg először a magyar cserkészek. Versenycsapatuk az Egyesült Államok és Anglia után a harmadik helyezést érte el.

1929 — A harmadik Jamboree Birkenheadben, újra Angliában került sorra. Ezen Magyarország közel 900 cserkésszel vett részt és nagyszerű bemutatóival ismét hatalmas sikert aratott. A sok eső miatt „sár-jamboree”-nak becézték.

1933 — A negyedik Jamboree színhelyéül a magyarországi Gödöllőt választották. Itt 54 nemzet 26.000 cserkésszel képviseltette magát. Baden-Powell egy pompás fekete paripán, Teleki Pál pedig egy szép fehér arab mén hátán érkezett a felvonulás színterére. Különös meglepetésként, húszezer népviseletbe öltözött magyar lány és fiú vonult el Baden-Powell előtt, akik virágokkal szórták tele a dobogót, ahol a világ főcserkésze és kísérete állt.

1937 — Az ötödik Jamboreen, amelyet a hollandiai Vogelesangban tartottak, ötszáz árvalányhajás magyar cserkész díszelgett Bi-Pi előtt. Ez volt az utolsó jamboree, amelyen részt vett. Akkor már 80 éves volt.

A második világháború miatt nem tarthatták meg az 1941-es Világ-jamboreet.

1947 — A VI. Jamboree: Moisson, Franciaország. Ezen még megjelent egy 200 fős magyarországi csapat, mielőtt 1948-ban a kommunisták betiltották a magyar cserkészzetet.

1951 — VII. Világjamboree: Bad Ischl, Ausztria. Ausztriai és németországi menekült magyar cserkészek jelentek meg magyar képviselőként.

1955 — VIII. Világjamboree: Niagara-on-the-Lake, Kanada. Ezen a

magyar kontingens a „La Fédération des Scouts Catholiques”, Kanadai Francia Szövetség keretében vett részt 17 taggal. Saját egyenruhában, de kanadai jelvényekkel is ellátva. Parancsnok: Andreánszky Károly cscst. 1957 — IX. Világjamboree: Sutton-Coldfield, Anglia. Bi-Pi születésének 100. évfordulójára rendezett soron kívüli világtalálkozó. Erre hét menekült nemzet küldte el cserkészeit, akik közös táborban, mint a „Council of Scout Associations in Exile” (C.S.A.I.E.) tagjai képviselték a vasfüggöny mögött eltiport cserkészteket. A közös tábor parancsnoka magyar volt: Kővári Lajos cscst. (Ubul bá). A magyar kontingensben 30 cserkész és vezető vett részt az Egyesült Államok, Franciaország és Németország csapataiból. Összesen azonban 81 magyar egyenruhát viselő cserkész vett részt az egész jamboreen, különböző más nemzetek kontingensében.

1959 — X. Világjamboree: Makiling Nemzeti Park, Fülöp-szigetek. A fülöp-szigeteki vendéglátó szövetség külön meghívására hat tagú magyar „csapat” érkezett a jamboree-ra. Ezzel a létszámmal a harmadik legnagyobb európai kontingensnek számított.

Parancsnok: Dr. Némethy György cscst.

1963 — Világjamboree: Marathon, Görögország.

1967 — Farragut, State Park, Idaho, USA

1971 — Asagiri, Japán

1975 — Lillehammer, Norvégia

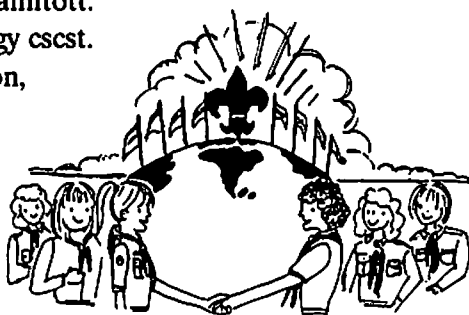
1979 — elmaradt; Iránban lett volna

1983 — Calgary, Alberta tartomány, Kanada

1987 — Cataract Cserkészpark, Sydney, Ausztrália

1991 — Mount Sorak Nemzeti Park, Dél-Korea. Ezen már újra hivatalos magyarországi képviselő jelent meg.

1995 — Dronten, Hollandia

A következő jamboree 1999-ben lesz Chilében.

Világjamboreek számokban:

Szám	Hely	Dátum	Résztevő		
			cserkészek	nemzetek	magyarok
I.	London, Anglia	1920	8.000	33	0
II.	Koppenhága, Dánia	1924	5.000	34	6 órs
III.	Birkenhead, Anglia	1929	50.000	42	852
IV.	Gödöllő, Magyarország	1933	26.000	54	15.000
V.	Vogelezang, Hollandia	1937	27.000	33	500
VI.	Moisson, Franciaország	1947	25.000	44	200
VII.	Bad-Ischl, Ausztria	1951	13.000	61	50
VIII.	Niagara-on-the-Lake, Kanada	1955	11.000	77	16
IX.	Sutton Coldfield, Anglia	1957	34.000	87	81
X.	Makiling, Fülöp-szigetek	1959	12.000	44	6
XI.	Marathon, Görögország	1963	12.000	89	15
XII.	Farragut Park, USA	1967	12.000	107	0
XIII.	Asagiri, Japán	1971	24.000	85	0
XIV.	Lillehammer, Norvégia	1975	17.000	91	0
XV.	Calgary, Kanada	1983	16.000	106	0
XVI.	Sydney, Ausztrália	1987/88	15.000	98	0
XVII.	Mount Sorah, Dél-Korea	1991	16.000	130	17
XVIII.	Dronten, Hollandia	1995	29.000	166	70

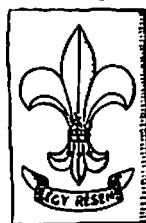

AZ EGYENRUHA JELVÉNYEI

Próbajelvények. Ezeket már az I. Leánycserkészkönyvből ismered. Lásd itt most a rajzukat.

Kincskereső

Testvérkereső

Útkereső

Különpróba jelvények (lásd 25. old.). Az inged jobb karján viseled, a csapatszám alatt. Hármat viselhetsz egy sorban.

Nyelvismereti jelvények:

BESZÉLEK MAGYARUL

HABLO ESPAÑOL

I SPEAK ENGLISH

FALO PORTUGUÊS

JE PARLE FRANÇAIS

ICH SPRECHE DEUTSCH

JAG TALAR SVENSKA

15 mm széles és 40 mm hosszú kék színű szalag, fehérrel hímzett felírással. Viselési helye: a Hungária-jelvény alatt, a jobb ingzseb hajtókájának felső részén. Csak nemzetközi táboron viseld!

Vezetői és képesítési jelvények:

segédtiszt

cserkésztiszt

cserkészcsapattiszt

Mebízatási jelvények:

TITKÁR

SZERTÁROS

PÉNZTÁROS

Ugyanolyanok mint a nyelvismereti jelvények, csak zöld szalagon. Állandóan viselheted őket.

Évvirágok. Kiscserkészsé avatásod évétől számíthatod az éveket.

VK tábori hárslevelek:

bronz = cserkészőrsvezető
ezüst = cserkészsegédtiszt
arany = cserkésztiszt

kiképzőcsapat
tagja

bronz/kék = kiscserkész-őrsvezető
ezüst = kiscserkész-segédtiszt

ELBESZÉLÉSEK

Olvasd el a következő elbeszélést. A saját élményedre ismersz majd rá.

Mi újság?

Az úgy volt, hogy amikor hazajöttem a táborból, itthon mindenki nekem esett, hogy na mi újság, mi volt, hogy volt, meséljek már.

Én általában tudom, hogy mi az újság, csak nem szeretem, ha folyton kérdik.

Ezért mondtam, hogy semmi.

De ők csak tovább erőltették, hogy mért kell énbelőlem minden szót harapófogóval kihúzni, hát mért nem tudom elmondani, hogy milyen volt.

Mondtam, hogy jó.

De ez sem volt nekik elég.

Mutasd már magad, hadd nézzelek, hiszen ezer éve nem láttalak! mondta anyu, mert ő mindig szeret túlozni.

No halljuk, merre jártál, mi szépet láttál? kérdezte apu, mintha nem tudná, hogy Balatonszabadi-Sóstón, ahol ő is járt.

És nekem mit hoztál? rángatott az öcsém, mert őt sose az érdekli, aki jön, hanem az, amit hozott.

Hát odaadtam neki a kagylóvitorlást, hogy legyen vele boldog, de nem volt, mert csak forgatta, hogy ezért ugyan kár volt pénzt adni. Még szerencse, hogy a Zsombó, aki ajándékba csinálta nekem, nem hallotta.

Mit ennél, csillagom? kérdezte a nagymamám, mert ő mindig azt hiszi, hogy éhes vagyok.

Most ugyan véletlenül igaza volt, mert reggel otthagytam az olajos halat, amit utálok, de ezt ő nem tudhatta. Mindegy, nem akartam megbántani, ezért mondtam, hogy azt eszem, ami van.

Erre elém tette, ami volt, én meg enni kezdtem.

Sose bírom, ha nézik, ahogy eszem, de mindenki nézte. Még jó, hogy az öcsém hamar megunt.

Egyél csak, csillagom, el tudom képzelni, hogy milyen volt ott a koszt! sóhajtott közben a nagymamám, mert azt hitte, hogy két hete nem ettem.

Pedig ha igazán el tudja képzelni, hogy milyen volt a táborban a koszt, még nagyobbat sóhajtott. Mert jó volt, pedig mi főztünk.

Apu meg anyu most azt se bánta volna, ha evés közben beszélek, mert folyton kérdezgettek, hogy nem fáztál, nem kaptál napszúrás, sokat esett az eső, nem égtél le, volt elég takaró, sok volt a szúnyog, tudtál aludni, fel tudtál kelni, fürödtetek sokat?

Én meg bólintottam, hogy igen, mert ha a fejemet rázom, hogy nem akkor

nem tudok levest enni.

Volt tisztálkodási lehetőség? kérdezte a nagymamám, akit mindig lehetetlen dolgok érdekelnek.

Ezen egy kicsit gondolkoznom kellett, de aztán eszembe jutott, hogy a Bunder minden este járt tusolni a hülye csíkos köpenyében, azért aztán mondtam, hogy biztosan volt, és ettem tovább.

Amikor mindent megettem, ami volt, előkerestem a régi Népsportokat, mert szerettem volna tudni, hogy mi történt az elmúlt két hétben; aztán a tévéújságokat, mert szerettem volna tudni, hogy mit nem láttam; aztán a lasztimat,* mert kíváncsi voltam, hogy leengedett-e; aztán megnéztem az erkélyen a datolyamagot, hogy nőtt-e már belőle pálma. Nem nőtt.

Aztán előkerestem az egyforintosaimat, és kértem még kettőt, és leszaladtam az utcára, és felhívtam a Jozsót, hogy mi újság, és mikor lesz az évnýtó, és marad-e a Gida, vagy tényleg megy, és elmeséltem neki, hogy mi az újság, fejelőbajnokságot meg a vetélkedőt, amin lepontoztak minket, meg amikor hajózni voltunk, és a Csibor beesett a vízbe, meg a tizenegyest, amit rúgtam, meg a lecsót meg a riadót meg a zivatart, de a görögdinnyét már nem tudtam elmondani, mert elfogytak a forintosaim. Pedig az volt a legjobb.

Mire hazaértem, már mindenki a sorozat ötödik folytatását nézte, de engem nem érdekelt, mert nem láttam az első négyet, hát bementem az öcsémhez, hogy mi az újság, mert ő az Ilonka néniéknél nyaralt.

Az öcsém mondta, hogy semmi, és tovább olvasott, mert az olyan kuka, hogy egyáltalán nem lehet vele beszélgetni.

(Janikovszky Éva: Az úgy volt)

* laszti = (futball)labda

Sok más érdekes elbeszélést olvashatsz magyar íróktól. Vidámat, szomorút, elgondolkoztatót, tanulságosat. Itt megadjuk néhánynak a címét. Beszélgessetek róluk az űrsben.

Móra Ferenc: *Szeptemberi emlék*

Móra Ferenc: *Gergő juhász kanala*

Janikovszky Éva: *Kire ütött ez a gyerek?*

Jókai Mór: *Melyiket a kilenc közül?*

Karinthy Frigyes: *Barabbás*

Móricz Zsigmond: *Hét krajcár* (ezt megtalálod az Űrsvezetői előkészítő füzetben)

A NŐ A MAGYAR TÖRTÉNELEMBEN

IX–XVI. század

A magyar nép történelme visszanyúlik a messzi múltba. A Krisztus előtti időkben az előmagyar nomád törzsek Belső-Ázsiában éltek az Ural folyó keleti oldalán.

Később, Attila hatalmas **hun** birodalmának kötelékéhez tartoztak. Attila halála után, a szétbomló hun birodalmat a rokon **avar** nomád katona-nép szervezte újjá. Így a magyarokat is. Az avar birodalom szétesése után a magyar törzsek még a **kök-török**, **onogur** és a **kazár** birodalom tagjai, míg végül a 800-as években a Volga folyó mentén hazát alapítottak maguknak – a **Magna Hungáriát**.

890-ben a Dnyeszter és Dnyeper folyók közén, **Etelközben** a hét magyar törzs feje vérszerződést kötött, és a leghatalmasabb törzsnek, a Megyernek a fejét, Árpádot, fejedelemmé választották. Ez az önálló magyar nemzet megszületésének pillanata.

896-ban elindul ez a megerősödött, összeforrt magyar nép nyugat felé, hogy elfoglalják azt a területet a Kárpát-medencében, amely valaha Attiláé volt. Arról a földről, amelyről apáiktól hallottak. Az a föld az övék. Most tehát elhatározták, hogy odaköltöznek, és ott lesz végleges hazájuk.

Egy nomád életet élő népnek jól meg kellett szerveznie az életét. Az erős és bátor férfiak mellett okos és ügyes asszonyok kellett, hogy álljanak. A férfiak majdnem mindig távol voltak halászni, vadászni, harcolni. Az asszonyokra maradt a gyerekek nevelése, az öregek ápolása, az

Nemezkészítés

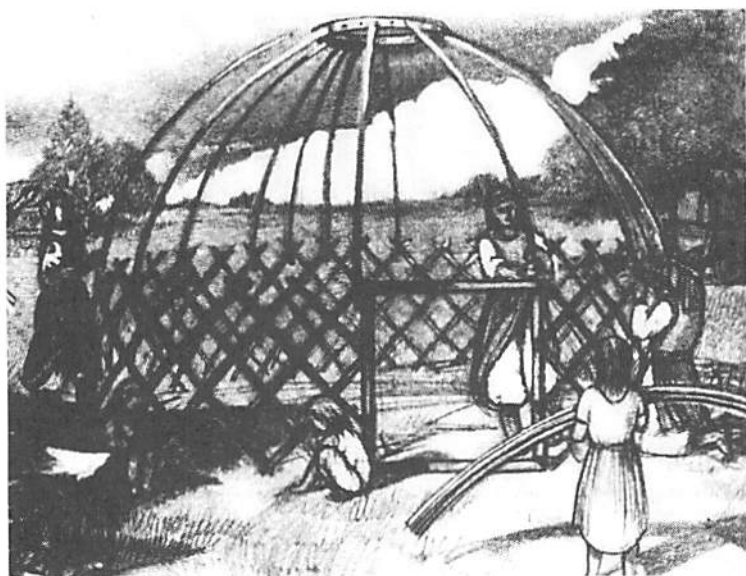
(László Gy.: 50 rajz a honfoglalókról.)

otthon, a jurta építése és megvédése. Ez volt a magyar asszonyok feladata az ázsiai őshazában, és erre a feladatra nevelték, tanították lányaikat.

Ennek a kornak legendás alakja, az Árpád-ház ősanja **Emese**, Álmos anyja, Árpád fejedelem nagyanyja. 400 éven keresztül az ő utódai-

ból választották a magyar fejedelmeket és később a királyokat. (Emeséről olvashatsz az I. Leánycserkészkönyv 47. oldalán.)

Jurtát építő asszonyok

(László Gyula: 50 rajz a honfoglalókról)

X. század

A honfoglalás után a magyar nép megtelepedett Európában és Szent István király vezetésével országot épített. Az életforma átalakulásával a magyar nő szerepe is megváltozott.

A nomád, kalandozó férfinépet egy helyben élésre kellett szoktatni, a pogány hitűeket keresztény hitre kellett téríteni. A következő századok magyar asszonyai az új vallást felvevő, azt buzgón gyakorló, otthon szövő-fonó-hímző, háztájukat vezető nők lettek. A történetírás csak a fejedelmi asszonyok életét jegyzi fel, és itt láthatjuk, hogy az Árpád-ház mennyi mélyen vallásos, szent életű nőt adott az Egyháznak.

XI. század

A sor **Piroskával** (1088–1134) Szent László király leányával kezdődött, aki bizánci császárnéként a keleti egyház szentje lett. **Szent Iréne** néven tisztelik. Arcképe a konstantinápolyi (a mai istambuli) Hagia-Sophia templom előcsarnokában látható.

Aratás

(László Gyula: 50 rajz a honfoglalókról)

XIII. század

Szent Erzsébet (1207–1231). Olvasd el az elbeszélést a 71. oldalon.

Boldog Kinga (1224–1282) és húga *Szent Margit* (1242–1270). IV. Béla király leányai és Szent Erzsébet unokahúgai.

Boldog Hedvig (1371–1399). Nagy Lajos király leánya.

XV. század

A további századok folyamán a magyar nő feladata újra változott. A lovagkori, török ellen harcoló várurak feleségének élete van ebből a korból feljegyezve.

Rozgonyi Cicelle 1428-ban elkísérte férjét a galambóci csatába és végül is ő mentette meg Zsigmond király életét hajójával és lélekjelenlétével. (Olvasd el Arany János *Rozgonyiné* című balladáját.)

XVI. század

Változott a világ. Új munka várt a magyar asszonyokra. A várúrnők most már nemcsak a saját ház- és udvartartásukat vezették példásan, hanem a környék fiatal leányait, nemes kisasszonyait is nevelték. Megjelent a magyar nő a nevelésben, oktatásban, de egyelőre még kis számban.

Ráskai Lea és *Sövényházi Márta* domonkosrendi kódexmásoló apácák *Batthyányné Bánffy Kata* (?–1562) udvara korának legmagyarabb szellemű nevelési központja

Kanizsainé Magyar Benigna híres könyvtárában több magyarnyelvű kódex között volt a Festetich- és Gyöngyösi-kódex

Kanizsai Dorottya (?–1532) Perényi Imre nádor felesége, aki a mohácsi csata hősi magyar áldozatainak méltó temetést biztosított. A sírok helyén ma új, kopjafás temető emlékeztet elődeink véráldozatára.

Frangepán Katalin a szigetvári hős, Zrínyi Miklós felesége és leányai **Zrínyi Margit** és **Zrínyi Kata**

Enyingi Török Bálintné Tinódi Lantos Sebestyén pártfogója

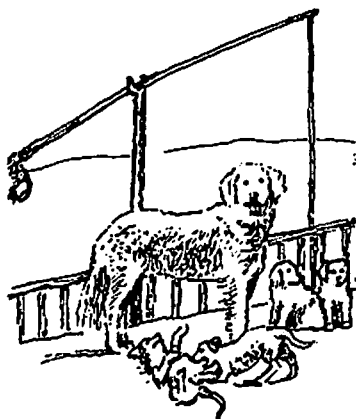
Míg a férfi távol a hazáért harcolt, otthon az asszony állt helyt.

A MAGYAR HÁZTÁJ JELLEGZETES ÁLLATAI

A komondor a legősibb pásztorkutyánk. Egyenes leszármazottja a hunok „aftsarka” kutyájának. Hosszú, fehér, néha sárgás szőr borítja egész testét, amely bent puha, kint kemény mint a páncél és megvédi a ragadozók támadásaitól, harapásaitól. Ezer éve segít a magyar pásztoroknak, gulyásoknak a nyáját

és a csordát őrizni, főleg az Alföldön. Nem nagyon barátkozó, mogorva természetű. Viszont igen bátor, erős, nagy állat (70 cm magas vállnál), szemfüles és éber. Éjjel keveset alszik, inkább nappal pihen. Nem anynyira tereli a nyáját, mint inkább vigyáz rá és védi a ragadozó állatoktól (farkas, sakál, medve, róka).

A kuvasznak sok jó tulajdonsága van. Közepes szőrzetű, hófehér vagy egész világossárga színű kutya. A hegyi pásztoroktól az alföldi tanyavilágig, mindenütt megtaláljuk. Már a 12. századtól van feljegyzés róla. A gyerekeket nagyon szereti. Érdekes tulaj-

donsága, hogy az idegeneket beereszti az udvarba, de kiengedni már nem akarja. Mint pásztorkutya, hasonlóan a komondorhoz, a félelmet nem ismeri, még farkasokkal és medvékkel is felveszi a küzdelmet. Mátyás király életére is ezek a kutyák vigyáztak, hálósobája előtt őrködtek, míg aludt. Valamivel kisebb, mint a komondor, 60 cm magas vállnál.

A **puli** közép-ázsiai eredetű. A 9. század óta dolgozik a magyar legelőkön. A szőre hasonló a komondoréhoz, de rendszerint fekete és sokkal gubancosabb. Különösen fiatal korában olyan, mint a szörgomolyag. Szemére is rálóg a hosszú szőr. Ez védi a puli szemét a portól, amit az állatok patái vernek fel, hisz a puli úgy dolgozik, hogy az állatok sarkában, a nyáj után rohan. Amikor kell, ráugrik a juhok hátára és a nyáj tetején szaladgálva teremt rendet, vagy úgy téríti vissza őket, hogy belekapaszkodik a vastag szőrükbe s addig lóg rajtuk, míg azok elfáradnak és megállnak. Ekkor szép óvatosan és határozottan visszairányítja az eltévedt juhokat a nyájhoz. Mint a villám cikázik félkörben a nyáj mögött és szorítja, szorítja a sok, nálánál sokkal nagyobb állatot, amerre kell. A pásztorok meg is becsülik! „Ez nem kutya – mondják – ez puli!” Egy jófajta puliért a pásztor egy egész évi fizetését is odaadja! „Az ember csak azért okosabb mint a puli – mondja tréfálkozva az alföldi pásztorember – mivelhogy iskolába jár és megtanul írni és olvasni.” A pulinak mindent meg lehet tanítani. Vigyáz kisgyerekekre, csirkére, libára, üzenetet hoz és visz, újságot vesz, összeszedi a tyúkölből a tojást, rőzsét, fát szed a pásztortűzhöz, vigyáz a házra. Mindig élénk, virgonc, résen van és sohasem fárad el. Majdnem olyan ügyesen tudja karmait használni, mint a macska: dolgokat vesz fel velük, kilincset lenyom vagy egyszerűen gazdájába kapaszkodik. Meglepő magasra fel tud ugrani helyből! Rendkívül eszes: más kutyafajta körülbelül 16 parancsot ért meg – a puli 75-öt!

tyúk

kakas

kacsa

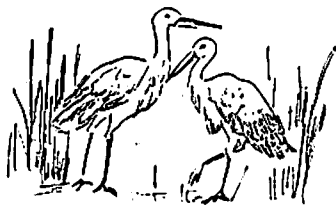
lúd

pulyka

A házi szárnyasok közül legelterjedtebb a tyúk, de a magyar falusi udvarban van még kacs, lúd és pulyka is. (A magyar pulyka sokáig exportcikk volt, többek közt Angliába szállították.)

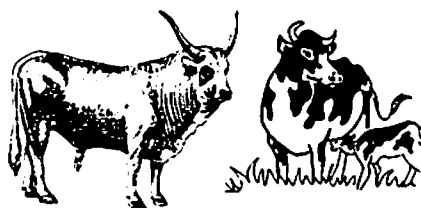
A magyar udvarok képéhez hozzá tartozik a galambdúc és, bár ritkábban, a gólyafészek is a kéményen.

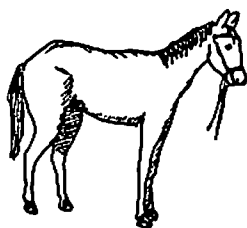
Az ólban a disznó rőfög meglegedetten vagy malacait szoptatja. Van egy kite-nyésztett magyar fajta; mangalicának hívják.

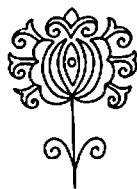
Az istállóban tarka tehének ropogtatják a takarmányt vagy várják, hogy megfejék. Messze földön híres a szépnövésű, nagy munkabírási címeres ökör.

Lova is van a magyar gazdának. Attól függően, hogy milyen színű, különböző neveket ad neki. Ha barna, pej. Ha sötét színű szőrébe fehér szálak is vegyülnek, mintha őszülne, a paripa deres. Ha a ló szőrében, az alapszínnel megegyező kerek, almanagyságú foltok vannak: almás. Ha lábszá-
nak alsó részén, a pata felett egy fehér folt látha-
tó, kesely a neve. Hány népdalban találkoztál már
ezekkel a nevekkal?

*Felugrottam pejsikómra...
Keselylábú lovam....*

NÉPDALOK, AMELYEKBE HÁZIÁLLAT SZEREPEL

Népdalaink a magyar nyelv legszebb kincsei közé tartoznak. Újfajta népdalaink többszáz évesek. Ilyen például: *A jó lovas katonának...* A régiek ezer éven felüliek. Ezek a pentaton népdalaink: *Két tyúkom tavali, Tiszán innen, Dunán túl, Béreslegény.*

A népdalok a természetről, foglalkozásokról, érzelmekről, gondok-ról, kívánságokról énekelnek és ezért a modern ember szívéhez éppúgy szólnak, mint őseinkéhez. A munka is sokkal vidámabb, ha közben nótázunk.

Mivel most megismerték a magyar háztáj állatait, olyan népdalokat gyűjtsetek össze, amelyekben háziállatok neve szerepel.

A jó lovas katonának	101 magyar népdal,	65. oldal
Adjon az Úristen	100 népi játékdal,	58. oldal
Én elmentem a vásárra	100 népi játékdal,	74. oldal
Fáj a kutyám lába	101 magyar népdal,	22. oldal
Gólya, gólya gilice	100 népi játékdal,	11. oldal
Gyertek haza ludaim	100 népi játékdal,	61. oldal
Három szabó legények	Madárka, *	34. oldal
Hogy a csibe	100 népi játékdal,	38. oldal
Jól van dolga	101 magyar népdal,	67. oldal
Két tyúkom tavali	Madárka, *	97. oldal
Kis kaesa fürdik	100 népi játékdal,	16. oldal
Sárga csikó	100 népi játékdal,	79. oldal
Sej liba... de szép	Madárka, *	30. oldal
Százados úr seje haj	101 magyar népdal,	51. oldal
Tiszán innen, Dunán túl	101 magyar népdal,	58. oldal

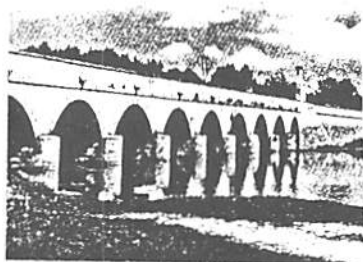

SZAMÁR

KECSKE

* Madárka = 102 magyar népdal

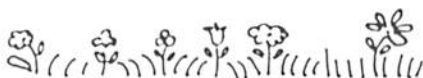

A hortobágyi kilencelábú híd

Hortobágy (Hajdú m.)
Gy.: Ecsedi I.-Bodnár I. 1927.

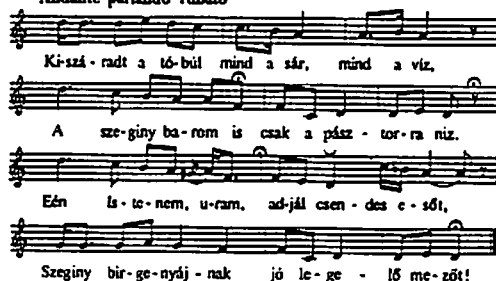
Parlando rubato, ♩ = 60

1. Deb-re-cen-nek van egy vi-ze,
Ki-nek Hor-to-bágy a ne-ve,
Ar-ra van egy kő-híd rak-va,
Ki-lenc-lyuk-ra van ál-lít-va.

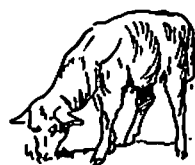

Hortobágy (Hajdú m.)
Gy.: Ecsedi I.–Bodnár I. 1927.

Andante parlando rubato

Ki-szá-radt a tó-ból münd a sár, münd a víz,
A sze-giny ba-rom is csak a pász - tor-ra níz.
Eén is - te - nem, u - ram, ad-jál cse - des e - sőt,
Szeginy bir - ge - nydj - nak jó le - ge - lő me - zőt!

BIRKA, JUH

NÉPBALLADA

A népballada közelebbi rokona a népdalnak. Akárcsak a népdal, énekelve adja elő versbeszedett szövegét, csak hogy nem érzelmeket énekel meg, mint a népdal, hanem eseményeket, történeteket.

Az egyik népdalban például ezt énekeljük:

De szeretnék hajnalcsillag lenni
Babám ablakába beragyogni
Beragyognék hozzája, hajnalba'
Csókot kérnék tőle utoljára.

Az előadó érzelmeiről énekel. Szeretne szerelméhez elmenni, tőle elbúcsúzni.

A balladában viszont így énekel a mesélő:

Egyszer egy királyfi
Mit gondolt magába'
Felöltözött szépen
kocsisi ruhába.

És már kezdődik is a történet, amit a ballada elmesél: hogyan választotta ki az okos királyfi azt a lányt, aki igazán szerette őt, és nemcsak azért ment volna hozzá feleségül, mert ő királyfi volt.

A népdal líra, a ballada epika (elbeszélő költemény). A népballada azonban csak olyan történeteket mond el, amelyek vagy nagyon mulatságosak, vagy nagyon megdöbbentőek, tragikusak, vagyis nem mindennaposak. És ezeket izgalmas, drámai, szaggatott előadásban adja elő.

Népköltészet nincs zene nélkül, így a népdalnak és népballadának is mindig van dallama, csak néha a gyűjtők dallam nélkül jegyezték le.

A gyáva legény
(Tájszólásban van írva)

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
Az anyádnál gyertyavilág
majd elárul engöm!
– Vedd el a gyertya hamváját*
Hogy ne adja a világát.
Úgy eljárhatsz hozzám!

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
A lovamnak dobogása
Majd elárul engöm!
– Adjál zabot a lovadnak
Vége a dobogásnak,
Úgy eljárhatsz hozzám!

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
A kutyátok ugatása
Majd elárul engöm!
– Vess egy csontot a kutyának,
Vége lösz az ugatásnak
Úgy eljárhatsz hozzám!

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
A ludatok gágogása
Majd elárul engöm!
– Adjál önni a ludunknak,
Vége lösz a gágogásnak,
Úgy eljárhatsz hozzám!

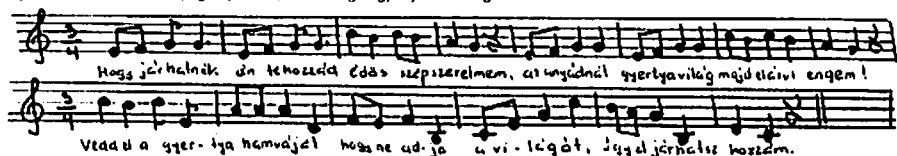
– Hogy járhatnék én tehozzád
Édös szép szerelmöm?
A csizmámnak kopogása
Majd elárul engöm!
– Vesd le sarkantyús csizmádat,
Húzd föl barna harisnyádat,
Úgy eljárhatsz hozzám!

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
Az ajtódnak nyikorgása
Majd elárul engöm!
– Kend mög az ajtómnak sarkát,
Nyomd be lassan a nyitóját,
Úgy eljárhatsz hozzám!

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
A macskátok nyávogása
Majd elárul engöm!
– Adjál tejet a macskának,
Vége lösz a nyávogásnak
Úgy eljárhatsz hozzám!

– Hogy járhatnék én tehozzád,
Édös szép szerelmöm?
Az egérnek cincogása
Majd elárul engöm!
Elmöhetsz már gyáva vitéz,
Ha még egy egértől is félsz,
Mönnj el tülem, mönnj el!

* gyertya hamva – a lecsöpögött paraffin, ami a leégett gyertya után megmarad

Keressetek ki egy kedvetekre való balladát, tanulja be az űrs, és adjátok elő. Lehet egyszerűen is szólóénekesekkel, kórossal, de érdekesebb eredeti népviseletben, jelenetként eljátszani. A következő balladákat megtaláljátok a „Madárka – 102 magyar népdal” énekeskönyvben:

Két nővér	81. oldal	A pogány király leánya	85. oldal
Vargyasi Elek	82. oldal	Kőműves Kelemen	86. oldal
Görög Ilona	83. oldal	A három árva	88. oldal
		Nagy-Bihal Albertné	90. oldal

Itt találjátok a *Szép Ilona* (más néven *A gunaras lány*) vidám balladát olyan feldolgozásban, amelyet könnyen előadhattok. Próbáljátok meg!

Szép Ilona

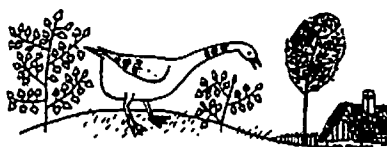
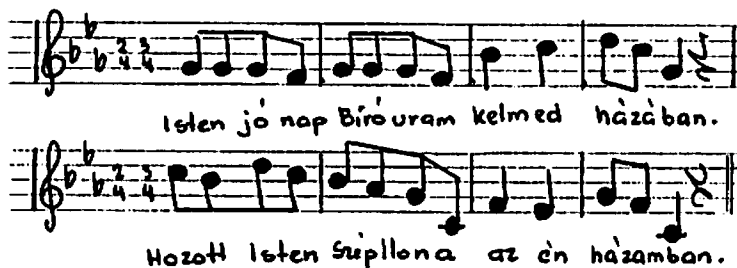
- Szép Ilona:* Isten jó nap, Bíró gazda, kelmed házában!
Bíró: Hozott Isten, Szép Ilona, az én házamban!
Kórus: (zümmögi az 1. és 2. sor dallamát, miközben Szép Ilona fel-alá járva sírdogál)
- Bíró:* Mért sírsz, mért sírsz, Szép Ilona, az én házamban?
Szép Ilona: Én elhajtám ludaimat, szép zöld pázsitra.
 Odajöve bíró fia, ludam behajtsa,
 Agyon üté kelmed fia szép gúnáromat.
- Kórus:* (zümmögi a két sort, Szép Ilona sírdogálva jár fel-alá)
Bíró: Ne sírj, ne sírj, Szép Ilona, szép gúnárodért,
 Megfizetem szép gúnárod, mondsza, mennyit ér?
- Szép Ilona:* (Csípőre tett kézzel énekel, minden két sor után a Kórus zümmögi a sort, éneklí forte az utolsó szavakat):
 Minden legkisebb tolláért egy-egy aranyat,
 Hátral legyező farkáért arany legyezőt.
- Kórus:* egy-egy aranyat,
 arany legyezőt.
- Szép Ilona:* A szárnyáért, két szárnyáért, két aranytányért,
 A lábáért, két lábáért, két arany kalászt.
- Kórus:* két aranytányért,
 két arany kalászt.
- Szép Ilona:* A nyakáért, szép nyakáért hat sing pántlikát,
 A fejéért, szép fejéért egy aranyalmát.
- Kórus:* hat sing pántlikát,
 egy aranyalmát.
- Szép Ilona:* Abban égő két szeméért két égő gyertyát,
 Hajnal-visító torkáért arany trombitát.

- Kórus:** két égő gyertyát,
arany trombitát.
- Szép Ilona:** Benne lévő költségéért hat font rizskását,
A zúzáért, a májáért hat fej káposztát.
- Kórus:** hat font rizskását,
hat fej káposztát!
- Kórus:** (Zümmögi a két sort, miközben a bíró súlyos léptekkel föl-alá járkál, fontolgatván az ítéletet.)
- Bíró:** (Botjával erősen a földre ütve lassú méltósággal éneklí):
Számptalan sok kívánsága Szép Ilonának:
Akasztófa helye tehát bíró fiának ...!
- Kórus:** (halk, döbrent hangon):
Akasztófa helye tehát bíró fiának ...
- Szép Ilona:** Akasztófa olyan legyen, mint kinyílt rózsa,
Két karom két szép karfája, akasztófája!
(A bíró fiához fut, átöleli. Majd az egész kórus párosával egymásnak fordulva szöveg nélkül kétszer ismétli a dallamot gyors csárdás ütemben, két sor bokázót és két sor pergetőst táncolva rá.)

Felállási rend: Kórus félkörben
Bíró Szép Ilona
Bíró fia

(A bíró fia az egész jelenet alatt, a végső csárdásig rövid, nyitott terpeszben áll, elől összekulcsolt kezekkel, lehajtott fejjel. Mint vádlott érzi bűnösségét.)

NÉPI JÁTÉKOK

Fogócska

Először egy kiszámolóval el kell dönteni, hogy ki lesz az első fogó.

Például:

Egyedem-begyedem tengertánc,
Hajdú sógor mit kívánsz?
Nem kívánok egyebet,
Csak egy darab kenyeret.

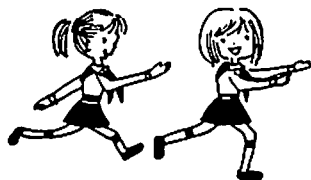
vagy

Kis kertemben az ürge
Rákapott a dinnyére.
Megállj, ürge, megleslek,
Holnap délre megeszlek.
Ice, bice, cibere,
Neked mondom, menj ki te!

Egyszerű fogócska – A kijelölt fogó igyekszik valamelyik játékost megfogni. Akit sikerült elkapnia, azzal szerepet cserél és most az lesz a „fogó”.

Páros fogó – A menekülő játékosokat nem foghatja meg a kergető, ha azok megfogják egymás kezét.

Guggolós fogó – Ha a játékosok leguggolnak, már nem lehet őket megfogni.

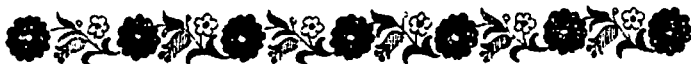

Fára vagy vasra – Aki fára vagy vasra teszi a kezét, azt nem szabad megfogni.

Utolsó pár előre fuss! – A párosával felállt játékosok elé kiáll egy „fogó” egyedül és elkiáltja magát: *Utolsó pár előre fuss!* A fogó nem nézhet hátra. A hátsó pár jobbról illetve balról előre fut és igyekszik a fogó előtt újra párban összefogózni. Ha a fogó valamelyiket el tudja kapni, amíg még külön vannak, akkor azzal szerepet cserél.

Szembekötősdí (szobában játszható)

Valakinek bekötitek a szemét, és a többiek összevissza szaladgálnak a szobában, és a bekötött szemű igyekszik valakit elkapni. Ha sikerült, szerepet cserélnek.

Hatan vannak

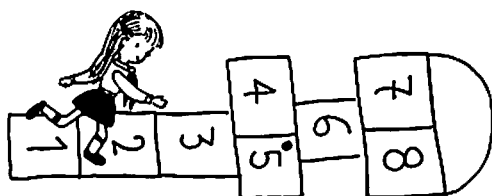
A cserkészek páratlan létszámban kézfogással körív mentén haladnak. A dallam végén tapsolnak egyet, és hirtelen párt választanak. Aki nek nem jutott pár, beáll a kör közepére. A játék ismétlése folyamán addig marad a kör közepén, amíg nem sikerül párt találnia. Ekkor a pár nélkül maradt cserkész foglalja el a helyét.

Ugróiskola

Ügyességfejlesztő játék. A következő formákat karcoljátok a földbe vagy rajzoltjátok krétával az aszfaltra:

A rekeszekbe sorba be kell dobni egy lapos követ, majd féllábon végigugrálni, visszafordulni, és a visszaúton a ledobott követ féllábon állva felvenni. A do-

bott kő soha sem eshet vonalra, ti sem ugorhattok vonalra.

Ha így „kijártátok” az iskolát, a következő menetben a követ a nyitott tenyerekre fektetve ugráltok. Harmadszorra a fejetek tetejére kell a követ tenni, negyedszerre lábfejetekre, és úgy ugrálni nagy vigyázva, hogy a kő le ne essen. A végén „házat” vagy „várat” kell dobni, becsukott szemmel vagy a felrajzolt ábrának háttal. Amelyik kockába beleesett a kő, az a dobó háza és csak ő léphet bele és pihenhet ott. A többieknek azt a kockát át kell ugraniuk.

Aki hibázott, félreáll, és a második játékos ugrál most. Amikor az hibázott, az áll félre és a harmadik következik. Amikor mindenkin végigment a sor, újra az első próbálkozhat. Előfordulhat, hogy egy összejö-

vetel alkalmával nem is tudjátok befejezni az ugróiskola összes menetét. Akkor jegyezzétek meg, hogy hol tartottatok, és a következő összejövetelen onnan folytathattjátok.

Falra dobáló

Labdát falra dobálva, ritmusosan a következő verset mondjátok:
Egy előre – Két kettőre – Három hatra – Hat kilencre – Bíborosra – Bársonyosra – Szaladj jobbra – Fordulj balra – Ha nem szaladsz – Puff hátadra.

Az utolsó szótagnál a körbenállók szétszaladnak és a dobó igyekszik valakit hátba dobni. Ha sikerül, szerepet cserélnek.

A vak postás (szobában játszható)

Székeken körbe ültök. Mindenki választ magának egy városnevet. Középen áll a bekötött szemű postás. Elkiáltja magát: „Levelet hoztam Bécsből Budapestre!” Ekkor „Bécs” és „Budapest” helyet cserélnek és a vak postás megpróbálja megfogni valamelyiket. Ha sikerült, az lesz a vak postás.

KÖZMONDÁSOK

A közmondások népi igazságokat vagy bölcsességeket foglalnak össze rövid, tömör mondatokban. Felsorolunk nektek néhányat, biztosan ismertek még másokat is:

- A lónak négy lába van, mégis megbotlik.
- Addig üsd a vasat, amíg meleg.
- Ahol nincs, ott ne keress.

- Amelyik tyúk sokat kotkodácsol, keveset tojik.
- Vak tyúk is talál szemet.
- Aki másnak vermet ás, maga esik bele.
- Amilyen az „Adj’ Isten”, olyan a „Fogadj’ Isten”.

- Ki korán kel, aranyat lel.
- Nem mind arany, ami fénylik.
- Jobb adni, mint kapni.
- Kétszer ad, ki gyorsan ad.

- Kicsi a bors, de erős!

- A vér nem válik vízzé.
- Addig jár a korsó a kútra, míg el nem törik.
- Lassan járj, tovább érsz.
- Jó munkához idő kell.
- Sok kéz hamar kész.

- Jobb későn, mint soha.
- Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra.

- Munka után édes a pihenés.
- Ki mint vet, úgy arat.
- Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát.

Az őrben beszéljétek meg, hogy mit jelentenek ezek a közmondások. „Addig üsd a vasat, amíg meleg.” A vas, amíg tüzes, formálható. Ezért a kovács addig veri, amíg forró. Ha valamit el akarsz érni, valakit valamire rábeszélni, egy nehezebb feladatot megoldani, ne hagyd abba, hogy „majd később”, hanem folytasd, kitartóan, állhatatosan csináld, még „melegében” végezd el, hogy elérd azt, amit akarsz. Vagy: „Kicsi a bors de erős”. Nehogy azt hidd, hogy egy kisművészi lány nem tud egy nagyon mélyen bevert szöveget kihúzni, vagy egy nagyon erősen becsavart doboztetőt kicsavarni. Lehet, hogy kicsi, de erős izmai lehetnek, mint ahogy a bors is csak egy kis fekete szemecske, de ha a nyelvedre kerül, alaposan csíp. Vagy: „Nem mind arany, ami fénylik.” Ha valami nagyon szép, nem biztos, hogy jó is. A látszat csalhat: aranynak néz ki, aztán kiderül, hogy csak aranyozott papír.

Egyik-másik közmondás könnyen megérthető. Így például „Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra”. „Munka után édes a pihenés”.

Mindegyik lány válasszon ki egy neki tetsző közmondást, amit majd megtanul és elmagyaráz az őrnek. Próbáljon az őr maga is közmondást gyártani! Lehet vicces vagy komoly.

Játszhattok közmondás-játékokat: két lány adja elő az egyik közmondást, a többiek próbálják kitalálni, hogy melyikről van szó.

Kártyajáték: fehér kartonpapírból vágjatok ki kártyákat és írjátok rá a közmondásokat, de minden lapra a közmondásnak csak a felét. Egy másik lapra írjátok a másik felét. Most keverjétek össze a kártyákat és

összátok szét. Akárcsak a „Fekete Péter” játéknál, meg kell keresni a kezekben tartott fél közmondásnak a másik felét. Sorjában mindenki a mellette ülőtől húz egy lapot. Ha megvan a teljes közmondás, maga elé rakja. Ezután a következő húz. Akinek több közmondása van és példát tud rá adni az életből, az nyer.

AKI MÁSNAK
VERMET
ÁS ...

HABA
ESIK
BELE.

KI KORÁN
KEL ...

ARANYAT
LEL.

KICSÍ A
BORG...

DE
ERŐS.

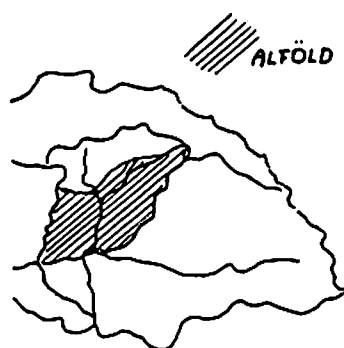
AZ ALFÖLD NÉPMŰVÉSZETE

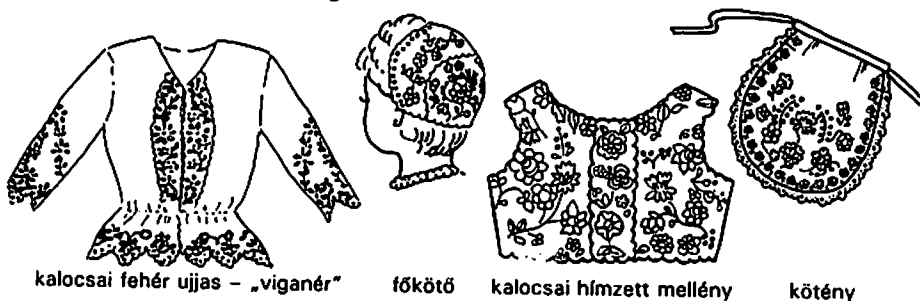
Készíts albumot a Kárpát-medence magyar népművészetéről. Kezdd az Alfölddel. Az Alföld a mai Magyarország keleti részét foglalja el. Terményeiről, állatairól, népművészetéről igen könnyen felismerhető tájegység.

Rajzold be albumodba az Alföld kinagyított mását. Jelöld meg az egyes vidékeket, ahonnan a népviseletek, hímzések, faragások erednek. A nagyobb folyók és városok nevét is írd be térképébe. Hol terem a jó makói vöröshagyma? Kecskeméti barack? Szegedi paprika?

Kezdd a legismertebb alföldi népviselettel, a kalocsával. Az összes magyar népviselet közül ez a leggazdagabban hímzett. Az ing ujja, a mellény, főkötő és a széles nagy kötény dúsan van díszítve a legkülönbözőbb színekkel. Rajzold le a népviseletet és színezd ki. Ha

tudsz, szerezz képeslapokat erről a gyönyörű viseletről és az Alföld jellegzetes városairól, és ragaszd be az albumodba.

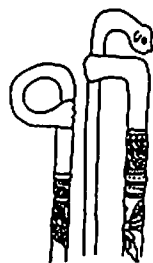
kalocsai fehér ujjas – „viganér”

főkötő

kalocsai hímezett mellény

kötény

Keress még más viseletet és népművészeti tárgyat az Alföld különböző tájairól.

faragott
pásztorbotokhortobágyi
gulyáskalaphortobágyi csikós
díszített szűrben

Az Alföld egyik ismert kézimunkája a szűrhimzés. A másik a tiszavideki keresztszemes. Ezzel a következő fejezetben ismerkedsz meg.

ujjasra való kalocsai hímezés

debreceni szűrhimzés

Készíts magadnak egy listát alföldi népdalokból. Az alábbiak mind a *101 magyar népdal* című füzetben találhatók.

Azt hittem hogy nem kellek...	Békés megye
Debreceni kaszárnya...	Hajdú m.
Debreceni nagy kaszárnya...	Hajdú m.
Elindultam szép hazámból...	Békés m.
Én vagyok a kunsági fi...	Általánosan ismert
Esik eső, szép csendesen esik...	Békés m.
Falu végén van egy ház...	Pest m.
Hej halászok, halászok...	Csongrád m.
Hej Vargáné, káposztát főz...	Békés m.
Kecskemét is kiállítja...	Pest m.
Kimegyek a doberdói harctérre...	Békés m.
Virágéknál ég a világ...	Békés m.

KÉZIMUNKA

A legegyszerűbb magyar hímzésforma a keresztöltés. Ruhadarabok, terítők és párnák hímzésére alkalmazzák. A keresztöltés minden magyar tájegységen megtalálható, a legtöbb azonban a Tisza vidékén van.

A kézimunkaüzletben tudják, hogy milyen anyagra kell a keresztstemes kézimunkát varrni. Olyan egyenletes szövésű vásznat vegyél, amelyben a szálak kockákat képeznek. Így tudod majd leszámolni és a leolvasott mintát ráhímezni.

Ügyszintén a kézimunkaüzletben megmondják, hogy milyen hímzőfonalat vegyél. Az attól függ, hogy milyen vastag az anyagod. A legtöbb keresztstemes hímzés egyszínű: piros, kék vagy fekete, vagy ezekből két színt használnak: pirosat a kékkel, pirosat a feketével, kéket a feketével.

Bármit hímezhetsz keresztöltéssel: könyvjelzőt, övet, kis táskát, díványpárnát, terítőt. Aztán ha már nagyon ügyes vagy, egy blúz kihímzését is megpróbálhatod. Először azonban egyszerű mintával kezd.

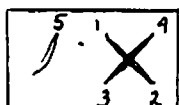
Mielőtt hozzákezdesz a hímzéshez, számold ki az anyagon a minta szélességét és hosszúságát (hány kocka), hogy biztosan kiférjen rajta a minta. Csak ezután szabd ki az anyagot, de még így is okos pár cm-t ráhagyni a szélekre, mert ha esetleg tévesen számoltál, mégis lesz elég anyagod a minta kivarrásához.

A keresztszemeket mindig jobbról balra hímezzük. A következő ábrákon próbáld követni a magyarázatot:

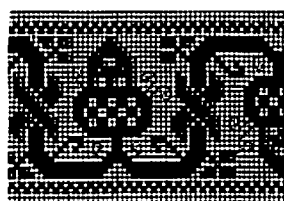
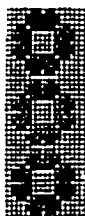
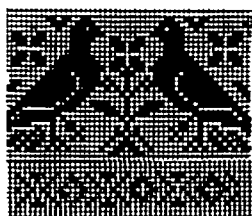
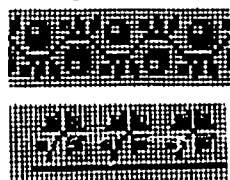
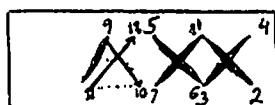
1. ábra. A szálát a hátsó oldalról felöltjük a hímzés színére az „1”-es számhoz. Két szálát jobbra és kettőt lefelé számolunk, ezen a ponton leöltünk a „2”-es számnál. Bal felé haladva, ismét két szálát számolunk és kiöltünk az anyag színére a „3”-as számnál.

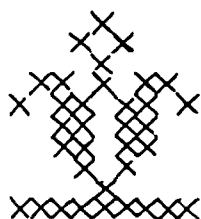
2. ábra. Innen ismét két szálát számolunk fölfelé és jobbra. Leöltünk a „4”-esnél, és kész is van az első keresztszemünk. A következő felöltéshez most 4 szálát számítunk balra és felöltünk az „5”-ös számnál.

3. ábra. Innen indulunk most pontosan úgy, mint az első keresztnél. Fönről 2 szálát jobbra és 2 szálát lefelé számolva, leöltünk ismét a „3”-as számnál, vagyis az most a „6”-os számunk. Legkönnyebb, ha rögtön a hímzőfonállal próbálsz követni a magyarázatot, először talán ritkábban szövött, nagyobb lyukú anyagon, vastag fonállal.

A mintával sorról-sorra haladj. Ezért is könnyebb, ha először egy színnel hímezel. A számolást mindig pontosan végezd, mert ha eltéveszted, akkor elrontod a mintát. (Az sem nagy baj, ha eltévesztetted a mintát, mert a keresztszemes kézimunkát nagyon könnyű felfejteni.)

Az ábra egy egyszerű tiszavidéki tulipános minta. Használhatod kis terítő szélére, könyvjelző vagy öv hímzésére.

A Baden-Powell próbajelvényt is ezzel a tulipánnal hímezzük. Jó lenne, ha saját próbajelvényedet magad hímeznéd, vagy kalapból húzzátok ki a neveket, és mindenki annak az őrsi tagnak hímezzé a jelvényét, akit kihúzott.

Baden-Powell próbajelvény

JELADÁS

Mint cserkész, sokszor kerülsz olyan helyzetbe, ahol nem lehet vagy nem ajánlatos beszélni, de át kell adni valamilyen üzenetet. Néha olyan messze van az, akinek üzeni akarsz, hogy el sem hallatszik oda az emberi hang. Máskor pedig „ellenséges területen” kell átüzenni csendben, mint például egy akadályversenyen.

Amikor még nem volt telefon, az emberek levelet, vagy sürgős üzenet esetében táviratot küldtek egymásnak. A táviratot vezetéken adták le morzéval. A tengeren utazó hajóknak is rádió keresztül, morzejelekkel üzentek. Napjainkban inkább telefont, faxot, számítógépet, drótpostát (e-mail) és adó-vevő készüléket használnak a morzejelek helyett.

Kint a természetben ne gondoljunk arra, hogy, vannak modern adó-vevő készülékek. Az erdőben ne legyünk ilyen gépekre rászorulva, ha egymásnak hírt akarunk adni. Használjuk sípunkat, zseblámpánkat, karjainkat vagy zászlóinkat és a morzejelrendszert.

A morze ábécét Samuel Morse, a New York University tanára találta fel 1887-ben. A morzéban két jel van: pont és vonás. Ennek a két jelnek a kombinálásával igen sokféleképpen lehet üzeni. Nappal és közelről jól használhatók a karjelek, távolabbról a zászlók, és ha már nem látjuk egymást, a síp. (A sípszó ugyanis messzebb elhallatszik, mint az emberi hang!) Sötétben ugyancsak a síp vagy a zseblámpafény a legalkalmasabb.

A morzejeleket jól meg lehet tanulni mnemotechnikai módon: hosszú és rövid szótagok jelképezik a pont- és a vonásjeleket. Ezenkívül tanulhatjátok csoportosítva is.

ÜZENI JELEK

FELHÍVÁS (nh)	— • — • —	MEGÉRTESEM	— • —
KÉSZ (K)	— • —	(zseblámpával: kör a test előtt)	
TÉVEDÉS	• • • • •	VARUJ	• — • • •
TÁVIRATVÉG	• • • — • — (SK)	(zseblámpával: három kör a test előtt)	
NEHÉZET KÖZI SEGÉLYKIALTÁS (SAVE OUR SOULS)	• • • — • — • • •		

SZÁMOK			ÍRÁSJELEK		
1	.....	C	.....	PONT	.....
2	.....	F	.....	VESSZŐ	.....
3	.....	8	.....	KÉRDŐPONT	.....
4	.....	9	.....	ÖSSZEADÁSI JEL, KÖZLENDÉNY VÉGE	
5	.....	0	.....		

BETŰK					
a	..	AGÁR	m	..	MÁTYÁS
á	.....	AKÁCHEZNYALÁS	n	..	NÉNI
b	.....	BÉKABABA	ny	.....	NYÁRADI JÁRÁS
c	.....	CÉKLARÉPA	o	.....	ÓRÁT NÉZZ
d	...	DÁNIA	ö	.....	ÖRSÉG VÉGE
e	.	EB	p	.....	PIPA'S BACSI
e'	..	EZ AZ É JELE	r	..	RIGÓDAL
f	.....	FALITÁBLA	s	...	SEBÉSEN
g	.....	GÁEKÁLYHA	t	..	TÉL
h	.....	HEPEHUPA	u	..	UBUL ÚR
l	..	IMA	ü	.....	ÜGYES ÁDAM
j	.....	JAPÁNCÁSÁZAR	v	.....	VEREKEDES
k	.....	KÖTÖRŐ	z	.....	ZÁSZÓJELEK
l	.....	LEÁNY PALU			

Jó szolgálatot tesznek az „olvasótáblák”, vagyis a csoportosított betűk:

.	E	-	T	..	R	..	K
..	I	--	M	...	L	...	Y
...	S	---	O	....	P	....	X
....	H	----	CH	.....	ä	.....	C
.....	5	-----	Ö	.....	á	.....	Q
						.....	NY
						.....	9
..	A	..	F	..	N	..	U
...	W	...	É	...	D	...	Ü
....	J	....	4	....	B	....	7
.....	1	.....	6	.....	Ö	.....	V
				.....	8	.....	3

A tanulást és gyakorlást igen megkönnyíti, ha a pontot röviden „ti”, a vonást pedig „tá” szótaggal mondd. Például a „p” betűnél nem azt mondd, hogy „pont-vonás-vonás-pont”, hanem ezt: „ti-tá-tá-ti”.

Először a morze-jelek vételét gyakorold. Ha ezt elsajátítottad, a leadás begyakorlása már könnyebb lesz.

Sípvaló jeladáskor ügyelj, hogy adásod könnyen olvasható legyen. Egy-egy betű jeleit gyors egymásutánban add le, az egyes betűk között pedig hosszabb szünetet tarts. Minden szó befejezése után várd meg az ellenállomás „megértettem” jelzését. Ennek megfelelően vagy folytasd adásodat, vagy ismételd meg az utolsó szót.

Egy zászlóval a rajz szerint adhatsz jeleket. Mozgatás közben a zászló hegye állandóan nyolcasokat írjon, más-
képpen a zászló összegubancolódik. Betű szünetnél alap-
állásban néhány pillanatot várj, szó szünetnél pedig a
zászlót hajtsd magad előtt a földre. A „megértettem” jel
egy kör leírása a zászlóval magad előtt. A „vége az adásnak” jel három
kör leírása a test előtt.

Két zászlóval pont (ti) jeleként a jobb kezed-
ben lévő zászlót nyújtott karral vállmagasságig
emeled. A vonás (tá) jeleként mindkét kezedet
emeled föl hasonlóképpen.

Betűvég: a zászlókat magad előtt kereszt-
be lendíted. *Szóvég:* a betűvég kétszer.
Felhívás: mindkét zászlót a fejed mellett
függőlegesen a magasba lendíted és néhány
másodpercig vársz. *Kész:* ugyanaz, mint a
felhívás jele. *Közlemény vége:* a betűvég háromszor megismételve.

Sötétben morzejelek adására bármilyen lámpát használhatsz.

A jeladó állomás három cserkészből áll. Az egyik – a vezető – figyeli a szemközti állomást, bemondja a felvett szöveget és ellenőrzi saját állomása működését. A csoport másik tagja végzi a jeladást. A harmadik cserkész a jegyző, aki az adás és vétel szövegét gondosan leírja.

Mivel az egy vagy két zászlóval végzett jeladás lassabban megy, mint a sípvaló történő, először azt gyakoroljátok.

/ . - - - / - - - // - - / . - - / - - / . - - / - - - / - //

/ . - - - / - - - // - - / - - - / . - - / . - - / . - - / . - - / . - - / . - - / . - - / . - - //

CSOMÓK

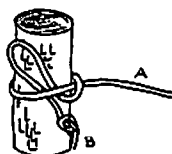
Nyolc csomót tanulsz meg a Baden-Powell próbában. Legfőbb szabály, hogy mindig a legcélszerűbb csomókat használd. Használat előtt győződj meg, elég erősen tartanak-e!

Egyszerű hurok

Fületlen kanna vagy vödör szállításakor használható.

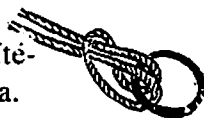
Csúszóhurok

Ezzel a csomóval hozzáköthetsz valamit egy karóhoz. Nem csúszik el, és ha kell, gyorsan kioldható. Köss egy egyszerű csomót közel a kötél végéhez, hogy a „B” vég ki ne csússzon a hurokból.

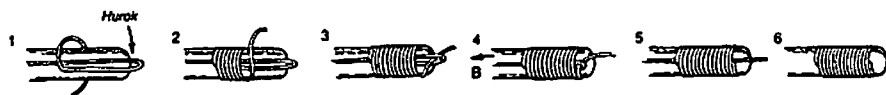
Svábhurok

Ez a hurok duplán vett kötél vagy karika megerősítésére használatos. A Baross mentőcsomó kiinduló pontja.

Körülfonás

Ezzel a kötéssel erősen és csinosan összeszoríthatsz különféle tárgyakat. Használhatod például a megglazult késnyél szorítókötéseként.

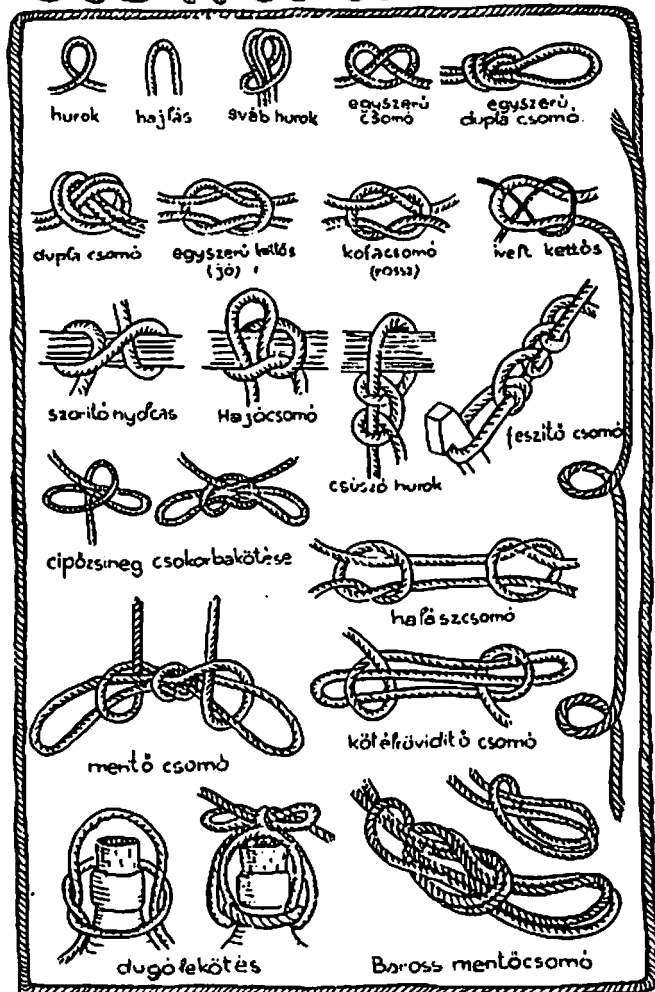

Zacskólekötő

Nagyon hasznos hulladékzsákok biztonságos lezárására.

Csomótábla

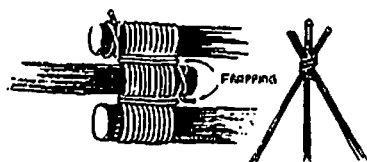

Tengerészcsomó

Kitűnő csomó két kőtel összekötésére, még ha különböző vastagságúak is. Nagyon erős, nem csúszik el, de szükség esetén könnyen kioldható.

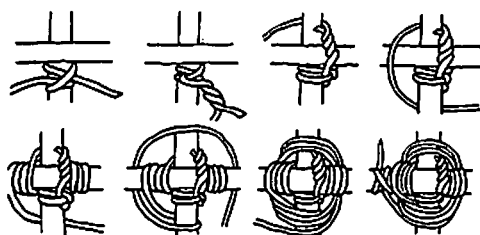
Háromszög kötés

Három rúd vagy bot összekötéséhez alkalmas. Különböző tábori építményekhez szükséges. Készíthetsz vele például mosdótáltartót, tábori főzéshez bográcsstartót.

Négyszög kötés

Két, egymást derékszögben keresztező bot vagy rúd összeerősítésére alkalmas. Igen hasznos tábori építmények, kisebb ajándéktárgyak készítésekor.

TERMÉSZETMEGFIGYELÉS

„A TERMÉSZET ISTEN TEMPLOMA” – tartja egy magyar közmondás. A természet, az ásvány-, növény-, állatvilág, csillagos ég, erdők, mezők és tengerek megismerésének első feltétele a megfigyelésük.

Legjobb, ha egy „Növényhatározó” könyvet vesz az őr (talán van is a csapatkönyvtárban!), és azzal kezdték a természet megfigyelését.

A növényhatározóban az őr először közösen kikeresheti, hogy mit szeretne megismerni, aztán megtervezhettek egy természetismereti kirándulást a legalkalmasabb helyre: erdőbe, mezőre, hegyoldalra, botanikus kertbe, nemzeti parkba, városi parkba, kertészetbe, virágpiacra, virágüzletbe.

Ezen a kiránduláson lehet többféle megfigyelő játékot játszani.

1. *Ez az én fám!* Az őr párokra oszlik. Kösd be a párod szemét és vezesd kézenfogva egy tetszés szerinti fához. Szóljtsd fel, hogy tapogassa végig, ismerkedjen meg a fával. Ötleteket is adhatsz: át tudja-e karolni, talál-e rajta élősdit, élő-e vagy halott-e a fa, hol kezdődnek a gallyak, stb. Miután az ismerkedés befejeződött, vezesd vissza párodat a kiinduló

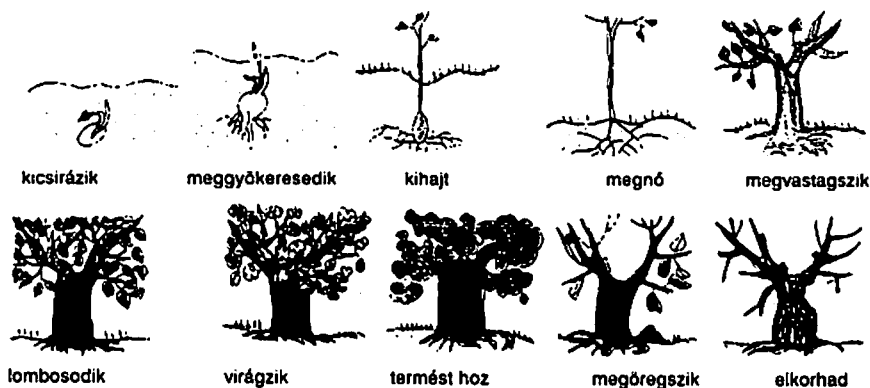

helyre, de más úton. Nyitott szemmel próbálja meg megtalálni a saját fáját. Az erdő fái egyszerre megváltoznak, egyforma tömegből össze nem téveszthető fákká.

2. Hernyó-séta. Az őrs minden tagja beköti a szemét és sorba áll. Bal kezét az előtte levő lány vállára teszi. A vezető nyitott szemmel elindul és sétára viszi a „vak hernyót”. A cserkészek teljes csendben mennek és megpróbálnak minden érzékszervükkel (fül, orr, tapintás) a lehető legtöbbet felfogni környezetükből. A vezető igyekszik változatos úton vinni a hernyót: földútról füre, majd köves talajra, árnyékos erdőből napfényes tisztásra, stb. Érdekes helyeknél megáll, és akkor a hernyó szabad kezével tapogathatja a fákat, bokrokat, sziklákat, vagy virágot szagolhat, patakcsobogást hallgathat. Egymás vállát nem szabad elengedni. A célnál leveszik a kötést és a cserkészek megpróbálnak nyitott szemmel végigmenni azon az úton, amelyiken jöttek. Változat: mielőtt nekiindulnak az utat keresni, rajzolja le képzeletből merre jártak, mit tapasztaltak.

3. Hangok. Hunyjátok be a szemeteket. Hányféle madárhangot hallotok? Milyen irányból? Mit hallunk még? Lombsuttogást, méhdöngést, patakcsobogást. Tudtok-e tízig számolni anélkül, hogy madárhangot hallanátok?

4. Fa élete. Kiválaszthattok egy fát, bokrot, amit aztán egész éven át figyeltetek. Melyik hónapban rügyezik? Tavasszal melyik hónapban hajtja ki friss, új-zöld leveleit? Nyáron melyik hónapban virágzik? Mikor érik a gyümölcse? És végül, ősszel mikor csípi meg a fagy a leveleit, mikor vörösödik, sárgul meg a levele, és mikor hullatja le őket?

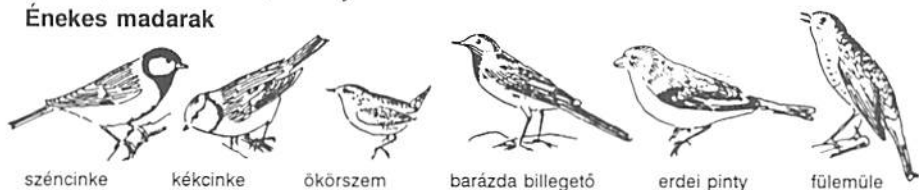

Készíthettek gyűjteményeket, amiket később csapatünnepélyen ki lehet állítani: lepréselt levelekből, virágokból, összegyűjtött kövekből, kavicsokból, kagylóból, elhullott madártollból. Készíthettek állatnyomokat gipszből, fényképeket bogarokról, rovarokról, halakról, madarokról, kutyákról, macskákról.

Ha van lehetőség rá, az őrs ültethet egy fát vagy bokrot az udvarban, kertben, vagy virágot ládába, cserépbe az ablakpárkányra.

Bogarakat is meg lehet figyelni. Itt van néhány kép különböző bogarokról, madarokról, amelyekkel találkozhattok.

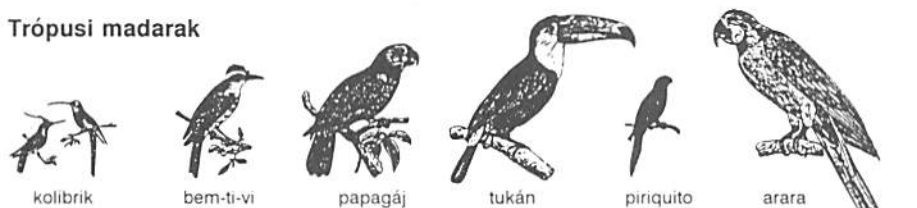
Énekes madarak

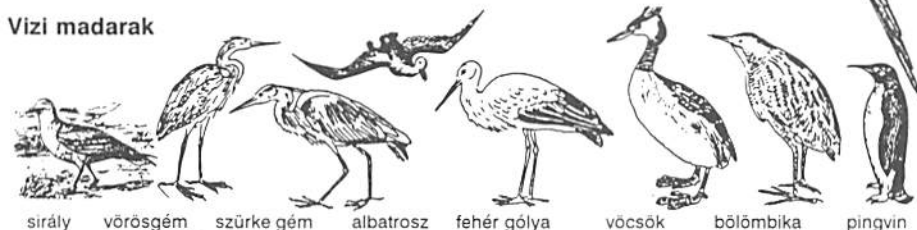
Ragadozó madarak

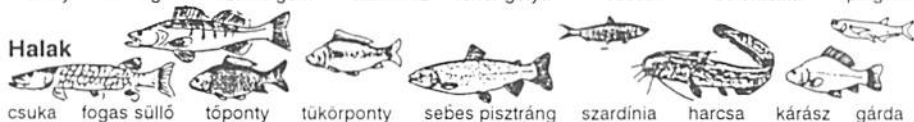
Trópusi madarak

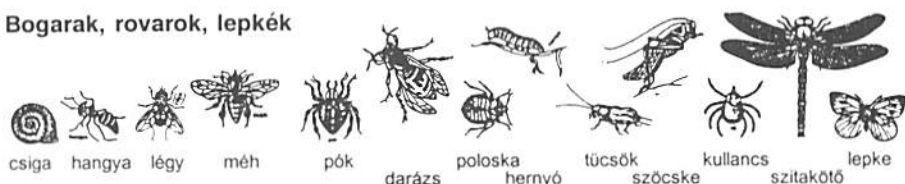
Vízi madarak

Halak

Bogarak, rovarok, lepkék

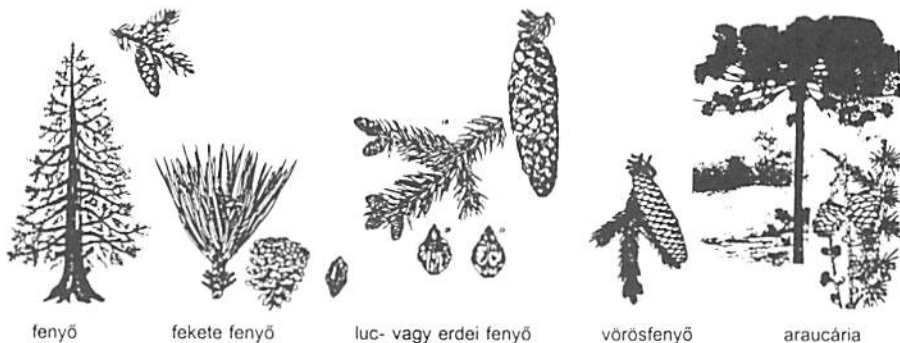
A LAKÓHELY NÖVÉNYVILÁGA

Magyar lánycserkészek majdnem minden éghajlaton élnek a nagyvilágban: a legészakibb Svédországtól és Kanadától, a legdélibb Argentínáig és Ausztráliáig, mérsékelt égövben vagy a forró, topusi Brazíliában és Venezuelában. Majdnem mindnyájan városlakók vagyunk. De még a város utcáin, terein is találkozhattok a természettel.

A **növényvilág** legnagyobb méretű képviselői a fák. Növényhatározó könyvek segítségével állapítsátok meg, milyen fák vannak lakásotok környékén. Attól függően, hogy melyik országban, milyen tengerszint feletti magasságban és milyen éghajlaton éltek, más és más fák vesznek körül. A fákat két nagy csoportba oszthatjuk: **örökzöld** és **lombhullató** fákra. Az örökzöld fa is cseréli leveleit, de csak akkor hullatja le az öregeket, mikor a fiatal, új levél vagy túl megszületett az ágain; így sohasem lesz teljesen kopasz. A lombhullató fa egyszerre veszíti el összes levelét.

A **fenyőknek** sok fajtája van: lucfenyő (*Picea excelsa*), vörösfenyő (*Picea abies*), erdei fenyő (*Pinus silvestris*), jegenyefenyő, araucária és még sokfajta. Közös jellemzőjük az örökzöld tűlevelű és a toboztermés.

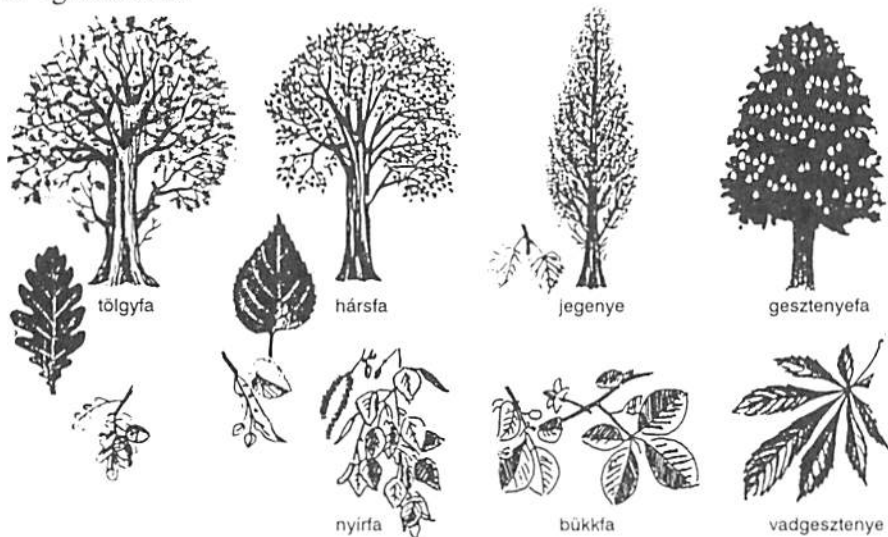
Tölgy (*Quercus robur*). Nagyon elterjedt, nagynövésű fa. Cakkos leveléről jól meg lehet ismerni. Termése a makk, amit Magyarországon disznók hizlalására használnak.

Hárs (*Tilia*). Virágzásakor pompás, erős illatú, mézelő fa.

Bükk (*Fagus sylvatica*). Sötét, szorosan záródó erdőt alkot. Makk termése hasznos állati táplálék.

Jegenye. Jegenyenyárnak is hívják, mert a nyárfák családjába tartozik. Nagytermetű, gyorsnövésű fa. A Dunántúlon található a legszebb példányok. Állítólag az első magokat Napóleon ajándékozta Magyarországnak.

Vadgesztenye (*Aesculus hippocastana*). Nagy lombú, terebélyes fa. Virága fehér vagy piros. Messziről nézve olyan, mintha gyertyák lennének az ágak szélén.

Nyír (*Betula*). Hófehér törzse barátságosan világít az erdőben. A legészakibb vidékeken is megtalálható, lombos fa. Legfontosabb éltető eleme a világosság.

Eukaliptusz. Trópuson és szubtrópuson igen elterjedt, nagyon gyorsnövésű, karcsú, magas fa. Sima a törzse, levelei keskenyek és hegyesek. Az eukaliptusz erdő ligetszerű, világos, átsüt rajta a nap, mert levelei észak-dél irányban helyezkednek el és alig vetnek árnyékot. Erős (de kellemes)

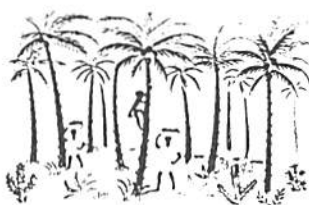
illata miatt kerülnek a szúnyogok. Kipréselt olajából orvosságot készítenek inhalálásra, bronchitis, légcső és légzési zavarok enyhítésére. Már 7 éves korában alkalmas papírgyártásra. Ha nem vágják ki ilyen fiatalon, 150 méter magasra is megnő.

Gumifa. Régebben csak ebből a fából nyertek a gumi gyártásához nyersanyagot (latex). Ma már műanyagból készül a gumi.

Pálma. Sokféle van. A trópus és szubtrópus büszke fája.

gumifa

kókuszpálmák

eukaliptusz

Bokrok, cserjék

A bokrok és cserjék a fák kisöccsei. Városokban főleg virágos díszbokrokat ültetnek: orgona, róza, galagonya, boróka, fenyő, kökény, som. Melegebb éghajlaton (trópus, szubtrópus) található a kávé.

ribizlibokor

galagonyabokor

som

bodza

kávé

Moha

Háztetőkön, kerítéseken, fakérgeken, sziklákon, nedves talajon található a moha. Gyökere inkább csak szőr, ezzel rögződik a talajhoz. Igen jelentős a mohák szerepe a termőtalaj kialakításában. Száracskáik között felhalmozzák a levegő porát, amely összekeveredik az elhalt növényekkel. A lezúduló esők és záporok vizét szivacszerűen magukba szívják, és így

tárolják. Megvédik az erdő talaját a kiszáradástól, és igen sok hasznos rovarnak menedéket nyújtanak. A tudomány 550 fajta mohát ismer.

Harasztok, páfrányok

A legősibb növényzet, az ősharasztok mai leszármazottai a páfrányok. A legfejlettebb virágtalan növény. Trópuson fanagyságúak is élnek. Ha gyökerestől szedsz páfrányt az erdőben (és nyugodtan szedhetsz, mert nagyon szapora növény!), hazaviszed, elülteted és bőven öntözöd, majdnem biztos, hogy megmarad. Nagyon szereti a sok vizet. Lepréselve, kiszáritva igen jól használható lámpaernyők, füzet- és könyvborítók, dobozok díszítésére.

Virágok

Egy latin mondás szerint a „földnek csillagai”.

Cserkészszokás, hogy a leányörsök neve madár- vagy virágnév!

Minden évszaknak megvannak a maga virágai.

Ibolya (*Viola*). Kora tavaszi, sötét lilaszínű, illatos, apró kis virág. Főleg középhegységi erdőkben gyakori.

Pipacs (*Papaver rhoeas*). A mákfélék családjának legismertebb tagja. Búzatáblák szélén virít nyáron vidáman ez az élénkpiros virág.

Búzavirág (*Centaurea cyanus*). Búzakalásszal, pipaccsal összekötve a földművelés jelképe. Kemény, majdnem eltéphetetlen a szára. Szintén a búzatáblák szélét díszíti.

Nefelejcs (*Myosotis*). Világoskék, apró virág. Patakok mentén, mocsarakban, nedves ligetekben gyakori.

Muskáтли (*Pelargonium*). Ablakládákba, cserepekbe ültetett, kedvelt, mutatós, virág. Nyáron pompázik.

Százszorszép, Narancsvirág, Margaréta, Lótusz.

Az I. Leánycserkészkönyv 26–27. és 69. oldalán már találsz virág,

madár és fa ábrázolásokat. Nézd meg őket. Itt találsz újabbakat.

szarkaláb

mocsári gólyahír

kankalin

pipitér

rezeda

Az őrš megbeszélheti, hogy mindenki lefényképezi vagy lerajzolja a lakása környékén található fákat, bokrokat, virágokat és egy őrsi kirándulás alkalmával meg is látogathatják azt, amit a legérdekesebbnek vagy legszebbnek találtak.

Az erdőben, táborhelyen azonban még mást is fontos megismerni: az ehető és mérges növényeket, gombákat és gyümölcsöket!

Ehető növények az erdőben

Általános szabályok a növényekkel kapcsolatban:

1. Ha nem ismered fel, ne egyél belőle!
2. Nézd meg jól, hogy friss-e.
3. Szagold meg, egy kis darabot morzsolj össze tenyeredben: ha keserű-mandula szaga van, akkor nem ehető!
4. Dörzsölj egy kis darabot tested valamilyen érzékenyebb részére (hónalj). Ha kellemetlen, csíp vagy még kiütést is okoz – akkor nem ehető.

Kamilla (*Matricaria chamomilla*). „Orvosi székfűnek” is nevezik. Erős illatú, kistermetű növény. A legőszibb és legértékesebb gyógynövények közé tartozik. Virágjából teát főznek, amelynek kiváló fertőtlenítő hatása van. A kamillás borogatás gyulladások gyógyítására is használható.

Sóska (*Rumex acetosa*). Hasonlít a spenóthoz, de levelének „fecskefarka” van. Szára pirosas. Igen magas a vitamin- és vastartalma.

Bogáncs (*Carduus* – Spear-thistle). Sok van belőle a mezőn. Tüskéinél fogva ráragad a zoknidra, szoknyádra, nadrágodra. Ehető növény. Lehámozott szára zöldségként ehető, párolva, főzve, pörköltbe ízesítőnek

használható. Legízesebb nyár elején, amikor virágozni kezd. A még nem virágzó növény gyökerei nyersen is ehetők. Vitamindús és egészséges.

Ehető gyümölcsök az erdőben

Csipkebogyó – vadrózsa (*Rosa canina*). Levelei és tövises ágai hasonlítanak a kerti rózsához. Piros bogyója igen magas A- és C-vitaminban (a citroménál 15-ször magasabb!). Lekvárt főznek belőle.

Bodza (*Sambucus nigra*). Fehér virága palacsintatésztaiban kisütve ízletes. Meghűlésre izzasztószer. Termése tányérformájú alakzatban sok kis fekete bogyó. Lekvár- és pálinkafőzésre alkalmas. Orvosság is készül belőle. A bodzaág kiválóan alkalmas síp és furulya faragására, mert a belepuha és könnyen kikaparható.

kamilla

levendula

szeder

pásztortáska

veronika

bodza

orbáncfű

angyalgyökér

pitypang (gyermekláncfű)

Kökény (*Prunus spinosa*). Fekete-hamvas, savanykás termése szomjúságoldó.

Som (*Cornus mas*). Kisebb fa vagy cserje. Meleg hegyoldalakon kis virágernyőkkel borított fácskái április elején a még lombtalan erdőben már messziről feltűnnek. Piros gyümölcse igen savanyú, de azért ehető.

Fekete áfonya (*Vaccinium myrtillus*). Törpecserje. Csak magasabb hegyeken található az erdőben. Igen ízletes a gyümölcse. Cukorbetegség

ellen használják. Bort is készítenek belőle.

Hamvas szeder (*Rubus caesius* vagy *rubus fruticosus* – blackberry, bramble). Alacsony, tüskés cserje, hosszú bolthajtásos száakkal. Virága rózsaszín vagy fehér, gyümölcse hamvas sötétkék szemcsés bogyók, nagyon ízletes, lekvárnak is jó. Leveleiből teát lehet készíteni. Magas C-vitamin tartalma van. Ligetekben, árkokban, nyirkos helyen található.

Erdei szamóca (*Fragaria vesca*). Termései pirosak. Különösen erdei irtásokban találhatók tömegesen. Levelei orosz tea pótlására és emésztési zavarok ellen használhatók.

Málna (*Rubus idaeus*). Kisebb cserje, főleg erdővágásokban. Termése piros, igen ízletes. Levelét orosz tea pótlónak használják.

A szeder, szamóca, málna és eper nevét össze szokták téveszteni. Ezért jó, ha színes képen megnézik őket és összehasonlíthatók. Akkor biztosan meg tudjátok különböztetni őket.

Mérges növények az erdőben

Poison ivy, poison sumac és poison oak az észak-amerikai erdők három mérges növénye. Pusztá érintésre fájós, viszketős kiütést okoznak. Kezelésük: a bőrt langyos vízzel, szappannal alaposan megmosni és alkohollal ledörzsölni. Legjobb védekezés: felismerni és elkerülni!

Arruera brava. Trópusi erdők mérges növénye. Szárából vörös levet ereszt és fájdalmas kiütést okoz.

aranyeső

gyöngyvirág

poison ivy

poison sumac

oleander

vörös gyűszűvirág

kék sisakvirág

tiszafa

poison oak

Mérges növények, amelyek egyben orvosságok is!

Csalán (*Urtica dioica* vagy *urtica species* – nettle): gyomnövény, mely érintésre kellemetlenül csíp és fájdalmas viszketést és kiütést okoz. Igen nagy ellensége a termelt, hasznos és értékes növényeknek. Elrabolja tőlük a nedvességet és tápanyagot. Ugyanakkor ehető és az egyik leg-egészségesebb vadnövény! Fiatal levelei puhák és főzés alatt elvesz a csípősségük. Főzete vér- és vesetisztító hatású orvosság. Továbbá leveleiből festéknek alkalmas klorofilt nyernek.

Nadragulya (*Atropa belladonna* – deadly night shade). Igen mérges. Virága piszkos lilásvörös. Ugyanakkor fontos gyógynövény. Levelét és gyökérzetét görcsoldószernak, szembetegségek ellen használják.

Pitypang – Gyermekláncfű (*Taraxacum officinale* – dandelion). Az egyik leggyakoribb gyomnövény. Gyökere drog, kellőképpen elkészítve gyógyszer. Teája étvágygerjesztő, emésztést serkentő, vízelhajtó, vértisztító.

csalán

nadragulya

pitypang

ALAKISÁGOK

Az első Leánycserkészkönyvből már megtanultad a legfontosabb vezényszavakat, amelyeket ma a Külföldi Magyar Cserkészszövetségben használunk.

Itt ismerj meg még kettőt:

1. **Jobbra át! – balra át!** A karodat a test mellett kinyújtva tartod. Jobbra fordulásnál jobb sarkodon meg a bal talpadon 90 fokkal elfordulsz. Balra fordulásnál ugyanez fordítva: Bal sarkon és jobb talpon 90 fokot fordulsz el.

2. **A Fel!** vezényszóra mindenki felugrik ülő vagy fekvő helyzetéből és vigyázzba áll.

TESTEDZÉS

A torna legyen számodra olyan elmaradhatatlan, mint a reggeli fogmosás! Sokkal jobban érzed majd magad, ha tornával kezdéd a napot.

Akár nyári, akár téli táborban van az őr, kezdjétek a napot ott is tornával. A táborban még sokkal jobbat tesz a torna, mint a tornateremben, lakásban, mert ott a friss levegőn, a szabadban végezhetitek. Az oxigéndús levegő tüdőtöknek különösen jól tesz.

A tornasorozatot nyújtózó gyakorlatokkal kezdjétek. Ez azért fontos, mert így izmaid, inaid bemelegednek és a hirtelen megterhelés nem fog sérülést okozni. A nyújtózkodás legyen kiadós, húzza meg minden ízeteket, nyakától egészen lábujjaitok hegyéig.

1. Lábujjhegyre emelkedj, karjaidat emeld fel, majd mind feljebb és feljebb nyútsd. Egyik kézzel a másik kéz csuklóját is húzd felfelé.

2. Karjaidat mellmagasságig ereszd le, és guggolj le.

3. Innen ülj le a földre, miközben a karjaidat továbbra is mellmagasságban tartod.

4. Ülőhelyzetből teljesen ereszkedj hátra, földön fekvő pozícióba. Karjaidat a fej mellett, a fejed fölé helyezd.

5. Ahogy a két karod a földet éri, lábaidat emeld magasra.

6. Folyamatosan a lábaidat a magasból, a kinyújtott tenyereid felé vidd, és próbáld meg a lábujjaidat a tenyeredbe helyezni.

7. Lábaidat emeld vissza a magasba.

8. Ülj fel, karjaidat nyútsd előre.

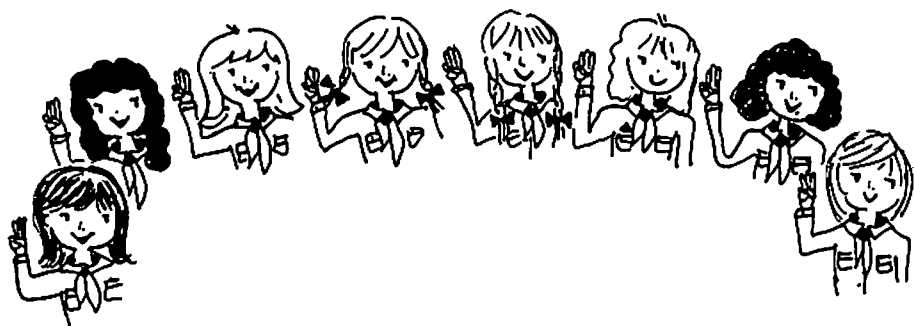
9. Végül előrehajolva, homlokoddal a térdedet érintsd meg és a bokádat tenyereddel fogd át.

10. Most ismét ülj fel, és végül állj fel.

Ezt a 10 gyakorlatot kezdjétek előlről, és legalább 5-ször ismételjétek meg. Legjobb addig csinálni, amíg lábujjaitok beleérnek tenyeretekbe és homlokotokkal meg tudjátok érinteni térdeteket.

A fenti nyújtó gyakorlatok után aztán bármilyen tornagyakorlatot, gyaloglást, futást, ugrást végezhetek. Huzamosabb úszás előtt is ajánlatos ezeket a bemelegítő gyakorlatokat elvégezni.

A „TESTVÉRKERESŐ” ELNEVEZÉS

Ugye legszívesebben olyanokkal barátkozol, akik úgy gondolkoznak, mint te magad? Ha nem kell egymásnak sokat magyarázni, csak összenéztek, és már tudjátok is, hogy mit gondol a másik. Ha egy olyan barátnőd van, aki ugyanazon nevet vagy ugyanazon szomorkodik, mint te, hát nem olyan, mintha testvéred lenne?

Régebben elég volt édesanyád, testvéreid társasága, de most hirtelenjében olyan valakivel akarsz bizonyos dolgokat megbeszélni, aki nem a családtagod.

Ha még nincs ilyen barátnőd, akkor keresel egyet. Keresed a „testvéredet”, a rokonlelket. Keresed az iskolában, a szomszédságban. Mégis a legtöbb lehetőség arra, hogy egy ilyen testvért találj, a cserkészletben van, mert ott egy őrsben körülbelül egykorú lányok vannak.

Baden-Powell is felfedezte, még fiatal korában, hogy milyen jó hasonló gondolkodású barátok körében lenni. Mikor az ő meginduló cserkészmozgalmába mind olyan fiúk gyülekeztek, akik egyformán szerették a természetet, a szabadég alatti főzést, a sátorban alvást, rájött arra, hogy ezek testvérlelkek, hiszen ugyanazokat a dolgokat szeretik. Ezek után már csak az hiányzott, hogy kigondolja az őrsi formát, ahol egykorúak alkotnak kis, kötött társaságot és már meg is teremtette a legjobb alkalmat, hogy mindenki, aki a cserkészletbe belép, megtalálja a „testvérét”.

A Testvérkereső leánycserkész első próbájának Bi-Pi mondása az alap gondolata: „*Feladatokat boldognak lenni és másokat boldoggá tenni.*”

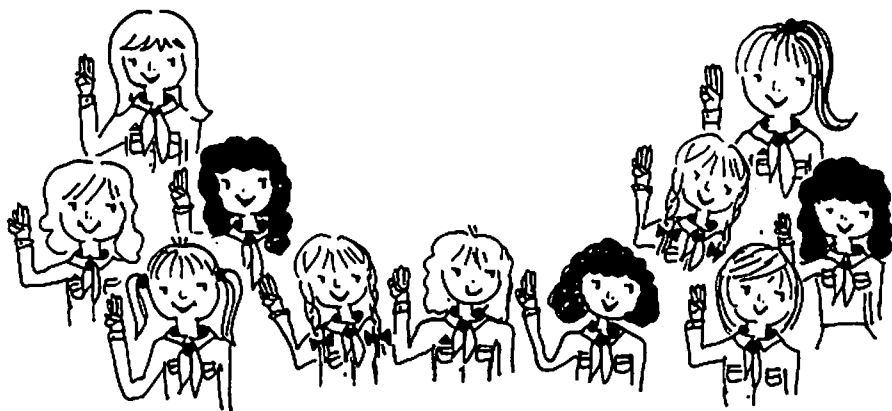
Ez a próba nemcsak magyarságismereti és cserkészanyagot tanított, hanem azt is bemutatta nektek, hogy Bi-Pi milyen életmódot tanácsolt, amivel boldogabban, vidámabban és megelégedettebben élhettek, és másokat is boldogabbá, vidámabbá és megelégedettebbé tehettek.

Hogyan lehet ezt a cserkészéletmódot a ti életetekben gyakorolni? Ha kevesebbet gondoltok önmagatokra és többet arra, hogy másoknak örömet szereztek, rá fogtok jönni, hogy Bi-Pi miért tartotta ezt a boldog élet kulcsának.

Az őrben beszéljétek meg, hogy Bi-Pi természetében milyen tulajdonságok voltak. Ezeket fejlesszétek ki magatokban: felebaráti szeretet, jószívűség, természetszeretet, jókedv, bátorság, leleményesség, elégedettség és így tovább.

Ha aztán találkoztok másokkal, akik szintén úgy gondolkoznak, mint ti, akik szintén inkább azt nézik, hogy mivel szerezhetnek másoknak örömet, akik vidámak, szeretnek népdalokat énekelni, kirándulni, táborozni – megtaláltátok a testvéreiteket!

Később, ha más csapatok leánycserkészeivel is találkoztok, esetleg más országok, kontinensek leánycserkészeivel táboroztok, rá fogtok jönni, hogy azok között is vannak hozzátok hasonló gondolkozásúak. Első perctől kezdve meg fogjátok egymást érteni, jó barátságot tudtok majd velük kötni, és kiderül, hogy azok is „testvéreitek”! Cserkésztestvéreitek.

A Gödöllő próba követelményei

Egymás megismerése egy lépés a barátság felé.

Keret: A gödöllői jamboree.

1. Az űrs minden hónapban kiválaszt egy cserkésztestvényt, amelyet a cserkészösszejöveteleken kívül fog gyakorolni (6–10. törvény).
2. Az űrs megbeszéli a serdülőkor gondjait: osztálytársak befolyása.
3. Árpád-házi Szent Erzsébet legendája.
4. Az űrs meglátogat egy öregek otthonát.
5. Az űrs ajándékot készít.
6. űrsi sarok vagy tábla.
7. Az űrs egy más nyelvterületen élő magyar leánycserkészorssal levelez.
8. A magyar cserkésztestvér rövid története.
9. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség felépítése.
10. Cserkész és magyar világtérkép.
11. Versesfüzet folytatása.
12. Egy novella vagy elbeszélés elolvasása.
13. A magyar nő a történelemben (XVI–XVIII. sz.).
14. Öt népdal, amelyben foglalkozások szerepelnek.
15. Egy népszokás.
16. Népművészeti albumod folytatása: Felvidék.
17. Elsősegélynyújtás: mit kell tenni balesetek esetén, amíg az orvos megérkezik.
18. Tábori szerszámok.
19. Tábori építmények.
20. Három különböző tábori tűzhely.
21. Tábori konyha és takarítószolgálat.
22. Magatartás szolgálatban.
23. Éjjeli űrség.
24. Három szabadtéri játék.
25. Testedzés.
26. Kedvenc időtöltésed.
27. A Gödöllő próba összefoglalása.

GÖDÖLLŐ PRÓBA

GÖDÖLLŐI JAMBOREE – 1933

Öt nemzet pályázott a 4. jamboree-ra: Amerika, Ausztrália, Hollandia, az akkori Csehszlovákia és Magyarország. A Nemzetközi Konferencia Magyarország meghívását fogadta el. Két éven át folyt a komoly előkészítő munka. A jamboree nemzetközi nyelve angol volt, így mindenki igyekezett angolul tanulni: mind a magyar cserkészek, mind a többi nemzet cserkészei. Ezek mellett természetesen hatalmas műszaki előkészületek folytak, hogy az 54 ország 26.000 táborozója befogadására alkalmassá tegyék a gödöllői királyi parkot. (Például a vízellátás, szennyvízvezetés, konyha előkészítése terén.)

A gödöllői világjamboree területén nemcsak sátrak és sportpályák voltak, de üzletek, vendéglők, borbély, cipész, szabó, asztalos, fényképész, bank és még kórház is.

A kész tábor pompás lett! A debreceni fiúk nádfedeles házat építettek, a varsói lengyelek vitorlášhajó formájú kaput, a csongrádi cserkészek szélmalom kaput, a finnek táborában gőzfürdő volt. Az egyik magyar táborban hortobágyi tanya épült.

A *jamboree* szó zulu nyelven azt jelenti: „ahol mindenki jelen van”.

gok cserkészeinél.

A jamboree első hete a találkozások és ismerkedések ideje volt. A második a barátságok kiépítése, hogy sok éven át megmaradjon a szeretet-híd a résztvevő országok között.

A tábor jelképe a magyar őstörténet egyik szimbóluma, a fehér csodaszarvas volt. Búcsúzáskor Baden-Powell azt kérte, hogy tekintsék a cserkészek ezt a szimbólumot a cserkészélet jelképének. Mint ahogy a csodaszarvas új hazába vezette a magyar ősokeket, ahol aztán boldogok és megelégedettek voltak, épp úgy vezesse a csodaszarvas a cserkészeket is egy új életbe, ahol sok-sok cserkészeven át, egész életükben, boldogabbak és elégedettebbek lehetnek.

CSERKÉSZTÖRVÉNYEINK

Hatodik törvény: *A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.*

- Barátaiddal sétálsz, iskolából mentek hazafelé. Útközben uzsonnáztok. Társaiddal elejtik a csomagolást – szóval szemetelnek. Mit teszel?
- Gyakran, amikor a természetben jársz, fű, fa, virág mellett elmész, előfordul, hogy észrevétlenül, meggondolatlanul leszakítasz valamit, megtépázod a leveleket, virágszirmokat. Miért?
- Hogyan lehet a városban, városi lakásban is megszeretni, értékelni a természetet? Hogyan nevelhetünk, ápolhatunk házi növényeket? Mit lehet cserépbe ültetni? Milyen állatot lehet a ti lakásotokban nevelni?

Hetedik törvény: *A cserkész feljebbvalóinak jólélekkel és készségesen engedelmeskedik.*

• Az összejöveteleken őrsvezetőid éppen valami komoly témáról beszélsz. Te meg pont akkor valami igen vicces esetet akarsz elmesélni. Mit csinálsz?

- Mit teszel, ha úgy érzed, hogy vezetőid igazságtalanok?
- Barátaiddal valami igen jó programot terveztek, és szüleid éppen megkérnek valamire. Mit teszel?
- Mit teszel, ha az őrsvezetőiddel nem értesz egyet?

Nyolcadik törvény: *A cserkész vidám és meggondolt.*

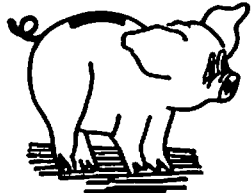
• Vicces műsor közben rád jön egy olyan nevetés, hogy nem bírod abbahagyni. Közben tudod, hogy a körülötted lévők figyelni szeretnének a műsorra. Mit lehet ilyenkor tenni?

• Barátaiddal jó hangulatban beszélgettek és hirtelenjében gúnyolódásra fordul a sor. Elkezdnek csúfolni egy iskolatársat. Hogyan állítod ezt meg?

• Nagyon jó kedved van. Vidáman, hangosan beszélsz, de észreveszed, hogy édesanyád vagy édesapád nem érzi jól magát. Talán fáj a feje vagy más gondja van. Mit csinálsz?

Kilencedik törvény: *A cserkész takarékos.*

• Születésnapodra pénzt kaptál ajándékba. Mit teszel? Elköltöd vagy félreteszed?

• Veszel magadnak egy harmadik, negyedik blúzt, cipőt, csak azért, hogy egy új ruhadarabod legyen, pedig nincs is rá szükséged.

• Egy nap, tanítás után, hirtelenjében egy csomó jó program összejött: meghívott egy barátnőd, a TV-ben a kedvenc műsorod megy, segíteni kell a vacsorával és még házi feladatod is van. Hogy oldod meg? Hogyan osztod be az idődet?

Takarékoskodni a mindennapi vásárlásnál is lehet. Őrsileg próbáljátok ki a következőt: Minden őrsi tag elmegy a környéken lévő üzletekbe és összehasonlítja az olaj, margarin, cukor, liszt, krumpli, hagyma, hús, tej, tojás, kakaó, kávé, tea árát. Becsomagolt árúnak a súlyát is felírja. A

következő összejëövetelen közösen kiszámítjátok, hogy hol és mit lehet olcsóbban megvásárolni.

Ugyanezt meg lehet csinálni a tisztítószeresek áraival is.

Tizedik törvény: *A cserkész testben és lélekben tiszta.*

- A könyvesboltokban, újságosoknál, sőt még az élelmiszerboltokban is, legelől a szexszel kapcsolatos, provokatív cikkek, fényképek tűnnek a szemedbe. Olvasd, ne olvasd? Nézzed, ne nézzed a képeket?

- Osztálytársaid közül sokan cigarettáznak, sőt van aki alkoholt és kábítószer is fogyaszt. Talán kíváncsi vagy, de tudod, hogy mindez káros a testi, lelki és szellemi egészségedre. Ellen tudsz állni többszörös csábításnak, csúfolódásnak? Megállod, hogy ne próbáld ki?

- Valamilyen jótékony célra segítesz sorsjegyeket eladni. Magad is veszel sorsjegyet, családodnak, szomszédaidnak, osztálytársaidnak is eladsz. A sorsolás azonban nem nyilvános, senki nem tudná meg, ha nem igazán a nyertesnek adnád át a főnyereményt, hanem magadnak tartanád meg – mintha a te számodat húzták volna ki. Mit csinálsz?

OSZTÁLYTÁRSÁK

Barátnőd, osztálytársad nagyon fontos az életedben. Sokat vagytok együtt, együtt tanultok, együtt szórakoztok, együtt beszélitek meg azokat a dolgokat, amelyeket szüleitekkel nem akartok vagy nem tudtok megbeszélni. Egymásra nagy hatással vagytok.

Gyakori, hogy osztálytársak összeállnak klikkekbe, melyekbe csak „kiválasztott” lányokat fogadnak be. Ez persze nagyon rosszul esik azoknak, akik kívül maradtak. Beszéljetez erről az órsben. Kinek mi a véleménye? Ez jó vagy rossz? Változtatni kell ezen? Te mit tennél?

És mi van akkor, ha osztálytársad cigarettázásra, alkoholfogyasztásra, sőt kábítószer kipróbálásra akar rábeszélni?

Nehéz „nem”-et mondani, főleg akkor, ha nem csak egy baráttal, hanem egy egész csoporttal állsz szemben! Talán azt gondold, hogy

egyetlen egyszer csak nem fog ártani, és egyszerűbb úgy viselkedni, ahogy azt a csoport elvárja tőlünk. De nem mindig veszélytelen az, amit a csoport csinál! Ha például beleülsz egy részeg vezető autójába, vajon élve kerülsz-e ki abból a kocsiból?

Beszéljétek meg az őrsben, hogy miért nem jó a dohányzás, az alkohol-fogyasztás és a kábítószeres használata.

A cigaretta füstjével káros anyagok kerülnek a tüdődbe, légzőszerveidbe, még akkor is, ha nem magad szívod a cigarettát, hanem csak egy szobában vagy a dohányzóval. Ezek az évek során felhalmozódnak, rákbetegséget okozhatnak, és a statisztika szerint egész biztos, hogy megrövidítik az életedet.

Az alkohol a központi idegrendszeredet támadhatja meg.

A kábítószeres fokozatosan megsemmisítik az agysejtjeidet. Ezt ma már mindenki tudja, újságokban, könyvekben olvashatsz erről. Hát miért kellene pont ilyesmit kipróbálnod?

ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET LEGENDÁJA

Árpádházi Szent Erzsébet 1207-ben született Magyarországon. Édesapja II. Endre magyar király volt, és testvérbátyja a későbbi magyar király és második országalapítónk, IV. Béla.

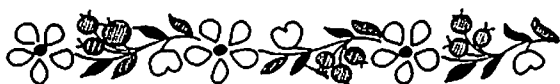
A kis Erzsébet 4 éves korában elkerült szülei házából és Magyarországról. Lajos, türingiai őrgróf kiválasztott menyasszonya lett, és az akkori szokások szerint, jövőendő férjének kastélyában nevelkedett Németországban. 14 éves volt, mikor házasságot kötött vőlegényével.

A fiatal pár igen boldog házasságot élt. Három gyermekük született. Erzsébet nem szerette a mulatozást, költekezést. Mélységesen vallásos volt, ugyanakkor mindig vidám és jókedvű. Assisi Szent Ferenc volt a mintaképe, és ha csak tehetette, a szegényeket és betegeket segítette.

Férje, Lajos őrgrof, támogatta Erzsébet jótetteit, de ez az udvarnak nem nagyon tetszett. Felbújtatták Erzsébet ellen az anyósát. Azt próbálták elhíttetni vele, hogy Erzsébet minden vagyonukat a szegényekre pazarolja. Egy alkalommal, éppen ebéd után, a sok szolga hordta az ételmaradékokat vissza a konyhába. Erzsébet gondolt egyet, telerakta a kötényét kenyérrel, és kisietett szegényei közé. Anyósa észrevette, és fiaira parancsolt, hogy vonja felelősségre feleségét. Lajos ezt nem akarta, csak anyja unszolására indult felesége után, és megkérdezte, hogy mi van a kötényében? Erzsébet Istenhez foháskodott segítségért, és szétnyitotta kötényét... Csodák-csodája!... a kötényben gyönyörű rózsák illatoztak! Lajos őrgrof soha többet nem tett semmit Erzsébet jótékonykodása ellen.

1227-ben Lajos keresztes hadjáratba indult. Tragikus módon életét vesztette. Felesége fiatalon, 20 éves korában özvegyen maradt. Erzsébet nagy bánatát abban oldotta fel, hogy még teljesebb odaadással támogatta a szegényeket és a betegeket. Özvegyi vagyonát most már akadálytalanul erre áldozhatta. Kórházat építtetett, ahol a legsúlyosabb betegek ápolását maga vállalta. Már életében csodálatos gyógyulások történtek Erzsébet imádságainak hatására, és miután meghalt 1231-ben, a csodák tovább folytatódtak sírjánál. Közélről-távolról zarándokok érkeztek sírjához. Tisztelete, mely a mai napig is tart, már akkor kezdett elterjedni. 1235-ben nyilvánították szentté. Nem sokkal azután egy hatalmas katedrális építésébe kezdtek sírja fölött. A marburgi „Szent Erzsébet katedrális” Németország egyik legkorábbi, tiszta gótikus temploma s Európa egyik leglátogatottabb zarándokhelye. A magyar királylány ott alussza örök álmát egy szépséges szarkofágban, gyönyörű aranymíves oltár alatt. Tisztelete azóta is nőttön-nő. Ma világszerte a legismertebb szentek közé tartozik. (Portugáliában és Brazíliában például a pékek választották védőszentjüknek. Nem egy pékségben látható a kötényében rózsát vivő Szent Erzsébetet ábrázoló festmény vagy mozaik.)

A modern idők embere úgy fejezi ki Árpádházi Szent Erzsébet iránti tiszteletét és szeretetét, hogy őt választotta meg a nemzetközi segélyszerv, a CARITAS védőszentjének!

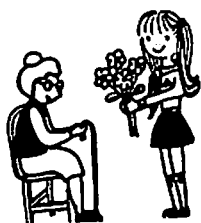

ÖREGEK OTTHONÁNAK MEGLÁTOGATÁSA

Ha vannak nagyszüleid, akiket mindenki szeretettel vesz körül, talán nem is jut eszedbe, hogy élnek olyan idős emberek is, akiknek nincs családjuk vagy nem törődik velük a rokonságuk. Az öregotthonokban leginkább ilyen elhagyatott idős emberek élnek.

Igen nagy örömet szerezhettek nekik, ha őrötökkel meglátogattátok őket. Ha egy közeli öregotthonban magyarok is vannak, akkor még nagyobb örömet szereznétek, mert sokszor nem is beszélnek jól a befogadó ország nyelvét, és így még inkább elhagyatottnak érzik magukat.

Ha nincs közelemben öregek otthona, biztosan vannak olyan idős emberek, akik egyedül élnek és örülnének a látogatóknak. A magyar egyházaktól megkaphatjátok ezeknek a nevét.

A legnagyobb öröm az időseknek, ha valaki törődik velük, beszélget velük, meghallgatja őket. Az is jó, ha egy kis ajándékot visztek nekik, de ez nem feltétlenül szükséges. Aztán azt is felajánlhatjátok elhagyott, egyedül élő öregeknek, hogy bevásároltok nekik, patikából elhozzátok az orvosságot, és ha már nem látnak jól, megírjátok vagy felolvassátok nekik a leveleket. Nagy öröm töltené el őket, ha valami kis színdarabot, népi játékot, népszokást, karácsonykor betlehemes játékot, bölcsőcskét eladnátok nekik!

Talán arra is rá tudjátok beszélni az időseket, hogy készítsenek tárgyakat (kézimunkákat, fafaragásokat, játékszereket) jótékony célú vásárokra. Azokat eladnátok és a pénzt visszavinnétek nekik, vagy új anyagot vennétek további munkákhoz. Az idős ember egyik legnagyobb bánata, hogy ő már nem hasznos, rá már senkinek sincs szüksége. Ez a kis ajándékkészítés és a közös jó munkához való hozzájárulás biztosan örömmel és büszkeséggel töltené el őket.

Fontos azonban, hogy ne csak karácsonykor gondoljatok az öregekre! Évközben, mikor nincs semmi különleges ünnep, akkor is látogassátok meg őket. Legjobb persze ezt előre megbeszélni. Esetleg tűzzetek ki minden hónapra egy napot. Az idős ember már nem szereti a meglepetést. Fel kell lelkileg készülnie a jövetelekre.

Az ilyen látogatásokról ti magatok is sokat kaphattok. Nem csak azt a

a tudatot, hogy jót cselekedtetek. Az idősek élettapasztalata valóságos „kincsesláda”, amelyet szívesen megosztanak a fiatalokkal. Így például sok érdekeset mesélhetnek nektek a saját gyerekkorukról, hogy milyen is volt akkor az élet, a világ.

Az ős előre beszélje meg, hogy miket kérdeznek majd az öregektől. Például: A bácsi hol született? A néaninek voltak testvérei? Hogyan tetszett iskolába járni? Gyalog? Akkor volt már villamos? Busz? Mit szerettek játszani? Hol játszottak? Volt udvaruk? Tetszik még Magyarországra emlékezni? Volt katona a bácsi? Mit tetszettek dolgozni?...

AJÁNDÉKKÉSZÍTÉS ŐRSILEG

Az ajándék lehet dísz tárgy vagy valami praktikus, használati tárgy. A kiválasztásnál az a legfontosabb, hogy az, akinek készítek, örüljön neki, használni tudja. Talán épp ilyesmire vágyott!

Beszélgjétek meg, hogy milyen ajándékot akartok készíteni. Az egyik őrsi tag megveszi az anyagot hozzá. A másik megvarrja vagy befesti, a harmadik szép díszesen becsomagolja, a negyedik lapot készít hozzá.

Szüleitek biztosan örülnének ezeknek:

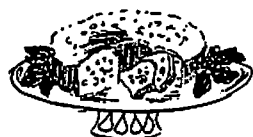
terítő,
kötény,
konyharuha,
díványpárna,
földre-ülő nagy párna,
táska,
szőnyeg,
könyvborító,
könyvjelző,
szemüvegtartó,
újság és képeslaptartó,
hangszalagtartó,
CD lemeztartó.

*Ezeket az ajándékokat készíthetitek
varrással, hímzéssel,
tarka-barka anyagmaradékokból,
keresztaszemes mintával vagy
szálöltéssel' kihímezve,
rátétes mintával, raffiából,
spárgából horgolva, bőrből,
fából – festve,
ráégetéssel díszítve.*

Kisgyereknek készíthettek:
játékszer, mesekönyv,
képeskönyv.

Hobby-üzletben jó ötleteket kaphattok. Ott lehet fából készült kisebb-nagyobb dobozokat, polcot, fogast, tálcat, vágódeszkát és porcelánból, kerámiából készült tányért, vázát venni, amit aztán kifesthettek, ráégetett mintával díszíthettek, lakkozhattok.

Az öregek otthonába több személynek visztek ajándékot, tehát lehet egyformát is készíteni. Mindenki csináljon például egy könyvjelzőt, vagy szemüvegtartót. Az őrök közösen készíthet süteményt is, amelyet kis kosárba vagy papírtányérra rakva vihet-

tek el. A kosarat feldíszíthetitek virággal vagy szaggal. Ugyanígy gyümölcskosarat is készíthettek.

Örülneek még szagos szappannak, kölnivíznek, kényelmes papucsok. Nagyon hasznos ajándék a folyóirat, képesújság is. Ezeket is rendezzék kis kosárba, keménypapír borítóba.

ŐRSI SAROK

Ha a csapatotoknak van saját cserkészotthona, ott minden őrök berendezheti a maga őrsi sarkát.

Mi legyen egy ilyen őrsi sarokban? Kell egy asztal székekkel. Amikor éppen nem dolgoztok az asztalon, szép magyar-

mintás hímzett terítővel takarjátok le. Egy váza virág is kerülhet rá.

Jó volna egy puhafából vagy parafából készült tábla is. Erre akasszátok ki az „eseménynaptárt”, a „jótett táblát”, az „őrsi riadóláncot”, fényképeket, a csomótáblát. A tábla szélét népi mintákkal fessétek körbe.

Egy kis könyvespolc is nagyon jól használható. Ezen tarthatjátok az őrsi könyvtárat, az őrsi naplót, verses és énekes füzeiteket. A könyvespolcotokat is díszíthetitek festett népi mintákkal.

Talán a legpraktikusabb darab az őrsi sarokban az őrsi láda. Ha elég nagy és erős, rá is lehet ülni. De a legfontosabb, hogy abba mindent bele lehessen rámolni! Például a kézügyességi felszerelést: cérnát, pamutot, anyagmaradékot, papírt, ragasztót, színesceruzát, festőfelszerelést, azután félig kész tárgyakat, (pl. karácsonyi vagy anyáknapj ajándékokat, amelyeken az őrs éppen dolgozik), társasjátékokat és tábori emlékeket, amiket nem lehet falra akasztani. Az őrsi ládában tarthatjátok az őrsi elsősegélydobozt és az őrs saját tábori felszerelését.

Ha olyan cserkészotthonotok van, ahol az összejövétel után mindent el kell rakni, szerezzetek magatoknak hordozható őrsi ládát, amelyben magatokkal hozhatjátok azt, ami az összejövételre szükséges. Az eseménynaptárt, őrsi naplót ilyenkor is kitehetitek. A hordozható ládát minden héten úgy kell összecsomagolni, hogy a heti foglalkozáshoz szükséges kellékek ne hiányozzanak belőle.

Fessétek ki népi tulipános mintával!

LEVELEZÉS

Esetleg egy jubileumi táboron megismerkedtetek egy más országban vagy világrészen élő magyar leánycserkésszel, leánycserkészörssel. Ha nem ismertek ilyen cserkészeket, kérjétek meg parancsnokotokat, hogy szerezze meg nektek egy hasonló korú leányőrsnek a nevét és címét, és írjatok neki.

Nagyon érdekes egy ilyen másik őrssel levelezni. Milyen szerencse, hogy van közös nyelvek – a magyar – amelyen tudtok egymásnak írni!

Miről is írhattok egymásnak? Rengeteg a közös téma: az őrs tagjai, a cserkészlet, a mindennapi élet, a családok, az iskolátok, mivel, kivel és hogy szórakoztok. Írjátok le a városotokat, küldjétek egymásnak képeslapot, fényképet, bélyeget. Írhattok például leprésselt virággal díszített lapon.

Felhasználhatjátok az ugyanebben a Gödöllő próbában leírt népszo-

kást, a „komálást” is! „Komatál” helyett „komalevelet” lehet küldeni egymásnak, amelybe apró ajándék is belefér – rajz, fénykép, kis hímezés. A komaságot aztán tartásatok „hétig-holtig, kiskarácsony napjáig”. A komáló verset persze bele kell tenni a levélbe, népi mintákkal szépen kirajzolva, kifestve, hogy érdemes legyen kiakasztani a koma-őrs őrsi sarkába.

Ahogy a levelezésen keresztül jobban megismeritek egymást, biztosan lesz sok kérdésetek is a másik őrshöz. Esetleg személyesen is találkoztok majd egy jubileumi vagy vezetőképző táboron, esetleg nyáron meg is látogathatjátok egymást! Ha nem, akkor is barátokat szereztetek magatoknak a postán keresztül.

Meglehet, hogy nem kaptok választ leveletekre. Nem minden őrs olyan ügyes, hogy levelet tudjon írni. Mégsem felesleges, ha írtok – ezzel ugyanis gyakoroljátok a magyar írást, fogalmazást, a levélírást.

Miről levelezik egymással két külföldi?

Az úgy volt, hogy a külföldi pajtások ugyanakkor határozhatták el, hogy külföldi pajtásokkal akarnak levelezni, amikor mi elhatároztuk, mert amikor szóltunk a Vali néninek, mindjárt ideadta a címüket. Szét is osztottuk igazságosan, mindenkire jutott egy külföldi pajtás, a Bundera meg kettő, mert eggyel többen voltak, és a Bunder úgys fel van mentve tornából.

Én az Ainót kaptam.

Az világos volt, hogy az Ainó nekem külföldi, mert tényleg az, Tallinnban lakik. Csak az volt a furcsa, hogy az Ainónak meg én leszek külföldi, mikor én nem vagyok az. Aztán eszembe jutott, hogy talán az Ainó se tudja magáról elképzelni, hogy ő külföldi. Az viszont biztos, hogy egyikünk se tudta, hogy miről szokott két külföldi egymással levelezni.

Én írtam először. Megírtam a nevemet, hogy hol lakom, és hányadikba járok. Meg azt, hogy levelezzünk. Erre ő mindjárt válaszolt, és megírta a nevét, hogy hol lakik, és hányadikba jár. Meg azt, hogy jó.

A második levél már nehezebb volt. Megírtam neki, hogy mi egy új lakótelepen lakunk, egy új ház 9. emeletén. És van egy öcsém, akivel gyakran veszekszünk. Ainó mindjárt válaszolt, hogy ők is, és neki is van, de ő csak ritkán.

A harmadik levélben megírtam, hogy nekem a kedvenc tantárgyam a földrajz meg a torna. Hogy szeretnék sokat utazni, és már most is sokat focizom. Ainó azt válaszolta, hogy neki a kémia meg az ének. Lehet, hogy vegyész lesz, és sokat énekel. Akkor gondoltam rá először, hogy elcserélem az Ainót a Bunder egyik külföldi pajtásával, aki mindig hajókról ír neki, pedig a Bunder még úszni se tud. De azért még vártam. Megírtam Ainónak, hogy mi az osztállyal

autóbuszon kirándultunk Gyulára. Sajnos, nem találtam a szótárban sem azt, hogy lerobbant, sem azt, hogy beborult, ezért a levélben odaértünk, és süttött a nap. Ainó mindjárt válaszolt, hogy ők meg egy szép tónál voltak, és a buszban egész úton énekeltek, a tóparton meg táncoltak. Süket tag lehet ez az Ainó.

Gondoltam, még egyszer próbára teszem, de már csak képeslapot vettem, mert arra kevesebb fér, és megkérdeztem, hogy neki mi a hobbija. Mert nekem a foci, az öcsémnek meg a bélyeg. Ha most kiderül, hogy neki meg a sakk, akkor tényleg passzolom a Bundernak. De nem ez derült ki.

Azt írta, hogy ő az iskola tánccsoportjában táncol és most kaptak új ruhát hosszú szoknyával, és valamit a fejükre, ami nagyon szép. Azt a valamit ugyan nem találtam a szótárban, de kezdtem gyanakodni. Megnéztem a könyvtárban egy könyvet a népviseletekről, és kiderült, hogy Európában és fiúban csak a skótoknak van szoknyájuk, és az is rövid.

Persze, megkérdezhettem volna egyenesen tőle, hogy fiú-e vagy lány, végül is voltunk már olyan jóban, de valahogy nem akartam, mert eszembe jutott, hogy Vali néni azt mondta nekünk, hogy a külföldi pajtások a mi leveleinken keresztül nyernek majd képet hazánkról és népünkről.

Inkább kértem tőle egy fényképet. Ha szerencsém van, abból is kiderülhet, hogy fiú-e vagy lány. Ki is derült. Csudára hasonlított az Ancsurhoz, csak kisebb és szőke és kerek fejű. De a farmerja pont olyan. Úgy döntöttem, hogy mégsem cserélem el a Bunderral.

Mert attól, hogy az ember süketnek tart egy lányt, amíg azt hiszi, hogy fiú, még egyáltalán nem biztos, hogy lánynak is süket.

(Janikovszky Éva: Az úgy volt...)

A MAGYAR CSERKÉSZET RÖVID TÖRTÉNETE

- 1909 Először ismertetik Magyarországon Baden-Powell könyvét, a *Scouting for Boys*-t.
- 1910 Fiaatalabb nevelők, tanárok lelkesen érdeklődnek a mozgalom iránt. A *Zászlónk* folyóirat részletesen foglalkozik a cserkészettel. Megalakul az 1.sz. BKIE (Budapesti Keresztény Ifjak Egyesülete); a 2.sz. BKG (Budapesti Kegyesrendi Gimnázium Piarista Főgimnázium) és a 3.sz. Regnum Marianum csapat. Mindhárom egészen a cserkészzet betiltásáig (1948) működik. A cserkészszeme meghonosodását dr. Szilassy Aladár, Megyericsy Béla és Sík Sándor segíti elő.

1912 December 28-án megalakul a Magyar Cserkészszövetség.

1913 Vági tutajajtút.

Vízi- és mozgótábor Kralovántól Komáromig. 105 cserkész 6 tutajon, 17 nap alatt több száz kilométert tesz meg. A cserkészzet bemutatkozik a magyar társadalomnak.

1914

Az I. világháború kitörésekor már 3.000 cserkész működik. A háború súlyosan akadályozza a nevelőmunkát. A vezetők nagy része bevonul katonának. Az otthon maradt cserkészek mentőállomásokon, kórházakban, pályaudvarokon, menekültek elhelyezésében végeznek „jó munkát”.

1919 Újjáalakul a Magyar Cserkészszövetség. Önálló társadalmi szervezetté válik. Nevelőmunkáját a Közoktatásügyi Minisztérium felügyeli.

1920 A Magyar Cserkészszövetség felveszi a kapcsolatot a londoni Nemzetközi Irodával. Beindul a Magyar Cserkész újság, szaporodnak a csapatok és megszületik a leánycserkész mozgalom.

1921 Sík Sándor (országos elnök) kiadja a *Vezetők Könyvé-t*. Ez olyan kitűnő, hogy számos nemzet átveszi, elsősorban a Balti államok. Megyeren országos hadijátékot szerveznek 53 csapat 2.000 cserkészével. Gróf Teleki Pált nevezik ki főcserkésszé (1922–1923).

1924 Koppenhagenben (Dánia) a II. Jamboreen 6 magyar őr vesz részt. Az itt megtartott cserkész-világbajnokságon az amerikaiak (181 pont) és az angolok (178 pont) után, a magyar versenycsapat lett a harmadik 166 ponttal. Az iparos tanoncok, a középiskolások, a munkások és az egyetemi hallgatók együtt cserkészkednek, ami az akkori világban az első nagy társadalmi összefogást jelentette.

1926 A nemzeti nagytáborra Megyeren 6.000 cserkész gyűlt össze. Az egész ország cserkészei találkoznak. Szervezettségükkel, viselkedésükkel, sport és szolgáltatási eredményeikkel végérvényesen meghódítják a nagyközönséget, az egyházakat, a kormányt és a külföldi vendégeket.

1927 A Cserkészbolt, a Cserkészház, a Hárshelyi Cserkészpark és a Központi Vízitelep létesítése erősíti a cserkésztelet.

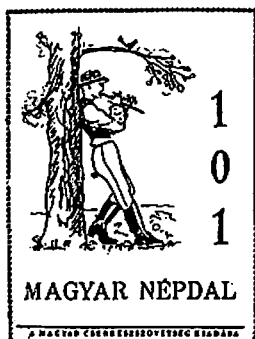
1929 Kiadják a *101 Magyar Népda*-t Bárdos Lajos zeneszerző és cserkész-tiszt szerkesztésében, Kodály előszavával. Ezzel a magyar cserkészzet többet

tesz a népdalkultusz érdekében, mint bármely más hivatalos zenei intézmény, és ezt elsőként teszi.

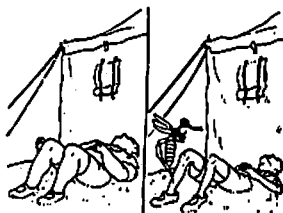
A III. Világjamboreen 852 tagú magyar képviselet vesz részt.

- 1931 A cserkész világkonferencia, az USA, Hollandia és más jelentkezők előtt Magyarországot bízza meg a IV. Jamboree rendezésével.

- 1933 Gödöllő – IV. Világjamboree. Parancsnoka gr. Teleki Pál tiszteletbeli főcserkész. 54 nemzet 26.000 cserkésze jelenik meg. A magyar cserkészzet addigi legnagyobb erőpróbája, amivel rengeteg barátot és tisztelőt szerez az országnak.

- 1934 A nagysikerű világjamboree után komoly befeléfordulás következik. A falukutatás hatására népi irányba halad a cserkészlet. Az alapszabályokat az idők követelményeihez igazítják. A Hármashatárhegyen cserkész vitorlázó-repülés kezdődik. Az őrvezetőképzés új lendületet kap. Megalakul a Hárshegyi őrvezetők köre (HÖK). Az idők folyamán a HÖK lett a „cserkészvezérkar”. Önképzéssel és komoly felkészüléssel vállalta, hogy a magyar cserkészmozgalmat új, magyarsággal átszőtt utakra vezeti.

A tábor elején – és végén

- 1937 Az V. Világjamboree – Vogelesang, Hollandia – a II. világháború előtti utolsó nagy cserkészeseemény. A magyar cserkészek mind ötleteikkel (hatalmas mézeskalácsszív ajándék a holland királynőnek, népi bemutató Magyarország összes népviseletében), mind sporteredményeikkel (első helyezés a kajakversenyben) kiérdemlik azt, amit maga Bi-Pi foglal össze egy mondatban, mikor a győzteseknek a serleget átadja – „Ti magyarok még mindig a régiéket vagytok! Örülök, hogy győztetek!”
- 1938 Budapesten megrendezik az Eucharisztikus Kongresszust. 6.000 cserkész segít a rendezés munkájában, a vendégek ellátásában. Még ebben az évben cserkészgárdák járják be a felszabadult Felvidéket. A 20 évig idegen uralom alatt működő csapatoknak a Magyar Cserkészszövetségtől magyar zászlókat, felszerelést és könyveket visznek.

- 1940 Gróf Teleki Pál összehívja a magyar cserkészlet szellemi irányítóit Ábrahámhegyen, hogy korszerűsítsék a próbarendszert, vagyis azt az anyagot, amit minden cserkésznek tudnia kell. Akkor és ott alkotják meg az

egész világon egyedülálló magyar próbarendszert. A Baden-Powell-i mozgalom nemzetközileg használt próbaanyagát két alapra helyezik – a bibliára és a magyar kultúrára.

- 1941 Teleki Pál főcserkész meghal. Ezáltal a magyar cserkészzet legnagyobb támaszát veszíti el.
- 1942 A II. világháború egyre jobban kiterjed Európában s már a cserkészzet életébe is beletapos. A háború az új főcserkészt, kisbarnaki Farkas Ferencet, a cserkészzet szervezetében változtatásokra kényszeríti. A cserkészprogram szükség-szerűen átáll a nemzet szolgálatára.
- 1943–45 Ahogy a II. világháború végiggázol országunkon, a cserkészteket is megtépázza. A vezetők katonai szolgálatot teljesítenek, aztán Nyugatra szorulnak. Az otthon maradtak az ostrom után munkába lendülnek. A csapatok újjáalakulnak és szervezeten segítenek, ahol szükséges.
- 1945 Megalakul az ideiglenes Intéző Bizottság és néhány hónap múlva már újra 500 csapat és 50.000 cserkész működik Magyarországon. De a jövő nem felhőtlen. Sorra születnek a cserkészteket megosztó, aláaknázó intézkedések. Ez aztán súlyos következményekkel jár. A kezdeti fellendülés után egyre több akadályba ütközik a mozgalom és az említett megosztottság is megjelenik. A kommunisták meglegedetten szemlélik ezt, hiszen ez volt az előre megfontolt tervük – a cserkészzet szétrombolása és az ország ifjúsági szervezeteinek egyesítése a vörös zászlók alatt!
- 1946 A kormány elrendeli a Magyar Cserkészszövetség tevékenységének kivizsgálását. A csapatok munkáját akadályozzák, betiltják, cserkészvezetőket munkájukból elbocsátanak. A Belügyminisztérium közgyűlést hirdet meg, de nem cserkész ifjúsági szervezetek képviselőivel töltik meg a termet. A kilenc cserkészkerületből csak egynek a képviselőit engedik be. Ezután ki mondják, hogy a Magyar Cserkészszövetség átalakul Magyar Cserkészfiúk Szövetségévé. Módosítják a Baden-Powell-i alapszabályokat, megcsönkítják a 2. cserkésztvényt és a fogadalom szövegét: kihagyják belőle az Istent és a hazát. Ez a közgyűlés megszüntette az igazi cserkészteket. Az elrendelt újraigazolásnál már csak 160 cserkészcsapat marad.
- 1947 A kormány felméri a moissoni (Franciaország), VI. Világjamboree jelentőségét. 200 fiúból álló cserkészválogatott indul. A tagok között ott vannak a Belügyminisztérium és a Katonapolitikai osztály megbízottai.

A kontingens általában jól szerepel, táborúzi számaival kitűnik. A jamboree után aztán már gyorsan jön az utolsó csapás.

- 1948 Májusban, a Hárshgyi Cserkészparkban kimondják, hogy a Magyar Cserkészfiúk Szövetsége beolvad az Úttörő Mozgalomba. Ez kommunista ifjúsági mozgalom, amelyik külsőleg sokban hasonlít a cserkészethez, de lényege egészen más: nem az istenhiten alap-szik.

- 1956 A forradalom alatt pár napra feléled a cserkészlet, de a bekövetkező tragikus események újra elfojt-ják.

A Cserkészszövetség
jelvénye 1932-ben

KÜLFÖLDÖN

- 1946 Megkezdődik a külföldi magyar cserkészlet. Az első összefogó erő a „Hontalan Sasok” törzse. 12 fiatalember hozzákezd egy új magyar cser-készlet megteremtéséhez. Menekülttáborokban megalakulnak az első csapatok.

- 1947 Elkezd működését a cserkészközpont Pfarrkirchenben, Németország-ban. Megtartják az első magyar cserkészvezető-képző táborát külföldön, a bajorországi Guttenbergben, kisbarnaki Farkas Ferenc parancsnok-sága alatt.

- 1948 Miután Magyarországon véglegesen betiltják a cserkészletet, a Német-országban és Ausztriában működő Teleki Pál Munkaközösség Bodnár Gábor vezetése alatt Magyar Cserkészszövetség néven folytatja mun-káját.

- 1949 32 európai magyar cserkészcsapatban 2.100 cserkész tömörül. A kivándorlásig, rövid idő alatt, elkészülnek a legszükségesebb könyvek. *A mi könyvünk* nem csak az alapvető cserkész-ismereteket tartalmazza, hanem összefoglalja történelmünket és népi értékeinket is. Így tökéletes útravalója a tengerentúlra vándorló cserkészeknek.

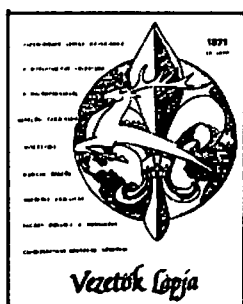
- 1950 Megkezdődik a kivándorlás. Európában a csa-patok zöme feloszlik. Helyükbe lépnek a Dél-Amerikában, Észak-Amerikában és Ausztráliában alakuló új magyar

cserkészcsapatok. A központ áttelepül az USA-ba és onnan folytatja irányító munkáját.

- 1951 A magyarországi cserkészlet „kötelesség kereséséből” külföldön „szolgálat” lesz, magyarságot megtartó erő. A fejlődés hatalmas lendülettel indul. Nemsokára 4 kontinensen 81 csapat létesül – 28 leánycsapat, 27 fiúcsapat és 26 vegyescsapat.

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség a mai változott világban korszerű próbarendszerrel és felszereléssel dolgozik ugyanazokért a cserkészeszményekért. Isten–haza–embertárs és a magyarság szolgálata mellett a cserkésznek gyakorlati ismereteket ad, közel viszi a természet-hez, megismerteti népi értékeinkkel és rávezeti a felelősségvállalásra.

Az évek során kialakult a külföldi vezetőképzés. Az őrsvezetőképzés által az egyes országok jelöltjei megkapják az alapfokú ismereteket őrük vezetéséhez. Az őrsvezetőképző tábor előtt a jelöltek előkészítő tanfolyamot végeznek szellemi, gyakorlati és magyarságismereti anyagból.

A segédtsítképzés kontinensenként, több ország jelöltjeit összevonva történik. A cserkész-segédtsízi tábor anyaga azonos a Bi-Pi alapította Gilwell képzéssel. A kiscserkész-segédtsízi tábor azt tanítja jelöltjei-

nek, hogy a „kiscserkészlet nem cserkészlet kicsiben”. Feladatuk, hogy a 6–10 éves gyerekeket a cserkészéletre előkészítsék. Mese, ének, játék, bábszínház, kézügyességi feladatok és sport keretében történik mindez. A segédtsízi tábor előtt a jelöltek magyar történelem, földrajz, irodalom közül kettőből felsőfokú vizsgát tesznek és 4–5 dolgozatot írnak.

Cserkésztsízi képesítést csak az USA-ban, a Központi Vezetőképző táborban, a Fillmore-i Sík Sándor Cserkészparkban lehet szerezni. Itt találkoznak négy világrész magyar cserkésztsízi-jelöltjei. A tsíztábor anyaga módszertan, jellemnevelés, lélektan, magyarságismeret, táborvezetés és csapatvezetés. A cserkésztsízi táborhoz mindhárom magyarságtudományi vizsga és hat dolgozat elkészítése szükséges.

A felsoroltakon kívül a külföldi magyar cserkészvezetők magyar műveltségüket a Corvina, a Zrínyi Miklós és a regösvezetői táborokban is bővíthetik.

Szerte a nagyvilágban a magyar cserkészek ingatlanokat is vásároltak – négy világrészen parkjaink, házaink, otthonaink adnak helyet a cserkészfoglalkozásoknak.

- 1960 A folytonosság nem szakad meg – a magyar cserkészlet 50. jubileumát

világreszenként rendezett nagytáborokban ünnepeljük meg. Ugyanígy a 60., 70., 80. és a 85-iket is, amelyik egybeesett a külföldi cserkészlet 50 éves működésével is.

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség külföldön is őrizte és növelte a hazai cserkészlet jó hírnevét, a II. világháború után hontalanná vált többi nép fiaival – ukránokkal, litvánokkal, észtekkel, lettekkel, lengyelekkel – együtt.

1947-ben megalakultak a Világcserekész Konferencia jóváhagyásával az „Exile” cserkészszövetségek, s amíg ezekben az országokban tiltották a cserkészletet, a külföldi szövetségek képviselték hazájukat.

1989 Újraalakulhatott a cserkészlet Magyarországon és a határon túli magyarok között. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség segítségére sietett az újjászülető mozgalmaknak könyvekkel és vezetőképzéssel. 26 vezetőjelöltet meghívott mindjárt 1989 nyarán a Fillmore-i (USA) cserkésztszítzképző táborba. Ezzel egyidejűleg, Eibisbergben (Ausztria), I. Kerületünk vezetőképző táborában 57 magyarországi jelölt kapott segédtsziti és őrsvetető-képzést. Ezekben a vezetőképző táborokban fogóztak össze először egy hatalmas szeretetkörben a Magyarországon, Nyugat-Európában, Észak-Amerikában, Dél-Amerikában és Ausztráliában született magyar cserkészek.

Végre találkoztunk! – Magyarországi és külföldi magyar cserkészvezetők Fillmore-ban.

1990 Folytatódott Szövetségünk vezetőképzési akciója. Eibisbergben további 66 kárpát-medencei cserkésztszítjelölt kapott kiképzést. Első alkalommal jöttek felvidéki és erdélyi résztvevők is.

1991-ben, 1992-ben, 1993-ban a Külföldi Magyar Cserkészszövetség Gödöllőn és Adyligeten (Magyarország); 1994-ben Paláston (Szlovákia) további vezető-

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség vezetői
Teleki Pál sírjánál Máriabesnyőn (1992)

képző táborokat szervezett. A Kárpát-medence minden magyarlakta vidékéről voltak jelöltek.

Segítő szándékunkhoz hűen, hat év alatt 206 cserkésztszítet, 41 cserkész- és kiscserkész-segédtszítet és 49 cserkész- és kiscser-

kész-őrsvezetőt képeztünk ki Magyarországra, a Felvidék, Kárpátalja, Erdély és a Vajdaság magyar cserkészete számára.

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség megszületésének pillanatát 1945. április 1-re tehetjük. Ekkor történt, amit Bodnár Gábor *A magyarországi cserkészlet története* című könyvében leír: „A háború vihara nyugatra sodort ... A határsorompónál lovamat szembefordítottam a menettel és fogadalmat tettem, hogy amíg élek – ha most elhagyni is kényszerültem az országot – a magyarságot szolgálni fogom minden erőmmel.” Bodnár Gábor bá’ fogadalmához hű maradt. Fél évszázadon keresztül fáradhatatlanul szolgálta a magyarságot. Először munkatársakat toborzott maga köré, majd közösen megszervezték és beindították a cserkészmozgalmat Ausztriában és Németországban. A megindult tengerentúli kivándorlás nem érte váratlanul a külföldi cserkészmozgalmat; az időközben kiképzett vezetőgárda, a már külföldön szerkesztett könyvek segítségével az egész világra szétszóródva továbbfejlődött. Gábor bá’ most már az USA-ból, a garfieldi központból irányította a munkát. Szünet nélkül szervezett, levelezett, tanácsokat adott, csapatokat látogatott és nevelte az ifjúságot a következő 50 esztendőn keresztül. Közben felnőtt a következő cserkésznemzedék. Itt is, ott is az első generáció átadta a másodiknak a parancsnoki tisztségeket. Így 1993-ban Gábor bá’ is átadta a stafétabotot a fiataloknak.

1995 A külföldi magyar cserkészlet fennállásának 50. évfordulóját világszerte jubileumi táborokkal ünnepelte meg. Ezeket a táborokat teljes egészében külföldön született és nevelkedett fiatal cserkészvezetők tervezték és vezették le. Így kezdődött el egy új fejezet Szövetségünk életében, immár többnyire harmadik generációs magyar származású cserkészekkel.

A KÜLFÖLDI MAGYAR CSERKÉSSZÖVETSÉG FELEPÍTÉSE

Cserkész — Órs — Raj — Csapat — Körzet — Kerület — Szövetség

Kerületek: I. Európa

II. Dél-Amerika

III. Egyesült Államok és Venezuela

IV. Ausztrália

V. Kanada

A Magyar Cserkészszövetség főcserkészei:

1922 – 1923 gróf Teleki Pál (1879–1941)

1923 – 1942 gróf Khuen-Héderváry Károly (1888–1960)

1942 – 1980 v. kisbarnaki Farkas Ferenc (1892–1980)

1980 – betöltetlen

A Külföldi Magyar Cserkészszövetséget a következő vezetők indították be és vitték a fejlődés útjára:

Bodnár Gábor 1947 – 1961 – szövetségi vezetőtiszt

1961 – 1993 – szövetségi ügyvezető elnök

1993 – 1996 – szövetségi főtitkár

Dr. Mattyasovszky Zsolnay Miklós 1955 – 1973 szövetségi elnök

Dr. Némethy György 1961 – 1973 szövetségi vezetőtiszt

1973 – 1994 szövetségi elnök

Dr. Ádám János S.J. 1977 – 1981 intéző bizottsági elnök

Ezekről a vezetőkről Lendvai-Lintner Imre, ifj. Vajtay István és Dömötör Gábor vette át a Szövetség vezetését.

A következőket kérdezd meg vezetőidtól és írd be:

Kerületi parancsnokod .....

Körzeti parancsnokod .....

Csapatparancsnokod .....

Rajparancsnokod .....

Órsvezető .....

A leánycserkészvezetők is kivették a részüket a Szövetség központi vezetéséből:

Alelnökök: Feketéné Korényi Livia, dr. Egyed Jánosné, Gaydánné Dolesch Melinda, Doleschné Dósa Mária, Pillerné Tirczka Éva, Bócsayné Böör Klára, Merényi Rita

Szövetségi vezetőtisz: Teszárné Gellert Erzsébet (1981–85)

Vezetőképző vezetőtisz: Némethyné Kesserű Judit (1977–....)

Kiképzési és nevelési vezető: Gaydánné Dolesch Melinda, Sr. Újváry Julianna (az 50–60-as években)

Leánycserkész vezetőtisz: Bodnárné Jámbor Ágnes (1955–65), Pillerné Tirczka Éva (1965–69), Némethyné Kesserű Judit (1969–71), Dömötör Éva (1971–73), Gerulaitis Leonné (1973–75), Mészárosné dr. Vareska Andrea (1975–77), Mindszenthyné Nt. Mester Mária (1977–83), Friedrichné Strada Mária (1983–87), Joósné Koréh Ilona (1985–87), Benedekné Micsinay Mária (1987–91), Pillerné Tirczka Éva (1991–...)

Kiscserkész vezetőtisz: Dömötör Éva (1963–67), Gémesné Réz Katalin (1967–69), Bócsayné Böör Klára (1973–77, 83–85), Mészárosné dr. Vareska Andrea (1977–81), Merényi Rita (1985–91), Benedekné Micsinay Mária (1991–...)

Regőscserkész vezetőtisz: Pillerné Tirczka Éva (1971–73), Pálosné Kern Enikő (1973–75), Némethyné Kesserű Judit (1975–77), Gorondiné Meleg Judit (1977–79), Dömötörné Kokron Margit (1987–93), Konthurné Kiss Mária (1993–95)

Tanfelügyelő: Walterné dr. Papp Klára (1974–79), Benedekné Micsinay Mária (1979–....)

Szövetségi főtitkár: Pálné Heidrich Elza (1961–83)

Fegyelmi bíróság elnöke, jogi osztály vezetője: Mészárosné dr. Vareska Andrea (1983–97)

Kerületi parancsnokok: I. Gémesné Réz Katalin (1987–97), II. Pillerné Tirczka Éva (1969–71, 95–97) és Lindqvistné Demkó Belánszky Andrea (1985–87), III. Teszárné Gellert Erzsébet (1979–81)

Körzeti parancsnokok: I. ker.: Újváry Julianna (Ausztria), Golaritsné Pukhely Gyöngyi (Svájc); II. ker.: M. Bodolai Margit és Lindqvistné Demkó Belánszky Andrea (Argentína), Bálint Jánosné, Kokronné Vámos Edith, Pillerné Tirczka Éva és Pillerné Tóth Eszter (Brazília); III. ker.: Merényi Rita és Gyulassyné Hites Györgyi (New York), Maticzáné Pajz Ágnes (Kalifornia), Nyisztorné Jeszenszky Judit (Venezuela); V. ker.: Kendéné Koller Zsuzsa és Sr. Göcsei Rita (Toronto), Buzogány Jánosné (Nyugat-Kanada).

Ezek a tisztségeken kívül mindig voltak leányvezetők az Intéző Bizottságban, elnökök, társelnökök, kerületi előadók.

A függelékben megtalálod a Külföldi Magyar Cserkészszövetség leány csapatparancsnokainak jegyzékét.

VILÁGTÉRKÉP

Rajzoljátok le magatoknak a világtérképet felnagyítva. Írjátok be az országok és fővárosok nevét. Színezzétek ki azokat az országokat és államokat, ahol nagy számban élnek magyarok. Azután karikázzátok be azokat a fővárosokat, városokat, amelyekben magyar cserkészcsapatok vannak. Ehhez lent megtaláljátok a felsorolást.

Amerikai Egyesült Államok.

Államnevek: Arizona, California, Colorado, Connecticut, Florida, Georgia, Illinois, Indiana, Louisiana, Maryland, Michigan, Minnesota, Missouri, Nevada, New Jersey, New York, Ohio, Pennsylvania, Texas, Virginia, Washington, Washington DC, West Virginia

Argentína Köztársaság.

Buenos Aires és környéke, Bariloche, Chaco, Córdoba, Rosario

Ausztrália. Adelaide, Melbourne, Perth, Sydney, Victoria

Ausztria. Bécs, Graz, Innsbruck, Linz, Burgenland

Belga királyság. Brüsszel

Brazil Szövetségi Köztársaság.

Rio de Janeiro város és állam, São Paulo város és állam, Belo Horizonte, Brazília (főváros)

Cseh Köztársaság. Prága

Dán Királyság. Koppenhága

Dél-Afrikai Köztársaság. Johannesburg

Finn Köztársaság. Helsinki

Francia Köztársaság. Párizs

Holland Királyság.

Den Haag, Maarsen, Mierlo

Horvát Köztársaság. Eszék, Zágráb

Izrael. Naharija

Jugoszlávia Muzslya, Szabadka,

Újvidék

Kanada. Brantford, Calgary, Edmonton, Hamilton, London, Montréal, Oshawa, Ottawa, Toronto, Vancouver

Kazah Köztársaság. Almati/

Kazakisztán

Litván Köztársaság. Vilnius

Mexikói Egyesült Államok.

Mexikóváros

Nagy-Britannia. London, Bradford

Németország. Aachen, Bochum, Frankfurt, Freiburg, Hannover, Heidelberg, Kastl, Köln, München, Mainz, Stuttgart

Norvég Királyság. Osló

Olasz Köztársaság. Bologna, Róma

Portugál Köztársaság. Fátima, Liszabon

Románia. Egész Erdély, Bukarest

Svájci Államközösség.

Basel, Bern, Genf, Zürich, St. Gallen

Svéd Királyság. Göteborg, Stockholm, Halmstadt

Szlovák Köztársaság. Egész Felvidék

Szlovén Köztársaság. Mura-vidék

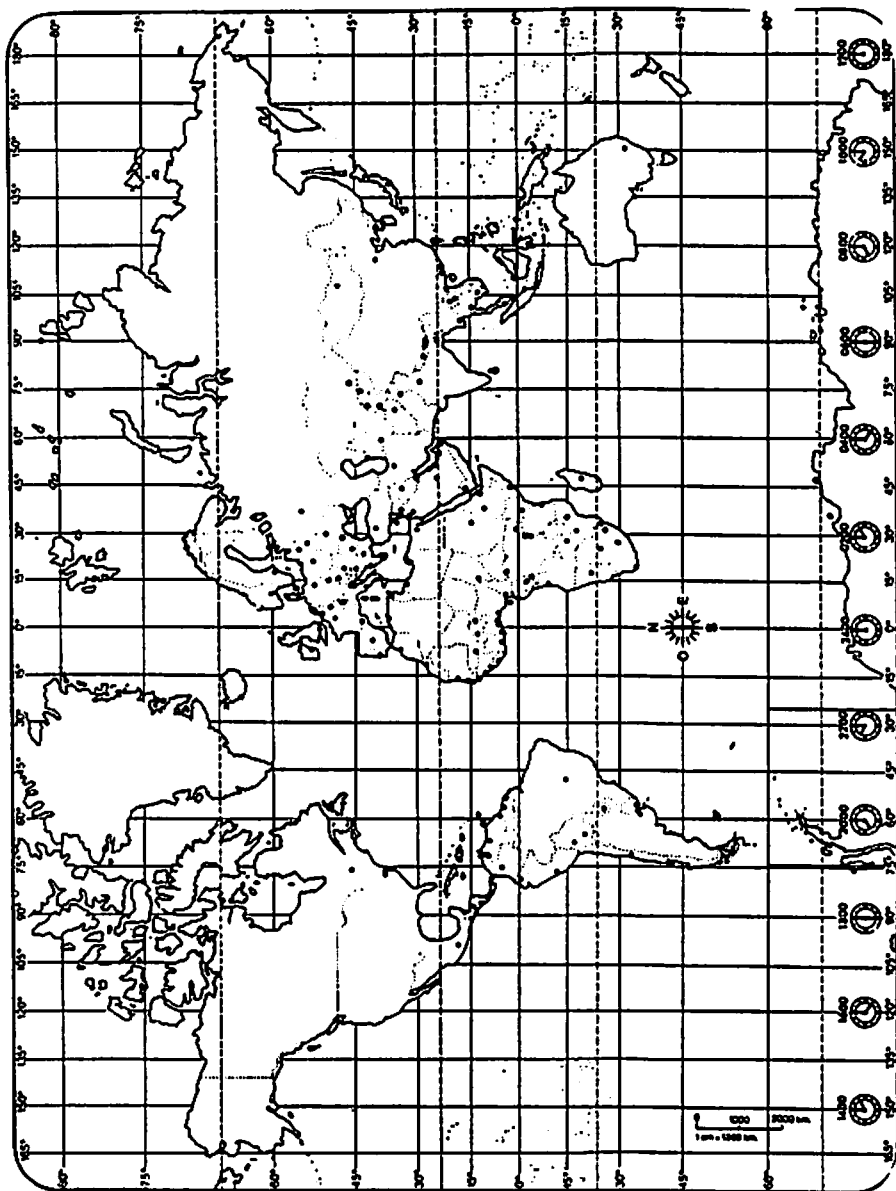
Új-Zéland. Auckland

Ukrajna. Egész Kárpátalja

Uruguayi Keleti Köztársaság.

Montevideo

Venezuelai Köztársaság. Caracas

A KÜLFÖLDI MAGYAR CSERKÉSSZÖVETSÉG CSAPATAI

Szám	Név	Város	Alapítási év
1.sz.	Vezetőképző	Központ	1964
4.sz.	Bátori József	Washington DC, USA	1976
5.sz.	Bornemissza Gergely	New Brunswick NJ, USA	1953
6.sz.	Gábor Áron	Garfield NJ, USA	1956
7.sz.	Erős Gusztáv	New York NY, USA	1954
8.sz.	Julianus barát	Los Angeles CA, USA	1959
10.sz.	Jedlik Ányos	Philadelphia/Lansdale PA, USA	1962
11.sz.	Szent István	Caracas, Venezuela	1950
12.sz.	Benedek Elek	San Fernando Valley CA, USA	1989
14.sz.	Görgey Artúr	Cleveland OH, USA	1952
16.sz.	Arany János	Pittsburgh PA, USA	1989
17.sz.	Könyves Kálmán	Hollywood CA, USA	1963
18.sz.	Bartók Béla	Buenos Aires, Argentína	1987
19.sz.	Hunyadi Mátyás	Chicago IL, USA	1972
20.sz.	Árpád vezér	Toronto ONT, Kanada	1952
21.sz.	Apor Vilmos	Vancouver BC, Kanada	1960
22.sz.	Bessenyei György	Cleveland OH, USA	1952
23.sz.	Szent László	Montréal QUE, Kanada	1954
25.sz.	Szent Imre	São Paulo, Brazília	1953
26.sz.	Prohászka Ottokár	Edmonton AL, Kanada	1960
27.sz.	Kaszap István	Hamilton ONT, Kanada	1960
28.sz.	Kölcsey Ferenc	Ottawa ONT, Kanada	1996
30.sz.	Kőrösi Csoma Sándor	Sydney, Ausztrália	1947
33.sz.	Szilágyi Erzsébet	Cleveland OH, USA	1957
34.sz.	Zrínyi Ilona	Cleveland OH, USA	1952
35.sz.	Szent Erzsébet	Caracas, Venezuela	1950
36.sz.	Dobó Katika	São Paulo, Brazília	1953
37.sz.	Szent Margit	Montréal QUE, Kanada	1954
38.sz.	Rozgonyi Cicelle	Garfield NJ, USA	1954
39.sz.	Magyarok Nagyasszonya	Buenos Aires, Argentína	1955
40.sz.	Zrínyi Kata	São Paulo, Brazília	1962
41.sz.	Lorántffy Zsuzsanna	New Brunswick NJ, USA	1958
42.sz.	Boldog Kinga	Toronto ONT, Kanada	1960
43.sz.	Losárdy Zsuzsanna	San Francisco CA, USA	1969
46.sz.	Bánffy Kata	New York NY, USA	1966

47.sz. Petróczy Kata	Köln, Németország	1967
48.sz. Leővey Klára	Philadelphia/Lansdale PA, USA	1962
49.sz. Árpádházi Boldog Erzsébet	Los Angeles CA, USA	1968
51.sz. Munkácsy Mihály	Adelaide, Ausztrália	1966
52.sz. Hollós Mátyás	Melbourne, Ausztrália	1980
54.sz. Hunor és Magyar	Melbourne, Ausztrália	1963
58.sz. Toldi Miklós	Buffalo NY, USA	1966
59.sz. Erzsébet királyné	Hamilton ONT, Kanada	1962
60.sz. Ráskai Lea	Vancouver BC, Kanada	1961
61.sz. Gizella királyné	Stockholm, Svédország	1962
62.sz. Sarolta	Zürich, Svájc	1962
63.sz. Tormay Cecil	Melbourne, Ausztrália	1963
64.sz. Zrínyi Péter	São Paulo, Brazília	1978
66 sz. Papp-Váry Elemérné	Sydney, Ausztrália	1964
67.sz. Országh Ilona	München, Németország	1966
72.sz. Széchenyi István	Bécs, Ausztria	1967
73.sz. Patrona Hungariae	Calgary AL, Kanada	1968
74.sz. Kapisztrán Szt. János	Calgary AL, Kanada	1968
75.sz. Sík Sándor	Genf, Svájc	1986
76.sz. Szent Imre herceg	München, Németország	1972
77.sz. Béri Balogh Ádám	San Francisco CA, USA	1969
78.sz. II. Rákóczi Ferenc	Zürich, Svájc	1977
79.sz. dr. Kozma György	Innsbruck, Ausztria	1993
80.sz. Árpád	Linz, Ausztria	1972
81.sz. Dobó István	Stuttgart, Németország	1972
84.sz. Lehel vezér	Frankfurt, Németország	1973
87.sz. Tomori Pál	Heidelberg, Németország	1979
88.sz. Bethlen Gábor	Mainz, Németország	1988
xx sz. Bólyai Farkas	Halmstadt, Svédország	follyamatban
xx sz. Kossuth Lajos	London, Anglia	follyamatban
102.sz. Karácsonyi Sándor öcses.	São Paulo, Brazília	
103.sz. III. Kerület öcses.	USA (Los Angeles, Cleveland, New Brunswick)	
104.sz. Kont öcses.	Melbourne, Ausztrália	
105.sz. Hunyadi Mátyás öcses.	Hamilton, Kanada	

VERSESFÜZET

Kincskereső cserkésként, az Okos lány próbában elkezdtél egy versesfüzetet. Az első Leánycserkéskönyv 87. oldalán leírtunk neked három verset és sok más versnek a címét a füzet kiegészítéséhez.

Itt újabb hat vers szövegét találod meg. Írd le ezeket is a füzetedbe. Azokat a verseket, amelyeknek csak a címét adtuk meg, őrsileg vagy cserkészvezetőitek, szüleitek segítségével keressétek meg. Megtalálhatjátok őket versantológiákban vagy a költők összegyűjtött köteteiben. Azután őrsi összefüggésben olvassátok fel egymásnak a kedvenc verseket!

Kereszt-árnykép

A keresztnek felső
ága égre mutat,
nagy örömhírt tudat;
„itt van a te utad”
a kereszt két karja a légbe szétszalad,
rajta sovány kezek tört vért virágnak:
„vigyázz: őr a lélek, de a test megszakad,
kétfelé visz ösvény s te szabad vagy, szabad”
a keresztnek alsó
ága földre mutat:
„vesződj: itt áss kutat,
lásd benne arcodat.”

Weöres Sándor

L á n g

Eldobtam egy gyufát s legott
Hetyke lobogásba fogott,
Lábhegyre állt a kis nyúlánk,
Hegyes sipkájú sárga láng,
Vígat nyújtózott, furcsa törpe,
Izgett-mozgott, előre, körbe,
Lengett, táncolt, a zöldbe mart,
Nyilván pompás tűzvészt akart,
Piros csodát, izzó leget,
Égő erdőt, kigyúlt eget.

De göggel álltak fenn a fák
És mosolygott minden virág,
Nem rezzen senki fel a vészre,
A száraz fű se vette észre,
S a lázas törpe láng lehült,
Elfáradt és a földre ült,
Lobbant még egy-kettőt szegény
S meghalt a moha szőnyegén.
Nem látta senki más, csak én.

Tóth Árpád

Julisnéni tücske

Vén özvegyasszony
Volt Julisnéni,
Istenre maradt,
Istent dicsérni.
Senkije sem volt,
De volt egy tücske,
Az dalolt néki
Altatót este.
Midőn ágyában
Istent dicsérte,
Az a fekete
Diák kísérté
Egyhangú arany
Hegedűszóval,
Melynek mintha csak
Vonóhúzója
Volna a tücsök,
Húrja pediglen
Valahol benn a
Fáradt szívekben,

Zengne untalan
Szagatott nótát,
Melyhez az ész csak
Tartja a kótát,
S észrevétlen ki-
Ejti kezéből
És titkos álom-
Örvénybe szédül...

Az a tücsök is
Elunta nála,
Vágyott népesebb,
Vígabb tanyára.
Megszökött volna
Minden bizonnal,
De Isten gondolt
A jó asszonnyal,
Mert Julisnéni
Csak észrevette
S görbebotjával
Visszakergette.

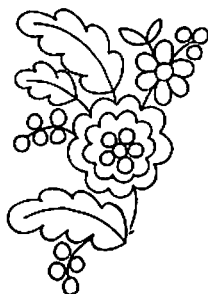
– Mégyszor tüstént,
Oktalan tücskel
Ha betalál itt
Kapni a fecske,
Ki hegedül majd
Nékem estenden,
Az embertelen,
Halálos csendben?...
Ne hagyj el, tücsköm,
Hazám lakója,
Szívem egyetlen
Vígasztalója!...

Joga volt ahhoz
Az egy tücsökhöz,
Joga mennybeli
Hegedűsökhöz!

Erdélyi József

A dal

Megmondom a titkát édesem a dalnak:
Önmagát hallgatja, aki dalra hallgat.
Mindenik embernek a lelkében dal van
és a saját lelkét hallja minden dalban.
És akinek szép a lelkében az ének,
az hallja a mások énekét is szépnak.

Babits Mihály

Falu végén kurta kocsmá

Falu végén kurta kocsmá,
Oda rúg ki a Szamosra,
Meg is látná magát benne,
Ha az éj nem közelegne.

Az éjszaka közeledik,
A világ lecsendesedik,
Pihen a komp, kikötötték,
Benne hallgat a sötétség.

De a kocsmá bezzeg hangos!
Munkálkodik a cimbalmos,
A legények kurjongatnak,
Szinte reng belé az ablak.

„Kocsmárosné, aranyvirág,
Ide a legjobb borát,
Vén legyen, mint a nagyapám,
Éz tüzes, mint ifjú babám!

Húzd rá cigány, húzzad jobban,
Táncolni való kedvem van,
Eltáncolom a pénzemet,
Kitáncolom a lelkemet!”

Bekopognak az ablakon:
„Ne zúgjatok olyan nagyon,
Azt üzeni az uraság,
Mert lefeküdt, alunni vágy.”

„Ördög bújjék az uradba,
Te pedig menj a pokolba!...
Húzd rá, cigány, csak azért is,
Ha mindjárt az ingemért is!”

Megint jönnek, kopogtatnak:
„Csendesebben vígadjanak,
Isten áldja meg kendteket,
Szegény édesanyám beteg.”

Feleletet egyik sem ad,
Kihörpintik boraikat,
Végét vetik a zenének
S hazamennek a legények.

Petőfi Sándor

Valószínűleg most végzed az őrsvezetőképző tábor előkészítő tanfolyamát is. Az Óv. füzetben levő verseket is írd be füzetedbe! Így az a következő 12 verssel bővül:

Ady Endre	<i>Az Úr érkezése</i>
Ady Endre	<i>Szeretném, ha szeretnének</i>
Arany János	<i>Családi kör (részlet)</i>
Arany János	<i>Mátyás anyja</i>
Illyés Gyula	<i>Egy másik hídra</i>
Illyés Gyula	<i>Látogatók</i>
Kosztolányi Dezső	<i>Zászló</i>
Kosztolányi Dezső	<i>Özvegy a villamosban</i>
Petőfi Sándor	<i>A kutyák és a farkasok</i>
Petőfi Sándor	<i>Füstbement terv</i>
Petőfi Sándor	<i>Nemzeti dal</i>
Reményik Sándor	<i>Az ige</i>
Sík Sándor	<i>Cinege</i>

A fentiekén kívül a következő versek közül keress ki néhányat. Három olyan könyvben található, amelyek a legtöbb csapatkönyvtárban megvannak:

Ady Endre	<i>Három őszi könnycsepp</i>	Hazánk	76 o.
Arany János	<i>Juliska elbujdosása</i>	Cini cini muzsika	84 o.
Babits Mihály	<i>Hold</i>	Cini cini muzsika	78 o.
Erdélyi József	<i>Kék miatyánk</i>	Hazánk	269 o.
Faludi Ferenc	<i>Forgandó szerencse</i>	Az irodalom világa	123 o.
Hajnal Anna	<i>Szalmaének</i>	Cini cini muzsika	172 o.
Kafka Margit	<i>Petike jár</i>	Hazánk	314 o.
Kosztolányi Dezső	<i>Mostan színes tintákról ...</i>	Cini cini muzsika	166 o.
Móricz Zsigmond	<i>Disznók az esőben</i>	Cini cini muzsika	66 o.
Nemes Nagy Ágnes	<i>Szetyepotya Péter</i>	Cini cini muzsika	199 o.
Nemes Nagy Ágnes	<i>Ugróiskola</i>	Cini cini muzsika	204 o.
Petőfi Sándor	<i>Anyám tyúkjá</i>	Cini cini muzsika	81 o.
Petőfi Sándor	<i>Arany Lacinak</i>	Cini cini muzsika	52 o.
Petőfi Sándor	<i>Orbán</i>	Cini cini muzsika	191 o.
Áprily Lajos	<i>Március</i>	Cini cini muzsika	148 o.
Radnóti Miklós	<i>Éjszaka</i>	Cini cini muzsika	167 o.
Szabó Lőrinc	<i>A szél meg a nap</i>	Cini cini muzsika	140 o.
Szabó Lőrinc	<i>Nyitnikék</i>	Hazánk	262 o.
Vörösmarty Mihály	<i>Petike</i>	Hazánk	314 o.

ELBESZÉLÉS

Ebben a próbában a Felvidékkel ismerkedsz meg, arról készítesz albumot. Mátyás király is járt ott, mégpedig Gömör megyében. Ez a népmonda maradt fenn róla:

Mátyás király Gömörben

Pihenő idejében Mátyás király meglátogatta hol egyik, hol másik érdeme-sebb nemes urat, aki hűséggel volt hozzá, katonával, élelemmel segítette nehéz hadviseléseiben, meg a maga vérét is elvitte a harc kegyetlen vásárjaiba.

Így egyszer egy gömörmegyei nemes nagyúr várában vendégeskedett Mátyás király. Eljöttek a szomszéd birtokos urak is mind a király előtt tisztelkedni. Csuda nagy ebédet csapott az a várúr, aki vendégül látta Mátyás királyt; csirkéből, bárányból, malacból, ökörből olyan jóízű harapnivalókat hordatott a szakács az asztalra, hogy mind a tíz ujjukat megnyalták az urak minden tányér után. De nyalogatták a bajszukat is, amint az ezüst kupából a vendéglátó gazda borait nyelegették. Egyik sárga bor olyan volt, mint a tavaszi napsugár, másik mint a sárarany; a vörös bor pedig egyik olyan, mint a pünkösdi rózsza, másik mint a bazsarózsa. A szép tüzes boroktól tüzes lett az urak orcája, úgy állottak

fel egymásután ezüstkupával a kézben, legelsőbb maga a király:

– Isten éltesse szerelmes országunkat!

A király után pedig a többi:

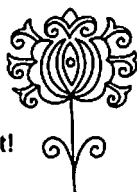
– Isten éltesse Mátyás királyt!

– Isten éltesse Beatrix királynét!

– Isten éltesse magyarok nagyasszonyát, Szilágyi Erzsébetet!

– Isten éltesse hős vezéreinket!

– Isten éltesse a vár nemes urát, kedves házanépével!

Össze-összezendültek a kupák, kiitták a vendégek mindenkinek az egészségre, azután sorba magasztalták a becsesebbnél becsesebb borokat, amelyeket a gömöri szőlők adtak.

Mikor azután csend lett, megszólalt Mátyás király:

– Mindenkiért ittatok jó urak, valakit mégis elfelejtettetek ezen a lakomán.

Odafigyeltek a vendégek, kérdik a tekintetükkel, ugyan kiről feledkeztek volna meg?

– Azért a jobbágyért is ihatnánk tán egyet, aki a jó bornak a szőlőjét kapálta.

Fel is emelte Mátyás király a maga kupáját, az uraknak is fel kellett a magukét emelni. De látta Mátyás, hogy az urak egymásra pislognak, a bajszuk alatt el is mosolyodnak. Akkor végignézett az urakon a király, és mondta:

– Úgy veszem észre, – azt mondja – hogy nem valami nagyra tartjátok azt a kapáló munkát.

Akadott egy-kettő a nemes urak közt, aki felbátorodott, kimondta, hogy hát az a kapálás nem éppen jeles dolog, nem valami nagy érdem.

– Na jól van urak, – mondja Mátyás – tegyünk egy tréfát, holnap reggelre felmegyünk a hegyre, megpróbáljátok magatok a szőlőkapálást.

Diktum faktum, másnap virradatkor az egész társaságot felvezette Mátyás király a szőlőhegyre. Nyárelő volt, ott kapálták a szegény jobbágyok a szőlő tövét. Mátyás király kivette a kapát a jobbágyok kezéből, odaadta a nemes urak kezébe:

– Hadd látom, hogy boldogultok.

Megpökték a markukat a válogatott nagyurak, nekiállottak kapálni. Nem esett rosszul a hajnali friss mozgás, jó kedvvel elkapáltak egy darabig, de mire a nap felkelt, már nagyon is megelégtették a dolgot.

Mikor eljött a reggeli ideje, azt mondta Mátyás király:

– No, most reggelizhettek.

Elszólította a jobbágyokat, akik köröskörül a földön ülve bámulták a cifra urak hajladozását, megparancsolta, hogy adjanak a kenyérből, vereshagymából az uraknak reggelit.

Leültek a nemes urak, megették a kenyeret, vereshagymát, azt hitték, evvel vége a napszámnak.

De Mátyás azt mondta nekik:

– A jobbágyoknak ez semmi, kapáljatok csak tovább.

Hát tovább kellett kapálni. A király egy körtefának vetette a hátát, gyönyörködött a munkában. Sütött a nap melegen, az urak elkezdtek izzadni, a kövérebbje meg szuszogott is nagyban, sorjába lelökték a fejükről a kócsagos kucsmát, lehányták a bársonydolmányt magukról, felgyűrték az ingujjat, meg-megálltak, mind fogdosták a derekukat, nyögtek-nyöszörögtek, törülgették a homlokukat, nyakukat, a verejték úgy hullott róluk, mint a záporosó. Emaz a nagyúr is, amaz is belevágott egypárszor a karmazsin csizma orrába, nem csuda, most volt először életében kapa a kezében.

Déli harangszóig muszáj volt izzadni, szenvedni a nemes uraknak. Akkor ebédet kaptak, megint nem egyebet: vereshagymát, kenyeret. Inni meg csak kútvizet a csobolyóból. De a java az uraknak ennyit se kívánt, se eleven, se holt nem volt mire a dél elérkezett.

Hát akkor meg is sajnálta már Mátyás a gömöri urakat, elengedte a déltől estig való porciót. Mikor aztán a kapát letették, azt mondta a király az uraknak szép szelíden:

– Lássátok, elgondoltam már én sokszor, mi minden tudománya van az együgyű parasztnak. Tudja mikor kell szántani, mit mikor kell vetni, mikor kell aratni. Megőrli a föld terméseit, kenyeret süt belőle. Tudja mire jó mezőnek füve, virága. Tudja a csillagok járását, idő fordulását. Érti az állattal való bánást. Maga megépíti a házát, megcsinálja mindenféle kézhez való szerszámát. Némelyik nemes úr egyébhez se ért, mint a gerelyvetéshez vagy a nyilazáshoz; van aki a betűt is érti, de nem igen tanul belőle; de olyan is akad, akinek a jó falaton, jó kortyon kívül egyéb tudománya sincsen. A parasztnak a kapálás a legkisebb tudománya; most már elhiszitek, hogy ehhez is érteni kell. Azt is elhiszitek, ugye, hogy megérdemel a lakomán egy áldást az is, aki a szőlőt kapálta.

(Szép Ernő: Mátyás király tréfái)

Végül egy rövid párbeszédet találsz a török időkről:

Törököt fogtam, de nem ereszt

A végvári harcok korában történt.

- Vitéz kapitány uramnak jelentem alásan, törököt fogtam!
- Jól van fiam, hozd ide.
- De nem akar ám jönni!
- Akkor gyere magad!
- De nem ereszt ám!

(Tóth Béla: Magyar Anekdótakincs)

Felvidéki fróink elbeszélései közül különösen ajánljuk még a következőket:

Gárdonyi Géza: *Festő a falun* (Az én falum c. könyvből)

Gárdonyi Géza: *Gólyák* (Az én falum c. könyvből)

Mikszáth Kálmán: *A jó palócok* c. kötet egyik elbeszélése, például

A kis csizmák

A MAGYAR NŐ A TÖRTÉNELEMBEN

A nyomtatott írás egyre fontosabb lett, egyre nagyobb tért hódított. A magyar nagyasszonyok felismerték új missziójukat. Költőket, írókat vettek pártfogásukba és azokat segítették.

XVI. század – *Homonnai Drugeth Fruzsina* a vizsolyi könyvnyomtató műhely felállíttatója, ahol az első teljes magyar bibliafordítást, Károli Gáspárét, kinyomtatták.

Lorántffy Zsuzsanna

XVII. század

Lorántffy Zsuzsanna (1600–1660)

Zrínyi Ilona (1643–1703)

(Mindkettőről az I. Leánycserkészkönyv 115. oldalán olvashatsz.)

Sárospataki Nagykollégium

Zrínyi Ilona

XVIII. század

Átlépve a 18. századba, a tudomány fontossága egyre érezhetőbb volt. Új feladat rajzolódott ki a magyar nő számára. Megjelentek az első értelmiségi asszonyok.

Árva Bethlen Kata (1700–1759). Író. Udvari papja, Bod Péter, az első magyar irodalomtörténész.

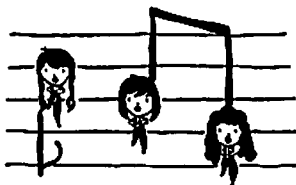
Brunszvik Teréz grófnő (1775–1861). Az első magyar óvoda megalapítója.

Teleki Blanka (1806-1862). Az első magyar felsőfokú nőnevelő intézet megalapítója.

Veres Pálné Beniczky Hermin (1815–1895) Az első magyar leány középiskola megalapítója.

FOGLALKOZÁSOKRÓL SZÓLÓ NÉPDALAINK

A kisgyerekek népdalokat énekelve játszanak: *Lánc, lánc eszterlánc*. A katonák katonánótákat énekelve menetelnek: *A jó lovas katonának*. A falusi bálon táncnótákra táncol a fiatalság: *Hidló végén, padló végén*. Minden

ünneppnapnak megvannak a maga dalai: *Meghozta az Isten, piros Pünkösdi napját*. Mi sem természetesebb tehát, hogy a különböző foglalkozásoknak saját népdalaik vannak. Itt találtok párat, de magatok is kikereshettek további népdalokat, amelyek foglalkozásokról szólnak.

Kérdezzétek meg őrsvezetőtőktől, melyik foglalkozás miből állt. Ma talán már nem is létezik egyik-másik mesterség, amelyet megénekeltek. Sok munkát ma gépek végeznek. Mégis érdekes olyasmiről hallani, ami a múltban olyan fontos volt a magyar népnek, hogy még nótát is költöttek róla.

Az első Leánycserkészkönyvből 46 népdalt tanultál meg. Ebben a második könyvben további 16 népdalt találsz és több ballada és népdaljáték dalait.

Nemsokára magad sem fogod tudni, hogy milyen sok népdalt ismersz, és ha egyiket-másikat egy darabig nem énekeled, bizony még el is felejtheted. A legbiztosabb, ha most rögtön veszel egy A-B-C lapos füzetet és elkezded felírni azokat a népdalokat, amelyeket a cserkészkönyvekből, az énekesfüzetekből, más cserkészektől, meg a vezetőidől tanultál. Ha van idő, írd le az egész népdalt, de emlékeztetőnek az is elég, ha csak az első sorát írod fel. Abból a további szöveg eszedbe jut.

Anyám, édesanyám, elfeslett a...

Béres vagyok, béres...

Csikós vagyok...

Hogy veti el a paraszt...

Lányom, lányom, gyöngyvirágom...

Már én többet nem kapálok...

Megismerni a kanászt...

Molnár legény voltam én...

Molnár, van-e pénzed...

Szánt a babám...

Tiszán innen, Dunán túl...

101 magyar népdal, 25. oldal

A magyar népzene/Kodály Zoltán, 182.o.

Tulipán, 48. oldal

101 magyar népdal, 42. oldal

Madárka, 34. oldal

Madárka, 97. oldal

A magyar népzene/Kodály Zoltán, 11. oldal

101 magyar népdal, 59. oldal

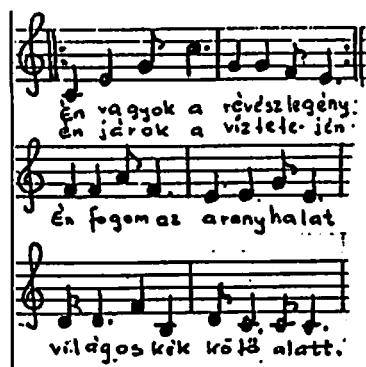
Tulipán, 52. oldal

101 magyar népdal, 101. oldal

101 magyar népdal, 58. oldal

Felsőiregh (Tolna megye)

Révészlegény

Könnyű apró halat fogni,
 De nehéz azt tisztogatni,
 Könnyű szeretőt találni,
 De nehéz azt megtartani.
 (népi játék)

Taligám a réten,
 Ökröm a vetésen,
 Sej, ökröm barázdában,
 Magam a csárdában.

Sajnálom ökrömet,
 Vas járomszögemet,
 Sej, cifra ösztökémet,
 Barna szeretőmet.

Karád

NÉPSZOKÁS

Dunántúli komálás

A lányok húsvéthétfőn vagy a következő, úgynevezett „mátkáló vasárnap” komatállal keresik fel azt a leányt, akivel „komálni” akarnak, vagyis jóban akarnak lenni. A komatálat piros tojással, almával, pattogatott kukoricával, kaláccsal rakják meg. A közepébe egy üveg bort is állítanak. Az egészet letakarják szép, hímzett kendővel. Ha a felkért lány elfogadja a barátságot, elfogyasztja a tálra tett finomságokat, aztán a tálát újra megrakja és úgy adja vissza. A komaság néhol pünkösdig, néhol esztendeig, néhol pedig a sárig tart, és igen komolyan veszik. Ez a szokás elsősorban a Dunántúlon és északon, a palócok közt, terjedt el.

Ezt a népszokást elő lehet adni népi tábortúznél, népi műsoron, például „Jeles napok” keretében vagy egy „Utazás Magyarországon” című ünnepélyen.

Két lány adja elő a komálást. Az egyiknél tányéron tojások, sütemények félig letakarva. A másik tojást vagy aranyfüsttel bevont, rozsmaringgal díszített almát tart a kezében.

Első lány: Koma küldi komának,
Koma váltsa magának.
Ha nem váltja magának,
Visszaviszem komának.

Második lány: *(Kivesz valamit a tálból,
cserébe beleteszi az almát.)*

Komatálat kaptam,
Fel is aranyoztam.
Koma küldi komának,
Koma váltsa magának.

(Közelebb lépnek, kezet fognak, feltartott karral fűrészelő mozdulatokkal a kezüket a versmondásra ringatják az egyikük vállától a másikig.)

Első lány: Koma, koma, komálunk,
Esztendeig komálunk,
Győri ágyat vetessünk,
Ketten benne fekhessünk.

(Sebesebben mondja és gyorsabban ringatják ide-oda a kezüket is):

Száz béka, száz kígyó
Tekeredjék a nyakadra,
Ha ezután haragszol!

Második lány (*lassabban*):

Koma, koma, komálunk,
Eszteideig komálunk.
Győri ágyat vettessünk,
Ketten benne fekhessünk.

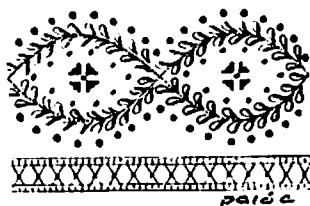
Hétig-holtig, kiskarácsony napjáig.

(*Sebesebben mondja és felemelt mutatóujjával játékosan megfenyegeti a másik lányt*):

Ha jó lész, komám lész,
Ha rossz lész, kutyám lész!
Száz béka, száz kígyó
Tekeredjék nyakadra,
Ha visszaveszed a piros tojást!

(*Összecsókolóznak és együtt mondják*):

Mától fogva komák vagyunk!

A FELVIDÉK NÉPMŰVÉSZETE

Népművészeti albumodat folytatod úgy, ahogy már elkezdted a Bi-Pi-próbában az Alfölddel. A Felvidék a Kárpát-medence északi részét foglalja el. Déli határai a Kisalföld, Dunántúl és az Alföld.

A matyó népművészet csodálatosan gazdag mintában, színben. Csupán Mezőkövesden, Szentistvánban és Tardon található. A mai matyó hímzés a szücs-hímzésből fejlődött ki a múlt század második felében. Ezért eredetileg szücsselyemmel fekete alapanyagra hímezték. Fehér mosóanyagra

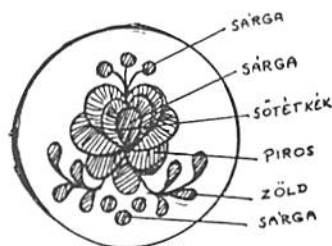
is hímeztek mosható hímzőfonállal. A matyó hímzés főmotívuma a rózsza. Annak ellenére, hogy fekete alapra hímeznek, a matyók viselete nagyon színes és mutatós. (Próbajelvényetek is egy matyó rózsamotívum, amit magatoknak kihímezhettek.)

Matyó motívum

matyó asszony népviseletben

matyó mintás próbajelvény

Heves megyében, **Boldog** községben található a híres fehérhímzés, vagy az úgynevezett „lyukhímzés”. Fejkendőt, vállkendőt, kézbe való kendőt (zsebkendőt) varrtak ki dúsan lyukhímzéssel.

fejkötő fehérhímzéssel

tüllrátét ráfércelése

lyukhímzés

Pozsony és **Nyitra** környékén található a különleges tüllrátétes hímzés. Ez úgy készül, hogy a kifeszített tüllre ráhelyezik a „rátétes” anyagot, vagyis a rátenni való mintát és 1/2 cm-re a szélétől ráfércelik. Utána behajtogatják az anyagot a minta mellett és finom szegő öltéssel rávarrják a tüllre.

A palóc vidék viselete, annak ellenére, hogy nincs is rajta sok hímzés, igen szép és vidám. Szűk blúzt viselnek az asszonyok, rózsás, rojtos kasmír kendővel. Szoknyájuk szintén rózsás kasmír. Kötényük, amit „szakácská”-nak neveznek, fehér lyukacsos hímzéssel, vagy piros és kék mintával van díszítve.

Pozsonyi tüllrátét

MIT KELL TENNI, AMÍG AZ ORVOS MEGÉRKEZIK?

Baleset, hirtelen rosszullét esetén a gyors segítség életmentő lehet. Döntő fontosságú, hogy tudd, mit kell ilyenkor csinálni. Te nem vagy mentő, de tudsz segíteni, hogy a sebesült helyzete ne romoljon amíg az orvos, vagy a mentők meg nem érkeznek. Ha orvos vagy ápoló van a közelben, természetesen azt kell gyorsan hívni. Ha nincs:

Először is – akármilyen ijesztő is a helyzet – próbáld megőrizni nyugalmaidat. Ezzel megnyugtatód magát a sebesültet és a környezetét.

Másodszor – gyorsan mérd fel, hogy úgy lehet-e hagyni a sebesültet, ahogy és ahol van, vagy biztonságba kell helyezni.

- Vízből, tűzből, füstből rögtön el kell távolítani;
- Eszméletlent vagy arcan vérzőt óvatosan oldalára kell fektetni.

Harmadszor – meg kell keresned az életjeleit: eszméleténél van-e, lélegzik-e, érezhető-e a pulzusa?

Az eszmélet ellenőrzése: Hajolj közel a sebesülthöz, majd hangosan és világosan ejtve a szavakat kérdezz vagy mondj neki valamit: „Mi történt? Nyisd ki a szemed.” Óvatosan, vigyázva rázd meg a vállát. Figyeld meg, hogy nyitva vannak-e, megmozdulnak-e szemhéjai.

A félig eszméletlen erre valamit motyogni, morogni fog. A teljesen eszméletlen semmi reakciót nem fog mutatni.

A légutak feltárása: Az eszméletlennek légútjai beszűkülhetnek vagy elzáródhatnak. Ez a légzést nehezzé, zajossá vagy lehetetlenné teheti. Ennek fő oka, hogy a garat izmainak reflexes működése megszűnik, a nyelv ellazul és hátracsúszva elzárja a garatot. Az áll felemelése és a fej hátrahajtása elmozdítja a nyelvet a légút bejáratától.

A légutat tehát úgy nyitod meg, hogy először is ellenőrzöd, hogy a sérült szája üres-e. Másodszor két ujjadat a sérült álla alá helyezve, felemeled az állát, ugyanakkor a másik kezdet a homlokára teszed és jól hátrahajtod a fejét.

Most vidd arcodat közel a sérült szájához és próbáld meglátni, meghallani, megérezni a légzést: figyeld a mellkasa mozgását, hallgasd a légzéssel járó zajocskákat, próbáld lehetétét az arccoddal érzékelni.

Figyelj 5 másodpercig, mielőtt megállapítanád, hogy nincs légzés.

A **pulzust** úgy vizsgálod meg, hogy a sérült fejét hátrahajtvá, két ujjaddal kitapintod az ádámcsutkát. Ezután a két ujjadat magad felé csúsztatod az ádámcsutka és a fejbiccentő izom közötti részbe és ott megtalálod a pulzust – ha van. Legalább 5 másodpercig figyelj, mielőtt a pulzus hiányát megállapítod.

Kis balesetek

Szálka:

Fertőtleníts csipeszt vagy varrótűt (fertőtlenítőszerrel vagy gyufa lángjával). Emeld ki vele a szálkát. Hagyd a sebet kivérezni, majd fertőtlenítsd.

Orrvérzés:

1. A beteget ülted le, ne fektesd! Fejét hajtsa előre. Ne hátra, mert a vér a garatba, nyelőcsőbe, gyomorba juthat és hányást okozhat!

2. Kezével szorítsa össze a vérző orrnyílást és lélegezzon szájon keresztül.

3. Ne beszéljen, nyeljen, köhögjön, köpködjön és szipogjon, mert azzal késlelteti a véralvadást. Tiszta zsebkendővel vagy gézzel töröljétek le a vérszivárgást.

4. Tíz perc elteltével engedje el az orrát. Ha még mindig vérzik, tartsa összenyomva további 10 percig. Ha az orrvérzés 30 percnél hosszabb ideig tart, kórházba kell vinni a sérültet.

5. Ha a vérzés megszűnt, óvatosan mossátok meg az orra és szája környékét, langyos vízzel. A sérült továbbra is hajoljon előre.

6. A sérült hosszabb ideig pihenjen és ne fújja ki erősen az orrát.

Szembe került tárgy:

A szembe került por, szemcse, rovar vagy szempilla, amely a szem fehér felületén van, általában könnyen eltávolítható. Olyan idegen testet azonban, amely rátapad a szemre, átfúrja a szemszín felületét vagy a szem színes részén (pupillán vagy íriszen) van, elsősegélynyújtónak nem szabad eltávolítania!

1. A sérült ne dörzsölje a szemét! Ülted le arccal a fény felé.

2. Óvatosan nyisd szét a szemhéjakat hüvelyk- és mutatóujjaddal. Vizsgáld meg a szem minden részét. A sebesült nézzon egészen le, fel, jobbra, balra.

3. Ha látod az idegen testet, tégy törülközőt a sérült vállára és mosd ki bőséges mennyiségű tiszta vízzel a szemét. (Vigyázz, hogy a víz ne folyjon a másik szemébe!) Segít, ha közben a sérült pislog.

Az alsó szempillák
kikeféltethetik az
idegen testet

4. Ha így nem sikerült, akkor nedves gézdarabbal, papír- vagy textilzsebkendő nedves csücskével próbáld kiemelni a tárgyat.

Ha a tárgy a felső szemhéj alatt van, fogd meg a szempillákat és húzd le a felső szemhéjat az alsóra. A sérült most nézzen lefelé. Az alsó szempillák kikefélhetik az idegen testet.

Az idegen tárgy sikeres eltávolítása után a szem meg fog nyugodni. Megtörténhet, hogy a sebesült még mindig úgy érzi, hogy a „szemében van”, mert továbbra is „szúr”. Ilyenkor valószínűleg már csak az idegen tárgy által felhorzsolts hely szúr. Ha a sebesült nagyon érzékeny vagy ideges, kösd be mind a két szemét, hogy csukva tartsa még egy kis ideig.

Ha az idegen tárgy beletapadt vagy befúródott a szembe, vagy a szem színes részén van, fedd le az érintett szemet gézzel, majd kösd be mindkét szemet, hogy a sérültet kevésbé kínozza a szúrás, és sürgősen vidd kórházba.

Légy óvatos: a szem a test legérzékenyebb része!

A szembe került maró anyagot bő vízzel mosd ki.

Idegen testek az orrban, fülben:

Ne próbáld kivenni! Esetleg jobban benyomod. Vidd a sebesültet orvoshoz vagy kórházba.

Vízhólyag:

Lábon szűk, új, vagy kemény cipő; túl bő, ráncos, összegyűrődött harisnya dörzsölése; kiálló szögek; kézenszerszámok huzamos használata vagy égés okozhatja. A hólyagot nem szabad felszúrni, hanem le kell fedni ragtapasszal. Vigyázz, mert a

hólyag alatti rész nyílt seb, ha felszakad rögtön megfertőződhet, begenyyesedhetik. Ha mégis felszakad a hólyag, fertőtlenítsd a sebet és okvetlenül kösd be.

TÁBORI SZERSZÁMOK

A cserkész legfőbb szerszáma a jó cserkészkés. Az a kés a legjobb, amelyet a nyelébe épített karikán, övedre akasztva mindig magaddal hordhatsz. Legyen késednek egy erősebb, nagy pengéje és egy-két kis pengéje ceruzahegyezésre, apró tárgyak faragására, rováshoz. Hasznos a csavarhúzó és a konzervnyitó is. Az olyan kés azonban, amelyiken kanál, villa, olló és még egy sereg más penge is akad, már nem praktikus, mert túl vastag és túl nehéz.

A tör legyen gondosan bekapcsolt tokban. Ha használod, kövesd a biztonsági szabályokat, amelyek minden éles, hegyes szerszámmra vonatkoznak.

A balta helyettesít minden más szerszámot. Általában tűzifa aprítására, favágásra szolgál, de tábori építmények elkészítésének is a legfontosabb eszköze.

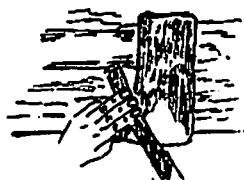
megcsorbult balta

jó élű balta

helytelen élű balták

lapos reszelővel lapos felületen élesítsd baltádat

Jó, ha az őr rövid fűrész is visz a táborba, különösen akkor, ha a cserkész még fiatalok, és nem nagyon tudnak baltával bánni. Nagy fákat, vastag ágakat könnyebb fűrészelni, mint fejszével vagy baltával vágni. A tűzifa felvágása is könnyebb fűrészsel.

Ásóval, kapával mindenféle árkot és gödröt áshatsz (pl. sátorárok, latrina, személgödör, tűzhely). Legyen kéznél az ásó akkor is, amikor tüzet raksz, a hely megtisztítására és a végén a maradék parázs gondos befedésére.

Figyelj a szerszámok biztonságos szállítására, használatára. Szerszámot átadni és átvenni csak a száránál fogva szabad. Késed, törőd mindig legyen éles. Életlen szerszámmal könnyebben elvághatod a kezéd, mint az élessel! A tör, bicska, balta és fűrész nem játékszer: a cserkésznek szükséges szerszáma.

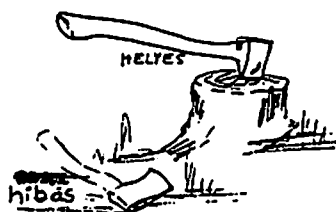
A szerszámok karbantartása tisztántartásukkal kezdődik. Használat után alaposan töröld le a szerszámot, ha kell mosd le róla a sarat, és mosás után szárítsd meg. Ha van tokja, abban rakd a helyére.

Ha élesíteni kell, akkor a baltákat, késeket fenőkövel, a fűrészpedig háromszögletű reszelővel fend meg.

Ha az ásó, kapa elcsorbult, az elgörbüléseket kalapáccsal újra egyenesre kell kalapálni.

Ha a tönkölő szára kilazult, verjetelek bele éket, hogy újra szorosan legyen.

A szerszámok helyrerakása előtt mindig végezzétek el a karbantartási munkákat.

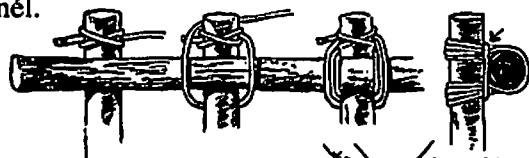
Ha nem használod, vágd be egy tönkbe

Ha még lábán álló vesszőt akarsz kivágni, a vágás ferdén, a föld felé irányuljon.

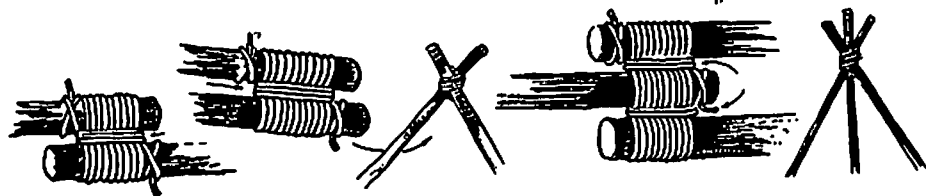
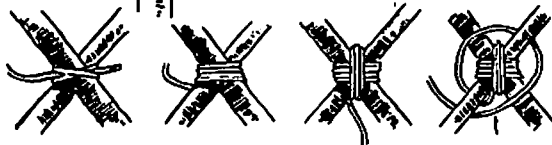
TÁBORI ÉPÍTMÉNYEK

Ezek itt rúdkötözések. Nagyon fontosak a tábori építmények készítésénél.

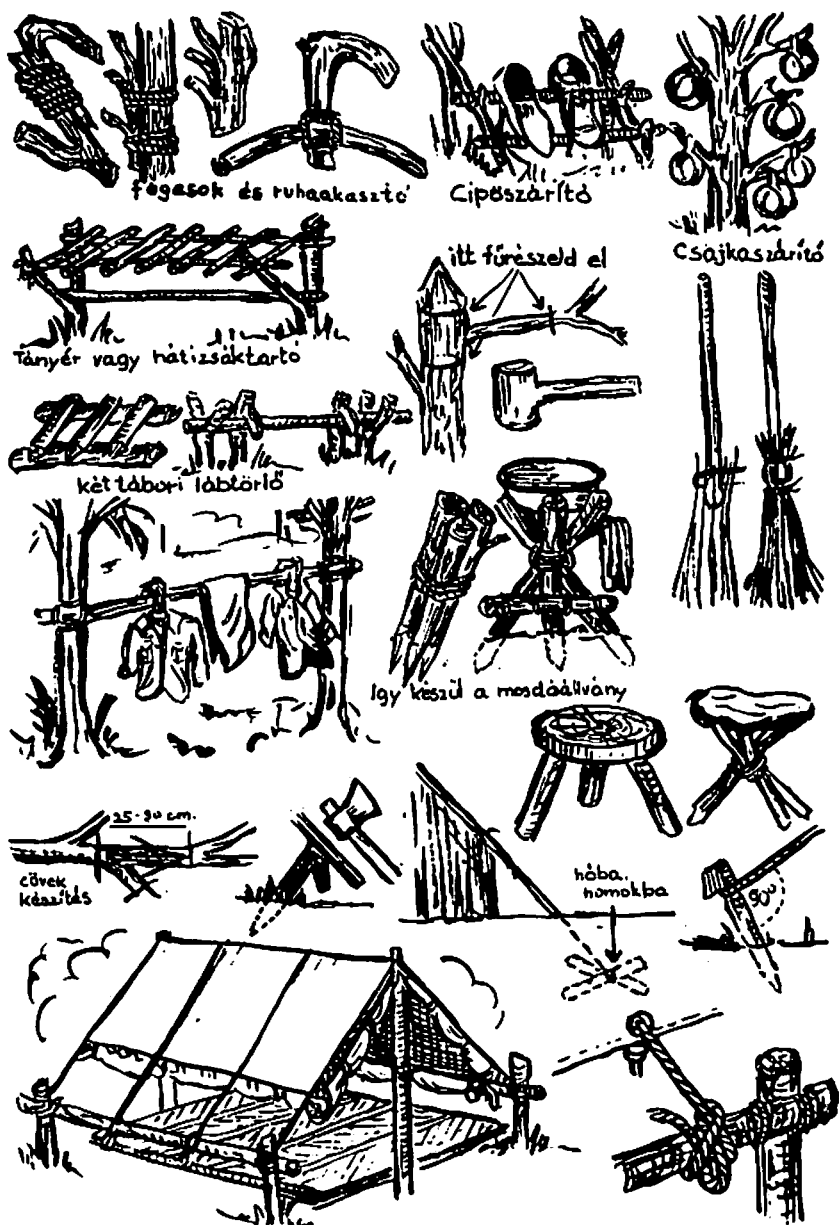

← keresztikötés

átlósikötés →

Nézzétek meg a mellékelt rajzokat. Próbáljátok ezeket elkészíteni a táborban és hasonló hasznos dolgokat kitalálni őrsi háztartástok számára.

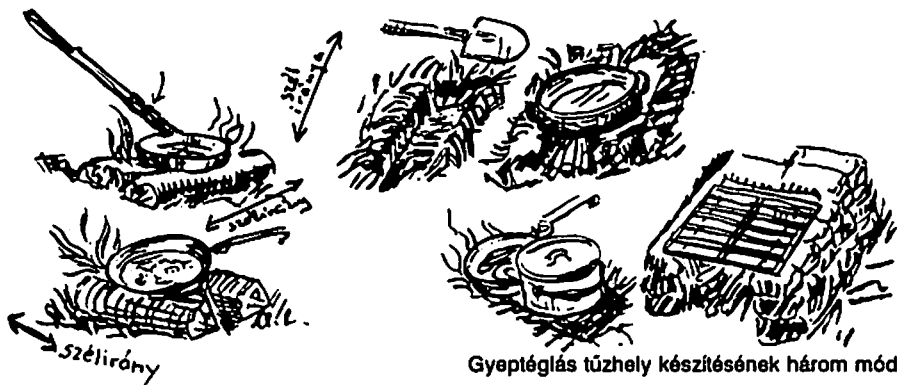

TŰZHELYEK

Kirándulásokon, portyákon használjátok a legegyszerűbb tűzhelyeket. Táborban már komolyabbakat kell építeni. Nézzétek meg a következő rajzokon, hogy melyik milyen anyagból, hogyan készül. Mindig azt a tűzhelyet kell megépíteni, amelyekhez ott helyben megvan a megfelelő anyag.

Egyszerű tábori ételek elkészítéséhez elég a szabad tűz is, legfeljebb a szél ellen állítsatok néhány lapos követ. Sziklás, köves vidéken könnyű néhány lapos kődarabból tűzhelyet készíteni. Fában és kőben szegény vidéken, gyeptéglából vágott főzőárkot használhattok, amelyet sátorárokhoz hasonlóan ástok ki. Az árok iránya mindig egyezze meg a szél irányával. Domboldalba is áshatjátok.

Amikor a tűzhely elkészült, a tűz rakását a tüzelőanyag összegyűjtésével kezdjétek. Ha már felraktátok az ételt, nem lesz időtök tűzifa után szaladgálni! Készítsetek hát mindent a kezetek ügyébe a munka előtt: vizet, a sütni-, főznivalót, fűszert, edényeket, vágó és kavarázó szerszámokat, konyharuhát és a forró edény megfogásához vastag kesztyűt.

Gyepteglás tűzhely készítésének három módja

Mikor mindez megvan, készítsétek elő az ételt (hámozzátok meg, aprítsátok fel azt, amit kell) és csak ezek után gyűjtsátok meg a tüzet. Ha azonban olyan ételt főztök, amihez sok parázs kell, akkor először is gyűjtsátok meg a tüzet, és ne felejtsetek el állandóan táplálni. Jó parázs készítéséhez lehetőleg kemény fával (bükk, tölgy) tüzeljétek. A puha fa (fenyő) nem ad elég jó parázsot. Kis főzéshez nem kell nagy máglya, amely olyan forróságot terjeszt, úgy süt minden oldalra, hogy a felrakott

edények közelébe sem lehet menni. Az edény álljon vagy függjön biztonságosan, ne billegjen, ne hintázzon. Amikor megkavarjátok az ételt, vastag kesztyűvel vagy ronggyal fogjátok meg a lábast.

Hogy a főzés után ne legyen nagyon kormos a lábastok, jól szappanozzátok be, vagy kenjétek be a főzőedény fenekét és oldalát vízben feloldott mosóporral vagy sárral. Lehet még alumínium fóliával (lemezzel) is bevonni a főzőedényt kívülről. Ez az alumíniumfólia (lemez) zöldség párolásához, burgonya-, alma- vagy banánsütéshez, sőt hússzeletek kisütéséhez is alkalmas.

TÁBORI KONYHA- ÉS TAKARÍTÓSZOLGÁLAT

A táborban lehet állandó konyhas órs vagy szolgálatos napos órs, vagy mind a kettő.

Az állandó konyhas órs azért megy a táborba, hogy minden étkezést ő készítse el. Reggelit, ebédet, uzsonnát, vacsorát. Vagy annyian vannak, hogy minden munkát el tudnak látni, vagy minden nap bejön hozzánk egy szolgálatos napos órs segíteni.

Az állandó konyhas órának tudnia kell, hogy az egész tábor alatt mi az étrend, és ahhoz milyen nyersanyagot hoznak otthonról és mit kell frissen a helyszínen vásárolni. Ezért már a tábor előkészítésénél ők állítják össze az egész táborra az étrendet, és ők vásárolják meg a nyersanyagot, amit otthonról kell vinni.

Minden nap átgondolják, hogy a következő napra milyen nyersanyag kell. Ha valami frisset kell venni, listát készítenek a bevásárlónak, hogy mit hozzon és hány órára. Idejében hozzákezdenek a főzéshez, hogy sohase késsen el az étkezés, mert az felborítaná a tábor menetét. Gondolnak arra is, hogy ha esős az idő, a faanyag vizes, rosszabbul ég, hosszabb idő kell a tűzrakáshoz.

Legjobb, ha az állandó konyhas órs már előre kiosztja a szerepeket. Legyen egy főszakács, aki főz. Legyen egy vagy több kukta, aki előkészíti a nyersanyagot: felvágja a húst, megtisztítja, felaprítja a zöldséget, burgonyát, megmossa a rizst. Végül legyen takarító, aki mosogat, és az étkezés végeztével rendbeteszi a konyhát. Legjobb előre az olyasmit is eldönteni, hogy például ki fogja a vizet, tüzelőfát hordani.

A szolgálatos napos űrs, a konyha vezetőjétől megkapja az utasítást, hogy mikor mit kell csinálni. Ha nincs állandó konyhas űrs, a szolgálatos űrs csinál mindent a szolgálata napján: reggelit, ebédet, uzsonnát, vacsorát. Előkészíti a főznivalót, főz, azután elmosogat és rendet rak.

A konyha tisztsága már egészségügyi szempontból is nagyon fontos, mert nagy csoportban, tábori körülmények között, nyáron, jégszekrény nélkül hamar erjedésnek, romlásnak indulnak a nyersanyagok, ételmaradékok. A rosszul elmosott edé-

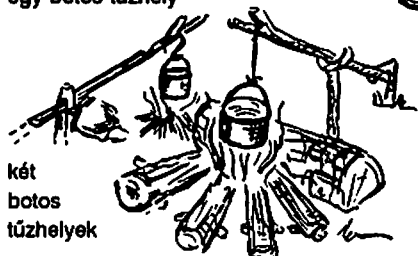
nyek, leesett, szétgurult hulladékok a baktériumok melegágya és könnyen okozhatnak fertőzést (hányással, hasmenéssel járó gyomorrontást, bélhuratot). Nem hiába mondja egy magyar közmondás: „A tisztaság fél egészség!”

A tábor egészsége szempontjából a mosogatás, a szemét eltávolítása, a tábori konyha tisztán tartása ugyanolyan fontos munka, mint a szakácsé.

A tábori konyhát jól meg kell építeni. Az itt látható rajzokon több ötletet találtak tűzhelyre, asztalra, polcokra, tartókra.

egy botos tűzhely

két
botos
tűzhelyektűzhely
elfordítható
szolgafával

MAGATARTÁS SZOLGÁLATBAN

A cserkészzet állandó szolgálat. Egyenruhában vagy civilben, mindig készen kell lenni, hogy „másokon segítsünk”, hogy „jó munkát” végezzünk. Ébernek, figyelmesnek és szolgálatkésznek kell lenni mindig, de leginkább, amikor cserkész-szolgálatot teljesítünk. A munka pontos, lelkiismeretes és gyors elvégzése mutatja meg, hogy ki mennyit ér.

Sokszor a szolgálatos munkáján múlhat a többi cserkész jóléte, sőt talán élete is!

A cserkész-szolgálat azzal kezdődik, hogy az ügyeletes átadja a soron következőnek. Tiszteleg és azt mondja:

– A szolgálatot átadom.

Aki a szolgálatot átveszi, szintén tiszteleg és ezt mondja:

– A szolgálatot átveszem.

A szolgálatban ne legyél más, mint szolgálaton kívül. Maradj természetes. Ugyanakkor ne engedd, hogy veled szemben valaki viccelődjön,

sőt bohóckodjon. Komolytalan, lekicsinylő megjegyzések megcsúfolják a cserkész-szolgálatot. Végezd úgy, hogy azzal mindenki meg legyen elégedve. Főleg saját magad.

ÉJJELI ŐRSÉG

A tábor napi munkája után mindenkinek szüksége van az éjszakai nyugalomra. Táborban, szabadban, erdőben az éjszaka sok váratlan dolgot tartogat, ami megzavarja az alvók álmát. Lehet néha veszedelmes, sőt végzetes is. Állatok ellophatják az élelmet, hirtelen támadó szél feldöntheti a sátrakat,

erős záporosó befolyhat a sátorba és kiöntheti a földön alvó lányokat, tűz üthet ki, csavargók, tolvajok lopakodhatnak be a táborba – és így tovább.

Jó tehát éjjeli őrseget állítani. Attól függően, hogy milyen nagy a tábor, az őrség kettős vagy hármas őrszemekből áll, akik egy- vagy két-óránként váltják egymást.

Az első őrseget a napostiszt állítja fel. Átadja az őrsegekönyvet és megadja a pontos tábori időt. Az őrsegekönyv a beosztottak nevét, a váltási időpontokat, valamint az őrségnek az éjszakára kiadott intézkedéseit tartalmazza. Emellett, lehet őrség-naplót is vezetni, és abba bejegyezni mindent, amit érdekesnek tartotok. Röviden és érthetően. Mindezt az első őrség átadja a másodiknak és így tovább. A pontos tábori időt és a könyv tartalmát minden őrszem ismerje. Az utolsó, hajnali őrség felébreszti a napostisztet.

Az első őrség mindent leellenőriz a tábor körül, nehogy mások gondatlansága folytán baj történjen:

Tűz – a konyhában, tábortűzhelyen. El van oltva, vagy van mellette még, aki vigyázza?

Ételmaradék – konyhában, étkezés színhelyén semmi nem maradhat! Éjjel jöhetnek hívatlan vendégek: kóborkutyák, más állatok.

Szerszámok – semmi sem maradhat kint, mert meglepi a harmat, megrozsdásodik, vagy valaki rálép a sötétben és megsebesül.

Személyes holmi – csajka, füzet, ruhadarabok. Nem maradhatnak elől, mert vizesek lesznek a hajnali harmattól. Szégyenfára velük!

A tábor nyugalját nem szabad megzavarni. A tábor körbejárva, az őrség halkán beszélgethet, de ne hangoskodjon. Úgy járjatok a sátrak között, hogy lépteitek zaja senkit fel ne ébresszen. Ha valaki rosszul van, azt jelentsétek a táborparancsnoknak. Általában az őrség jelentsen mindent, amit ő maga nem tud elintézni. Vigyázzatok azonban, hogy vaklármát ne csapjatok, és hamis riadót ne fűjjatok!

Álmosság és fázás ellen az a legjobb, ha az őrség állandóan mozog. Körüljárja a tábor, figyel, és minden zajt kerülve, fát gyűjt a lassú tűzre. A tűzbe bámulni azonban nem okos, mert a fény vakít, és amikor hirtelenjében valamit szemügyre kell vennetek, nem láttok majd jól!

Ha az őrség észreveszi, hogy valaki közeledik, zseblámpával világítson a szemébe, éppen azért, hogy megvakítsa, mialatt megkérdezi, hogy kicsoda és mit keres a táborban. Ha támadó szándékot tapasztal, sípszóval riadóztassa a tábor.

Az őrség felelősségteljes szolgálata mellett azért élvezze is az éjszaka! A nappali zajok elcsitulnak, de még sincs teljes csend. Az éjszaka csendje nem némaság, hanem sokatmondó, halk zsongás. Ha már hozzászokott a fületek és figyelemmel hallgatjátok, ki tudjátok választani belőle az egyes madarak, békák, tücskök, bogarak hangját, melyek együttese a természet éjszakai szimfóniája. Őrtársaddal, barátnóddal csendesen üldögéltek egy-egy őrjárat után a tűz mellett, magatokba néztek, elgondolkoztok, elbeszélgettek. A hirtelen zajoktól ne ijedjétek meg, azt rendszerint kis, éjjel vadászó állatok csinálják. Az éjszakai őrség hasznos szolgálat és olyan élmény, amely cserkészéletek egyik legkedvesebb emléke lehet.

Az éjjeliőr felszerelése: egy kb. kétméteres bot, zseblámpa, gyufa, síp, óra, őrségkönyv, őrségnapló, megfelelő öltözék – inkább meleg, mint könnyű – takaró, esőköpeny vagy viharkabát fejrehúzható csuklyával.

SZABADTÉRI JÁTEKOK

Kendős játék

Az őrs feláll körben. Kiválasztják az első körbejárót. Ez az 1-es énekszóra elindul, a kendővel körbejár vagy körbefut, és valakinek a háta mögött leejti. Ez a 2-es észreveszi és elkezd kergetni az 1-est. Ha elérte, az 1-es záptojás lesz, ha nem, az 1-es beáll a 2-es helyére, és akkor a 2-es indul körbe a kendővel, és így tovább.

Ugyanennek a játéknak vannak különböző változatai. A körbefutó cserkész nem észrevétlenül ejti a másik mögé a kendőt, hanem

- beleteszi annak a hátratett kezébe, vagy
- rádobja a vállára, vagy
- hátához vágja, vagy
- kendő nélkül játszva, egyszerűen hátbavágja a kiválasztott kergetőjét.

A záptojásnak a kör közepére kell állnia vagy guggolnia, mindaddig, amíg a következő záptojás fel nem váltja. Záptojás lesz valakiből, ha

- nem áll zárt lábakkal a körben, és így a lába között be lehet dobni a kendőt a körbe;
- nem veszi észre, hogy a háta mögé ledobták a kendőt, és a kendőledobó egyszer körbe tudott szaladni;
- aki figyelmezteti a szomszédját a mögötte ledobott kendőre.

A körbenállók kis kört rajzolnak maguk köré és abban állnak.

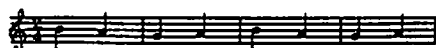
- Az is záptojás lesz, aki futás közben véletlenül belelép valakinek a kis körébe.

Tű-zet vi-szek, ne lás-sá-tok, kendő el-ej-tőcs-ke,
ha lát-já-tok, se mondjá-tok, kendő fel-ve-vőcs-kei

Ekkor valamelyiknek vállára dobja a kendőt. Az illető igyekszik őt elfogni, s esetleg a kendővel megtörölni a száját, míg csak a helyére nem ér. Ekkor emez jár a körön kívül, s folyik tovább a játék.

(Arad)

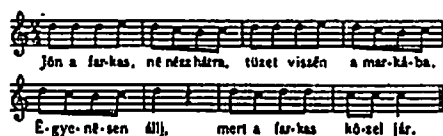
Tű-zet vi-szek, lát-got vi-szek.

ki ne nézz, ki ne nézz, ken-dő rej-ta.

A körön kívül járó leejti kendőjét valamelyik gyermek sarkánál.

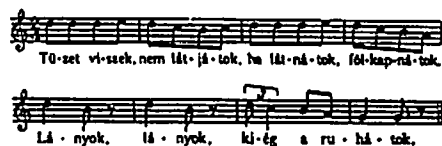
(Sajóhívanka, Borsod m.)

A kör arccal befelé fordulva áll, kívül egy cserkész jár. Zsebkendőjét (a tüzet) valamelyiknek háta mögött ledobja, és szaladni kezd. Amaz kergeti. Ha utoléri, megüti; ezzel az záptojás lesz, be kell állnia a körbe. Ha valaki nem veszi észre a háta mögött ledobott kendőt, kiváltja a záptojást (helyére áll).

(Hort, Heves m.)

Hátrattett kézzel körbe állnak. A farkas körüljár, és a tüzet (kendőt) egynek a háta mögé leejti. Ha az nem veszi észre, záptojás lesz, és be kell állnia a körbe.

2. Elvesztettem zsebkendőmet, megver anyám érte, aki nákem visszaadja, megcsókolom érte. megtalálta egy kis leány, megcsókolom érte. Körbe állnak, kettő járkál benne. Az egyik elejti zsebkendőjét, a másik felveszi, erre az megöleli, megcsókolja. (Libád, Esztergom)

Gyűrűs játék – sorban ülve

Az őrs sorba ül. A kereső félreáll, de figyelhet. Most az eldugó egy-másra tett tenyerei közé veszi a gyűrűt vagy más apró tárgyacskát, és úgy tesz, mintha sorra a gyerekek kezébe csúsztatná, míg végül csakugyan valamelyiknek a kezében hagyja. Az eldugó most félreáll, és a keresőnek ki kell találnia, hogy kinél van a gyűrű. Akinél megtalálta, az lesz a kereső, és a volt kereső lesz az eldugó. Közben lehet énekelni. Az eldugó magánál is tarthatja a gyűrűt.

Ha a kereső elsőre nem találta meg a gyűrűt, azt mondják neki, hogy

- „15 éves lettél!” Ha másodikra sem,
- „25 éves lettél!” Ha harmadszorra sem,
- „35 éves lettél!”

Ez így megy tovább, amíg végre megtalálja a gyűrűt.

Ha a kereső harmadszorra sem találja meg a gyűrűt, más büntetést is ki lehet találni: zálogot ad, körülugrálja egy lábon a padot és hasonlók. Végül le lehet őt váltani.

Gyűrűs játék fonállal

Az órs körben állva egy fonalat tart, amelyre egy gyűrű van fűzve. A gyűrűt egyik cserkész a másiknak csúsztatja. Középen áll a kereső. Akinél megtalálja a gyűrűt, az áll be középre.

Ha téved a kereső, az előző játéknál leírt büntetéseket lehet használni.

Párcserélő

Az órs körbeáll. Középen az egyik lány egyedül, bekötött szemmel forog. Akihez odaér az ének befejeztével, azzal most hidat csinál, amely alatt az órnek énekszóval el kell vonulnia. A hidas pár hirtelenjében valaki előtt lecsapja a kezét, és most az lesz az első, bekötött szemű forgó a kör közepén.

Páromat kergetem

Körbefutó játék. A résztvevőket párokra osztjuk és egy nagy körbe állítjuk fel. A párban állók egymás előtt, arccal a kör közepe felé állnak. Egy pár a körön kívül szalad, kergeti egymást. Mielőtt a fogó elérné az üldözöttet, az gyorsan beugrik valamelyik pár elé, a pár hátsó tagja pedig, aki most már a harmadik, tovább menekül a fogó elől. Ha a fogónak sikerül valakit elfognia, akkor szerepcsere történik, és most már a fogó menekül és ugrik be valamelyik pár elé.

TESTEDZÉS

13–14 éves vagy. Ezek az évek sok változást hoznak a serdülőkorban. Nagyon fontos, hogy megfelelő testedzéssel a lehető legjobb irányba fejleszd most testedet. Igen szórakoztató és hasznos az is, ha megbeszéltek az órrel, és közösen, rendszeresen elkezdtek kosárlabdázni vagy röplabdázni. Talán az iskolátokban is szerveznek csoportokat különböző sportágakban. Jelentkezz te is valamelyikre.

Figyeld meg magadon vagy barátnőiden: hirtelen megnőttetek. Karotok, lábatok megnőtt. Igen fontos tudatosan vigyázni a testtartásotokra

ülés vagy állás közben, mert ha görbén tartjátok magatokat, vállatok előre esik, mellkasotok behorpad, gerincoszlopotok meghajlik, sőt el is ferdülhet! Lehet, hogy néha már fáj is a hátad!?

A következő gyakorlatokkal erősítheted a has-, hát-, kar-, mell- és combizmaidat, vékonyíthatod derekadat. Ezek a gyakorlatok hozzájárulnak ahhoz, hogy tested jól fejlődjön, testtartásod egy életre helyes és szép legyen. Most kell a test különböző izmait megerősíteni, fejleszteni, amikor a növés legfontosabb éveiben vagy.

A tornát bemelegítő és **légzőgyakorlatokkal** kezd el, szabadban vagy nyitott ablak mellett:

1. Terpeszállásban karjaidat magad előtt keresztbe teszed. Orrodon keresztül mélyen belélegzel, és karjaidat a fejed fölé emeled. Lassan kiereszted a levegőt a szádon, és karjaidat újra magad előtt keresztbe teszed.

2. Négykézláb egy matracra vagy összehajtott pokrócra térdelsz. Fejedet magasan tartod és hátaddal homorítasz. Szádon keresztül kifújod a levegőt, fejedet mélyen lehajtod, és hátaddal domborítasz. Ezután orrodon lassan beszívod a levegőt, és testeddel újra felveszed az első pozíciót.

3. A következő gyakorlat majdnem ugyanez, csak hozzá még az egyik lábadat magad alá húzod, amikor domborítasz, és egyenesen hátra kinyújtod, amikor homorítasz.

Derék-karcsúsító gyakorlat:

4. Ülj a földre egyenes háttal, egyik lábad előtted térdben behajtva, a másik a hátad mögött, szintén behajtva. Karjaid mellmagasságban, könyékben behajtva. Alsó tested maradjon teljesen mozdulatlan és felső testedet fordítsd derékből, amennyire csak tudod, bal felé hátra. Aztán meg jobb felé hátra. Most cseréld meg a lábaidat és ismét csak felső testeddel, fordulj derékből jobbra és aztán balra hátra.

Hasizom gyakorlat:

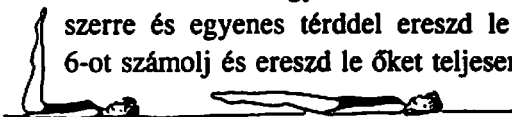
5. Feküdj hanyatt a pokrócon vagy matracra. Térdeidet húzd fel, talpaid maradjanak a földön. Két kezdet helyezd a tarkód alá. Most körülbelül 8-10-szer emeld meg a fejedet és válladat és próbáld álladat a mellkasodhoz közelíteni. Akkor fújd ki a levegőt, amikor összehúzd magadat, és akkor szívd be, amikor kiegyenesedsz.

Ne próbálj teljesen felülni.

6. A következő gyakorlat majdnem ugyanez, csak most a könyököddel próbáld megérinteni az ellentétes térdedet (jobb könyökkel a bal térdet és fordítva).

7. Feküdj le egyenesen, karjaidat kinyújtva tartsd a tested mellett. Mindkét lábadat egyszerre emeld magasra. 8-at számolj, aztán egyszerre és egyenes térdel ereszd le őket kb. 10 cm-re a padlótól. 6-ot számolj és ereszd le őket teljesen a földre.

Kar- és mellizom gyakorlat:

8. Terpeszállásban hajlítsd karjaidat oldalt könyökben lefelé. Most öködbe szorított kézzel, gyors mozdulattal karjaidat hajlítsd fel és tested felé. Aztán újra lefelé.

9. Terpeszállásban egyenesítsd ki karjaidat, és öklöddel rajzolj kis köröket a levegőbe, előre és hátra.

Combizom gyakorlat:

10. Terpeszállásban hajolj előre derékból úgy, hogy hátad párhuzamos legyen a földdel. Ebből a pozícióból lendítsd kezeidet lábaid közé, és fejeddel próbáld a térdedet megérinteni.

Hátizom gyakorlat:

11. Terpeszállásban emeld karjaidat vállmagasságba, vízszintesen. Törzsből csinálj egy negyed mozdulatot jobbra, majd balra.

12. Terpeszállásban emeld karjaidat fejed fölé és keresztezd. Most karjaidat egyenesen tartva ereszd le, keresztezd a hátad mögött, majd újra emeld fejed fölé.

13. Zárt lábakkal nyújtsd egyik karodat előre és a másikat hátra.

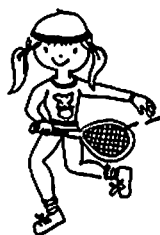
Rugózással lendítsd karjaidat most ellentétes irányba. A térdedet akkor hajlítsd be, amikor a két karod éppen melletted van.

14. A pokrócon vagy matracon hason fekvé karjaidat egyenesen előre nyújtsd a földre. Most lendítsd fel egyszerre karjaidat és lábaidat, amennyire csak képes vagy. Így mellkasod felemelkedik, csak a hasadon fekszel, karod, törzsed és lábaid ívet képeznek.

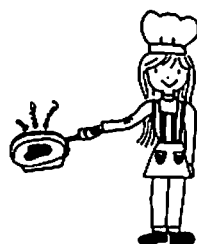
Minden gyakorlatot végezz el tízszer.

Ne ijedj meg, ha azt veszed észre, hogy barátnőd vagy osztálytársad sokkal fejlettebb, felnőttbbnek néz ki, mint te. Fél vagy egy év múlva utóléred őt. Van aki gyorsabban fejlődik, és van aki lassabban.

KEDVENC IDŐTÖLTÉSED

Mivel szereted szabadidődet eltölteni? Mi a kedvenc szórakozásod? Olvasás? Fényképezés? Kézimunkázás? Sütés-főzés? Fúrás-faragás? Festés? Sportolás: tenisz, kosárlabda, röplabda, úszás, futás, torna? Mozi? Színház? Zenehallgatás? Kirándulás?

Biztos van valami, amihez jól értesz, amit különösen szeretsz csinálni. Az őrőd is szeretne erről hallani!

Készíts elő egy kis bemutatót, amit az összejövetelen előadsz. Ha például kötés a kedvenc időtöltésed, vigyél magaddal pamutot és kötőtűt. Ne csak magyarázz, hanem mutasd is be, hogyan kell kötni: elkezdni, sima és fordított szemet kötni, különféle mintákat készíteni, befejezni. Vigyél magaddal valamit, amit magad kötöttél, pl. egy mellényt, egy sapkát, hogy lássák a végeredményt is.

Ha fényképezni szeretsz, vidd el fényképalbumodat, fényképezőgépedet. Magyarázd el, hogyan működik. Fényképezd le őrődet.

Ha sportban vagy ügyes, sőt ha edzesz és versenyre is készülsz, magyarázd el a sportágad szabályait, mutasd be a többieknek. Hívd meg örsödöt versenyedre, hogy drukkoljanak neked!

Bármilyen is a kedvenc időtöltésed, biztosan találsz jó ötleteket, hogy azt a többieknek bemutasd. Esetleg másnak is kedvet csinálsz ahhoz a foglalkozáshoz!

A GÖDÖLLŐ PRÓBA ÖSSZEFOGLALÁSA

„Egymás megismerése az első lépés a barátság felé.”

Ennek a próbának a jelmondata adja az alapgondolatot a jamboreerekhez, jubileumi táborokhoz. Emberi tulajdonság, hogy nem bízunk abban, ami idegen, amit nem ismerünk. De a jamboree, a jubileumi tábor megadja az alkalmat, hogy a világ minden magyar cserkészcsapatával és a világ minden nemzetének cserkészeivel megismerkedjünk, és velük megbarátkozzunk. Rájövünk, hogy még mindig lehetünk barátok azzal, aki nem úgy él vagy gondolkozik, mint mi. Egymás megértése és megbecsülése nagyon fontos a világbéke szempontjából is, mert a mai cserkészek lesznek a jövő vezetői! A törvény – „A cserkész minden cserkészt testvérének tekint.” – ne csak egy szép mondat legyen, hanem azt valósítsuk is meg életünkben.

Egymás megértése nemcsak a különböző országok lakosaira vonatkozik, hanem például a generációk közötti megértésre is. Az idősek otthonának látogatásai alatt megismerkedtek idős emberekkel, akikkel talán másképp nem is találkoznátok. Ott is rájöttek arra, hogy sok közös témátok van, amire barátságot lehet alapozni.

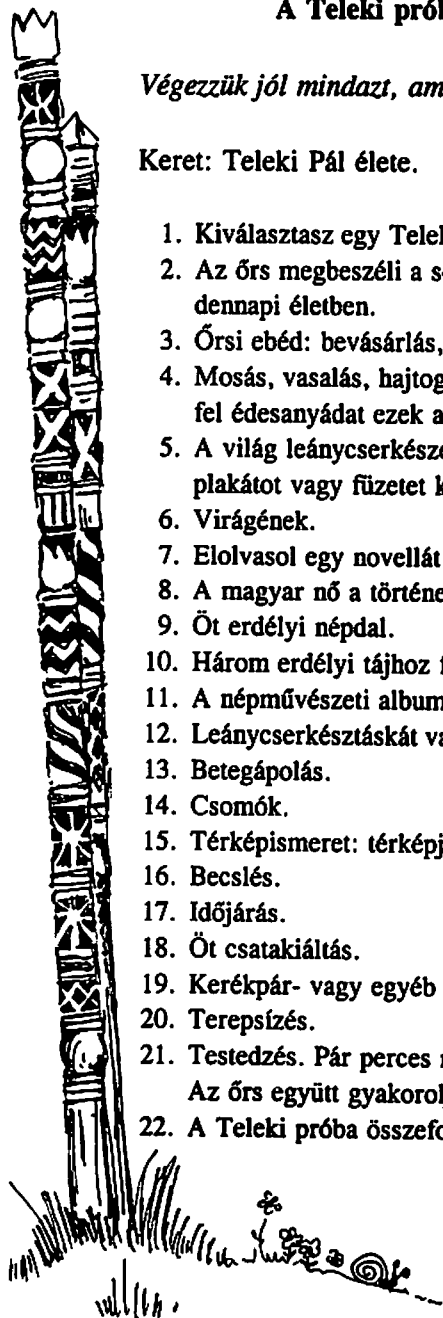
Ez a próba rávezet arra, hogy kibővítsétek baráti körötöket, ismerkedjétek olyanokkal, akik akár korban, akár földrajzilag messze vannak tőletek. Meglátjátok, hogy életetek így gazdagabb lesz, és a segítőkész cserkészszellem is megerősödik bennetek.

A Teleki próba követelményei

Végezzük jól mindazt, aminek nekifogunk.

Keret: Teleki Pál élete.

1. Kiválasztasz egy Teleki-mondást, és őrödnek megmagyarázod.
2. Az őr megbeszéli a serdülőkor gondjait. Feladataink a mindennapi életben.
3. Őrsi ebéd: bevásárlás, főzés, terítés, mosogatás.
4. Mosás, vasalás, hajtogatás. Legalább két alkalommal mentsd fel édesanyádat ezek alól a munkák alól.
5. A világ leánycserkészetének története. (Az őr ismeretterjesztő plakátot vagy füzetet készít.)
6. Virágének.
7. Elolvasol egy novellát vagy elbeszélést egy erdélyi írótól.
8. A magyar nő a történelemben (XIX–XX. század).
9. Öt erdélyi népdal.
10. Három erdélyi tájhoz fűződő monda.
11. A népművészeti album folytatása: Erdély.
12. Leánycserkésztskát varrsz.
13. Betegápolás.
14. Csomók.
15. Térképismeret: térképjelek, tájolás, álláspont meghatározása.
16. Becslés.
17. Időjárás.
18. Öt csatakiáltás.
19. Kerékpár- vagy egyéb sportfelszerelés karbantartása, javítása.
20. Terepsízés.
21. Testedzés. Pár perces reggeli tornához alkalmas gyakorlatok. Az őr együtt gyakorolja.
22. A Teleki próba összefoglalása.

DR. GRÓF SZÉKI TELEKI PÁL ÉLETE

- 1879 November 1-én született Budapesten.
- 1889 A 10 éves kisfiú már folyékonyan beszél és olvas németül, franciául és angolul.
- 1897 A budapesti Piarista Gimnáziumban érettségizik.
- 1897 A Pázmány Péter Tudomány Egyetemen jogi és földrajzi tanulmányokat folytat 1901-ig.
- 1903 Államtudományi doktorátust szerez.
- 1904 Románul tanul.
- 1906 Nagy utazást tesz Európában, Észak-Afrikában és Amerikában.
- 1909 Az *Atlasz a Japáni szigetek cartographiájának történetéhez* című műve elnyeri a Francia Földrajzi Társaság nagydíját. Genfben a Nemzetközi Földrajzi Kongresszus a régi térképek bizottságának tagjává választja.
- 1915 Országgyűlési képviselő 1918-ig. Az I. világháború alatt katonai szolgálatot teljesít.
- 1920 Tagja a Párizsba utazó béke delegációnak. Az I. világháború befejezése utáni nehéz hónapokban vallás- és közoktatásügyi-, majd külügyminiszter, végül miniszterelnök.
- 1922 Magyarország főcserkésze. Egy év múlva lemond, és mint tiszteltbeli főcserkész működik tovább.

- 1924 Egyetemi tanár. A Törökország és Irak közötti határvitában döntőbírói szerepre kéri fel.
- 1929 A Cserkész Világszövetség a kilenc tagú Intéző Bizottságának tagjává választja.
- 1933 A Gödöllői jamboree parancsnoka.
- 1938 Újra vallás- és közoktatásügyi miniszter, később miniszterelnök és országgyűlési képviselő.
- 1941 április 3-án meghalt.

*Csak addig maradhatunk fenn a népek tengerében,
Amíg történelmi hivatásunkat teljesíteni akarjuk.*

Teleki

Amikor a magyar cserkészzet már több évtizedes múltta tekintett vissza, elérkezett az idő, hogy a mozgalom élén főcserkész álljon. A vezetők olyan személyt kerestek, aki szereti az ifjúságot, és képes a cserkészmozgalom eszméit magáévá tenni.

Sík Sándor nagytekintélyű cserkészvezető így foglalta össze a véleményeket: „Szükség van egy olyan személyre, aki a minisztériumokon felül áll....” Egy másik vezető pedig ezt mondta: „Nincs több olyan szimpatikus politikus, mint gróf Teleki Pál; egyénisége és tudományos munkássága is predesztinálja erre a szerepre.”

Teleki Pál felismerte Baden-Powell elképzelésében a nagyszerű ifjúságnevelő mozgalmat. Amikor felkérték, elfogadta a meghívást, és bár rövid ideig volt főcserkész, mint tiszteletbeli főcserkész élete végéig vezette, irányította a mozgalmat.

A Teleki család címere

TELEKI-MONDÁSOK

Teleki Pálnak, többek között, az az adottsága is megvolt, hogy pár egyszerű, rövid szóval mély gondolatokat és igazságokat tudott kifejezni. Ezekből a mondásaiból ismerhetjük meg legjobban Teleki Pál idealizmusát, humanizmusát (emberszeretetét), életfelfogását és hazaszeretetét.

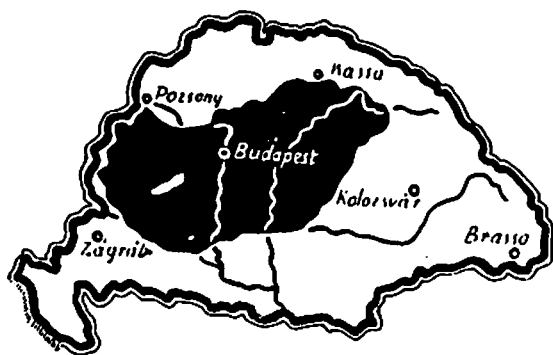
A cserkészek gyakran használnak Teleki-mondásokat jelszónak. Itt találtok néhányat:

- A hit ma a legerősebb várunk.
- Hatalmas erő az önakaratból való engedelmesség.
- Nincsenek kis emberek, csak kicsinyhitűek.
- Érdemes, szép és dicső dolog magyarnak lenni.
- A szeretet a közösség összetartója.
- Becsüljük meg, ha szó helyett tetteket látunk.

Készítsetek magatoknak egy listát Teleki-mondásokból. Minden lány válasszon ki egyet, amelyet alaposan átgondol, és magyarázza meg az órs többi tagjának.

Példaként vegyük ezt a mondást:

„Légy akkor is magyar, ha nem lát senki, s légy akkor is keresztény, ha sokan látnak.”

Ezzel Teleki azt akarja mondani, hogy mindig tartsuk szemünk előtt magyarságunkat, és ne csak akkor „magyarkodjunk”, ha mások is látják, hanem akkor is, ha magunkban vagyunk. Például az őrsi összejövetelen kívül is beszéljünk

magyarul, olvassunk magyar elbeszélést, és ne csak akkor tanuljunk magyar verset, ha szerepelni fogunk, hanem akkor is, ha az nem kötelező.

A mondás második fele pedig azt jelenti, hogy ne szégyelljük megvallani vallásosságunkat, még akkor sem, ha olyan társaságban vagyunk, ahol a vallást nem veszik komolyan. Például menjünk akkor is vasárnapi

misére, istentiszteletre, ha társaságunkból senki más nem megy, mondjuk el étkezés előtti és utáni fohászkunkat olyan társaságban is, ahol ez nem szokás – nem tűntetve, feltűnősködve, de őszintén, magunknak.

Ha ezt a Teleki-mondást meg tudjuk tartani, nemcsak magunkat neveljük, hanem példánkkal környezetünket is befolyásolhatjuk.

FELADATAINK A MINDENNAPI ÉLETBEN

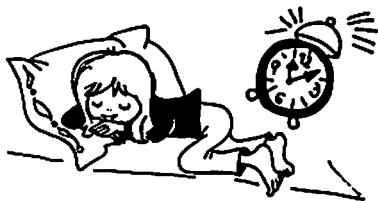
Mikor kisgyerek voltál, egyszerű volt az életed: szüleid megmondták, hogy mikor mit kell tenni, és neked csak engedelmeskedni kellett. De most, hogy már nagyobb vagy, saját magadnak kell mindig több és több felelősséget vállalnod, hogy a mindennapi élet feladatait elvégezd.

Beszélgétek meg az órsben, hogy milyen feladataitok lehetnek. Feladatok, amelyek teljesítését elvárják szüleitek. Vagy olyan feladatok, amelyeket saját magatoknak végeztek el. Feladatok, amelyek ahhoz segítenek, hogy értékes, jókedvű, megelégedett felnőttek legyetek.

Itt van például az iskola, a tanulás. Az iskola előkészít a felnőtt életre. Felkészít, hogy majd meg tudd állni helyedet, és meg tudd keresni mindennapi kenyeredet. Feladatod, hogy az iskolában töltött időt a legjobban használd fel. Csak akkor tudnak téged tanítani, ha hajlandó vagy tanulni.

Kezdj hozzá magadtól a napi leckéidnek, ne várd,

míg szüleid rád szólnak, mert a te kötelességed úgy beosztani az idődet, hogy a házfeladat idejében el is készüljön. Reggel se várd, hogy édesanyád ébresszen. Állítsd be magadnak az ébresztőórát, hogy időben kelj fel.

A család is csak akkor működik jól, ha minden tagja elvállal bizonyos munkákat, és azokat el is végzi önkéntesen, minden további felszólítás, nyaggatás nélkül. Te otthon nem vendég vagy, hanem családtag. Ne várd, hogy édesanyád kiszolgáljon. Légy felelős azért, hogy szobád mindig rendes legyen, ruháid, cipőid tiszták és rendben legyenek. Azonkívül

a közös munkából is vedd ki részedet: a mosogatásból, takarításból, bevásárlásból.

Lelki életedért is most már te veszed át a felelősséget. Ne csak akkor menj templomba, mikor szüleid visznek. Inkább azon igyekezz, hogy a jó Istennel saját magad fejleszd ki és ápolod a kapcsolatot.

A cserkészlet iránt is vannak kötelességeid. Például az őrsi naplót vezetni egy ideig. A hirdetőtáblára az új híreket, következő eseményeket kitűzni. A csapatotthon függőnyeit kimosni. A csapatkönyvtárat rendezni. Ezek önkéntesen vállalt felelősségek, de ha vállaltad, teljesítsd is, legjobb tudásod szerint.

Ha az őrsben megbeszélitek, hogy kinek milyen feladatai vannak a mindennapi életben, biztosan még sok mindent hozzá tudtok adni a fenti felsoroláshoz. Egymástól hallani fogjátok, hogy ki milyen feladatokat lát el, milyen felelősségeket vállalt már el a mindennapi életben. Minél felnőttebb valaki, annál több felelőssége van. A kisgyerekeknek az a felelőssége, hogy étkezések előtt megmossa a kezét, este lefekvés előtt elrakja a játékait. A kisiskolásnak ezekhez hozzájön, hogy megcsinálja a leckéjét, előkészíti a táskáját a másnapi iskolára, édesanyjának segít a ház körül. A gimnazistának minden eddigi feladat, és azon kívül mindaz, amit még elvállal. A cserkésznek viszont valamivel még ennél is több. Felelősségről felelősségre haladva léptek be a felnőtt életbe.

ŐRSI EBÉD

Milyen alkalmakkor lehet őrsi ebédet rendezni?

- Mikor egy őrsi tagnak születés- vagy névnapja van.
- Őrsi próbázás alkalmával.
- Vendégcserkészek meghívására.
- Szüleitek meghívására.

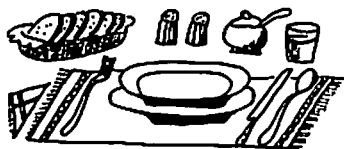
Mikor őrsi ebédről van szó, leginkább konyhában elkészített ételekre gondolunk. Miután elhatároztátok, hogy ilyen rendeztek, a következő sorrendben állhattok hozzá a munkához:

1. Közösén megtervezitek az étrendet. Az ételek kiválasztásakor gondoljatok az egészséges táplálkozás fontosságára: zsír helyett olajat vagy margarint, kevés sót és még kevesebb erős fűszert használjatok. Minden családnak van otthon szakácskönyve. Esetleg van köztetek olyan is, aki már tud főzni és van is elképzelése arról, hogy mit főzzetek egy őrsi ebéd alkalmával. Felsorolhatjátok kedvenc ételeiteket!

2. Az étrend eldöntése után következik a bevásárlás. Vásárolhattok akár együtt, akár úgy, hogy minden őrsi tag elvállalja az egyik nyersanyag beszerzését.

3. Az ebéd napján találkozás a megbeszélt helyen. A főzéshez korán hozzá kell kezdeni. Mossatok kezet, kössetek kötényt magatok elé. Aki-nek hosszú haja van, kösse azt hátra. Az őrsvezető igazságosan ossza ki a munkát a tagok között. Legjobb, ha az lesz a főszakács, aki már egy kicsit tud főzni, vagy az, akinek a kedvenc ételét kiválasztottátok.

4. Az elkészült ebédet szépen megterített asztalra tálaljátok. A szép tálalás el tudja tüntetni az esetleges baleseteket, amik a főzés alatt történtek. Ügyes szeleteléssel álcázni lehet a szétesett sült húst; egy

művészien összerakott színes vegyes salátástál elvonja a figyelmet az összeragadt rizsről, szétfőtt galuskáról; vaníliás porcukor eltakarja az eltöredezett, esetleg egyik oldalán túl sötétre sült süteményt... és így tovább.

5. Mielőtt leültök, hozzátok rendbe magatokat, és úgy üljetek őrsi ebédetek elfogyasztásához, mintha vendégek lennétek. Az asztali áldásról se feledkezsetek meg.

6. Ebéd után ne ugorjatok fel rögtön: kellemesen el lehet beszélgetni az üres tányérok fölött. De ima után újra elvonulhattok mindnyájan a konyhába. A maradék ételt eloszthatjátok egymás között, és aztán elmosogattok, eltörülgettek és elraktok mindent. A tűzhelyet letisztítjátok, a konyhapadlót is feltörülitek, a törölőruhákat kimossátok és a konyhát a legteljesebb rendben hagyjátok.

A szakácskönyvekben általában grammra, dekagrammra adják meg az ételek hozzávalóit (10 dkg = 100 g). Ha nincs mérleg kéznél, csésze, leveseskanál és késhegy is megteszi. Nyugodtan rábízhatjátok magatokat az alábbi becslésekre:

1 csapott csésze	zabpehely	= 100 gramm	= 3.5 uncia (oz)
	liszt	= 150 gramm	= 5.2 uncia
	cukor	= 200 gramm	= 7 uncia
	rizs	= 200 gramm	= 7 uncia
1 csapott evőkanál	zabpehely	= 10 gramm	= 1/3 uncia
	liszt	= 10 gramm	= 1/3 uncia
	cukor v. rizs	= 15 gramm	= 1/2 uncia
	kakaó	= 10 gramm	= 1/3 uncia
	olaj, vaj, zsír	= 20 gramm	= 0.7 uncia
1 késhegynyi	só	= 3 gramm	
	paprika	= 2 gramm	
	bors	= 2 gramm	

Egy csipetnyi annyi, amennyi a két ujjatok között elfér.

Megközelítőleg:

1 kiló = 2 font (lb) és 2 uncia (ounces = oz)

½ kiló = 1 font és 1 uncia

454 gramm = 1 font = 16 uncia = 45 deka = 2 csésze

½ font = 8 uncia = 22.5 deka = 1 csésze

¼ font = 4 uncia = 11 deka = ½ csésze

15 gramm = ½ uncia

3 kávéskanál = 1 evőkanál

1 uncia (oz) = 2 csapott evőkanál = 2.5 deka

½ csésze = 8 csapott evőkanál = 11 deka

1 csésze = 16 csapott evőkanál = 22.5 deka

1 liter = 10 deciliter = 1 quart = 4 csésze = 32 uncia

½ liter = 5 deciliter = 1 pint = 2 csésze = 16 uncia

¼ liter = 2.5 deciliter = ½ pint = 1 csésze = 8 uncia

RECEPTEK

(Az adagok négy személyre szólnak. Ha többen vagytok, szorozzátok be.)

Paradicsomleves

Szükséges eszközök: 1 literes fazék, főzőkanál, konzervnyitó.

Hozzávalók: egy kis doboz paradicsompüré,

½ liter víz, 1 evőkanál olaj, 1 evőkanál liszt, csipet só, cukor.

Világos, zsemleszínű rántást* készítenek, beleteszik a paradicsompürét, sót, cukrot, felengedik vízzel, felforralják és máris kész. Ízesíthetik

néhány levél rozmaringgal, reszelt citromhéjjal és pár csepp citrommal vagy apróra vágott petrezselyemmel.

* A rántás készítése:

1. A lábasba öntitek az olajat, tűzre teszitek, megforrósítjátok.
2. A forró olajba szórjátok a lisztet, annyit, hogy olyan sűrű legyen, mint a híg tejbedara. Közben keverjétek állandóan!
3. Amikor zsemleszínű, vagyis már sárgás, zárjátok el a tüzet, de még keverjétek továbbra is, hogy oda ne égjen.
4. Várjatok 4–5 percet, aztán állandó keverés közben apránként vízzel felhígítjátok. Jól keverjétek el, nehogy csomós maradjon. Ha mégis csomós lenne, szűrjétek át tésztaszűrőn.

Krumplileves

Szükséges eszközök: hámozókés, kés, vágódeszka, gyorsfőző fazék (kukta).
Hozzávalók: ½ kg krumpli, 1 fej hagyma, 1 kávéskanál paprika, másfél evőkanál olaj, 1 evőkanál liszt, só vagy ételízesítő, 1 liter víz, 1 evőkanál tejföl.

A krumplit meghámozzátok és kockákra vágjátok. A hagymát apróra vágjátok. Az olajat megforrósítjátok a kuktában, a lisztet beleszórjátok és világos rántást készítenek. Beleteszitek a hagymát, kevergetve pároljátok (úgy, hogy ne legyen barna), rászórjátok a paprikát, beleteszitek a krumplit és ráöntitek a vizet, megsózzátok. Felforraltjátok és nyomás alatt 5 percig főzitek a kuktában. Tálalás előtt belekeveritek a tejfölt.

Rántott szelet

Szükséges eszközök: serpenyő fedővel, vágódeszka, húsverő kalapács, három tálka vagy mélytányér, villa, tálalótál.

Hozzávaló személyenként: 1 szelet sertéskaraj vagy comb, fél tojás, 1 evőkanál liszt, 1 evőkanál morzsa, 1 csipet só és annyi olaj, hogy félig töltsen meg a serpenyőt.

A hússzeleteket a deszkán vékonyra paskoljátok, megsózzátok és a deszka szélére teszitek. Sorba állítjátok a tányérokat: az első tányérba a lisztet öntitek, a másodikba a tojást, amit szintén megsóztok és villával habosra vertek, és a harmadikba a morzsát. A húst megforgatjátok a lisztben, belemártjátok mindkét oldalát a tojásba, fölemelve lecsöpögtetitek,

és ezután a morzsába mártjátok. Ezt a műveletet nevezik panírozásnak. A panírozott hússzeleteket visszateszitek a deszkára. Az olajat megforrosítjátok, beleteszitek a szeleteket úgy, hogy egymást ne fedjék el. Villával teszitek be és igazítjátok el. Nagyon vigyázzatok, mert a kifröccsenő forró olaj fájdalmas égési sebet okoz. Ezért lehetőleg hosszú nyelű villát használjatok. Fedő alatt takaréklángon 3–4 percig sütitek a hús mindkét oldalát. Ha elkészült, a villával egyenesen a tálalótálra teszitek.

Marhapörkölt

Szükséges eszközök: lábas fedővel, fakanál, kés, vágódeszka.

Hozzávalók: 800 g marhahús, 2 fej hagyma, 1–2 paradicsom, 2 zöldpaprika, 1 evőkanál paprika, olaj, só.

A húst kockára vágjátok. A hagymát apró kockára vágjátok. Az olajat megforrosítjátok, megfuttatjátok benne a hagymát, beleteszitek a húst, többször átkeveritek és zsírjára pirítjátok (ez akkor van, amikor már minden vize elsült és sisteregve pörkölődik: ezért „pörkölt”). Ekkor beleteszitek a paprikát, hozzáadjátok az apróra vágott zöldpaprikát, paradicsomot és 1–2 deciliter vízzel feleresztitek. Fedő alatt puhára pároljátok. A vizet időnként pótolni kell. Akkor van szükség újra vízre, amikor a hús erősen sisteregve újra pörkölődni kezd.

Galuska

Szükséges eszközök: Tál, fakanál, galuskaszaggató vagy deszka, kés a szaggatáshoz, lábas, szűrőkanál, serpenyő.

Hozzávalók: 500 g liszt, 1 tojás, víz, 1 kanál olaj, só.

Felteszitek a lábast vízzel, sóval. Amíg az felforr, elkeveritek a lisztet a tálban az olajjal, tojással, vízzel és sóval. Jól eldolgozzátok, hogy szép sima és se túl híg, se túl sűrű ne legyen. Az időközben forrásba jött vízbe most vizes késsel a deszkáról vagy a szaggatóval beleszaggatjátok a galuskatésztát. Amikor feljött a víz tetejére, még néhány percig főzitek, majd a szűrőkanállal kiszeditek és a serpenyőben felforrósított olajba kiszeditek. Összekeveritek és tálaljátok.

Rizs

Szükséges eszközök: 1 literes lábas fedővel, fakanál, nyeles szűrő.

Hozzávalók: 1 csésze rizs, 2 csésze víz, 1 evőkanál olaj, csipet só.

A szűrőben megmossátok a rizst, jól lecsöpögtetitek róla a vizet. A lábasban megmelegítitek az olajat, beleteszitek a rizst, kevergetitek egy kicsit, majd óvatosan ráöntitek a vizet, beleteszitek a sót és felforraljátok. Utána ráteszitek a fedőt és takaréklángon 15 percig pároljátok. Közben nem keveritek és a fedőt sem veszitek le. 15 perc múlva elzárjátok a tüzet, még pár percig fedő alatt tartjátok a rizst és azután tálaljátok.

Különböző salátákat készíthettek a következő négy salátalével:

Salátalé I (Ez a hagyományos magyar salátalé.)

2 evőkanál borecet, 4 evőkanál víz, só, cukor. Először a cukrot és sőt tegyék a tálba, utána az ecetet és vizet.

Salátalé II

Tegytek a tálba egy csipet sót, egy gerezd összevagdalt fokhagymát, ícici cukrot, 1 evőkanál citromlevet vagy borecet, 3 evőkanál olajat. Kevergessétek egy ideig, hogy a só feloldódjék.

Salátalé III

2 kávéskanál citromlé vagy borecet, egy csipet só, csipetnyi cukor, 4 evőkanál joghurt és 3 evőkanál olaj.

Salátalé IV

1 kávéskanál citromlevet vagy borecet elkevertek 1 kávéskanál porcukorral vagy mézzel, csipetnyi sóval és 5 kávéskanál olajjal. Az olajat lassan adjátok hozzá, akkor lesz krémszerű.

Fejes saláta

Jól megmossátok a salátát, lecsöpögtetitek és kis darabokra tépitek. Leöntitek tetszés szerint valamelyik salátalével.

Ezek után még számtalan saláta variációt kitalálhattok: fejes salátát kukoricával, paradicsomot uborkával, főtt zöldségeket keverve. Kitalálhattok egy „őrsi salátát” úgy, hogy a hozzávalókat egész egyénien csoportosítjátok.

Eperparfé

Szükséges eszközök: habverő, tál, fagyasztóedény.

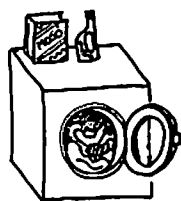
Hozzávalók: 1 pohár tejszín, 60 g porcukor, 600 g eper.

Az epret villával összetöritek. Felferitek a tejszínt, belekeveritek a porcukrot és az összetört epret, és a fagyasztótálba öntitek.

A parfé alapanyaga mindig a tejszín. Kipróbálhatjátok más gyümölccsel is: málnával, darált dióval,ogyoróval.

Gyümölcssaláta

Olyan gyümölcsből csinálhatjátok, ami éppen van. A legjobb, ha legalább 3-4 féle különböző gyümölcs keveredik benne. A gyümölcsöket jól megmossátok, kockákra, szeletekre vágjátok, lecukrozzátok és félórát állni hagyjátok. Ezalatt a gyümölcsök a cukor hatására levet eresztenek. A gyümölcssalátát most újra lazán összekeveritek és tálaljátok.

MOSÁS, VASALÁS, HAJTOGATÁS

A szépen kimosott és kivasalt ruha viselése kellemes. Sőt magabiztossá tesz! Ajánld fel édesanyádnak, hogy átveszed tőle ezt a feladatot.

Mit kell ehhez tudni? Vegyük sorra:

– Válogasd szét a mosnivalót szín (fehér vagy tarka) és anyag szerint külön kis halmokba. Csak az egyforma kezeléss ruhákat tedd egy halomba! Eleinte igazodhatsz a ruhákon lévő kis címkékhez, később már magad is tudod, hogy mit mivel nem szabad együtt mosni. A jelek és rajzok nemzetközies és könnyen érthetők. Minden ruhadarabon megtalálhatók ezek a jelek:

– Lehet-e géppel mosni? Ha igen, akkor színek szerint csoportosítsuk a mosnivalót: tarkát a tarkával, fehérret a fehérrel.

– Hány fokos vízben mosható? Váson és cérnaolmi jó forrón mosható, sőt ki is főzhető.

– Keményítő, klór használható-e vagy sem? Népviseleti inget, kö-

tényt, alsószoknyát szoktunk kikeményíteni, és csak nagyon piszkos fehér holmit klórozni.

- Géppel csavarható-e vagy sem? Főleg kézzel kötött holmit nem szabad géppel csavarni, mert elveszti formáját. Abból száraz törülközőbe csavarva nyomd ki a vizet, és vízszintesen fektetve szárítsd.

- Kézzel kell-e mosni? Kézzel kötött pulóvereket, kiskabátokat, gyapjú-holmit, selyemharisnyát, selyem blúzokat, csipkéket, hímzett terítőket, kézimunkákat és más érzékeny, finom anyagokat ne rakj mosógépbe!

- Vasalható-e vagy sem?

- Tisztítóba kell-e küldeni? Mint az öltönyt, kosztümöt, báli ruhát?

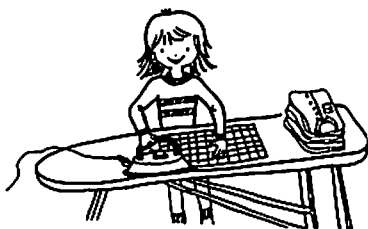
Ha a ruha nagyon piszkos (például táborból érkezve!), mosás előtt áztasd be, vagy a mosógépben használj előmosást, illetve kettős járatot.

A mosószert már édesanyád minden bizonnyal kiválasztotta, és ott-hon készenlétben áll. Azt is a leírás szerint vagy édesanyád tapasztalata szerint használd.

A legpraktikusabb módszer az, ha a géppel mosandót beteszed a gépbe, és amíg az lejár (kb. 30–60 perc), a kézzel mosandót kimosod. Így akkor körülbelül egyszerre lesz minden kész. Ha van szárítógépetek, az utasítás szerint szárítsd meg a kimosott ruhát, vagy akaszd fel. A mosókonyhát hagyd tisztán, szárazon és rendben, ahogy találtad.

A vasalás is könnyű mesterség manapság, mert először is magára a vasalóra fel van írva, hogy milyen anyagot, milyen forrón vasalhatsz, másodszor a vasalódeszkára kapható az a kissé érdes (többnyire ezüstszerű) vasalódeszka borító, ami mintegy megfogja a ruhát és

nem engedi, hogy a vasalónivaló ide-oda csúszkáljon. Legjobb először olyan részen elkezdni a vasalást, ami nem látszik. Ott ellenőrizd, hogy a vasaló nem túl forró-e, nem ragad-e rá az anyag. Ezek után már veszélytelenül vasalhatsz szép simára a legkülönbözőbb darabokat. A lenvászon darabokat vasalás előtt nedvesítsd meg egy kissé. Ha a vasalód víztartályos, a lenvászon daraboknál nyisd meg a gőzt, hogy az anyagot megnedvesítse. Ha valamit vasalás közben akarsz kikeményíteni, akkor egyszerűen permetezd a vasalandó ruhára a készen kapható keményítőt.

A mosáshoz, vasaláshoz hozzátartozik a dolgok összehajtogatása és a szekrénybe való elrakása. Az az igazi segítség, ha ezt is megcsinálod és nem hagyod édesanyádra.

A VILÁG LEÁNYCSERKÉSZETÉNEK TÖRTÉNETE

- 1909 Londonban, a Kristály-Palotában nagy felvonulást rendeznek a cserkészek Lord Baden-Powell tiszteletére. Mindenki meglepetésére egy leánycserkész csoport is felvonul a fiúcsapatok után! Bi-Pi felkéri testvérét, Agnest, lépjen a mozgalom élére és szervezze meg. Így indul el a leánycserkészmunka.
- 1910 Agnes Baden-Powell elnöknő vezetésével megalakul az angol Leánycserkész Szövetség.
- 1912 Agnes Baden-Powell kiadja a leánycserkész munkatervet. Az angol leánycserkészeket „guide”-oknak nevezik, de a munkaterv sokban ugyanaz, mint a fiúcserekszeké: csomózás, elsősegély, térképészet, főzés szabad tűzön. Lányok tehát először csak Angliában cserkészkednek. A mozgalom azonban lassan átlépi Anglia határait. Ami kevés nemzetközi kapcsolat kialakul a világ leánycserkészei között, az az I. világháború kitörésével megszakad.
- 1919 Olave Baden-Powell (Bi-Pi felesége) elvállalja az angol leánycserkészek vezetését. Megszervezi a Leánycserkészek Nemzetközi Tanácsát (International Council). Az I. világháború után újra megkeresik egymást a világ leánycserkészei. Magyarországon ebben a második időszakban indul meg a leánycserkészmunka.
- 1920 Oxfordban, Angliában megszervezik a Leánycserkészek Nemzetközi Tanácsának első közgyűlését.
- 1922 Angliában megtartják a 2. Leánycserkész Találkozót. A magyar leánycserkészlet ezen a találkozón már képviselteti magát. A Magyar Cserkészlány Intéző Bizottságot beválasztják a Leánycserkészek Nemzetközi Tanácsába.

- 1924 Foxlease-ben, Angliában megrendezik az első Leánycserkész világtábort a Leánycserkészek Nemzetközi Tanácsának harmadik közgyűlése keretében.
- 1928 Parádon, Magyarországon rendezik a Leánycserkészek Nemzeti Tanácsának ötödik közgyűlését, 300 résztvevővel, 26 nemzet képviselőiben. Ez volt az első közgyűlés, amelyet nem angol nyelvterületen rendeztek. Ekkor alakult meg hivatalosan a Leánycserkész Világszövetség (Association of Girl Guides and Girl Scouts), tehát a magyar leánycserkészet alapító tagja a Világszövetségnek. Lindenmeyer Antóniát, a magyar leánycserkészek vezetőjét beválasztják a Világszövetség kilenc tagú elnöki tanácsába.
- 1930 Olave Baden-Powellt a világ leány főcserkészévé választják.
- 1938 Lord Baden-Powell kiadja a Leánycserkész Kézikönyvet (Girl Guiding), amelyben elismeri a mozgalom eredményeit.
- 1939 A leánycserkész mozgalom egyre jobban erősödik világszerte. A Leánycserkész Világszövetség úgy érzi, hogy elérkezett az ideje egy leánycserkész világtábornak. Az 1933-as gödöllői jamboree átható sikerének és a magyar leánycserkészet jó hírvének köszönhető, hogy a Pax Ting Világtábor rendezésével Magyarországot bízzák meg. A Pax Ting-on több mint 4.000 leánycserkész vett részt. A mai napig a Pax Ting volt a világ leánycserkészének legnagyobb találkozója.

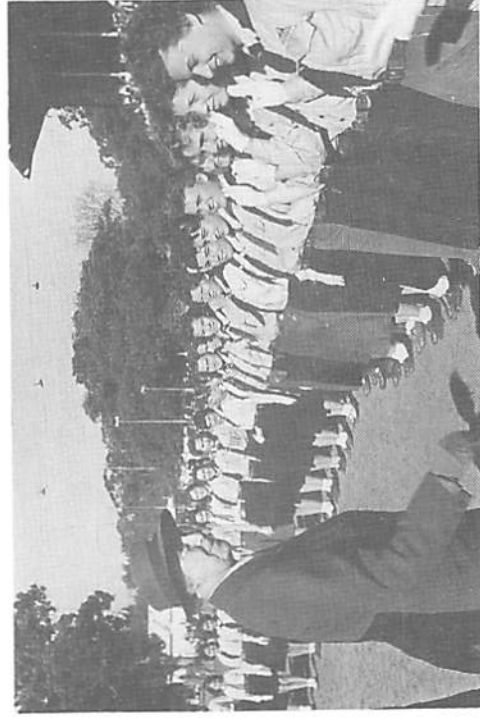

- 1957 Windsorban, Angliában megrendezik a harmadik Leánycserkész Világtábort Bi-Pi születésének 100-ik évfordulója alkalmával.

Lady Baden-Powell haláláig rendszeresen látogatta a világ minden táján élő lánycserkészeket. 1959-ben Dél-Amerikában járt. Rio de Janeiroban (Brazília) az előtte tisztelegő leánycserkészek sorában megállt a magyar lánycserkészeknél, és megemlékezett Parádról és Pax Tingről. Buenos Airesben (Argentína), a tiszteletére rendezett nagyméretű „rally” alkalmából külön megállt a magyar lánycserkészek őrsi sátra előtt, és megdicsérte cserkészszerű megjelenésüket. Megjegyezte, hogy

a magyar lányok méltó utódai Pax Ting cserkészszerveinek.

IPAX - TING - 1939

MAJLAPOKYÁG - HUNGÁRIA

Buenos Aires,
1959. Lady Baden-Powell a 39. Magyarok Nagyasszonya Iscs. tagjaival

1994 Bangkokban, a 33. nemzetközi cserkésztalálkozón, először választanak be egy leánycserkész vezetőt a Világcserekész Elnökségi Bizottságába, Jocelyn Gondrin francia leánycserkész-vezető személyében.

VIRÁGÉNEK

Virágéneknek nevezik azokat a dalokat, amelyek virágokról szólnak és amelyekben az ismeretlen dalköltő szerelmesét virágnéven szólítja. A legelső virágének gyűjtemények a 15. századból származnak. Sok szép népdalunk van, amely a virágokról szól és virágszimbólumokkal kezdődik, de a nép nem nevezi virágéneknek. Egyik nagy költőnk, Balassi Bálint (1554–1594) is nagyon szerette a virágénekeket, és néhány szerelmes versét azoknak a mintájára írta.

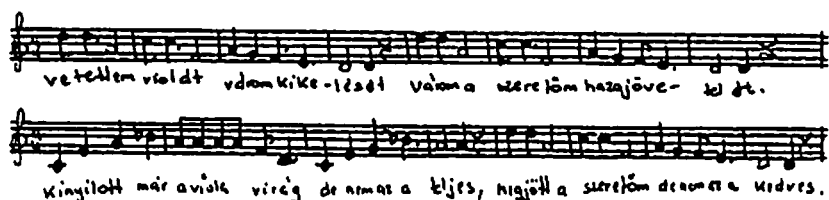
Virágénekből lett népdalok:

Áll előttem egy virágszál
Fűjecs-kém, fűjecs-kém
Két szál pünkösdi rózsza
Kősziklán felfutó
Láttál-e valaha
Magos kősziklának
Sej rozmaryng, rozmaryng
Tavaszi szél vizet áraszt

Madárka, 45. szám
Madárka, 43. szám
Madárka, 42. szám
A magyar népzene, Kodály, 228. szám
A magyar dal könyve, Dobszay, 340. szám
Madárka, 41. szám
A magyar népzene, Kodály, 27. szám
Madárka, 40. szám

A „Szól a fűgmadár” virágének a 12–13. századból származó hajnalénekek, az úgynevezett albáknak az utóda.

Hajnal jó, hajnal jó, Elmegyek, elmegyek,
Csak meg ne virradjon, Nincsen maradásom.
Hogy az én édesem, Isten veled, rózsám,
Jó utat haladjon. Gyönyörű virágom.

Ej, haj, gyöngyvirág, teljes szegű szarkaláb,
Levendula-virág!
Ha kertedbe mehetnék, és ott kertész lehetnék,
Mindjárt meggyógyulnék.

Az „Ej, haj, gyöngyvirág” virágének őseit a Winkler kódexben (1506) találták.

ELBESZÉLÉSEK ERDÉLYI ÍRÓKTÓL

Az erdélyi nép életét, sorsát, gondolkozásmódját regényeken, elbeszéléseken, anekdotákon keresztül érted meg legjobban. Néhány ilyen írást találsz itt:

A PALÓC ÉS A SZÉKELY LEGÉNY

Bertalan, egy palóc és Áron, egy székely legény vándorolnak együtt az Alföldön. Nincs munka otthon, itt próbálnak szerencsét, valamelyik építkezésnél. Vándorlás közben tréfákkal ütik agyon az időt, igyekeznek egymáson túlteni a csavaros eszű gondolkodásban.

Egy nap, ebéd után egy nagy fa árnyékában heverésznek, s hirtelen felül Bertalan s azt mondja:

– Tudod-e Áron, hogy a minap mi bebizonyítottuk, hogy a palóc műveltebb nép, mint a székely?

– Már hogyan merészelsz illet mondani? – vágott vissza Áron.

– Hát a múltkor kutatók ástunk keresztapáméknál az udvaron. S tudod-e mit találtunk?

– Mit?

– Zöldrozsdás sárgaréz drótot a honfoglalási rétegekben. Ez pedig azt jelenti, hogy amikor a palócok ősei bejöttek az országba, már használták a telefont!

– Az mind semmi! – villan a szeme Áronnak. Alig múlt két hónapja, minket es* kutatók ástunk az ágyoméknál**. S amikor leértünk a honfoglalási rétegekbe, nem találtunk semmit. Tudod-e Bertalan, mit jelent ez?

– Nem én. Semmit...

– Dehogyan nem! Amikor a székelyek ősei bejöttek az országba, már használták a drótnélküli telefont...

Székely népi anekdota

* mi is (tájszólás) ** valakinek idősebb asszony rokona

Erdélyben, mint a Kárpát-medence többi magyarlakta területén is, a kommunizmus bukása után 1990-ben újra beindult a magyar cserkészlet. Ez történt egy cserkészösszejövetelen:

MILYEN CSOMÓT ISMERSZ?

A Székelyföldön kérde a parancsnok a kiscserkészt:

– Mit tanultál ma?

– Hurkokat – feleli a kérdezett cserkész.

– No, és milyen hurkokat ismersz?

– Hát van csúszó hurok és... és van mászó hurok.

(Székelyföldi csapatparancsnok leveléből)

Az erdélyi írók nagyon gyakran belefűzik mondanivalójukba a tájat: a dombokat, patakokat, fenyveseket, a vég nélküli havasokat. Ezeken keresztül jobban megértjük nemcsak az erdélyi nép gondjait, de az örök emberi kérdéseket is:

MESE A KÉK HEGYEKRŐL

A nagy irtásról, ahova az őzek hajlanként legelni kijártak, messzire elláthatott a szem. Széles nagy völgyek, hullámos dombhátak fölött távoli hegyekig. Kékek voltak ott messze azok a hegyek, szépségesen kékek. És a fiatal őzek, kik éppen látni tanulták a világot, megkérdezték mindig anyjukat:

– Miért kékek, ott túl, azok a hegyek?

És az őzanyák, emlékezet óta, mindig ugyanazt felelték ilyenkor:

– Mert ott nincs farkas és nincs róka. Nincsenek kutyák és nincsenek gonosz emberek. Csak békesség van ott, nyugalom és csend. Csupa lóhere nő a réteken és soha sincsen tél. Szél nem jár arra és a lomb nem hervad el. Nincsen hó, fagy, csupán jó meleg, nap-nap után. Azért olyan kékek azok a hegyek.

– Akkor miért nem megyünk oda? – kérdezte meg erre valamennyi kis őz, emlékezet óta, aki csak ott nőtt föl, a nagy irtáson.

És valamennyi őzanya, aki valaha is fiakat nevelt, ezt felelte erre:

– Nem lehet, fiacskám, nem lehet.

És sóhajtozott hozzá, vágyakozó szomorúsággal, ahogy csak őzanyák tudnak sóhajtani.

Az őzfiak legnagyobb része nem kérdezősködött tovább. Belenyugodott abba, hogy nem lehet. Őzek voltak és az őzek sorsa belenyugodni a változhatatlanba. De minden esztendőben akadt egy-egy a nagy irtás őzfiái közül, aki tovább nyújtogatta vékonyka nyakát, meresztgette kíváncsi szemét a kék hegyek felé és tovább kérdezett.

– Miért nem lehet?

Ilyenkor az őzanya, kinek ilyen kíváncsi fiacskája volt, megbotránkozva csapta hátra a füleit, úgy mondta:

– Nem lehet, mert nem lehet!

És dobbantott is hozzá a lábával, ahogy haragos őzanyák szoktak.

Olyan őzfiú, aki ebbe se nyugodott bele, egy ha akadt csak minden esztendőben. Aki megkérdezte:

– Akkor honnan tudni, hogy mi van ott? Ha nem lehet odamenni és megnézni?

Az őzanya, akit ez a kérdés ért, elkomolyodva és nagyon titokzatos képpel ennyit felelt csupán:

– Onnan jöttek az őseink. Valamikor nagyon-nagyon régen.

Többet aztán nem mondott egy szót sem. Ha pedig a fiacskája ebbe se nyugodott bele és tovább merészelt kérdezősködni, úgy meglökte, hogy menten belesuppant egy tüskés szederbokorba és alaposan összeszurkálta magát benne. Többet aztán nem kérdezősködött senki a kék hegyek felől, álló esztendőig. Csak bámulták az őzek hajnalonként álmodó nagy szemekkel a távoli kék meseföldet, mely csupa édeslevelű lóherét terem, ahol nincsen farkas és nincsen róka, nincsenek kutyák és gonosz emberek, nincsen szél és nem hull le a lomb. Télen, amikor zúgó fürgeteg kavarta a havat, dideregve húzódtak össze fagyos vackukon az irtás őzei és álmodtak a messzi kék hegyekről. Szemüket lehunyták, hogy ne lássák maguk körül a jeges szürkéséget és gondolatban ott legeltek az örök-napfényes lóheremezőkön, ahol nincsen tél soha, nem fáznak és nem éheznek az őzek.

Így volt ez, mióta csak őzek éltek az erdőben és nem változott azóta se, semmi.

Csak éppen egyszer. Egyszer történt valami.

Egy fiatal őzbak, egyike azoknak, akik nem nyugosznak bele, elhatározta, hogy megkeresi az utat, mely visszavezet a messzi kék hegyekhez.

Kerek esztendőn át készült a nagy útra. Edzette magát. Nagyokat szaladt meredek hegyoldalakon. Árkokat ugrott. Erősítette izmait.

Tervét nem árulta el senkinek, csak játszótársának, egy másik fiatal őznek. Mikor eljött a tél és vacogva kaparták együtt a havat élelem után, biztatva mondogatta:

– Meglelem az utat, biztosan meglelem és visszajövök érted. Nem fázunk többet és nem éhezünk többet. Napos lóheréseken legelünk örökké.

Ha farkas elől bújtak, vagy csahos vadászkutyák kergették őket, így bátorította remegő kis társát.

– Ne félj, ott nem lesz több veszedelem. Ott nincsen farkas és nincsenek kutyák. Megkeresem az utat, meg én, és visszajövök érted!

Eltelt a tél. Izmos fiatal bak lett belőle. Szürke ruháját levedlette, agancsa is kinőtt. Aztán egy szép, harmatos nyári hajnalon így szólt társához, a karcsú kis őzsutáéhoz:

– Most elindulok. Várj reám, mert visszajövök érted és elviszlek magammal azokba a szép kék hegyekbe, ahol örök a csend és a nyugalom, nincsen szél és nincs veszedelem és nem hull le a lomb soha.

Azzal elindult. Ment, ment, szemközt a kék hegyekkel. Völgybe le, dombra fel. Ment, mendegélt réteken, mezőkön át. Patakokon és gerinceken át, ment, ment.

Egy szép napon egy nagy folyóhoz ért. Ahogy ott állt és nézdegélt, meglátott a folyó partján egy vadmacskát. Hevert a napon és ásított.

– Jónapot – köszönt illedelmesen a fiatal őzbak, – hol lehet átmenni ezen a nagy vízen?

A vadmacska ránézett és csodálkozott.

– A vízen? Ott lentebb, a fákon túl. De miért akarsz átmenni?

– A kék hegyekhez megyek – felelte büszkén az őzbak.

– A kék hegyekhez? – bámult rá a vadmacska. –

Melyik kék hegyekhez?

– Hát van belőlük több is? – ütődött meg az őzbak.

– Minden hegy kék – felelte a macska és ásított.

– Tévedsz – rázta meg az őzbak a fejét, – amelyiken én lakom, az nyáron zöld és télen fehér!

– Igazán, – álmélkodott a vadmacska. –

Azt hittem, hogy csak nálunk van ez így!

Azzal nyújtózott és újra ásított.

Az őzbak megkerülte a fákat és meglelte a gázlót.
Átkelt a folyón. Néhány napra rá a hegyek lábánál volt.
Felnézett rájuk és a szíve boldogan vert.

– Itt vagyok hát végre! Ugye, hogy megleltem az utat?

Lent zöld volt a hegy, nem kék. Éppen olyan zöld, mint odahaza. Bükkfák voltak rajta és tisztások. De fönt, egészen fönt, kék volt igazán!

Elindult hát fölfelé.

A tisztásokon fű nőtt, rendes fű. Elvértve akadt lóhere is közte. Nem baj, gondolta magában, ha nem is tiszta az egész, ahogy anyánk mondta. Fontos, hogy nincs tél és nincs veszedelem.

Tetszett a hely. Szépek voltak az erdők és a tisztások is szépek. A forrásoknak jó vize volt. Kiválasztott hát egy szép helyet magának és ott megtelepedett. Evett, ivott, hevert.

– Jól kipihenem magam – határozta el, – aztán visszamegyek és elhozom őt is. És mindenkit, aki jönni akar!

Boldog volt. Szeretett volna belekiáltani a világba: megleltem az utat a kék hegyekhez! Nincs többé tél! Nincs többé éhezés, fázás! Nincs többé veszedelem!

Evett, ivott, pihent. Gyönyörködött a beteljesült álomban. Az idő telt. Egy este aztán elhatározta.

– Holnap elindulok vissza.

Azon az estén hűvös szél indult. Éjfél körül megeredt az eső. Reggel is esett.

– Megvárom, míg kitisztul – gondolta.

Várt. Az eső esett. Nyirkos ködrongyok fityegtek a fákon. Szürke volt az ég, szürke volt a föld. Barátságtalan szél súvított az erdőn. Vizes volt minden és hideg.

A fiatal őzbak elszomorodott kissé.

– Úgy látszik itt is van eső. Nem baj – vigasztalta magát, – de nincsen tél és nincsen veszedelem. Ez a fontos.

Néhány napig esett, aztán egy éjszaka megfordult a szél. Csípősen füttyült a fák tetején és az égen megjelentek a csillagok.

– Napsütés lesz megint! – örvendezett a fiatal őzbak – reggel megmelegszen és elindulok!

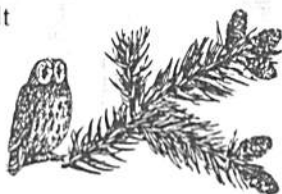
Hajnalra valóban kisütött a nap. De a fű recsegett, amikor kilépett a tisztásra. Fehér volt és furcsán recsegett.

Döbbenve hajolt le a fűhöz és megszagolta.

– Dér ... – suttogta – dér!

És ahogy fölemelte a fejét, meglátott egy nyírfát és a nyírfán néhány sárga levelet. Sokáig állt ott mozdulatlanul és a sárga leveleket nézte.

Hirtelen tompa ütés érte a lábát és fülébe csattant egy puskalövés. Egyetlen ugrással a sűrűben volt és rohant fölfelé. Háta mögött éles hangon csaholt egy

kutya. Futott, menekült, riadt rémülettel. Aztán valahol messze bent az erdő sűrűjében megállt. Nézte a lábát. Vérzett. Éles fájdalom szaggatta a sebet. Lehajtott fejjel, sokáig állt ott. Aztán lassan, bicegve lement a patakhoz, belegázolt a vízbe is sokáig, sokáig állt ott. A kutya már nem csaholt többé. Mélységes csend ült az erdőn.

Később kisántikált a patakából, bevánszorgott a sűrű szedresbe és lefeküdt. Napokig feküdt ott, mozdulatlanul. Mikor az éhség lábra állította, bicegett. Evett, ivott, újra lefeküdt. Napokig, napokig.

Közben megsárgultak körülötte a fák és szellőjárásakor levelek hullottak. Nagy veres foltok lepték el a szedrest is, mintha valami láthatatlan sebesült óriás váltott volna keresztül az erdőn.

Mire begyógyult a seb, már hósza volt a szélnek. Kopasz gallyakat zörgettek a fák. Hegyek tetejét hasukkal súrolták a lompos, vándorló felhők.

Lassan megindult lefelé. Mire a sűrűből kiért, szállingózni kezdett a hó is. A szállásban lihegve rohant el mellette egy idegen őz.

– Fuss! Menekülj! – kiáltott rémült lihegéssel – a túlsó patakban farkasok járnak!

Egy jó darabig együtt futottak, aztán egy gerincen az idegen őz megállt.

– Nem látalak még erre. Hová való vagy?

– Messzire – felelte a fiatal őzbak, lihegve.

Szeme keresve nézett a távolba és lám, völgyek és dombok szürke hullámain túl egyszerre meglátta az otthoni hegyek halvány körvonalait.

– Onnan jöttem – mondta és orrával a messzi hegyek felé bökött.

– A kék hegyekből? – döbönt reá az idegen őz.

Megütődve hallotta a kérdést és ahogy újra oda nézett, valóban kékék voltak a hegyek ott messze. Az otthoni hegyek. Kékék!

Az nem lehet – rázza meg fejét határozottan a másik – ott nincsenek őzek. Valamikor az őseink jöttek onnan. Ott nincs farkas, és nincs róka. Nincsenek kutyák és nincsenek gonosz emberek. Örök a békesség, a nyugalom és a csönd. Csupa lóhere terem a réteken és soha sincsen tél. Szél nem jár arra és lomb nem hervad el. Azért olyan kékék azok a hegyek. Hazudsz, ha azt mondd, hogy onnan jöttél!

Azzal megvetőleg elfordult tőle és elment. Vissza se nézett.

A fiatal bak még állt egy darabig és bámult, bámult, döbbenve a távolban ködlő kék hegyek felé. És egyszerre valami mérhetetlen vágy fogta el, valami fájdalmas és szomorú vágyakozás a régi irtás után, az ismerős szállások, meghitt tisztások, védelmező sűrűségek után. A patak után, melynek fodros tükrében először nézegette növekvő agancsát, a sűrű lombú kis fenyő után, melynek védelmében meghúzódni jó volt...

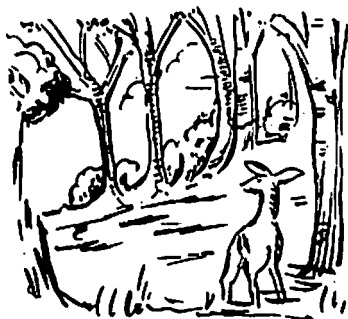
És lassan bicegve, lehajtott fejjel elindult a kék hegyek felé.

A hó akkor már sűrűbben hullott. Mire az erdő aljára ért, már fehér takaró

födte a mezőket is, míg szeme ellátott és a puha fehér hópelyhek percek alatt elfödtek a nyomát is, mintha csak arra se járt volna soha.

Fagyos tél volt, mire hazaért. Éhes őzek kaparták fázva a havat.

Bicegve, lassan haladt az irtáson fölfelé. Borzolt volt és sovány. A kis őz-suta messziről meglátta és örömtől csillogó szemekkel rohant elébe a havon keresztül.

– Hát megtaláltad? Hát igazán vissza-jöttél értem? Ugye, indulunk máris? Olyan rossz itt! Hideg van és nincs mit enni! Ugye elviszel innen az örök napsütésbe, lóherés rétekre, ugye elviszel...?

Az őzbak megállt. Visszanézett a messzi kék hegyekre és lehajtotta a fejét.

– Anyáknak igaza volt – mondta halkan – nem lehet oda menni.

Így volt. És havazott.

(Wass Albert: *Erdők könyve*)

Az itt felsorolt elbeszélések is gyönyörűek. Keressétek meg őket és olvassátok el!

Nyíró József: *A tavasz (Havasok könyve)*

Nyíró József: *Az őz (Havasok könyve)*

Nyíró József: *Karácsony a havason (Úz Bence)*

Tamási Áron: *Karácsonyi pásztorcsekák (Összes novellák II.)*

Wass Albert: *Mese a kis szürke nyúlról (Erdők könyve)*

A MAGYAR NŐ A TÖRTÉNELEMBEN

XIX. század

A 19. században új magyar női szerep kezd kialakulni. A magyar nő bemutatja a női sorsot, a nők igényeit az egyenrangúságra, színpadon, szóban, könyvben, nevelésben. A magyar nő is felzárkózik a többi nyugati asszonytársa mellé, megszólal és hallatja hangját. Kiáll a nyilvánosság elé mint tehetséges színésznő, énekesnő, író- és költőnő vagy tanár.

Benke Judit azaz: *Jókainé Laborfalvi Róza* (1817–1886) drámai színésznő,
Blaha Lujza (1850–1926) színésznő,
Jászai Mari (1850–1926) drámai színésznő.

XX. század

Kaffka Margit (1880–1918) író

Tormay Cecil (1876–1937) író

Gulácsy Irén (1891–1945) író

Ignác Rózsa (1910–1979) író

Kosáryné Réz Lola (1892–1984) író

Nemes Nagy Ágnes (1922–) tanár,
 műfordító, költő és író

Szabó Magda (1917–) regény- és színdarabíró

Galgóczi Erzsébet (1930–1989) újság-, tévéjáték- és regényíró

Hervay Gizella (1934–1982) erdélyi költő

Gulácsy Irén

Nyugatra szakadt költő- és írók:

Csiky Ágnes Mária (1918–) költő, drámaíró, magyar és német nyelven ír

Saáry Éva (1929–) költő, geológus, fényképész

Kaffka Margit

Blaha Lujza

A magyar nő megjelenik az egyetemek padsoraiban, a politikai életben, a falvak, városok, sőt az ország ügyeinek intézésében. Rendkívüli eredményeket ér el a sportolásban. Úszásban például Egerszegi Krisztina, aki a világ minden idők legeredményesebb női olimpiai bajnoka, atlétikában Csák Ibolya, Németh Angéla, tornában Keleti Ágnes, Ónodi Krisztina, és még sokan mások vívásban, kajak-kenuban, teniszben, sakkban, stb.

Mi a feladata a XXI. század küszöbén Magyarországon, a Kárpát-medencében vagy a külföldön élő magyar nőknek? Beszélgetsetek erről!

ERDÉLYI NÉPDALOK

Kodály Zoltán, Bartók Béla, munkatársaik és utódaik 150.000 népdalt gyűjtöttek össze Magyarországon, Felvidéken, Kárpátalján, Erdélyben és Délvidéken. Ezeket a Magyar Tudományos Akadémia őrzi. Sok válogatás megjelent kisebb és nagyobb könyv formájában. Amikor külföldön megszilárdult a magyar cserkészmunka az 1950-es években, a Külföldi Magyar Cserkészszövetség újranyomatott egy sorozat otthon megjelent, de itt kint nem kapható népdaloskönyvet: a *100 Népi Játékdal*-t, a *101 Magyar Népdal*-t és a *Madárka – 102 Magyar Népdal*-t. Az ezekben közölt több mint 300 népdalból sokat megismertek a cserkész életben.

A népdal olyan dal, amelyet egy valaki alkot, de aztán családja, barátai, a falu közössége felkapja, megtanulja, elkezd énekelni. Van aki hozzátesz, elvesz belőle, változtat a szövegen. Az egész falu társszerző lesz. Tehát most már nem csak egy valaki a szerzője, hanem az egész közösség. Így lesz belőle a „nép dala”. A kottáját régen senki nem írta le, hisz amikor legősbibb népdalaink megszülettek még nem volt se papír, se toll, se ceruza. Csak több száz évvel később jegyezték le őket először az írástudó papok, apácák. A népdalok tehát szájhagyomány útján maradtak meg évszázadokon keresztül. A külföldre került magyar cserkészeknek is először vezetőik emlékeztetből tanították meg az első népdalokat, hiszen senki nem menekül a háború kellős közepén népdaloskönyvvel a zsebében...

Ezekben az újra kiadott népdaloskönyvekben a következő erdélyi népdalokat találhatjátok:

A citrusfa levelestül ágastúl
A kenderem kiázott
A malomnak nincsen köve
A tavaszi szép időnek
A vacsárcsi halastó
Áldja meg az Isten
Aluszol-e jó juhász?
Annyi bánat a szívémen
Anyám, édesanyám
Apró alma lehullott

Bukovina
Csík
Maros-Torda
Kolozs
Csík
Csík
Istensegíts (csángó)
Csík
Csík
Fogadjisten (csángó)

Madárka, 55. oldal
101, 79. oldal
Madárka, 26. oldal
Madárka, 33. oldal
101, 62. oldal
101, 50. oldal
101, 41. oldal
Madárka, 53. oldal
101, 25. oldal
101, 89. oldal

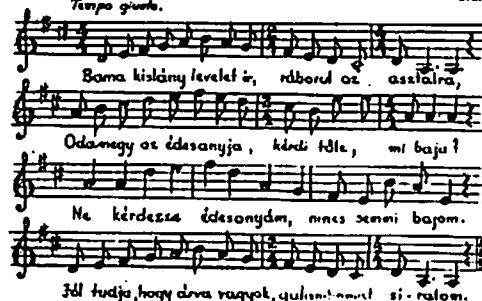
Arról alul, kéken beborult	Kolozs	101, 100. oldal
Az én lovam Szajkó	Csík	101, 52. oldal
Az hol én elmegyek	Csík	101, 55. oldal
Édesanyám rózsafája	Csík	Madárka, 99. oldal
Egy gyenge kismadár	Csík	Madárka, 46. oldal
Egy nagyorrú bó'ha	Csík	101, 46. oldal
Elhozta az Isten	Udvarhely	Madárka, 18. oldal
Elment a madárka	Bukovina	Madárka, 43. oldal
Elmentek a cigányok	Kolozs	101, 47. oldal
Elmenyek, elmenyek	Csík	101, 48. oldal
Én Istenem, minék élek	Csík	101, 72. oldal
Ezernyolcszáznegyvennyolcban	Csík	101, 96. oldal
Fáj a kutyámnak a lába	Erdély	101, 22. oldal
Harangoznak a toronyba'	Udvarhely	101, 36. oldal
Három szabó legények	Csík	Madárka, 34. oldal
Házigazda aluszol-e?	Csík	101, 40. oldal
Hej, édesanyám	Maros-Torda	101, 37. oldal
Hess légy, ne szállj rám	Csík	Madárka, 36. oldal
Hidló végén, padló végén	Moldva (csángó)	Madárka, 65. oldal
Istenem, Istenem, hol leszen	Csík	101, 93. oldal
Istenem, Istenem, áraszd meg	Csík	Madárka, 77. oldal
Jöjjön haza édesanyám	Csík	101, 82. oldal
Jól van dolga a mostani	Kolozs	101, 67. oldal
Katona vagyok én, ország	Istensegíts (csángó)	101, 99. oldal
Keresztúri saláta	Udvarhely	Madárka, 80. oldal
Kesereghet az az anya	Udvarhely	101, 90. oldal
Kifeküdtem én a magas tetőre	Udvarhely	101, 92. oldal
Kis kertemben uborka	Csík	101, 46. oldal
Kolozsváros olyan város	Csík	101, 16. oldal
Látom a szép eget	Csík	101, 38. oldal
Látom az életem nem igen	Istensegíts (csángó)	101, 69. oldal
Meghót, meghót a cigányok	Andrásfalva (csángó)	101, 23. oldal
Megizentem az édesanyámnak	Csík	Madárka, 98. oldal
Mikor engem fér'hezadtak	Csík	Madárka, 78. oldal
Októbernek, októbernek elsején	Csík	101, 84. oldal
Repülj madár, repülj	Csík	Madárka, 44. oldal
Sej a fekete hattyú	Moldva (csángó)	Madárka, 105. oldal
Szívárvány havasán, felnőtt	Csík	Madárka, 76. oldal
Szomorú fűzfának 33 ága	Erdély	Madárka, 74. oldal
Te túl rózsám, te túl	Csík	Madárka, 75. oldal
Töltik a nagy erdő útját	Csík	101, 85. oldal
Túl a vízen Tótországon	Andrásfalva (csángó)	101, 56. oldal
Üres ládám az ajtóba'	Bukovina	Madárka, 31. oldal
Vagyon az égen	Maros-Torda	Madárka, 12. oldal

Az erdélyi virágénekeket és balladákat lásd a Baden-Powell próba „Ballada” és a Teleki próba „Virágének” fejezetében.

Barna kislány levelet ír.

Maros-Torda vn. L.L.

Tempo giusto.

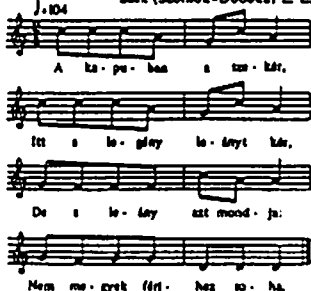

Barna kislány levelet ír, rábord az asszálra,
Odamegy az édesanyja, kéri tőle, mi bajja?
Ne kérdesse édesanyám, nincs semmi bajom.
Jól tudja, hogy drva vagyok, gulisim-nem si-ralom.

A kapuban a szekér
Lakodalmas

Szék (Szolnok-Doboka) L. L.

A ka - pu - ban a se - kér,
Itt a le -ány le -ányt lát,
De a le -ány azt mond - ja:
Nem me - gyek (fő) - hes so - ha.

*) 2. Párnaház szövege,
Derekház töltetlen,
A tojás a többi,
A vadász hordozza.

BÁRCSAK ENGEM VALAKI

Gyergyószentmiklós (Csík), 1910

Allegretto

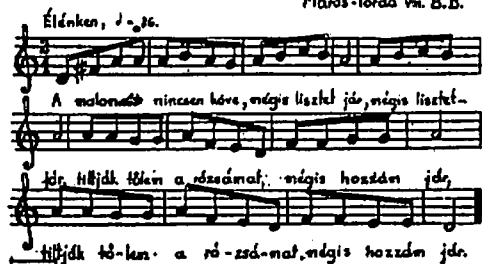

1. Bár csak engem va - la - ki, va - la - ki,
Hordó fű - ri hí - na ki, hí - na ki!
Ki - fű - róm a bor - dó - ját, bor - dó - ját,
Még is - o - lom a jó bo - rít, jó bo - rít!

2. Bár csak engem valaki, valaki,
Retkét ád hí - na ki, hí - na ki!
Bizonyságot a retkét, a retkét,
Hogy én barnát szeretlek, szeretlek.

A malomnak nincsen kőve.

Maros-Torda vn. B.B.

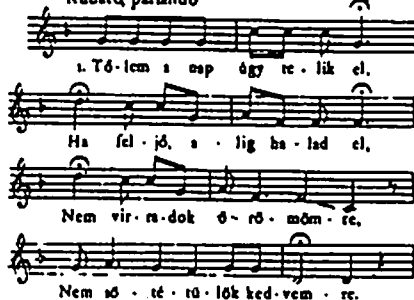

Éidenken, J. = 26.
A malomnak nincsen kőve, mégis lisztet jár, mégis lisztet -
jár, híjád tőlem a ró - zsa - mat, mégis hozzád jár,
híjád tő - lem a ró - zsa - mat, mégis hozzád jár.

TÖLEM A NAP ÚGY TELIK EL

Gyergyószentmiklós (Csík), 1910

Rubato, parlando

1. Tő - lem a nap úgy re - lik el,
Ha fel - jó, a - lig ha - lad el,
Nem vir - re - dok ó - ró - möm - re,
Nem só - té - rő - lők ked - vem - re.

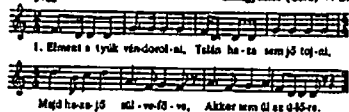
2. Réggel napfeljötté előtt,
Könnyemben mégnem oдам előbb,
Este, napentület után,
Könnyemmel áztatom párnám.

Elment a tyúk vándorolni

„Egykörös” lakodalmas, menyasszonyvitelkor

J. = 22

Csikgyimes (Csík) V. B.

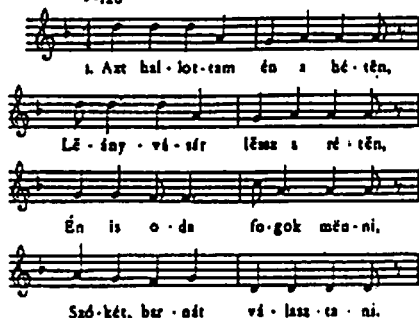
1. Elment a tyúk vándorol - ni, Tőle ha - ra sem jó toj - at,
Majd ha - ra jó ni - ve - re - ve, Akkor nem ül az ó - d - re.

2. Szék le káposzt a kapurol,
Igyál vint a lapurol,
Kevés a lapu vint,
Báson a babim szive.

AZT HALLOTTAM ÉN A HÉTEN

Szék (Szolnok-Doboka), 1942

♩-126

2. Szókat ná végé, mert betegés,
Pirosat sá, mert rézégés,
Barnát végéél, a' léssz a jó,
A' léssz a dologra való.

SZÉLES VIZEN KESKENY PALLÓ

Gyergyóremete (Csik), 1910

♩-116

2. Édesanyám, adjon Isten jóestéll
Hazajöttem, mint egy váratlan vendég.
Hazajöttem örömdre, nem búdra,
Komisz életről vagyok szabadulva.

AZ ERDÉLYI TÁJHOZ FÜZŐDŐ MONDÁK

A különleges földrajzi képződmények – hatalmas kő, mély szakadék, tó a hegyek között, – megihlették a nagy fantáziájú székely népet. Mind-egyikhez született monda e mesemondó nép ajkán. Őrsötök elmondhatja, eljátszhatja ezeket a mondákat a tábortüzeknél.

Réka királyné sírja

Székelyudvarhely közelében, rengeteg erdők sűrűjében emelkedik egy magas domb. Olyan magas, hogy máshol hegynek is beillenek. Ezen a híres Hegyes-dombon állott Attila király egyik legszebb vára.

A Hegyes-dombi várban lakott Réka királyné, aki Attilának három fiúgyermeket szült. A nagy király ide tért meg pihenni, ide hívta hűségese vitézeit is. Itt pihentek, vadásztak és mulattak a csaták után.

De egyszer a nagy vidámságot szomorúság váltotta fel: Réka királyné, aki beteg sem volt, hirtelen halállal meghalt.

A hunok meggyászolták a király feleségét, aztán tanakodni kezdtek: ugyan hová temessék el. Végül elhatározták, hogy a vár udvarából a nagy követ a hegy oldalán lehengerítik, és ahol a kő megállapodik, ott lesz a sír helye.

Úgy is történt. A nagy követ lehengerítették, és a kő az út meg a völgyben folyó kis patak között állt meg.

Azon a helyen sírt ástak a királynénak, keserves gyással meggyászolták, eltemették és a sírra azt a nagy követ ráfordították.

A követ azóta is „Réka követének”, az erdőt pedig „Réka erdejének” nevezik.

Rapsonné

Marosszék és Gyergyó között lakatlan, elhagyatott heglánc vonul végig. Az erdőből egy sziklacsúcs emelkedik ki, rajta várrom, neve: Rapsonné vára.

Rapsonné valamikor tündérazszony volt, értett mindenféle bűbájossághoz, de azután jámbor hívő keresztény lett. El nem mulasztott volna egy vasárnapi misét sem. A környéken azonban nem volt templom. Ezért gondolt egyet, hogy megröpteti magát tálto lovaival Kolozsvár nagytemplomáig. Az út odáig hegyen-völgyön át, göröngyös, hepe-hupás volt. Ezen akart segíteni Rapsonné.

Az ördög már régen kerülgette. Mikor egyszer megint zaklatta és eget-földet ígért neki, ha elpártol a vallástól, Rapsonné próbaképpen azt mondta neki:

— Jó, mutasd meg előbb, mit tudsz. Nem kívánom ingyen, de a lelkem nem adom érte. Ha te innen a váramtól Kolozsvárig sima szekérutat készítesz nekem, kapsz érte egy völgy ezüstöt és egy hegy aranyat.

Az ördögnek sem kellett több! Éjjelente nekiakasztott egy tüzes ekét a hegyeknek, az ekébe vörös macskák voltak fogva. Hamarosan elkészült az út. A legközelebbi vasárnap Rapsonné megvárta, míg Kolozsvárról áthangzott a misére hívó harangszó; csak akkor fogatott be, s mire a pap belekezdett az istentiszteletbe, ott termett négy tálto lovával. Visszajöve, az ördög már várta jutalmát.

— No, ördögfattyá, az út jó, megkapod jutalmad — villant a szeme Rapsonnének.

Elővett egy ezüstpénzt és egy aranypénzt; az ezüstöt homorított markába tette: „Itt a völgy ezüstöd!” Az aranyat pedig megfordított kezének csúcsára téve:

„Itt a hegy aranyad!” Az ördög megdühödött a kijátszáson, és az utat telehengergette toronymagas sziklákkal.

Ha fent a várromról nézi az ember, az egyenes út ma is látszik Kolozsvár irányában. De közbe kőszirtek, hegyek vannak „dobálva”, ahogy az ördög mérgében odahajította. A vártól Korond felé az egyik sziklaoldalon olvashatatlan fölírás is látszik. A nép tudni véli, hogy az a Rapsonné írása, aki valahol itt ásatta el kincseit, hogy ne kerüljön gonosz rokonai kezébe. Aki azt az írást el tudja olvasni, könnyen rábukkan majd a hegy belsejében a kincsekre.

Székely nemesi kúria
Csiba, Maros Torda, XVIII. század

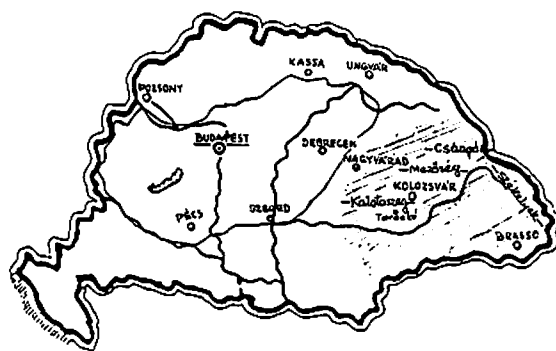
Harangláb és cinterembejáró
Mezőcsávás, Mezőség, XVIII. század
(Kós Károly: Erdély, 1934)

Az erdélyi tájhoz fűződik egy Szent Lászlóról szóló legenda is, *A tordai hasadék*. Leírását az Őrsvezető előkészítő füzetben találod meg.

A tordai
hasadék

ERDÉLY NÉPMŰVÉSZETE

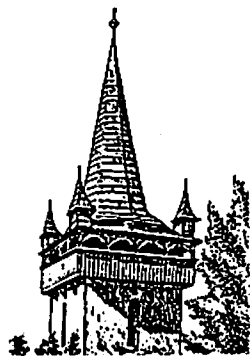

Népművészeti albumodban most Erdély következik. Erdélynek nevezzük a Nagyalföldtől keletre fekvő medencét, környező hegyeivel együtt. A trianoni békediktátum egész Erdélyt Romániának

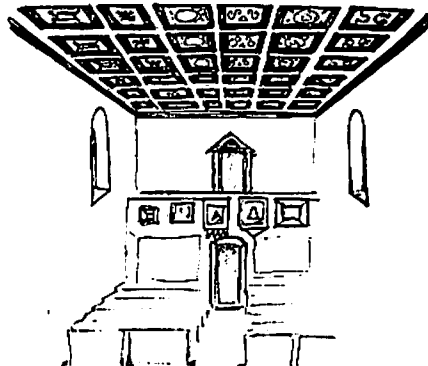
ítélte, és így az Magyarországtól teljesen elszakadt. Erdély magyarsága (kalotaszegiek, szilágyságiak, mezősegiek, székelyek és csángók) nyelvükben, viseletükben, szokásaikban, dalaikban, balladáikban, meséikben és népművészetükben mégis ősi magyar formákat őriztek meg a mai napig. Másold le Erdélyt a térképről albumodba, és jelöld meg a hegységek, folyók, városok nevét.

Erdély legismertebb népi tájegységei: Kalotaszeg, Torockó, Mezőség, Székelyföld.

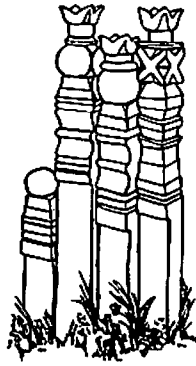
Kalotaszeg Kolozsvártól nyugatra a Kőrös és a Kalota folyók közt terül el. Központja Bánffyhunyad. Kazettás mennyezetű, faragott szószékű, fiatornyos templomai (fiatornyos: amikor egy nagyobb torony köré több kis tornyot faragnak, – azok a nagy torony „fiai”), kopjafás temetői, szőttesei, különleges hímzése és egyedülálló népviselete tették híressé.

fiatornyos templom

kazettás mennyezet

kopjafák

A kalotaszegi viselet legérdekesebb darabja a szoknya. Schol másutt nem található ilyen az országban: fekete, sűrűn ráncolt és elől felkapva az övbe van tűzve, széles, színes szegéllyel. A felkapott szoknya, vagyis a „muszuj” a legősibb szoknyafajta. Abból az időből származik, amikor még az asszonyok lovon jártak. Hogy jobban tudjanak lovagolni, a szoknyát elől felhajtották, és betűzték az övükbe. Az ingvállat írásos hímzéssel díszítik, és a lányok fejükön igen szép formájú gyöngyös pártát viselnek, sok szalaggal.

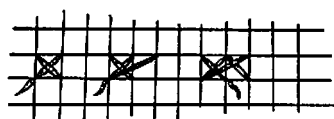

Hímzéseik közül a legismertebbet, az „írásos” mintát, az íróasszonyok fekete korom levébe mártott libatollal írták a vászonra. Az írásos hímzés mindig egyszínű fonállal, piros-, kék- vagy feketével készül.

Torockó ősi bányavároska. Már a rómaiak idejében bányavidék volt. Házaikat csak fából építették, és gazdagon faragott bútorokat használtak. Hímeznek pirossal és feketével is, de leginkább a kék színt kedvelik. Hímzésük vagy szálánvarrott, vagyis szál számolás után varrt, vagy írás után készül. Viseletük igen híres, a lányok vörössel és feketével kivarrott, gyöngydíszes inget, ráncos fehér szoknyát, piros csizmát és aranyos pártát viselnek.

TOROCKÓI PÁRNASZEGÉLY

SZÁLLONVARROTT

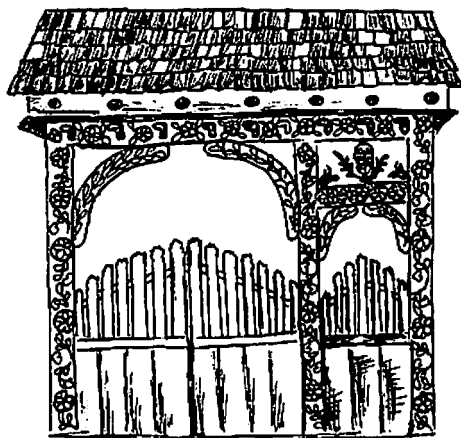
TOROCKÓI LAPOSHIMZÉS

TOROCKÓI RÁCSÖLTÉS

A székelyek Erdély legkeletibb részén laknak: Csík (ma Hargita), Udvarhely (ma Hargita) és Háromszék (ma Kovászna) megyékben. Igen tehetséges, jó kézügyességű, fürge észjárású és furfangos nép. Kitűnő faragók, agyagformálók, mesélők, nótázók és táncosok. Az egész országban a Székelyföldön találjuk a legszebb kapukat.

Galambdúcós székelykapu

Viseletük egyszerű. A lányok és asszonyok szoknyája hosszában csikozott. A legények és férfiak szűk fehér posztó nadrágot viselnek, ami egyedül áll az országban: „harisnyának” hívják.

A **Mezőség** Kolozs, Szolnok–Doboka, Beszterce–Naszód, Torda–Aranyos, Maros–Torda megyék nagy részét foglalja el. Fűvel benőtt, fátlan terület, innen ered a Mezőség elnevezés. Érdekes a férfiak kék színű, fémgombos mellénye, és kiskarimájú szalmakalapja. A lányok és nők szoknyája apróvirágos és sűrűn rakott. Itt is ügyesen faragnak a férfiak, és szépen hímeznek az asszonyok.

Erdélyben általában nagy erdőségek vannak, sok a faanyag. Így nem csak apró tárgyakat faragnak itt a jó faragók, hanem kapukat, egész templom-belsőket, tornyokat, hidakat.

A **csángók** szétszórva élnek: a hétfalusi csángók Brassó környékén, a gyimesi csángók Csíksban. Egy részük Bukovinában. Egy másik részük, már az Árpádok kora óta, Moldvában. Sok nehézség mellett őrzik az ősi magyar nyelvet és régi népszokásaikat.

LEÁNYCSERKÉSZTÁSKA

Varrjon mindegyiketek egy válltáskát magának, amibe majd pénztárcáját, igazolványát, naptárát, fésűjét, tollát, ceruzáját teheti, és díszítse írásos kalotaszegi hímzéssel. Beszéljétek meg az őrben, hogy mekkorát szeretnétek, számítsátok ki, édesanyátok segítségével, hogy ahhoz mennyi anyag kell. Az üzletben magyarázzátok el, hogy olyan anyagot kértetek, amelyekre hímezni lehet. Ezek után szabjátok ki az ábrák segítségével. Először hímezzétek ki az első lapját a táskának, és csak azután varrjátok össze.

Az írásos minta mindig balról jobb felé halad. Valamivel a megrajzolt alsó vonalon belül öltünk fel és szemben a felöltés helyével, valamivel a megrajzolt felső vonal alatt öltünk le. A vászon alatt a tűt ferdén előre húzzuk és az első felöltés mellett, jobb felé haladva öltünk ki az alsó vonalon belül. A fonalat a tű alatt vezetjük. A szálát nem szabad szorosra húzni, mert a szálát felül most egy kicsit kilazítjuk és azon belül szúrjuk be tűnket az anyagba, és a felső vonalon belül újra leöltünk.

Ha jó vastag a hímzőfonál és a vászon, könnyebben megy a munka, és szebb lesz a hímzés.

Az erdélyi próbajelvényt is ezzel az írásos mintával hímezzétek.

BETEGÁPOLÁS

Ha beteg van a háznál, minden segítő kézre szükség van. Beszéljétek meg az őrben, miben tudátok ti segíteni?

A betegápoláshoz elsősorban szeretet és türelem kell, de egy kis ismeret is.

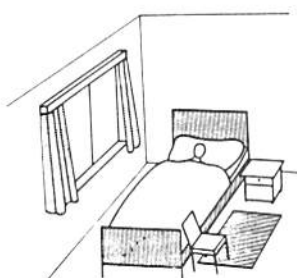
Vannak gyorslefolyású betegségek, amikor a beteg egy délutánt átalszik és már jól is van, vagy csak egy-két napot tölt ágyban. De vannak hosszabb lejárátú betegségek, amikor a beteg napokig, hetekig, sőt esetleg hónapokig is ágyhoz van kötve.

A betegápoló legfontosabb feladata, hogy a beteg, mindig az állapotának megfelelően, a lehető legkényelmesebben legyen. Kívánsága szerint

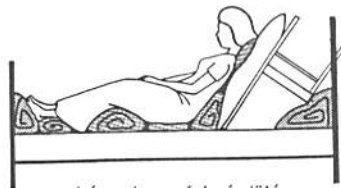
világosban, félhomályban vagy sötétben ülhessen, feküdhesen. Rádió, televízió, képeslap, olvasnivaló legyen a keze ügyében. Telefont csak akkor hagyjunk a szobájában, ha ez kimondottan a kívánsága, másképp ki kell vinni, hogy a külvilág ne zavarja a beteget. Legyen egy csengője, hogy hívhasson valakit, amikor valami kell neki.

Betegágy

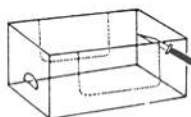
Gyorslefolyású betegségeknél, a beteg ágya a helyén maradhat. Hosszabb betegségeknél azonban praktikus, ha az ágy úgy áll, hogy minden oldalról hozzá lehessen férni. Kényelmesebbé tehetjük a betegnek a fekvést, az ülést néhány egyszerű dologgal: összesodort takaróból, keményebb kispárnából talp, boka vagy térd támaszt készíthetünk, felfordított székből háttámaszt az üléshez és kivágott dobozból asztalkát az evéshez.

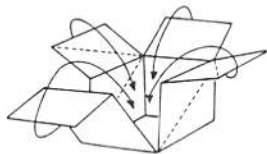
körüljárható ágy

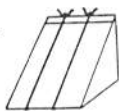
kényelmes fekvés/ülés

dobozból ebédlő asztalka

dobozból háttámasz a betegágyba

Talp és lábszár támasz

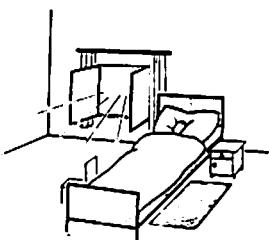
Tisztálkodás

A beteg vagy saját maga vagy segítséggel minden reggel mosakodjon, fésülködjön, mosson fogat, fogsort. A betegápoló minden reggel igazítsa meg az ágyat, de napközben is többször nézzon utána, hogy hol kell a takarót helyrehúzni, a párnákat helyre veregetni, este az éjjeli alváshoz átrendezni. Az ágyneműt, a betegségtől függően esetleg többször, de legalább 3 naponként át kell húzni.

Takarítás, szellőztetés

Igen fontos a betegszobát tisztán tartani. Miközben kitárjuk az ablakokat, töröljük fel a földet, ha lehet, minden nap nedves ruhával. Porszívózzuk a szőnyeget. Töröljük le a bútorokat flanell ronggyal. Erre legalkalmasabb az az idő, amikor a beteg a fürdőszobában van.

Ha nem, takarjuk jól be a beteget a takarítás és szellőztetés alatt. A szellőztetést azután napközben is többször ismételjük meg, mert a friss levegő megóvjá a beteget a tüdőgyulladástól.

Láz

A normális testhőmérséklet 37° Celsius vagy 99° Fahrenheit alatt van. Ami e fölött van, azt nevezzük láznak. Pontosabban:

Celsius		Fahrenheit
$37,0^{\circ} - 38,0^{\circ}$	hőemelkedés	$98,8^{\circ} - 100,3^{\circ}$
$38,0^{\circ} - 39,0^{\circ}$	könnyű láz	$100,3^{\circ} - 102,0^{\circ}$
$39,0^{\circ} - 40,5^{\circ}$	magas láz	$102,0^{\circ} - 105,0^{\circ}$
$40,5^{\circ} -$	nagyon magas láz	$105,0^{\circ} -$

A lázat hőmérővel szájban nyelv alatt, hónaljban vagy végbélben szokták mérni. A lázmérőt használat után gondosan le kell törölni, le kell rázni vagy nullára állítani és a testhőmérsékletet fel kell írni. Az orvos meg szokta mondani, hogy naponta hányszor kell a lázat megmérni. Legjobb egy kis táblázatot készíteni:

	reggel	délben	este
hétfő			
kedd			
szerda			
csütörtök			
péntek			
szombat			
vasárnap			

és ide pontosan bejegyezni a mért testhőmérsékletet (lázat). Ebből az orvos még a betegség haladását is ki tudja olvasni.

Orvosságok

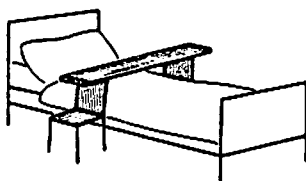
Az orvosságokat is pontos időben és pontos adagolásban kell beadni. Van, hogy étkezés előtt, étkezés után, vízzel, tejjel kell lenyelni, elszopogatni, megrágni. Ezt is mind fel kell írni, veszélyes lehet a betegnek, ha az ápoló összekeveri vagy elfelejti beadni az orvosságot.

Kezelés

Ha a betegnek valamilyen kezelésre van szüksége, ezt az orvos pontosan megmagyarázza. Legjobb ezt is feljegyezni. A kezelés lehet borogatás, izzasztás, priznicezés (vagyis a beteg becsomagolása hidegvízbe mártott, jól kicsavart törülközőbe), masszírozás, tornáztatás, orrba, fülbe csöpögtetés, inhaláció és még sok minden. Lehet a kezelés egy kis türelmes beszélgetés is a beteggel. Ezt talán az orvos fel sem írja, de ezzel te hozzájárulhatsz a beteg gyorsabb felgyógyulásához.

Étkezés

A betegnek legyen saját edénye, evőeszköze. Az ételét szépen helyezd el a tálcán. Ne felejtse el, hogy a betegnek nincs étvágya, de ennie kell, hogy erejét ne veszítse el, illetve visszanyerje azt. Arra is figyelni kell, hogy igyon bőven folyadékot, az orvos tanácsa szerint: vizet, teát, gyümölcslevet. Kiváltképpen, ha lázas.

CSOMÓK

Használd mindig a legalkalmasabb csomót. Használat előtt próbáld ki, hogy elég erősen tart-e! Jól tanuld meg a csomókötést.

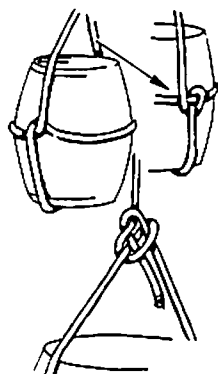
Angol mentőcsomó

Nem más, mint dupla szárral megkötött állóhurok.

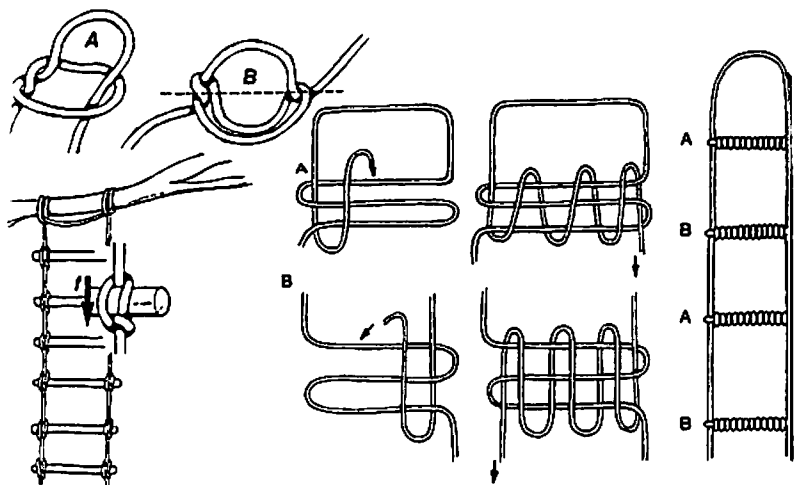

Súlybíró csomó

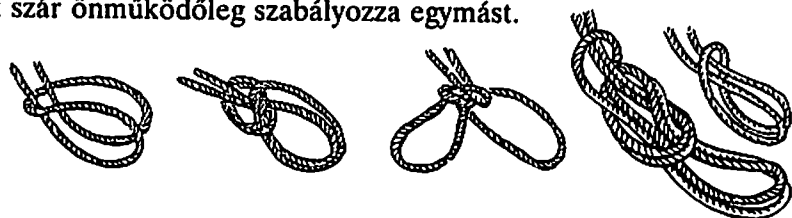
Nehéz tárgyak emeléséhez, szállításához alkalmas.

Hajóscsomó

Valaminek a vontatására, húzására alkalmas csomó. Az egyik száránál fogva húz, és előnye, hogy a másik szárát meghúzával, messziről is ki lehet oldani.

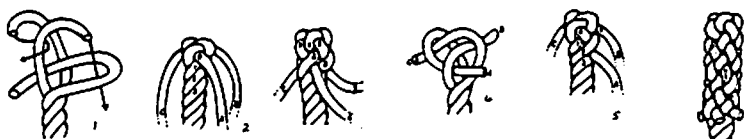
Kötélhágcsó készítése**Baross mentőcsomó**

A kettőzött kötél végét hajtsd vissza, hogy egy svábhurkot kapjál. A svábhurkon belül az egyenes szárral köss egyszerű csomót, miközben a svábhurok kettős szárának a végét behúrod a csomóba. Előnye, hogy a két szár önműködőleg szabályozza egymást.

Kötélvég eldolgozása

A kötelek karbantartása igen fontos, és ehhez kell tudnod, hogy hogyan dolgozd el a kötél végét, nehogy kibomoljon és tönkremenjen.

TÉRKÉPISMERET

Barátkozz meg a térképpel! Térkép és iránytű segítségével eligazodsz minden ismeretlen helyen, legyen az hegy, völgy, erdő, tisztás, falu vagy város.

A térkép méretarányából megállapíthatod, hogy az ábrázolt terület hányszor kisebb a valóságnál. A méretarányt minden jó térképen megtalálod. Ha tehát oda van írva, hogy a méretarány (vagy egyszerűen, mérték) 1:25.000, akkor tudod, hogy a térképen minden távolság 25.000-szer kisebb a valóságnál. Tehát:

Térképen	Valóságban
1 mm	25.000 mm = 25 m
1 cm	25.000 cm = 250 m
1 dm	25.000 dm = 2,5 km

Ha a térképet veszel kezédbé, első dolgod, hogy betájéjold: a térképen jelzett északi irány egyezzen meg az iránytű által mutatott északkal. Legegyszerűbb, ha az iránytű alatt a térképet addig forgatod, amíg a tű hegye a térkép szerinti északra mutat.

Az iránytű északi sarka nem pontosan mutatja az Északi-sarkot. A mágneses sarkra néz. A kettő közötti eltérés elég kevés.

Jól tanuld meg a térképjeleket. Mindegyik egy-egy természetes képződményt vagy emberi építményt jelez. A térképjeleket nemzetközi egyezményes jeleknek nevezik. Vannak olyan térképjelek is, amelyek országoként változnak. A legfontosabb és legáltalánosabban használt térképjelek a következők:

észak		ház, házcsoport	
magasság	X 2672	templom, kápolna	
100 m szintvonal		iskola	
20 m szintvonal		kórház	
vasúti híd		villanytelep	
közüti híd		gyár, malom	
gázló		bánya	
többságnyú vasútvonal		barlang, alagút	
elsőrendű műút		útjelző tábla	
másodrendű műút		forrás	
talajút		tó	
gyalogút		hidak, komp	
szántóföld		mocsár	
rét, legelő		szőlő	
temető		nádas	
tűlevelű fa		lombos fa	
kis facsoport		pálma	

Ha a legfontosabb jeleket ismered, már könnyen eligazodsz a terepen. Alkalmas helyen megállva tedd fel magadnak a térképolvasó három kérdését: Hol vagyok? Mit látok? Merre megyek? Határozd meg álláspontodat. Ehhez fel kell ismerned a körülötted látható tereppontokat,

jellegzetességeket. Keresd meg mindegyiket a térképen. Ha megtaláltad a helyes útirányt, azt megtartva, eljutsz a célodhoz. Fontos: úgy tartsd a térképet, hogy a rajta jelzett észak a természetben is észak legyen.

Az álláspont meghatározás egyik eljárását **oldalmetszésnek** hívják. Ismert úton végezd. Keresd az út valamelyik oldalán egy jól látható tereptárgyat (gyárat, magányos fát). Az út a betájolt térkép útjával azonos irányban halad. A tereptárgy és a térképen látható jele között húzz egy képzelt vonalat. Ahol a vonal az utat metszi, ott állsz.

Ha nincs út, terepen is ugyanaz a megoldás, ha két felismert tereptárgy képzelt összekötővonalán vagy azok meghosszabbításában állsz. A távolról látszó tereptárgy és a térképen látható jelének vonalát az előbbi módon kötöd össze.

Ha környezetet nem tudod határozottan felismerni, keresd három távoli és jól felismerhető tereppontot. A lehető leggondosabban tájold be térképedet. A kiválasztott tereppontok felől a térképen lévő jeleken keresztül a magad irányába húzzál vonalakat. Ahol a vonalak metszik egymást, ott van körülbelüli álláspontod. Ehhez az eljáráshoz próbálj olyan tereptárgyakat választani, amelyek irányvonalai nagyjából derékszögben metszik egymást. Ez a **hátrametszés**.

Ha autóval közlekedsz, jó ha megismerkedsz az autótérképekkel. Ezen is fel vannak tüntetve az észak–dél irány és a méretarányok. Vannak továbbá olyan információk, amelyeket az autósoknak tudniuk kell.

autópálya csomóponttal		autópálya építés alatt	
egyéb kiépített út		elsőrendű főútvonal	
nemzetközi utak számozása		földút	
kilométertávolság		útszámozás	
fürdőhely		nemzetközi repülőtér	
üzemanyagtöltő állomás		magasság	
szálloda		autószerelv	
		táborozóhely, camping	

Az autótérkép mindig megadja a távolságot (kilométerben vagy mérföldben) az országutak mentén. Ennek segítségével ki tudod számítani, hogy milyen messze vagy onnan, ahová igyekszel, sőt nagyjából azt is, hogy mennyi idő alatt érsz oda.

$$\frac{\text{távolság (km)}}{\text{átlagsebesség (km/h)}} = \text{utazás időtartama (h)}$$

Például, ha az út hossza 96 km és 60 km/h sebességgel utazol, akkor a fenti képlet szerint 1 óra 40 perc alatt érsz célhoz:

$$\frac{96 \text{ km}}{60 \text{ km/h}} = 1,6 \text{ h} = 1 \text{ óra és } 40 \text{ perc}$$

BECSLÉS

Távolság-, magasság- és mennyiségbecslésre sokszor van szükséged. Például versenyeztek, hogy ki milyen messze tud dobni egy labdát, ki milyen gyorsan fut végig egy százméteres szakaszt, milyen magas az az ablak, ahová valamit fel akarsz dobni, mennyi kakaó kell az órnek uzsonnára és ehhez hasonlók. Ehhez elsősorban is az kell, hogy ismerd saját méreteidet. Csinálj a cserkészövedből egy mérőszalagot: belső oldalán oszd be centiméterekre és inchekre.

Nagyaraszod:.....

Kisaraszod: .....

Hüvelykujjad: .....

Tested melyik része van a földtől 150 cm magasságban?.....

Tested melyik része van a földtől egy méter magasságban?.....

Lépésed hossza:.....

Talpad hossza:..... Hányat lépsz 50 méteren: .....

Testmagasságod:..... Hányat lépsz 100 méteren: .....

Alsó karod hosszúsága: ..... Hány km-t teszel meg óránként

Teljes karod hosszúsága:..... gyalogolva ..... futva .....

Ezt utóbbit ki tudod számítani villanypóznák segítségével. A villanypóznák általában 50 méter távolságra vannak egymástól. Amennyi vil-

lanypóznát elhagysz 3 perc gyaloglás alatt, annyi km-t teszel meg óránként. Ugyanis: ha például 6 villanypóznát hagytál el 3 perc alatt, akkor $6 \times 50 \text{ m} = 300 \text{ m}$; tovább számolva: 60 percben (1 órában) a 3 perc $20 \times$ van meg, tehát $300 \text{ m} \times 20 = 6.000 \text{ m}$, vagyis 6 km.

Ezeket az adatokat aztán évenként újra mérd le, mert egy év alatt sokat nőhetsz, és a régi számok nem érvényesek már.

Ugyancsak hasznos lehet, ha néhány szabvány távolságot támpontként megjegyzel magadnak. Például egy tenispálya méretei $10 \times 24 \text{ m}$, sportklubokban általában 25 m hosszú az úszómedence.

Már kisgyerek korod óta figyeled a vihart, a villámot, a mennydörgést. Tudod-e, hogy pontosan meg lehet állapítani, hogy milyen messze csapott le tőled a villám? A hang 333 m-t tesz meg másodpercenként. Tehát, ahogy megpillantod a villám fényét, *gyorsan* kezdj számolni (két szám = egy másodperc). Számolj addig, amíg a dörgést nem hallod. Minden hetedik szám 1.000 m távolságot jelent. Így például, ha 14-ig tudtál számolni a dörgésig, a villám 2.000 m-re, illetve 2 km-re tőled csapott le. Ha viszont csak 3-ig jutsz el a gyors számolásban, a villám 500 m-re tőled csapott le.

Ha mélységet akarsz megállapítani, dobj le egy követ, és addig számolj *lassan* (egy szám = egy másodperc), amíg meghallod, hogy a kő a földre ér. Szorozd meg ezt a számot önmagával, és most az eredményt szorozd meg 5-tel. Így megtudod a gödör mélységét méterben. Például ha 3-ig tudsz számolni a kő koppanásáig, a szakadék 45 m mély, mert

$$3 \times 3 = 9 \quad \text{és} \quad 9 \times 5 = 45.$$

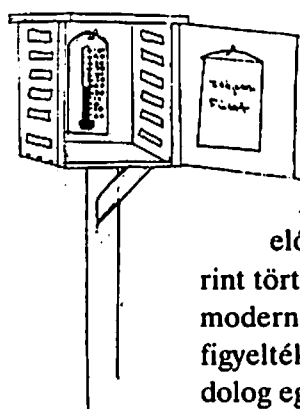
Gyakorold magad a következő méretek megállapításában:

Mennyi, mekkora halmocska   250 gramm cukor, vaj, liszt,
                                              500 gramm cukor,
                                              1 kiló cukor?

Mennyi   1/2 liter víz,
              1 liter víz?

Mennyi víz fér be egy tábori vödörbe? A csajkádba? A csészédbe?

IDŐJÁRÁS

Manapság bekapcsoljuk a rádiót vagy a televíziót, és máris megtudhatjuk, hogy milyen idő lesz. Műszereivel a meteorológia majdnem egész pontosan meg tudja jósolni, hogy milyen idő lesz a következő órákban, napokban.

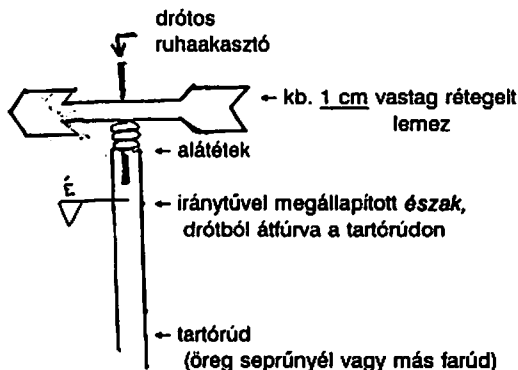
Az időjárást azonban nem csak műszerekkel lehet előre jelezni. Változása természetes törvények szerint történik. Régebben, amikor még nem léteztek a mai modern műszerek, az emberek ezeket a változásokat figyelték meg, és megállapították, hogy az időjárást több dolog együttes hatása befolyásolja. Ezek között a legfontosabbak: az évszak, amelyben éppen vagyunk (tavasz–nyár–ősz–tél), a vidék, ahol lakunk (hegy, tenger közelsége), a hőmérséklet, a szél iránya és ereje, a nedvesség a levegőben (felhőtípusok) és a légnyomás.

Miért fontos előre tudni az időjárást? Mert nagyon befolyásolja az életünket, programjainkat. Ha eső várható, esőkabátot, esernyőt viszünk magunkkal, amikor otthonról elmegyünk; a betervezett családi vagy őrsi kirándulással nem a szabadba, állatkertbe, botanikus kertbe megyünk, hanem múzeumba, képtárba, vagy talán el is halasztjuk a kirándulást. Ha szép idő várható, már könnyű ruhában indulhatunk el otthonról.

A légnyomást barométerrel mérik. Ha a barométer „emelkedik” (tehát a nagyobb számok felé halad), szép idő várható. Ha a barométer „esik” (tehát a kisebb számok felé fordul), rosszabbodik az idő.

A szél irányát „szélkassal” lehet megállapítani. Az itt következő rajzok segítségével őrstök szélkast építhet.

A felhők az időjárás „küldőnci”. Előre jelzik, hogy milyen idő lesz. A levegőben mindig van nedvesség. Ha a párával telített

meleg levegő lehül, kiválik belőle a víz. Így keletkezik a felhő. Ha a felhő leér a föld színéig, „köd”-nek nevezik. A köd és a felhő tehát lényegében ugyanaz. Mindkettő vízcseppecskékből vagy jégkristályocskákból áll.

A felhők formája és magassága jelezheti, hogy lesz-e eső vagy sem. Magas felhők általában szép időben keletkeznek. Csak ha leeresztkednek és sötétek lesznek, akkor közeledik eső.

Négyféle felhőcsoport van:

Cirrus felhők: Amíg magasan vannak, szép idő van. Ha változnak és másféle felhők lesznek belőlük, az idő megváltozik.

Cumulus felhők: „báránycumulus”-nek is hívják őket. Szép napsütéses nyári reggel után, dél felé keletkeznek, békésen úszkálnak az égen, estére eltűnnek.

Cumulonimbus felhők: Ezekben erős légmozgás van. Ha a cumulus felhők feltornynosulnak, esőt jelezhetnek, főleg ha az aljuk sötét. „Viharfelhők”-nek is hívják.

Stratus felhők: Alacsonyak. Szélcsendes időben rétegekben keletkeznek. Ha sötétek, nimbostratusnak nevezik. Ezek az „esőfelhők”.

Ezek után már te is meg tudod jósolni az időt. Ebben három dolog segít.

1. Tudományos szabályokon alapuló megfigyelések:

- Ha a szélirány követi a napot (reggel keletről, délben délről, délután nyugatról fúj) állandó szép idő várható.
- Ha udvara van a holdnak, eső lesz.
- Ha reggel vagy este pirosabb az ég alja a szokottnál, akkor borús, szeles időre számíthatsz.

2. Állatok és növények viselkedéséből így következtethetsz:

- Ha a pók hálóját szövi, rajta ide-oda szaladgál, szép idő lesz. Ha visszavonul a sarokba, esős idő várható.
- Ha előjönnek a hangyák, eső lesz.
- Ha a vadgesztenyefa levelei lekonyulnak és összecukódnak, eső közeledik. De ha jó idő közeleg, még ha felhős is egyelőre az ég, kiterjeszkednek.

3. Népi bölcsességek (parasztregulák):

- Január 6. Ha Vízkereszt vizet ereszt, (Ha jan. 6-án olvad,
A tél sokáig ki nem ereszt. hosszú tél lesz.)
- Január 21. Ha megcsordul Vince, (Ha jan. 21-én olvadni
Megtelik a pince. kezd, jó termés lesz.)
- Március 18., Sándor, József, Benedek (Felmelegszik az idő.)
- 19., 20. Zsákba' hozzák a meleget.

Jó idő lesz

Ha a lenyugvó nap a felhők mögül visszanéz.

Ha a füst a kéményből felfelé száll.

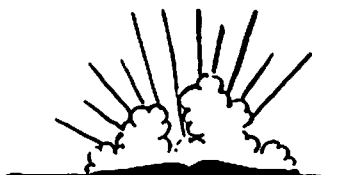

Ha a fecskék magasan repülnek.

Ha a madarak kora hajnalban énekelnek.

Rossz idő lesz

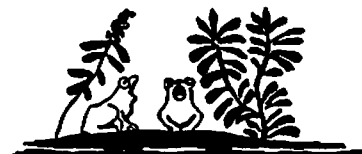
Ha a nap a felhők mögött nyugszik le.

Ha a füst nem száll fel, szétterül.

Ha a fecskék alacsonyan repülnek.

Ha a békák este hangversenyeznek.

CSATAKIÁLTÁS

A csatakiáltás igazi cserkészműfaj a közös gondolat, közös hangulat kifejezésére. Lehet komoly vagy humoros. Fontos, hogy egyszerre mondjátok. A csatakiáltással üdvözölni lehet valakit, meg lehet köszönni vala-

A következő csatakiáltás a gödöllői jamboree-n született 1933-ban:

Ki van itt? Mi van itt? Á Á Á!

Sárgacsőrű cserkészrendőr! Rá, Rá, Rá! *(A jamboree-rendőröknek
Csihi-puhi, csihi-puhi, dá, dá, dá! sárga nyakkendőjük volt.)*

Elmehetsz a sivatagba, pá, pá, pá!

A következő egy régi magyar csatakiáltás. A történelmi háttere az, hogy a magyar vitézek a tábortűz körül ülnek este és hallgatják a regösöket: „Haj regő rejtem...” Egyszer csak az őrszem ellenséget lát közeledni, és elkiáltja magát: „Tyű, itt a német!” A magyar vitézek elcsodálkoznak, hogy a német rájuk mer támadni: „Ehű, ehó”. No de gyorsan lóra ugranak: „Ühü, ühü, pem-pem”, és az ellenség elé vágtnak. Rátámadnak az ellenségre, és „Darabold, csarabold, kaszabold” csatakiáltással biztatják egymást. Tovább zajlik a csata, legyőzték az ellenséget, és örömben még egy utolsó csatakiáltást hallatnak: „Ihaj a teremburáját, a ráját!”

Mindenki: Haj regő rejtem, regő regő rejtem. (háromszor)

Egy éles hang: Tyűűűűű! Itt a német!

Mindenki: Ehű! Ehó! (kétszer)

Ühü, ühü, pem-pem (háromszor)

Darabold, csarabold, kaszabold (háromszor)

Ihaj a teremburáját, a ráját! } (kétszer)

Csuhaj a teremburáját, a ráját!

KERÉKPÁR VAGY MÁS SPORTFELSZERELÉS JAVÍTÁSA

A kerékpárt, akárcsak az autót, rendszeresen karban kell tartani, hogy sokáig működjön, tartson és mindig biztonságos legyen. Ezt a karbantartást te magad is el tudod végezni.

Két-három havonta ellenőrizd és száraz ronggyal töröld le az összes mozgó alkatrészt. Ezután finom gépolajba mártott puha ronggyal gondosan töröld át őket. Ugyanezt tedd minden hosszabb út után.

fordítsd fejjel lefelé, – földre terített újságpapírra kormányára, ülésére állítva. Eressz ki egy kis levegőt a kerekekből.

Ha leereszt a gumid, szereld ki a hibás belsőt. Keresd meg a lyukat. Ha szabad szemmel nem találsz, fújj bele levegőt, nyomd a víz alá. Ahol buborékokolni kezd a gumi, ott van a lyuk. Mosd le a helyet, dörzsöld le a gumit csiszolópapírral, és a felületet kend be gumiragasztóval. Várj pár pillanatig, és aztán nyomd rá a foltot. Öt-tíz perc múlva már vissza is helyezheted a megjavított belsőt a külsőbe.

Labdák: az üzlet, ahol vettétek, megmondja, hogyan lehet a labdákat kezelni.

A kosárlabda kosarát, a pingpongasztal, teniszpálya és röplabda hálóját figyelni kell, hogy szakadozik-e valahol. Könnyebb a javítás, ha még kicsi a szakadás.

A vasból készült tartókat, feszítőket, szárazakat, lábakat időnként rozsdátlanítani kell, miniumfestékkel (*rozsdá elleni védőfestékkel*) lefesteni.

Sífelszerelés

Korcsolya

Tenisztűtő

Tornamatrac

Tornagyékény

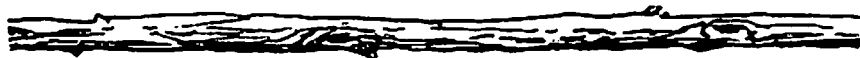
Sisak, úszósapka

Görkorcsolya

Mind-mind tovább tart, ha
gondosan tisztogatsz,
elrakod és karban tartod
őket.

A kerékpáron kívül még milyen más sportfelszerelések van? Beszéljétek meg az őrben azok karbantartását is!

TEREPSÍZÉS

Ha havas vidéken laktok, érdekesebbek a téli séták, kirándulások, ha sível indultok útnak. A terepsízéshez nem kellenek nagy hegyek: egy városi parkban is elkezdhetitek, ha van legalább 10–20 cm hó. Persze szebb nagyobb réten, erdőben kirándulni sível. Könnyedén, gyorsan juthatsz előre.

A téli csendben éppen olyan hangtalanul járhatsz terepsíden, mint az erdei állatok. Megközelítheted őket, megfigyelheted, mit csinálnak.

A terepsízésnek is megvannak a biztonsági szabályai, amelyekre legalább annyira kell ügyelni, mint a többi kirándulási szabályra.

1. Egyedül soha ne indulj el terepsízésre vagy téli kirándulásra.

2. Ne vállalkozz túl hosszú útra, ha nem vagy eléggé gyakorlott. Ha nyáron túl hosszú az út, pihenhetsz egyet és folytathatod a túrát. Télen, hideg időben, nem mindig lehet hosszan pihenni, és a kifáradás veszélyes lehet. Először legfeljebb 20–30 percet sízzél. Ha rendszeresen gyakorolsz, lassan egyre nagyobb utakat tehetsz meg.

3. Ha fáradni kezdesz, vagy ha hirtelen rosszra fordul az idő, fordulj vissza, még ha nem is érted el célodat.

4. Melegen öltözzél. Főleg arra ügyelj, hogy jó harisnyád, kesztyűd, sapkád legyen. Nem kell annyira melegen öltöznöd, mint gyalogláshoz, mert terepsízés közben kimelegedsz. Rétegekben öltözködj. Inkább több vékony nadrágot, pulóvert vegyél fel, mintsem egy vastagot. A réteges öltözködés jobban véd a hideg ellen, és ha kimelegedsz, könnyen levehetsz egy pulóvert.

Vigyél magaddal kis hátizsákot, amelybe beleteheted a levett pulóvert.

5. Arcodat kend be napolajjal. Télen gyengének tűnik a nap, de a hóról visszavert napsugár éppen olyan hamar leégeti bőröd, mint nyáron a strandon vagy tengerparton. A napolaj a szél ellen is védi arcodat.

6. Ha útközben domboldalhoz érsz, csak olyan helyen sízzél le, ahol tudod, hogy biztonságos. Ne próbálj felválni azzal, hogy túl meredeken csúszol le.

Nem nehéz megtanulni a terepsízést. Kezdetben úgy sétálhatsz síléciden, mintha gyalogolnál. Kis gyakorlattal hamar megtanulhatod, hogyan jutsz gyorsabban és kényelmesebben előre.

Felszerelésed gondozását se felejtse el. Mikor hazaértél, töröld meg száraz ronggyal sílécet, botodat, cipődet. A sílécet hűvös helyen tartsd. Ha lehet, pincében, fűtetlen helyiségben. Semmiképpen se a kályha vagy a fűtőtest közelében, mert meggörbülnek. A cipőket, a botok borszíját időnként olajozd be.

TESTEDZÉS

Olyan gyakorlatokat mutatunk most be, amelyek pár perces reggeli vagy esti tornához alkalmasak. Gyakoroljátok közösen az őrben.

Felsorakozás: A karokat oldalra nyújtva alakítsatok kört úgy, hogy ujjatok végével ne érintsétek egymást.

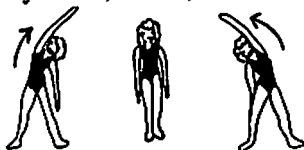
Terpeszállásban

1. Karjaitokat oldalra nyújtva, úgy hogy lábatok ne mozduljon el a helyéről, felsőtestetekkel forduljatok balra, amennyire csak tudtok; most a karokat előrelendítve felsőtestetekkel forduljatok vissza az eredeti terpeszállásba; utána forduljatok jobbra, amennyire csak tudtok; végül újra vissza az eredeti pozícióba. A gyakorlatot tízszer (10 x) ismételjétek.

Változat: kezeket csípőre téve felsőtest-forgatás jobbra, előre, balra.

2. Jobb kezeteiket a fejetek fölé emelve, hajoljatok bal felé, amilyen mélyre csak tudtok; vissza alapállásba; ezután bal kezetekkel a fejetek fölött jobb felé hajoljatok. A gyakorlatot tízszer (10 x) ismételjétek.

Alapállásban

3. Alapállásból kiindulva, a jobb lábatokat helyezétek keresztbe a bal elé és próbáljátok egyenes térdel előre hajolva a padlót megérinteni; ezután alapállásba álljatok, majd a gyakorlatot a másik, vagyis a bal láb keresztvezésével ismételjétek meg. Mindkét gyakorlatot háromszor ($3 \times + 3 \times = 6 \times$) végezzétek el.

4. Ismét alapállásból kezetekkel érintsétek meg a földet. Kezetekkel a földön „sétálva” addig menjetek előre, amíg a fekvőtámasz pozíciót eléritek. Utána „sétáljatok” vissza a kezetekkel az eredeti alapállásba. A gyakorlatot ötször (5 x) ismételjétek.

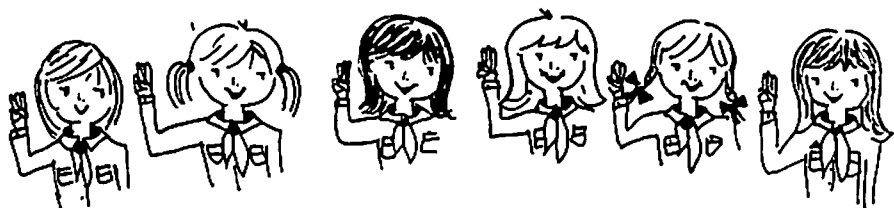
Ülve

5. Terpeszülésből próbáljátok megérinteni orrotokkal a térdeteket. Először a bal térdet, majd a jobbot s végül, ha tudjátok, a két lábatok között a földet. A gyakorlatot tízszer (10 x) ismételjétek.

Fekve

6. Fekvő pozícióban lábatokat térdben   hajlítsátok be. Próbáljátok majdnem, tehát nem egészen felülni úgy, hogy kezeteket fejetek alá téve, vagy könyökötökkel vagy orrotokkal érintsétek meg a térdeteket. A gyakorlatot huszonötször (25 x) ismételjétek.

A TELEKI PRÓBA ÖSSZEFOGLALÁSA

Ennek a próbának az alapgondolata az, hogy *jól végezzük mindazt, aminek nekifogunk.*

Ebben Teleki Pál lehet a példánk. Amint az életrajzából látható, igen sokoldalú ember volt: tudós, államférfi, cserkész. Mindenütt vezető pozíciót töltött be, és igen nagy elfoglaltsága ellenére, tökéletesen elvégzett minden feladatot, amit elvállalt.

Ugyancsak ebben a próbában nagy magyar asszonyokról is olvastatok. Nekik azért van ilyen fontos szerepük a magyar történelemben, mert minden feladatukat lelkiismeretesen és önzetlenül végezték el. Nem a saját dicsőségükért, hanem az egész magyar nép érdekében dolgoztak.

Mindnyájunknak vannak kötelességeink a mindennapi életben. Tartoztok azoknak, akik számítanak rátok és saját magatoknak is azzal, hogy a rátok bízott feladatokat lelkiismeretesen elvégezték. Ide nemcsak a kötelező feladatok tartoznak, mint például az iskola, hanem azok is, amelyeket önkéntesen vállaltok, mint például a cserkészmunka.

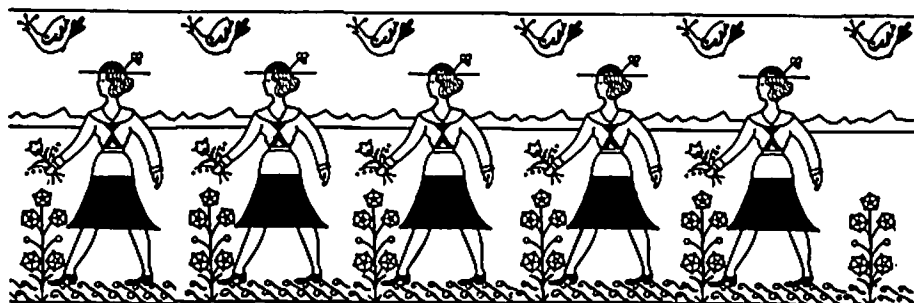
Gondolkozzatok a különböző feladataitokon és örsötökkel beszéljétek meg, hogyan lehet ezeket a legjobban elvégezni.

A Pax Ting próba követelményei

„A szeretet a közösség összetartója”. (Teleki Pál)

Keret: Pax Ting története.

1. Assisi Szent Ferenc: A Krisztus-tanítvány imája.
2. Az őrs megbeszéli a serdülőkor problémáit: kapcsolatunk Istennel.
3. Az őrs beszámolót küld a Magyar Cserkész újságnak az őrs vagy a csapat életének valamilyen kimagasló eseményéről.
4. Az őrs hozzájárul a táborozás előkészítéséhez a csapat felszerelésének karbantartásával.
5. Az őrs meghív ebédre egy hasonló korú más nemzetiségű őrsöt.
6. Két ebédet vagy vacsorát elkészítesz családotnak.
7. A magyar leánycserkész története.
8. Elolvasol egy novellát vagy elbeszélést.
9. Öt népdal, amely lányokról szól.
10. Két népi táncjáték.
11. A népművészeti album befejezése: Dunántúl és Kisalföld.
12. Elsősegély: rosszullét, ájulások, fejfájás, törések, ficam és rándulás, égési sebek, fagyás, áramütés, mérgezések, harapások, csípések, marások.
13. Egyéni mentődoboz.
14. Főzés a szabadban.
15. A legfontosabb helyi csillagképek ismerete.
16. Tájékozódás éjjel.
17. Éjjeli őrsi séta vagy csillagtáborozás.
18. Egyéni természetmegfigyelési naplót vezetsz.
19. Két órát egyedül töltesz az erdőben, és tapasztalataidról beszámolsz.
20. Egynapos őrsi kerékpár túra.
21. Testedzés – helyes testtartást és légzést fejlesztő gyakorlatok.
22. A Pax Ting próba összefoglalása.

PAX TING PRÓBA

PAX TING TÖRTÉNETE

A Leánycserkész Világszövetség az 1930-as évek második felében úgy döntött, hogy egy leánycserkész világtalálkozóra is szükség van.

Így került sor két éves előkészület után a PAX TING-re, Gödöllőn, 1939 júliusában. Nevét, mely békegyűlést jelent, nem véletlenül választották: Európa politikai hangulata egyre nyomasztóbb volt, közeledett a háború. A leánycserkészvilágtábora az egységet, a népek egyetértését jelképezte. A politikai helyzet erősen megnehezítette a tábor lebonyolítását. Több kontingens mondta le utolsó percben kényszerből a részvételt. Így is közel 4.000 leánycserkész gyűlt össze 25 országból, köztük Dél-Afrikából, Ausztráliából, Indiából és az USA-ból is.

A vendéglátó magyar kontingens 900 lányból állt. Budapest mellett Szeged, Debrecen, Pápa és Kecskemét képviseltette magát nagyobb egységekkel, de részt vett a táboron 30 felvidéki csapat képviselője is. A trianoni békeszerződés óta, tehát 20 év óta, ez volt az első találkozója a szétszakított magyar leánycserkész-mozgalomnak.

A magyar hatóságok teljes mértékben támogatták a Pax Ting szervezését, akárcsak 1933-ban a gödöllői jamboree-t.

A magyar leánycserkészek részvételi feltételei közé tartozott 3 leánycserkész próba eredményes letétele, földrajz és történelem vizsga, legalább egy idegen nyelv alapos ismerete és egy személyes magyar néprajzi gyűjtemény összeállítása. Ezenfelül saját maguk fizették a részvételi díjukat és egy szegényebb társuknak anyagi támogatást nyújtottak.

Lord Baden-Powell és felesége Olave nem tudtak eljönni a táborba, mert akkor Bi-Pi már betegeskedett. A két főcserkész mégis nagy szeretettel és lelkesedéssel figyelte az előkészületeket. Meleghangú

tábornyitó üzenetet is küldtek.

A tábor június 27-én, egy csütörtöki napon kezdődött. Vasárnap volt az ünnepélyes megnyitás, ahol a cserkészek felvonultak a Pax Ting vezérkara, Horthy Miklós kormányzó, Anna és Sybilla királyi hercegasszonyok és gróf Teleki Pál előtt.

A sok ezer lány ízléssel, lelkesedéssel és rengeteg ötlettel építette fel táborát. Minden csoport, bármely világtájáról is jött, elhozta hazája színes jellegzetességeit és a testvériségnek valamilyen jelét.

A finnek tábora lett a legszínesebb. Száznál többen érkeztek, és sátraik tarkán pompáztak. Útjeleket festettek rájuk! A svéd képviselő volt a legnépesebb, 244 svéd cserkészlányt maga Sybilla királyi hercegnő, Gustav Adolf trónörökös felesége vezetett. A későbbi svéd királyné tehát ott sátorozott Gödöllőn! Az angolok táborában a kapun óriási piros Tudor-rózsa virított. Az írek kapuját hárfa díszítette. A hollandok kapu-oszlopait egy hatalmas olajfestmény kötötte össze, amelyről egy virágcsokrot tartó holland leány és egy horgász fiú mosolygott le.

A magyar tábor a résztvevő csapatok városuk és vidékük különlegességeivel díszítették: szegedi papuccsal, alföldi mázas cserepekkel, matyó és más kézimunkákkal, szöttesekkel, rokkákkal. A táborparancsnok, Lindenmeyer Antónia országos elnöknő, felfújható narancssárga

sátrát minden lány ismerte. Testvériesség, jókedv és barátság uralta a tábor.

A tábor ideje alatt Budapesten, az Iparművészeti Múzeumban kiállítás mutatta be a világ minden tájáról érkezett népművészeti és cserkész-témájú anyagot.

Július 31-én kirándulások kezdődtek Budapestre, Esztergomba, a Balatonra és a Hortobágyra. A tábor végig zökkenőmentesen zajlott le, és ha a sajtó visszhangját és az utólag érkezett leveleket elolvassuk, látjuk, hogy átütő sikere volt.

Lord és Lady Baden-Powell táborzárta után, 1939. szeptember 4-én kelt levelében így nyilatkozott: „Békés időben is merész vállalkozás lett volna összehozni Kelet-Európában minden irányból a leányoknak ilyen nagy tömegét, de ezt megtenni akkor, amikor körös-körül háborús fellegek gyülekeztek, a példás bátorságnak olyan tette, hogy megérdemelte a sikert.”

Anni Collan (finn cserkészlány) így írt: „Sohasem felejtjük el azt a sok kedvesen mosolygó arcot, amellyel a magyar nép és cserkészlányai fogadtak bennünket. Boldog lehet az az ország, amelynek lakói ilyenek és szerencsések vagyunk, hogy barátaikká lehettünk. Példaként álltok előttünk.”

Mrs. Sydney Marsham, az Egyesült Brit Királyság elnöki tanácsának vezetője, az angol cserkészlányok köszönetét tolmácsolta: „Nemcsak a barátság és vendéglátás volt csodálatos, de a megtapasztalt szeretet az, amit szavakkal aligha tudunk megköszönni.”

A tábor végére már kitört a második világháború.

Újabb világtáborra már csak 1957-ben került sor, Windsorban (Anglia) és oda hivatalos magyar leánycserkész-képviselőt nem mehetett. Magyarországon betiltották a cserkésztevényt. Két külföldi menekült magyar leánycserkész, Maczky Emese és Pécs Borbála képviselte szimbolikusan a magyarokat.

A magyar cserkésztevényt túlélte a háború és a kommunizmus sötét korszakát: a Külföldi Magyar Cserkészszövetség vitte tovább a lángot. A Pax Ting 50-ik évfordulóján (1989-ben) a külföldi magyar leánycserkésztevényt

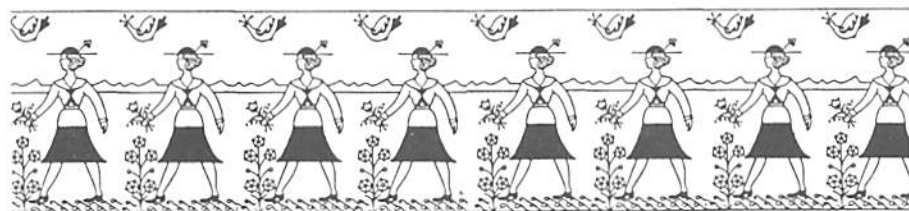
százi régi „pax tingest” is meghívunk a jubileumra: Nóti Lászlóné Paulich Jankát és dr. Reich Lajosné Bernát Mártát.

Pax Ting emléktáborban emlékezett meg az 50 év előtti nagy eseményről a Sík Sándor cserkészparkban (Fillmore, USA), 178 leánycserkész részvételével, Gaydáné Dolesch Melinda parancsnoksága alatt. Két magyaror-

Pax Ting emléktábor, Sík Sándor Cserkészpark, Fillmore, USA, 1989

A KRISZTUS-TANÍTVÁNY IMÁJA

Uram, tégy békességed eszközévé:

ahol gyűlölet van, oda hadd vigyek szeretetet,
ahol bántás, oda megbocsátást,
ahol szakadás, oda egyetértést.

Ahol kétely van, ott hadd ébresszek hitet,
ahol tévelygés, ott igazságot,
ahol reménytelenség, ott reménységet.

Ahol sötétség van, ott hadd gyűjtsak világosságot
ahol szomorúság, ott hadd fakasszak örömet.

Mesterem, add meg nekem:

Inkább vigasztalni tudjak, sem hogy engem vigasztaljanak,
inkább megérteni, sem hogy megértsenek,
inkább szeretni, sem hogy szeressenek.

Hiszen:

Amikor jót teszünk, magunk leszünk jobbá,
amikor megbocsátunk, fölszabadul a szívünk,
amikor önmagunknak meghalunk, föltámadunk Istenben.

Assisi Szent Ferenc

Assisi Szent Ferenc (1181–226) gazdag kereskedő fia volt, és 24 éves koráig élte a maga gondtalan, pazarló életét. Ekkor egy betegség alatt rádöbbsent, hogy milyen haszontalanul élt, és magába szállt. Felgyógyulása után teljesen megváltozott: Isten szolgálatába állt. Azzal kezdte, hogy minden vagyonát szétszította a szegények között, önként szegénységi fogadalmat tett, és a környék düledező templomait kezdte kijavítani. Környezete csodálattal figyelt fel önzetlen munkájára, lassanként egyre többen csatlakoztak hozzá. A pápa jóváhagyásával követői számára szerzetesrendet alapított: a Ferences Rendet. A rend tagjai – élükön a rendalapító Assisi Ferencel – prédikáltak, terjesztették a hitet, betegeket ápoltak és segítettek a szegényeket.

Assisi Ferenc gyengéden szerette az állatokat, madarakat; Isten minden teremtményét testvérének tekintette. Prédikációi szívhez szólóak voltak, minden imája egy-egy költemény. Mintha egyenesen nekünk, cserkészeknek, írta volna őket.

KAPCSOLATOM ISTENNEL

Baden-Powell szerint a cserkész lehet bármilyen vallású, ám vallástalan soha.

Az újszülött babát a szülők megkeresztelik. Aztán megtanítják az első kis imákra: esti ima, ebéd előtti és utáni ima, Miatyánk. A cserkészletben bővül az imák száma: reggeli ima, zászló fel- és levonáskor elmondott imák.

Aztán attól függően, hogy milyen iskolába jársz, megkezdődnek a hittanórák. Most már vasárnaponként rendszeresen jársz templomba, misét hallgatsz szüleiddel, vagy részt veszel gyülekezeted istentiszteletén.

De mindez még nem jelenti azt, hogy vallásos vagy. Csak azt, hogy vallásos szülők gyereke vagy. Amit otthon látsz, amit az iskolában tanulsz, az a vallás megismerése, és ez jó kezdet. A te igazi vallásosságod azonban akkor kezdődik, amikor felteszed magadban az első kérdéseket: Miért járok templomba? Mert szüleim visznek, vagy mert magam is szívesen megyek oda; mert Isten földi házának érzem a templomot, ott jól el tudok beszélgetni Istennel, érzem Isten közelségét?

Vagy máskor ilyen kérdések kavarognak benned: Van Isten? Hol van? Milyen? Néha szinte úgy érzed, hogy talán nincs is, és esetleg meg lehet lenni nélküle is. De aztán szétnézel a világban, a természet legpárányibb teremtményeitől a végtelen csillagrendszerekig és komolyan elgondolkozol azon, hogy mindez a tökéletesség valóban egy nagy robbanás („big bang”) következtében keletkezett? Vagy egy apró kis egysejtű élőlényből fejlődött ki?

Amikor eljutsz odáig, hogy magad fogalmazod meg a válaszaidat, rájössz, hogy minden mögött van egy hatalmas teremtő, a mindenható Isten, aki mindent ilyen tökéletesre teremtett, és te magad is neki köszönheted létedet. Akkor kezdődik meg a te valódi vallásosságod. Akkor kezdesz el igazán hinni az Istenben, akkor kezdesz el igazán imádkozni Hozzá.

Ettől kezdve már nem azért jársz templomba, mert szüleid visznek, hanem meggyőződésből, mert az Úr napját Istennek akarod szentelni. A bibliát sem azért fogod olvasni, mert esetleg abból kell hittanórán felelni, hanem azért, mert meg akarod ismerni Jézust.

Aztán lassan meg fogod érteni, hogy mit is akar tőled Jézus, mik a feladataid, kötelességeid. Mert lassan, észrevétlenül – vallásos lettél.

ŐRSI BESZÁMOLÓ A MAGYAR CSERKÉSZNEK

Ugye milyen izgalmas, ha megérkezik a Magyar Cserkész, fellapozzátok és önmagatokról láttok benne fényképet, és a saját nevetekeket olvasjátok egy cikkben?

Bizony izgalmas. Hát ha még elgondoljátok, hogy az egész világon élő magyar cserkészek is mind elolvassák a rólatok szóló cikket és megnézik a fényképeteket! De ezt valakinek meg kell írnia és el kell küldenie a Magyar Cserkész szerkesztőségének.

Ha egyszer megpróbáltátok, meglátjátok, nem olyan ördögös mesterség.

Ha őrsötök vagy csapatotok valami érdekeset csinált, volt egy jól sikerült őrsi kirándulás, csapatszületésnap, ünnepély, akadályverseny, amiről szeretnétek, hogy más cserkészek is tudjanak, küldjétek egy beszámolót róla a Magyar Cserkésznek. Ezt az újságot a Külföldi Magyar Cserkészszövetség adja ki és küldi szét minden csapatnak, körülbelül kétszer egy évben.

Beszélgjétek meg az őrsben, hogy mit is akartok mondani, azután kérjétek fel egy őrsi tagot, aki jól tud magyarul írni, hogy fogalmazza meg a beszámolót. (Az se baj, ha pár helyesírási hiba becsúszik, hisz a szerkesztő úgylis átnézi.) Nem szükséges, hogy hosszú vagy komplikált legyen. Egyszerű szavakkal írja le, hogy mi, mikor és hol történt; kik vettek részt és mi

... legyőzhetetlenek...
Borús időben indultunk, mi se tudtuk mi vár ránk, de ez volt egyik legnagyobb élményünk...

volt a fő oka annak, hogy olyan jól sikerült. Mikor kész van, mutassa meg az őrsnek. Akkor még hozzátehettek, elvehettek belőle. Aztán, amikor mindenki meg van elégedve a cikkel, még mutassátok meg a parancsnokotoknak is és az ő jóváhagyásával küldjétek el az újságnak. A szerkesztőség címe rajta van minden Magyar Cserkész hátsó lapján.

A leírás mellé okvetlen tegyetek fényképet vagy rajzokat is, mert az még érdekesebbé teszi a beszámolót. A fénykép hátára írjátok rá a csapatotok, városotok és őrsötök nevét, a dátumot és az eseményt. Soroljátok fel a képen látható személyek nevét, és azt is, hogy ki volt a fényképész.

A CSAPATFELSZERELÉS KARBANTARTÁSA

Egy hónappal a csapattáborotok előtt, parancsnokotok segítségével, készítsetek egy listát, hogy előreláthatóan hányan vesztek részt, milyen és mennyi felszerelésre lesz szükség a táborban.

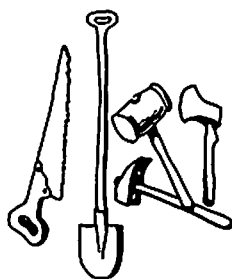
Ezek után a csapatszállóban vizsgáljátok meg minden darabot, amit a táborba akartok vinni. Háromféle felszerelésre lesz szükség:

Az első csoport a **sátrak és ponnyák**. A sátrakat egyenként verjétek fel, és mindegyiket nézzétek meg, hogy nem lyukas-e, működik-e a cipzár, megvan-e hozzá minden cövek, kötél. Ha szüksé-

ges, fújjátok be vízhatlanítóval. Mikor száraz, bontsátok le, hajtsátok össze, és a rudakkal és cövekekkel együtt tegyétek el. A **ponnyákat** teregessétek ki és vizsgáljátok meg, hogy nincs-e rajtuk szakadás. Ha igen, azt még tábor előtt meg kell javíttatni. Megvannak-e a kifeszítő rúdjai, kötelei? Ha minden rendben van, hajtsátok össze, és a rudakkal és cövekekkel együtt rakjátok el.

A második csoport: a **szerszámok**. Nézzétek meg a **baltákat, fejszéket**, hogy tiszták-e, élesek-e. Ha nem, fenjétek meg őket. Ugyanezt tegyétek az **ásókkal, kapákkal**. Ha a **fűrész** pengéje rozsdás vagy csorba, ki kell cserélni. Nézzétek meg, hogy van-e elég **tönkölő és kötél** az építkezéshez.

A harmadik csoport: a **konyhafelszerelés**. Szedjétek össze a lábasokat, fazekakat, serpenyőket, palacsintasütőket, tepsiket, vizeskannákat, merőkanalakat, fakanalakat, késeket, krumplihámozókat, vágódesszkákat és minden mást, amire a táborban szükség lesz. Mindent öblítsetek le, hogy ne legyen poros.

Ha ezt mind megteszitek, azt is meglátjátok, hogy még mire van szükségetek. A tábor kezdete előtt van időtök, hogy ezeket a tárgyakat megvegyétek, kibéreljétek vagy kölcsönkérjétek.

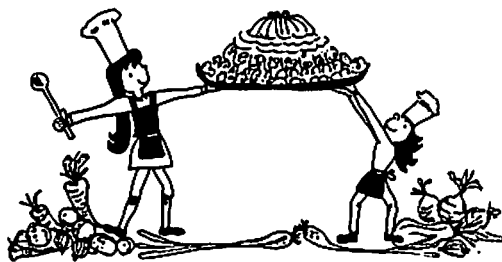
A tábor után ügyeljétek arra, hogy mindent tisztán és szárazon rakjátok el, és akkor a következő tábor előtt sokkal kevesebb dolgotok lesz.

NEMZETKÖZI ÓRSI EBÉD

A magyar konyha világhírű. A földkerekségen nem igen van olyan főváros, ahol ne lenne legalább egy magyar étterem. Büszkék is lehetünk a magyar konyhára, mert nagyon változatos és ízletes.

Mi sem természetesebb, hogy őrötök egyszer meghívjon egy nem magyar őröt ebédre. Kérjétek meg parancsnokotokat, hogy segítsen egy veletek egykorú őröt találni, akit vendégül láthattok.

Ahogy már a Teleki próba „Őrsi ebéd” fejezetében sorra vettük a tenni-

valókat, most is ugyanúgy lehet hozzálátni a munkához. Mivel azonban ezúttal nem egy egyszerű őrsi ebédről van szó, hanem vendéglátásról, több dolgotok lesz:

1. Először is az őr közösen tervezze el, hogy mikor és hol legyen az ebéd. Ha a cserkészotthon nem alkalmas az ebéd megrendezésére, valamelyik őrsi tag vagy az őrvezető házában lehet megrendezni. Erre az érintett szülőktől engedélyt kell kérni.

2. Ezek után az őrskészítsen magyar népi mintával díszített szép meghívót minden meghívandó őrsi tagnak és az őrsközletnek. Itt van egy sárközi mintával díszített meghívó, aminek az az érdekessége, hogy akárcsak a sárközi főköztönél, fekete alagra fehérrel írjátok a mintát és a meghívó szövegét.

3. A meghívót személyesen adjátok át, és kérjétek mindjárt választ rá, mert tudnotok kell, hogy hányan tudnak eljönni. (Okvetlenül tudni kell, hogy hány személyre kell főzni és teríteni!)

4. Ezután következik az étrend összeállítása. Feltétlenül magyaros ebédet tervezetek. Legjobb, ha szakácskönyvből választjátok ki, mert abból azt is megtudhatjátok mindjárt, hogy miből mennyi kell. Ne kísérletezzetek új ételekkel, hanem olyat válasszatok, amit már készítettetek ezelőtt és így már jól tudtok.

5. Amikor összeállt az étrend, és elkészült egy részletes lista arról, hogy milyen nyersanyagot és milyen mennyiségben kell megvenni, döntsétek el hogy együtt vásároltok-e, vagy mindenki külön elvállalja valaminek

a megvásárlását. Arra is gondoltok, ha például a cserkészotthonban fogtok főzni, hogy megvan-e a szükséges felszerelés: lábasok, fazekak, serpenyők, fakanalak, vágódeszkák, továbbá a terítéshez abrosz, tányérok, evőeszközök,

poharak, szalvéták, díszítéshez esetleg váza, virág.

6. Az ebéd napján a megbeszélt helyen és órában találkoztok. Jól számítsátok ki, hogy mennyi idő kell az ebéd megfőzéséhez, mennyi idő alatt puhul meg a hús, fő meg a nokedli és így tovább. Az őrsközlet kiosztja a munkát, és máris kezdhettek: kötényt, hátrakötött haj, tiszta kéz és rajta!

7. Miközben készül az ebéd, az erre beosztott lányok már meg is teríthetnek. Arra van szabály, hogy hogyan illik elhelyezni a tányért, az evőeszközt. Arra, hogy miként kell szépen teríteni, nincs pontos recept. A ti jó ízlésetekre van az bízva. Magyaros ebédhez, magyaros terítés a legáltalánosabb: magyar mintás abrosz vagy futó. Attól függően, hogy milyen

nagy az asztal, magyar mintás vázába tegyetek virágot, de úgy, hogy majd az ételek felrakását, tálalását ne akadályozza, és hogy azért láthassátok is egymást!

8. A vendégek fogadására és ültetésére legyen beosztva valaki, ne álldogáljanak ott egyedül, magukban, míg ti még izgatottan sűrögtök-forongtok a konyhában! Az ültetés rendjét is meg lehet valami szellemes kis kedvességgel oldani (például őrsi jellel készített kis kartont állítottok nevekkel a tányérok elé). Ezzel elkerülitek a leülésnél a tumultust, helyválogatást, és be tudjátok úgy osztani, hogy felváltva üljenek a vendégek és vendéglátók. Csak két vagy három lány tálaljon, és ezek üljenek az asztal konyha felőli részén. A vendégek sohase maradjanak egyedül az asztalnál!

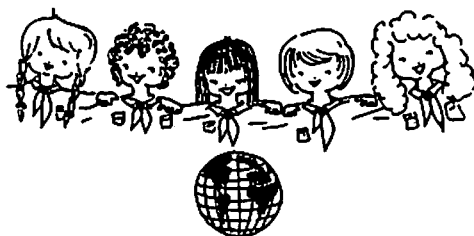
9. Az ebéd előtti és utáni imáról ne feledkezzetek meg. Vagy egy nyelven imádkozzatok mindnyájan, vagy egymás után mondja el mindkét őrs az imáját, természetesen a vendég őrs először.

10. Ebéd után tanítsatok meg vendégeiteknek egy egyszerű magyar népdalt vagy csatakiáltást, és kérjétek meg, hogy ők is tanítsanak meg nektek valamit.

Mindvégig törődjetek azzal, hogy vendégeitek jól érezzék magukat, az ebédnél kínálgassátok őket, beszélgetéskor ne vágjatok szavukba.

Miután a vendégek hazamentek, újra osszátok el egymás között a munkát: a maradékot eltenni, mosogatni, törülgetni, tűzhelyt lemosni, konyhapadlót felmosni. Az ebédlőt is hozzátok rendbe, és a konyhát hagyjátok ragyogó tisztán.

Ha valakinek a lakásán tartottátok az ebédet, köszönjétek meg, hogy ott lehettetek.

CSALÁDI EBÉD VAGY VACSORA ELKÉSZÍTÉSE

Mielőtt otthon is főztök a családnak, beszéljétek meg az őrben, hogy ki mit fog főzni. Hozzatok be recepteket, nézzétek át és mindenki olyan ételt válasszon, ami főzési tudásának megfelel. Ha valaki nem nagyon ért még a főzéshez, egyszerű ételeket válasszon. Szerencsére a magyar konyha híres a könnyen elkészíthető ízletes ételeiről.

Mikor eldöntötted, hogy mit fogsz főzni, készíts egy listát, hogy milyen nyers- anyagra lesz szükséged. Ebből mi van meg otthon, és mit kell megvenni. A főzés napján gondold végig, hogy mit mikor kell elkezdni, úgy, hogy minden egyszerre készüljön el, és melegen kerüljön az asztalra. Ezt úgy lehet leegyszerűsíteni, hogy például édességre olyasmit tervezel, amit már előre el lehet készíteni és hidegen felszolgálni.

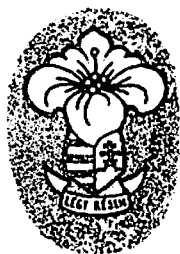
Mikor az étel megfőtt, és te közben szépen megterítettél, hívd oda a családodat, és együtt fogyasszátok el az ízletes ebédet vagy vacsorát. Ha van valami kritikájuk, ne kedvetlenedj el, inkább hallgasd meg figyelmesen, mert ilyesmiből tanul legjobban az ember. Végülis kezdő vagy, és senki sem születik mesternek.

A főzéshez hozzátartozik, hogy étkezés után elmosogatsz és rendet csinálsz a konyhában, ebédlőben. Mindezek után meglátod, kellemes, jó érzésed lesz, hogy családnak ízlett a főztőd, és édesanyádnak tudtál egy kis szabadidőt szerezni!

A következő összejeövetelen számolj be a többi lánynak a főzésről. Ha esetleg valami nem egészen úgy sikerült, ahogy szeretted volna, beszéljétek meg az őrben; közösen rá fogtok jönni, hogy mit kell legközelebb másképp csinálni, hogy ugyanaz a hiba ne forduljon megint elő. Meglátjátok, másodszorra már sokkal könnyebben megy majd minden.

A MAGYAR LEÁNYCSERKÉSZET TÖRTÉNETE

Az első leánycserkészcsapatok 1919-ben alakultak Budapesten, Miskolcon, Debrecenben, fiúcserkészcsapatok irányítása mellett. Főleg fiúcserkészek lánytestvéreiből álltak. 1921-ben Sík Sándor kezdeményezésére megalakult a Leánycserkész Intéző Bizottság, Gerely Jolán vezetésével. Kiadták a leánycserkész útmutatót. Ezzel indult meg ország-szerte az egyöntetű munka. 1922-ben Lindenmeyer Antónia vette át a munka irányítását, aki a Práter utcai Zrínyi Ilona Állami Leánygimnázium magyar- és német szakos tanárnője volt. 1945-ig állt a mozgalom élén.

A leánycserkészetet sokan elleneztek a kezdeti időkben. Előítélettel néztek ezt a mozgalmat. A fiúcserkészet majmolásának tartották. Féltek, hogy „fiússá” neveli a lányokat, annak ellenére, hogy célkitűzéseik éppen a női erőnyeket, a feleség és az anya hivatását emelték ki.

1924-ben megalapították a Nagyasszonyok Tanácsát, abban a reményben, hogy ez megadja a leánycserkészet országos háttérét és biztosítja a társadalom jóindulatát.

1925-ben Anna főhercegnő elvállalta a Magyar Cserkészlány Szövetség védőasszonyi tisztségét és férjével, József főherceggel együtt, mindvégig a mozgalom hathatós pártfogói voltak.

A Belügyminisztérium 1926-ban jóváhagyta a Leánycserkész Intéző Bizottság „Alapszabályát”, és megalakult a Magyar Cserkészlány Szövetség.

1927-ben a Szövetségnek már 5.000 tagja volt, majdnem 100 csapatban, tizenegy kerületben. Ez a létszám állandóan növekedett. A 40-es évek elején már közel 300 csapatban, 12.728 leánycserkész működött. A Szövetség csak nevelő intézmények által fenntartott cserkészcsapatokat igazolt. Így a legtöbb csapat elemi- és középiskolák keretén belül működött. A csapatok 8–10 lányból álló, virágnevet viselő „családokat” alkottak, élükön a családvezetővel. Teljes csapat legalább négy családból, vagyis 32 lányból állt. A csapatot a csapatvezető irányította, egy segédvezető közreműködésével. A kiscserkészeket „tündérkékek”-nek nevezték és madárnevet viselő „fészkek”-be osztották. A tündérkékek (6–12 évig), cserkészek (12–18 évig) és nagyleánycserkészek („honleányok” – 18 évtől felfelé), külön csapatokat alkottak. Hetente tartottak gyűlést a csapatotthonban.

A cserkészlány próbarendszer a nő hármass feladatára: anyai, háziasszonyi és kenyérkeresői hivatásra készítette elő a lányokat. A próbáknak négy ága volt: jellemfejlesztés, gyakorlati tudás, testedzés és társadalomszolgálat. A próbák a

háztartás minden ágára vonatkoztak: sütés, főzés, varrás, mosás, gyermekgondozás, betegápolás, elsősegélynyújtás, stb.

A kenyérkeresetet szolgáló munkákat szaktanfolyamokon tanulták meg: szőnyegszövés, csipkeverés, hímzés, varrás, játékgyártás, könyvkötés, kertészet, méhészet. A 14 éven felüli lányok próbaanyagában fontos szerepet kaptak a különbabák.

A cserkészlányok egyenruhája drapp zubbony, barna szoknya, öv, kalap, nyakkendő, fekete harisnya és cipő volt.

A magyar leánycserkészlet már 1922-ben képviseltette magát az Angliában tartott 2. Leánycserkész Világkonferencián. Itt alakult meg a

Leánycserkész Világszövetség (World Association of Girl Guides and Girl Scouts). Lindenmeyer Antóniát, aki tökéletesen beszélt angolul, beválasztották a Világszövetség nyolc tagú elnöki tanácsába.

1923-ban rendezték az első kéthetes vezetőtanfolyamot. A kiképzést Viktor Erzsébet irányította, angol mintára. A vezető csak érettségizett, főleg tanári képesítésű személy lehetett, aki a cserkész törvényeket elfogadta.

A Táborházban nyári táborokat is rendeztek. A lányok sokáig házban laktak. Időbe tellett, amíg a társadalom elfogadta, hogy a lányok sátorban lakjanak.

1930 decemberétől megjelent a „Cserkészlányok Lapja”, amit a központjuk adott ki. A lap havonta jelent meg, megszakítás nélkül, 1944 novemberig.

1932-ben tartották első nemzeti nagytáborukat Tahin, (a Szentendrei Dunakanyar jobb partján), 485 résztvevővel. A tábor hét törzsre osztották; mindegyikben hét nemzetség volt, nemzetségenként 6–8 cserkészszel. Egy-egy törzsben, minden nemzetség más-más vidékről érkezett.

Az 1933-as év a Cserkészlány Szövetség számára is a gödöllői jamboree jegyében telt el. Bár a lányok nem táborozhattak, fontos szerepet töltöttek be mint vendéglátók, idegenvezetők, tolmácsok. Kirándulásokat szerveztek szerte az országban, hogy bemutassák Magyarországot a vendégeknek.

1933-ban Kácsfürdőn egy három és fél holdas parkot kaptak. Néhány hónapra rá új központi helyiséget juttatott nekik a Budapest Székesfővárosi Tanács. Később Balatonszárszón még egy tíz holdas park tulajdonosai lettek.

1939. A magyar leánycserkész-mozgalom legnagyobb erőpróbája a PAX TING, az első leánycserkész-jamboree megrendezése Magyarországon, a gödöllői Erzsébet-parkban. Fővédnöke vitéz nagybányai Horthy Miklós, Magyarország

kormányzója volt. A vésszen közelgő háború dacára közel 4.000 lány gyűlt össze 25 országból. A Pax Ting szervezését azért bízták a magyarokra, mert őket tartották legalkalmasabbnak erre a feladatra. A Pax Ting történetét a próba elején olvastad, a 179–182. oldalon.

Az 1940-es években egyre erősödött a magyar leánycserkészletben a nemzeti hagyományokon alapuló nevelés. Egyre több magyarsággal kapcsolatos cikk jelent meg a lapjukban. A lányok magyar nevekről („Magyar gyermeknek magyar nevet adjatok!”), a rovásírásról, a vérszerződésről kaptak nyomtatványokat. A vidéki csapatok népi hagyományok kutatásába kezdtek. A lányok ősmagyar neveken szólították egymást.

Ugyanakkor fokozódott a szociális munka. Kezdetől fogva súlyt fektettek a napi jótett elvégzésére. Minden csapat egy vagy több „vándorkosarat” készített teljes babakelengyével, amelyet szegény családoknak juttattak. A háborús években a szociális munka több rétegű lett. Szeretetadományokat állítottak össze élelmiszerrel, ruhaneművel, takarókkal, könyvekkel és játékokkal, amelyeket a háborúba behívott katonák családjának, a visszacsatolt területek magyarjainak és általában a szegény sorsú családoknak juttattak el. A Zöldkeresztnél segédkeztek, tanítókat helyettesítettek az iskolákban, játékcsoportokat vezettek napközi otthonokban, kórházban dolgoztak. Részt vettek légoltalmi és tűzoltó gyakorlatokon, elsősegély-tanfolyamokon. Gyűjtést rendeztek a bombakárosultak, hadiárvák számára.

Budapest ostroma után a Cserkészlány Szövetség újra munkába állt. Zimmermann Rózi, az addigi gazdasági vezető lett az országos elnök. 1946-ban és 1947-ben még tartottak vezetőképző- és csapattáborokat. 1948 tavaszán a kommunista kormány mind a fiú-, mind a leánycserkész mozgalmat betiltotta.

A Magyar Vöröskereszt kimutatása szerint a háborús események következtében 1945 március végéig 1.200.000 személy hagyta el Magyarországot. Főleg Ausztriában és Németországban telepedtek le. A közöttük lévő cserkészvezetők, amikor felmérték, hogy egyelőre haza nem mehetnek, maguk köré gyűjtötték a gyerekeket. Később a szétszórta dolgozó fiatal cserkészvezetők megkeresték egymást. Megalakították a „Hontalan Sasok” törzsét, Bodnár Gábor vezetésével.

Felvették a kapcsolatot kisbarnaki Farkas Ferencel, az utolsó magyar főcserkésszel, aki szintén Németországban tartózkodott, és együtt létrehozták a „Teleki Pál Cserkész Munkaközösség”-et. Amikor Magyarországon megszüntették a cserkészetet 1948-ban, felvették a „Magyar Cserkészszövetség” nevet. 42 év múlva, amikor 1989-ben újra megalakulhatott a cserkészzet Magyarországon, a külföldön működő magyar cserkészek nevüket egy jelzővel toldották meg, és „Külföldi Magyar Cserkészszövetség” lett belőle.

Az emigrációban a fiú- és leánycserkészek első perctől kezdve felismerték, hogy feladatuk a magyarságmentés, magyarságmegtartás, és azt csak együtt lehet végezni. Ezzel a többi emigrációban létrejövő tömörülésnek is utat mutattak. Közösén írták meg és adták ki a legszükségesebb könyveket (*A mi könyvünk*). Cserkészújságot szerkesztettek, és beindították a vezetőképzést. Amikor megindult a kivándorlás a tengerentúlra, már annyi kiképzett fiatal vezető volt, hogy minden kontinensre jutott. Egymás után alakulhattak a csapatok Dél-Amerikában, Észak-Amerikában és Ausztráliában. A Központ 1951-ben települt az USA-ba.

A lányok 1955-ben adták ki a külföldi magyar leánycserkészek számára megírt Leánycserkész Próbarendszerüket. Ezt 1961-ben követte az első Leánycserkészkönyv és a kiscserkészkiadványok.

A fejlődés most már feltartóztatlan volt. Négy kontinensen 81 csapat létesült, ebből 28 leánycsapat, 27 fiúcsapat és 26 vegyes csapat. Ahogy már a számokból is látható, mi sem természetesebb, mint hogy a leánycserkészek egyenrangú munkatársakként veszik ki részüket az irányításból. A Szövetség központi munkájában, az Intéző Bizottságban, a vezetőképzésben egyaránt ott találjuk a leánycserkészvezetőket. Ezeknek nevét a Gödöllő próba 9. pontjában és a függékben közöljük. Bizonyára sok ismerőssel találkozol köztük!

A külföldi magyar cserkészzet hamarosan rájött, hogy magyar iskolák nélkül nem tud dolgozni. Az új cserkészgenerációk már nem magyar iskolákba jártak s ha a nyelvet még tudják is, mert otthon a család magyarul beszél, a magyar földrajzot, történelmet, irodalmat nem ismerik. Ha volt a környéken magyar iskola, kötelezővé tették, hogy a cserkészeik oda járjanak és magyarságismeretből két fokozatban (őrsvezető és segédtszti tábor előtt) levezgázzanak. Ha nem volt magyar iskola a környéken, maguk a cserkészvezetők létesítettek egyet és a cserkészfoglalkozások egyik része a magyar oktatás volt. A leányvezetők ebből a munkából is alaposan kiveszik részüket. Az egész világon működő cserkész magyar iskolák tanfelügyelője Benedekné Micsinay Mária (Argentína).

LEÁNYCSERKÉSZEK KÖNYVE I.

MEGKÖSZÖNTÖTTÉK:

BODNÁR GÁBOR

KRISTÓ KATALIN

TIRCZA ÉVA

A LEÁNYCSERKÉSZ VEZETŐI KAR EZÚTON MOND KÖSZÖNETET A PASSAICI "G. SZ. GÁBOR ÁRON" ÉS "J. SZ. ROZSGONYI CILLE" CSAPATOKNAK, VALAMINT A KÉT CSAPAT "BARÁTI KÖRÉNEK", HOGY E KÖNYV MEGJELENTETÉSÉT ADOMÁNYKAL LEHETŐVÉ TETTÉK.

NOVELLÁK, ELBESZÉLÉSEK

Most, hogy magyar irodalmat olvasol, bizonyára szeretnéd tudni, mi a különbség a novella és az elbeszélés között. Mindkettő rövid prózai írásmű. A novella rövidebb, mint az elbeszélés, egyetlen eseményre koncentrált cselekmény, és csattanóval végződik. Az elbeszélés epikusabb, kevésbé drámai. Az Őrsvezető előkészítő füzetben mindkét fajtából olvastál már néhány kimagasló alkotást: Móricz Zsigmond *Hét krajcár*-ja vagy Gárdonyi Géza *Bűntárgyalás*-a két nagyszerű felépítésű novella. Ugyanakkor *A csókai csata* Móra Ferenc egyik híres elbeszélése. Az elbeszélés regény-részlet is lehet, mint amilyen az itt közölt írás:

Honvágó

A barackfák már régen elvirágoztak, s a búzából alig látszottak ki a totyogó varjak, amikor – egy este – apám megállt az újságforgatásban, s azt mondta:

– Ezt meg lehetne próbálni... a gyerekekkel ...

Aggódva néztem fel, mert ezek a próbálgatások nem jelentettek eddig semmi jót.

– Mit? – kérdezte anyám, de a hangjában már ellenkezés volt, mert végül is neki kellett a felhőket eloszlatni nyolcéves fejem fölül, és kimenteni a csődből, amibe az atyai próbák taszítottak.

Apám kisimította az újságot, és megköszörülte a torkát:

– „Graz környéki család szívesen adná cserébe egy évre nyolcéves fiát magyar családhhoz hasonló korú fiúért. Ajánlatokat kérünk a 'Nyelvtanulás' jeligére a szerkesztőségbe.”

Elpirultam, mert mindketten rám néztek, és ez a hirdetés nem is hangzott olyan borzasztóan. Utazás... meg minden...

– Na?

Anyám simított egyet kötényén.

– Azt hiszem...

– Ebben a korban ragad a nyelv, mint kutýára a bojtórján – mondta apám –, és nagy dolog lenne mégis...

– Az igaz – tévovázott anyám, és hozzám fordult –, lenne kedved?

– Igen! – rebegtem egy kis fenntartással.

– Okosan – lobogtatta meg apám az újságot –, szeretem, hogy érzed, milyen fontos a nyelv...

Erre már nem mondtam semmit, mert csapongó gondolataim között váro-

sok jelentek meg, idegen tájak, havas tetejű hegyek, bőrnadrágos gyerekek... de a nyelv... a tanulás..., nem, erről szó sem volt, hiszen az úgyis ragad rám, mint a bojtórján...

Ezzel is aludtam el, és álmodtam aztán csodálatos városokról, hegyekről, melyeknek lejtőjén úgy legeltek a tehenek, mint a csokoládé reklámpapírján, még az a mennő nagy sas is ott volt, szelíd lebegéssel, mintha a kisborjúkat őrizte volna.

Nagyaném csak hajnalban értesült jeles unokája sorsfordulásáról, és leg-szebb álmomból azzal ébresztett, hogy

– Guten Morgen, Mein Kind...

– Mi? – néztem rá bambán, mert – majdnem elfelejtettem – az álombeli osztrák gyerekek is mind magyarul beszéltek, de ez fel sem tűnt.

Az azonban feltűnt, hogy az ágy elé oda voltak készítve a cipőim.

– Vasárnap van, nagymama? – néztem a cipőkre...

– Nem járhatsz mezítláb – mondta öreganyám –, aki Lindenthalba megy, nem jár mezítláb ... ott senki sem jár mezítláb.

Ezen elgondolkoztam, ez a Lindenthal azonban olyan szépen hangzott, hogy felhúztam a cipőket, s elhatároztam, hogy az odavaló ifjúságot felvilágosítom a mezítlábjárás csodálatos előnyeiről. A cipőket pedig Deres Laciéknál úgyis levettem...

Laci kissé csodálkozva nézett rám, amint a pitvaron végigkopogtam.

– Lindenthalba megyek – mondtam szerényen.

– Cipőben? Feltöri a lábad...

– Vonaton... Ausztriába... de nem most ... most ~
levettem, tedd be a kamrába.

Laci enyhe tiszteltetéssel tette el cipőimet, amelyek esetleg velem jönnek Ausztriába, aztán nem törődünk többet az egész ügygel, mert a Cöndébe mentünk, ahol két ígéretes gilicéfészek volt, és gombázni is lehetett.

A hír azonban elterjedt a faluban Kuka Juli révén, aki nagyaném bizalmasa volt, és kissé nagyot hallott.

– Mindenki tudja, hogy ez a Pesti – adta tovább a hírt –, valami svábokhoz, némötül tanul ... – Azt azonban már nem tudta megmondani, hogy hol van ez a furcsa község, de mindenesetre Toponáron túl.

Másnap apám vadonatúj írkát tett elém.

– Írni is meg kell tanulnod németül, ezentúl mindennap leírsz egy oldalt ... este bemutatod!

Kezdett az úgy nem tetszeni... de megvettem, mert közeledett már a vizsga, amikor úgyis félre lehet dobni mindenféle irkafirkát.

És itt ért az első sérelem, és Lindenthalt kissé unni kezdtem.

– Most jobban ráérsz, ezentúl két oldalt is leírhatasz...

Apám közben élénk levelezést folytatott pótszüleimmel, s abban állapodtak meg, augusztusban lehozzák Hansot, és visznek engem, de akkor már az egész ház németül beszélt...

Lindenthal iránti lelkesedésem „furt und furt” csökkent.

Barátaim sajnálkoztak is rajtam, és a Kács alatt, fürdés közben megtanácskozták, hogy aki az osztrákokhoz megy, hazaáruló, mert hűtlen lett „Kossuth apánkhoz”.

Ezt a sértést természetesen terjedelmes verekedés követte, ami nem sokat segített megtépázott nemzeti önérzetemen.

Az idő pedig ballagott. Engem Hanzinak csúfoltak ellenségeim, s amikor esténként egyedül maradtam a kertben, a nyárszagú almafák alatt, rádöbrentem, hogy én tulajdonképpen búcsúzó. Búcsúzó a kerttől, a bolthajtásos öreg szobától, Bodritől, a malomgáttól, a gabonával megrakott kocsiktól, a kenyérszagú kényéktől, mert nagyanyám azt mondta, hogy ott nincs aratás és nincs cséplés... ott csak hegyek vannak és mindig szépen öltözött kisfiúk...

Koldus népség lehet – gondoltam –, csak azt nem tudom: mi a fenéből öltöznek, ha nincs búzájuk. És álomba sírtam magam.

És ezután már úgy közeledett felém az ismeretlen Lindenthal és az ismeretlen Hans, mintha összes hegyeit hozta volna magával, de most már tehenek és sasok nélkül. Hidegen és kopáran. Mit tegyek, mit tegyek, kerestem az utat, sirattam a tájat, a patakot, a poros utcát, a nádast, csereszagú erdőt... mindent, de nem találtam kibúvót, és nem vettem észre, hogy megtaláltam a hazámat.

Egy reggelen aztán beütött a mennykő, és nyomában azonnal kisütött a nap.

– Sürgöny – hallatszott kívülről, de aztán kiderült, hogy nem halt meg senki, csupán Hansot vitték kórházba tifusszal, és súlyos betegségére való tekintettel ebben az évben már aligha jöhet.

Aztán elaludt az egész ügy, de még egyszer felrévült az a régi emlék, amikor – talán húsz éve – Ausztriában jártam, és rettentően kínlódtam, mert nem tudtam, hogyan kéri a szakaszjegyet – németül.

– Sose vesződjön vele – legyintett a kalauz magyarul –, inkább azt tessék megmondani: mi újság Soroksáron?

Ma sem tudom, hogyan kéri németül a szakaszjegyet, de akkor elképzeltem, hogy milyen csodálatosan szép lenne, ha az egész világon egy nyelven kérnék a szakaszjegyet.

Lehetőleg: magyarul.

(Fekete István: Őszi vásár c. kötetéből)

A vándorló könyv

A történet úgy kezdődött, hogy 1923-ban, Petőfi születésének 100. évfordulójára egy első kiadású Petőfi-verseskönyvet kaptam ajándékba. Mivel ismertem a könyv értékét, mindjárt tudtam, hogy nem tartom meg magamnak. Szegény ember vagyok én ahhoz, hogy ekkora kincset őrizgessek a könyveim között. Hát elhatároztam, hogy odaadom a szegedi városi könyvtárnak.

Kikészítettem egy csomó más könyvvel a jégszekrény tetejére, s mivel éppen el kellett utaznom, telefonon meghagytam a könyvtárszolgának, hogy vigye el. Persze én Jánost kértem meg, János meg Andrásnak adott rá parancsot, András Imrének adta tovább az utasítást, s a vége az lett, hogy senki sem jött el a könyvért.

Amikor hazaérkeztem, a könyveket mind ott találtam a jégszekrényen, csak a Petőfi-könyv nem volt ott közöttük.

– Ki vitte el? – kérdeztem a ház népétől. Mindenki a vállát vonogatta, csak Boris néni, a mi mindentudó Borisunk gyanakodott valakire:

– A „varas-béka” járt itt egy reggel, az tehette – mondta.

Varas-békának azt a kis újságos fiút nevezte el Borisunk, akivel a télen keveredtünk barátságba. A szegény gyerek karácsonykor is mezítláb hordta az újságot. Adtunk neki egy pár rossz cipőt. Negyednapra megint csak mezítláb járta a havat, jeget.

– Hát te, hova tetted a cipőt?

– Jani bátyámnak adtam. Gyárba jár, neki jobban kell.

Kerítettünk még egy pár rossz cipőt. Aztán jobb szomszédunktól is koldultunk egy párt, majd a bal szomszédunktól is, de hiába, csak nem tudtunk a gyereken segíteni. Annyi bátyja, néneje van neki, hogy azt az egész utca nem győzné cipővel. Így aztán ha már fölruházni nem tudtuk a fiút, hát legalább tápláljuk. De amit kap tőlünk, azt a helyszínen kell megennie, mert különben azt is az atyafiságnak vinné haza.

Harmadnapra a kapuban találkoztam a varas-békával. Pattogatott kukoricát evett egy papírzacskóból. A zacskó abból a papírosból készült, amelybe a Petőfi-könyvet csomagoltam.

– Nini! hát ezt hol vetted?

– Maguknál találtam a jégszekrényen. – Eszébe sem volt tagadni.

– Hát a könyv, amely benne volt?

– A könyv? Szép versek voltak benne, elolvastam, aztán két kifliért odaadtam a péknek, aki a sarkon árul, hadd olvassa el ő is.

A pékkel még aznap este beszéltem, csakhogy a könyv már nála sem volt. Eladta a sógorának, a cipőpucolónak kétszáz koronáért.

– Ejnye, de sietett tőle megszabadulni!

– Hát amikor láttam, hogy olyan szép versek vannak benne, gondoltam ez jó lesz a sógnak, aki igen tanult ember, nótákat is szerkeszt.

Mindjárt gondoltam, hogy ezzel a "nótaköltővel" baj lesz. Lett is, mert csak egy hét múlva sikerült beszélnem vele, akkor is kocsmában, borközi állapotban.

– Ezer koronát adott a könyvért egy vasúti hordár. A nevét nem tudom, de megtalálhatja a vasútnál.

Egy hét múlva megkerült a hordár is. Azt mondta, hogy ötezer koronáért adta el a könyvet egy paprikás gazdának. Felkerestem a gazdát, nagyon jó szívvel volt hozzám, de a könyvet ő sem tudta előadni.

– Verka lányomnak vettem meg, mert nagyon szereti a verseket, amióta az iskolából kimaradt.

– No – mondom –, most hallgassuk meg Verkát! A leány elvörösödött. Mindjárt láttam, hogy valami nincs rendben. Ismer egy városi írnot, neki adta emlékébe.

Az írnot urat már a hivatalban kerestem fel.

– Szeretnénk összeházasodni – kezdte –, de még egy tisztességes ruhám, nyakkendőm sincs. Itt a hivatalban olvasta valaki az újságban, milyen nagy ára van most a régi Petőfi-könyvnek. Hát eladtam kérem, pedig majd elsüllyedtem szégyenemben. Harmincezer koronát kaptam érte, abból ruházkodtam fel.

– Kinek adta el?

– A paprikás Bergernek.

Mindjárt gondolhattam volna! A paprikás Bergernek pénze is van, meg szíve is hozzá. Nagy gyűjtőszervezet van benne, aminek a szegedi könyvtár és múzeum is hasznát látta. Hozzá nem ronthattam be ajtóstul.

Másnap hivatali munkatársaimmal tanakodtunk az ügyről, amikor kopognak az ajtón. Ahogy kimegyek, a paprikás Berger nyújtja felém a hetek óta kergetett kincset, a Petőfi-kötetet.

– Igazgató úr, vettem valamit a könyvtárunknak! Egy első kiadású Petőfit.

Így került a Petőfi-verskötet a városi nagykönyvtárba, miután megittatta szépségével úr, paraszt, proletár, iparos, kereskedő és mezőgazdász gyermek lelkét.

Móra Ferenc után

A következő novellákat is olvasd el:

Dallos Sándor: *Harangozók (az Ének az ecetfák alatt c. novellagyűjtemény kötetből)*

Galgóczy Erzsébet: *Mama öltözik (a Kettősiünnep c. novelláskötetből)*

Janikovszky Éva: *Az egyedülálló Vilma néni (A hét bőr c. kötetből)*

Karinthy Frigyes: *Lógok a szerven (a Tanár úr kérem c. könyvből)*

Kosztolányi Dezső: *A kulcs (Magyar elbeszélők 20. század, II. kötet)*

Szabó Magda: *Csé (az Alvók futása c. novelláskötetből)*

LÁNYOKRÓL SZÓLÓ NÉPDALOK

A népdalokat tartalmuk szerint felosztották gyermekdalokra, párosító, tréfás, tánc, ivó, szerelmi, bujdosó, foglalkozások és jeles napok dalaira, katonanótákra, lakodalmasokra. Azt is megállapították, hogy egyes dalokat csak bizonyos életkorban énekel a nép. Így természetesen a gyerekdalokat kisgyerekek, játékok dalait nagybacska gyerekek éneklék, a szerelmes dalokat fiatal leányok, legények. Másokat megint idősebb asszonyok, férfiak és így tovább. A cserkészetben is már biztos tapasztaltatok, hogy a kiscserkész őröknek ez, a nagyobb lányoknak az a kedvenc népdala.

Itt van egy pár példa:

Horgos, 1942. Földi Mihály, 28 é.

Tánclelés $\text{♩} = 100$

Bar-na kis-lány, ha be-megy a szobá-ba,
 É-gyik hárs-gye a má-ki-kat le-mo-sa-sa.
 -Ja) le-le-nem mi-re fo-gak es-kiű-d-ni,
 Ezt a le-gényi-nem le-tud-tam me-ret-ni!

2. Barna kislány, ha bemegy a szobába, Arva könnyét hullajtja az ágyára.
 — Sírok anyám, siratom a lányágom! — Sírjál anyám, sirathatsz is engemet,
 Sírok is én, míg élek a világon! — Férjhez adtál, de nem tudod, hogy kinek.

Új stílusú dallam léleke tiszta ötfokú!

Tempo giusto. Marosvásárhely, (Maros-Torda ym.) 1916.B.

Ez a kis lány, ez a bar-na kis lány re-zet ho-zott az es-te,
 Réz-sar-kan-tyút, hoj de réz-sar-kan-tyút csi-nál-ta-tott be-lő-le.
 Aj do szé-pen cse-n-gett-pen-gett csü-tör-tök es-te,
 Mi-kor azt a ró-gi jó ba-bá-ját aj-ta-ján be-en-ged-te.

Tempo giusto. $J = 84, 88$. Muz. No. 1017 c). Vacadresi, (Calk vm.) 1907. B.

Kert-bé vi- rá- got széd-tem, lá- bum ősz- sze- tűr-tem,
De jól ad- ta az is- ten, hogy fér- ház nem mën-tem.
Fér- ház mën- tem vol- na, rosas u- ram lött vol- na,
Má- tól fél- tőt vol- na. sok- asor még- vert vol- na

Tempo giusto. $J = 126$. Muz. Fo. 776 e). Ákosfalva, (Maros-Torda vm.) 1902 B.

Cali- tör- tő- kön es- te Ná- lad voi- tam les- be;
Lát- tam, hogy pán- kót sü- töt- tél, En- gem bé nem e- resz- tet- tél,
Pe- dig ó- hes voi- tam.

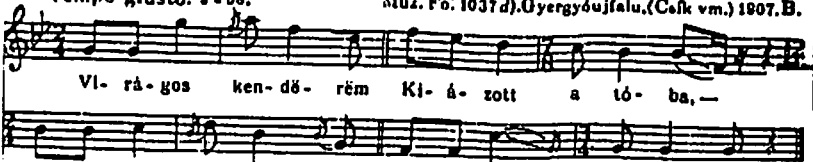
2. Még szombaton este Nálad voltam lesbe,
Láttam, hogy ágyat vetettél, Engem bé nem eresztettél,
Pedig álmos voltam.
3. Még vasárnap este Nálad voltam lesbe,
Láttam, hogy jegyet váltottál, Engem a szívedből kitagadtál.
Verjen meg az isten!

Tempo giusto. $J = 70$. Muz. Fo. 1618 c). Kőröstárkány, (Bihar vm.) 1912. E

Két út van e- lőt- tem, Me- lyik- re in- dul- jak?
Há- rom sze- re- tőm van, Me- lyik- től bú- csú- szak?

2. Ha /egytől búcsúztam, Kettő megharagzik,
Igy hát az én szívem Soha meg nem nyugszik.

Tempo giusto. J = 98. Muz. Fő: 1037 d) Gyergyóújfalu, (Csík vm.) 1807. B.

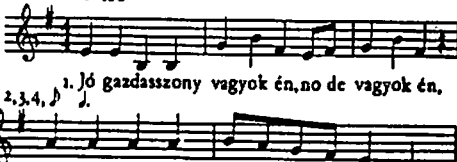
Vi - rá - gos ken - dő - röm Ki - á - zott a tó - ba, —
Ha ha - rag - szol ba - bám, Ne löj a fo - nó - ba.

2. Elejtem az orsóm, Nem lesz, ki féladja,
Bánatos szívemet, Ki megvigasztalja.

Gyergyószentmiklós (Csík), 1910

J = 126

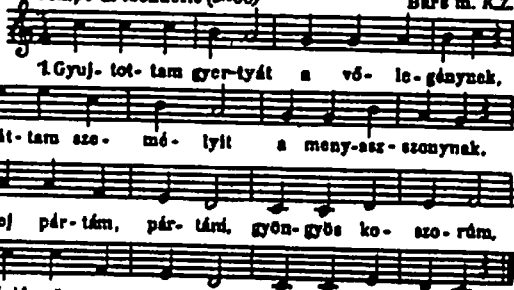
1. Jó gazdasszony vagyok én, no de vagyok én,
2, 3, 4, J
Két fa - zék - ban — li - bi - dá - ri dom - bon,
4. J J J
lom - bá - ri heg - yén, — fő - zök én.

2. Az egyikben sült laskát, no de sült laskát,
A másikban — libidári dombon,
lombári heg - yén, — káposztát.
3. Egy szem búza, két szem rozs, no de két szem rozs,
Felöntöttem, — libidári dombon,
lombári heg - yén, — járja most.
4. Ha lejárja estére, no de estére,
Sütünk rétest — libidári dombon,
lombári heg - yén, — belőle.

A nyoszolyólányok éneke.

Tempo di Menuette (J = 60) Bars m. KZ

1. Gyuj - tot - tam gyer - tyát a vő - le - génynek,
Lát - tam sze - mé - lyt a meny - ass - szony - nak.
Haj pár - tám, pár - tárd, gyön - gyös ko - szo - róm,
Majd szög - re tess - lek, é - des haj - fo - nóm.

2. Hopp ide tisztán, a padló deszkán,
nem leszek többé nyoszolyóleány,
Ha leszek, leszek, menyasszony leszek,
a vőlegénynek hű párja leszek.

Tempo giusto $\text{♩} = 64$. Muz. Fő. 810b). Magyar: yerimonostr. (Kölörs vm.) 1916

Jön- nek, jön- nek, majd el- visz- nek;
 Hol a pár- tám, hogy ké- szül- jek?
 Ó- kör- sze- kér a ka- pu- ba, a vő- le- gény az aj- tó- ba,
 A meny- asz- szony az ab- lak- ba.

2. Nyisd ki ajtód, kit bézártál, Most jön, akit régen vártál,
 Régen vártál, óhajtottál, Régen vártál, óhajtottál,
 Szivedbe is befogadtál.
3. Édes anyám, gyűjcs gyertyára, Hozzad jövök vacsorára,
 Forralj nekem édes tejet, Forralj nekem édes tejet,
 Morzsájl belé lágy kenyeret.
4. Forralj nekem édes tejet, Morzsájl belé lágy kenyeret.
 Had egyem egy vig vacsorát, Had egyem egy vig vacsorát,
 Amit édes anyám csinált.

Tempo giusto ($\text{♩} = 125$) tlylra m. K. Z.

1. El- ment a két lány vi- rá- got asz- d- ni,
 el- in- du- lá- nak, kes- tén- nek men- ni, egy- ik a más- tól
 kes- dé kér- dos- ni: ki volt az es- te té- ged ké- ret- ni?

2. Már engem, mátkám, tizen kértetek,
 adj jó tanácsot árva fejemnek,
 hogy tizük közül melyikhez menjek,
 hogy virág helyett kórót ne szedjek.
3. Szeretném Györgyöt, mert jó játékos,
 annak ruhája, tudom, aranyos,
 van paripája, hatvan talléros,
 a konyhája is mindenkor zsíros.
4. Második Gábor, az sem utolsó,
 mindig kezében a boros korsó,
 harmadik István, az igen hitvány,
 ő nyugodalmat sehol sem talál.
5. Negyedik Péter, az igen fősvény,
 annak a háza tudom, hogy sövény.
 Ötödik Ábris, kopasz is, vak is,
 egy foga sincsen, mivel egyék is.
6. Nem kell, csak János, most is óhajtom,
 vélem tett jókért meg is siratom,
 mert ő volt nékém igaz gyámolom,
 ő szép személyét magamnak tartom.

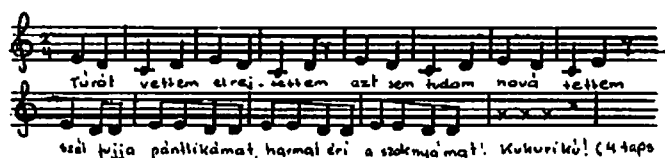

NÉPI TÁNCJÁTÉKOK

Túrót vettem

Az őr feláll körben, arccal, testtel menetirányba fordulnak és kezefognak. Egyszerre kezdik az éneket és a táncot. Az első két sorra sétalépéssel mennek körbe az óramutató járásával ellenkező irányban, a második két sorra futólépéssel. Az utolsó szóra hirtelen a kör középpontjával szembefordulnak, leguggolnak és négyszer tapsolnak.

Túrót vettem, elrejtettem, (. . . . . 8 sétalépés)
 Azt sem tudom hová tettem, (. . . . . 8 sétalépés)
 Szél fújja pántlikámat, (. . . . . 8 futólépés)
 Harmat éri a szoknyámat, (. . . . . 8 futólépés)
 Kukurikú! (leguggolás és 4 taps)

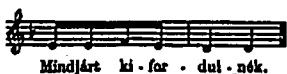
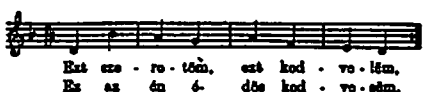

Párváltó játék

Az őr összefogódzva körbeáll. Egy lány a közepre áll. A kör forogva énekel. Az „Ezt szerelem”-re a közepen álló egyet behív a körből. Együtt táncolnak a dallam végéig, majd a behívott marad közepén és a játék újra kezdődik.

PÁRVÁLTÓ JÁTÉK

Kács, Domikács

Két lány hidat formál a kezével. A többiek összefogódzva átbújnak alatta. Minden átbújáskor a hidasok „levágják” az utolsó párt. Ezek a híd egyik oldalán szintén hidat tartanak s az átvonuló sor az ő karjuk alatt is átbújik.

KÁCS, DOMIKÁCS.

1. Kács, domikács, zsámboki szakács.

Legyen bátor jó vitéz, hídon megyünk által.

Azt üzenté az új asszony, hogy minékünk
hidat adjon.

Kács, domikács, zsámboki szakács.

2. Kács, domikács, zsámboki szakács.

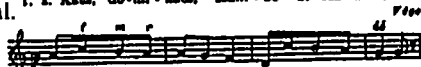
Legyen bátor jó vitéz, hídon megyünk által.

Míg a libát elhajtottam, két pár csizmát
elszaggattam.

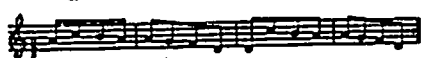
Kács, domikács, zsámboki szakács.

1. 2. Kács, do-mi-kács, szá-m-bo-ki szá-kács.

Lá-gyán bá-tor jó vi-tés, hí-don me-gyünk ál-tal.

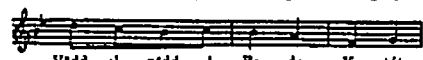
Azt üzen-té az új asszony, hogy minékünk hí-dat adjon.
Míg a libát el-haj-tottam, két pár ci-zmát el-szag-gattam.

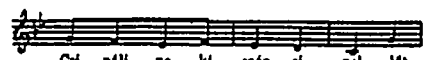
Kiflijáték

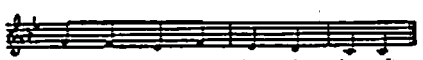
1. Ha - ja, ba - ja var - ga la - gány,

Véd-d el, véd-d el Fo - dor - Ka - tá-t,

Csi - ná-ly ne - ki asóp ci - pal - lát,

Há-d u - gor - jon bar - minc - kot - tét.

2. Nem megyek én addig férjhez,

Míg az erdő ki nem zöldül,

Akkor sem megyek juhászhoz,

Inkább megyek katonához.

3. Katonának jól van dolga,

Porcióra nincsen gondja,

De juhásznak csak bundája

Cseneg-beneg a nyakába.

Az őrs egy háromszöget rajzol a földre. Ennek minden szögébe leguggol egy lány. A többiek láncba fogóznak össze és a guggolókat kígyóvonalban körüljárják. Lehet kanyargósabb, nehezebb utat is kiválasztani. Aki eltéveszti az utat, vagy elszakítja a láncot, az helyet cserél az egyik guggolóval.

Erre a versre is lehet dalolni:

1. Elesett a lúd a jégén,

Majd fölkel a jövő héten,

Összeveri a bokáját,

Sárga sarkantyús csizmáját.

2. Elment a tyúk búcsút jární,

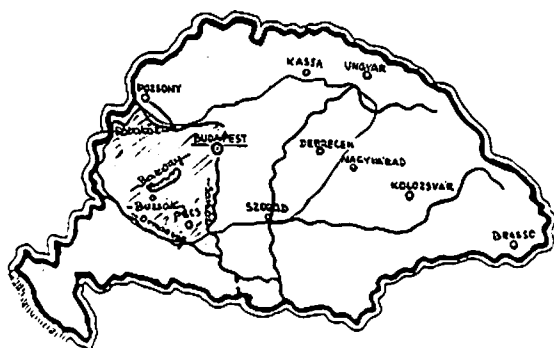
Nem kell aztat visszavárni,

Majd visszajön súlva, főve

Mem ül többit az úlóre.

A KISALFÖLD ÉS DUNÁNTÚL NÉPMŰVÉSZETE

Népművészeti albumokban most a Kisalföld és Dunántúl következik. A Kisalföld az Alföldhöz hasonló síkság, csak sokkal kisebb. A Duna és mellékfolyóinak hordaléka töltötte fel.

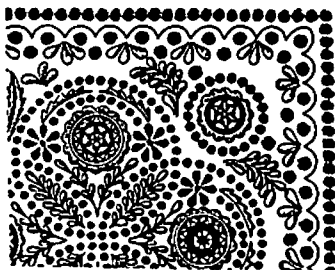
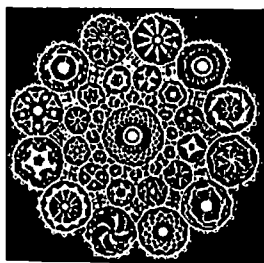
A Dunántúl a Kisalföldtől délre, már változatosabb, hegyes, dombos vidék.

Másold le a térképet albumodba legfontosabb folyóival, városaival és népi tájegységeivel.

Rábaköz. Ahogy a neve is mutatja: a Rába és a Rábca folyó öleli körül. Népművészet szempontjából igen gazdag vidék. Ki ne ismerné a népszerű „Szélről legeljetek” kántot, amelyik a szili és a szanyi kútról szól? Sok népdaluk mellett igen szép táncaik vannak, és országszerte híresek voltak a kapuvári csipkék és „metéléses” kendők (lehelet finomságú kivágott mintákat varrtak rá az alapanyagra) és a höveji fehér hímzések (fehér anyagra, fehér fonállal hímeztek). Ennek legérdekesebb mintaeleme a kivágott lyuk, amit a pókhoz hasonlóan behálóztak. Mesterek voltak a „pókos” minták rengeteg változatának varrásában.

kapuvári női főkötő

rábaközi (höveji) pókozás és lyukhímzés

Bakony. A dunántúli középhegység nyugati részét foglalja el. Népművészeti szempontból egyik legérdekesebb darabja a szűr. A szűr a

bakonyi hímzett suba

koznia, faragással töltötte idejét. Szobbnél szebb pásztorbotokat, furulyákat és faragással díszített használati tárgyakat készítettek.

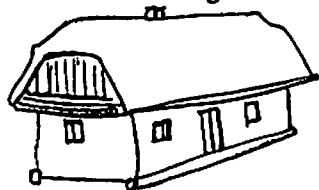

bakonyi szűrhimzés

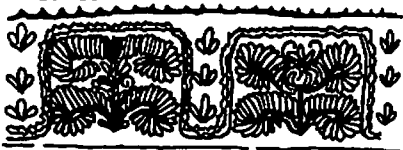
dunántúli furulya

Ormánság. Baranya megye délnyugati sarkán terül el. 23 községből áll. Az Ormánság török eredetű szó, és erdőséget jelent. Ez a vidék ré-

gebben mocsaras volt, és ezért itt érdekes háztípus alakult ki: a talpas ház, amelyet hatalmas tölgyfagerendákra építettek. Viseletük legismertebb darabja a hímzett főkötő. Fekete bársonyra gyapjúfonállal hímezték a felső

részt lánc- és laposöltéssel, az alsó részt pedig keresztöltéssel. A menyecskék legtöbbször csak sima fehér vászonruhát viselnek, és egyedüli díszük a cifra főkötő.

ormánsági főkötő hímzés

Sárköz. Tolna megyében, a Duna mocsaras, vadvizes szomszédságában terül el. Népviseletük igen cifra és színes, ami a szomszéd szerbek behatása; régebben ugyanis csak fehérben jártak. Különösen három falu

híres népművészetéről: Decs, Alsónyék és Öcsény. Ruhaanyaguk nehéz brokátselyem. Erre szalagot, csillogót, bársonyt, rojtot, gyöngyöt varrnak. Hímzés csak a főkötőjükön van, és ez egyedülálló az egész országban: fekete alapra fehérrel hímeznek. A sárközi hímzés körülbelül 200–250 évre vezethető vissza.

láncöltés,
bimbóöltés

metélés átöltve
és láncszembe varrva

fogazás

sárközi főkötő minta

ormánsági menyecske

sárközi leányviselet

buzsági népviselet

Buzsák. Somogy megyében van. Lakói betelepített tótok, akik elmagyarodtak. Hímzésükben sok szláv motívumot megőriztek. Jellegzetes mintájukat főleg blúzok, lepedők és párnahéjak díszítésére használták. A motívumok geometrikusak, piros és kék színekkel készülnek. A buzsági hímzésnek technikája érdekes. Főmotívum a rózsza, lepke és majoranna. Legjellemzőbb a buzsági láncöltés, amely a lapos hímzéssel betöltött motívumokat szegélyezi. Népviseletük hasonlít a sárköziéhoz, de nem használnak annyi gyöngyöt, flittert, fényes szalagot. Viseletük fődíszje a hímzéssel díszített ingváll.

buzsági hímzett csikminta

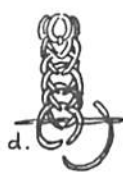
a.

b.

c.

d.

buzsági láncöltéssor

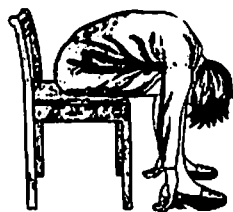
ELSŐSEGÉLYNYÚJTÁS

Megsebesülhet, vagy hirtelen rosszul lehet valaki a te jelenlétedben otthon, iskolában, táborban, játszótéren, sportpályán. Ha nincs ott orvos vagy felnőtt, neked kell segítséget nyújtanod. Az órsben beszéljetez erről, hogy megbarátkozzatoz a gondolattal. Végezzetez el egy-egy elsősegélynyújtási gyakorlatot is az összejövetezen.

Ájulás

Az ájulás néhány másodpercig tartó eszméletvesztés. Oka az agy átmeneti csökkent vérellátása. („Kiment a fejéből a vér” – szokták mondani.) Kiválthatja váratlan izgalom, fizikai, szellemi kimerültség, éhezés, undort keltő látvány, szag, zárt helyiségben a nagy tömeg miatt elhasznált levegő. Az illető összeesik és nagyon sápadt. Az ájulás beavatkozás nélkül is elmúlik, de a segítségeddel ez hamarabb történik.

1. Fektesd le az ájultat. Az alsó végtagjait emeld meg és támaszd alá.
2. Biztosíts számára friss levegőt. Nyiss ablakot.
3. Amint magához tér, nyugtasd meg, és segíts neki fokozatosan felülni.
4. Vizsgáld meg, hogy amikor összeesett nem sérült-e meg valahol.

Ha nem nyeri vissza hamar az eszméletét, értesítsd a mentőket.

Ha úgy érzi az illető, hogy ismét ájulás környékezi, helyezd fejét a térdje közé, és kérd, hogy lélegezzen jó mélyeket.

Fejfájás / Migrén

A fejfájás bármilyen betegség kísérőjele lehet, különösen olyannak, amelyik lázzal jár, például az influenza. A sűrű vagy füstös levegő által okozott enyhe mérgezés, az alkohol vagy kábító hatású szerek fogyasztása is fejfájást okozhat.

Migrén esetén annyira fáj a fej, hogy lüktető fájdalmat okoz a has felső részén vagy émelygést és hányást. A migrénes személy nem képes elviselni semmilyen éles fényt vagy erős zajt. A migrénes fájdalom visszaterő és nehezen elviselhető.

Mindkét esetben az elsősegély: fájdalomcsillapító beadása. A migrénes beteg rendszerint hord magánál speciális fájdalomcsillapítót. Segítsd hozzá a beteget, hogy leülhessen vagy lefekhessen egy csendes helyen. Ha a fejfájásnak láthatóak a külső okai: hangos zaj, éles fény, levegőtlen-ség, szüntesd meg ezeket az okokat.

Ha a fejfájás nem enyhül két órán belül, kísérd a beteget orvoshoz.

Nyílt és zárt törések, ficam, rándulás

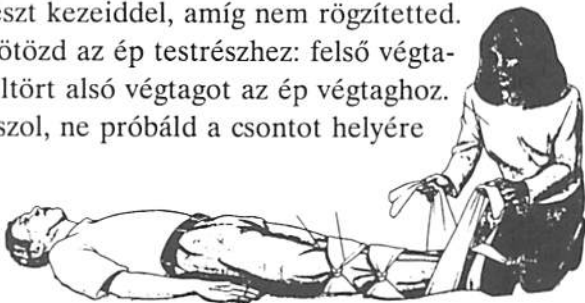
Nyílt vagy kombinált csonttörések esetén seb keletkezik; a törés fölötti bőr folytonossága megszakad, a csont kilátszik.

Ficamról beszélünk, ha a csont *kiugrik az ízületből*. A leggyakrabban kificamodó ízületek a váll-, az ujj-, az állkapocs-ízület. A ficamot néha nehéz megkülönböztetni a töréstől.

A rándulás az *ízületi szalag sérülése* az ízületnél vagy ahhoz közel.

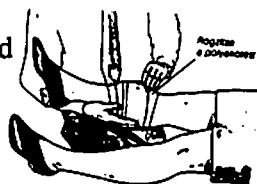
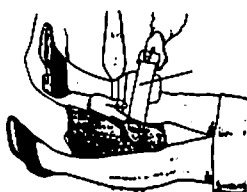
Zárt törések és ficamok elsősegélye:

1. Mondd meg a sérültnek, hogy maradjon nyugodtan. Támaszd meg és tartsd a sérült részt kezeiddel, amíg nem rögzítetted.
2. A sérült testrészt kötd az ép testrészhez: felső végtagot a törzshöz, az eltört alsó végtagot az ép végtaghoz. Ha ficamra gyanakszol, ne próbáld a csontot helyére tenni!
3. Értesítsd a mentőket. Ha lehet, emeld meg a sérült végtagot. Ellenőrizd a vérkeringést a pólyakötés alatti részben 10 percenként. Ne adj a sérültnek se enni, se inni.

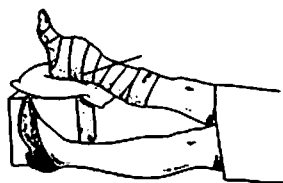
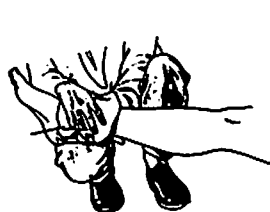

Nyílt törés elsősegélye:

1. Tartsd és rögzítsd a sérült testrészt kezeiddel.
2. Borítsd be a sebet steril gézzel vagy tiszta ruhával és gyakorolj nyomást, hogy a vérzés elálljon, de nem közvetlenül a kiálló csontvégre.
3. Tégy vattát a sebet fedő gézre és köréje, de vigyázz, nehogy vatta kerüljön a sebbe. Ne éri ujjaiddal a nyílt törés helyére.
4. Rögzítsd a sebet fedő gézt és a vattát, pólyáld át szorosan a sérülést, de ne annyira, hogy a vérkeringést akadályozd.
5. Rögzítsd a sérült végtagot úgy, ahogy a zárt törésnél.
6. Értesítsd a mentőket. Tíz percenként ellenőrizd a vérkeringést a pólyakötés alatti részben. Ne adj a sérültnek se enni, se inni.

Rándulás elsősegélye:

1. Helyezd nyugalmomba és támaszd meg a sérült testrészt, abban a helyzetben, amely a sérült számára a legkényelmesebb.
2. Ha a sérülés friss, hűtsd jéggel vagy hideg borogatással. Ez csökkenti fogja a duzzanatot, bevérzést és fájdalmat.
3. Gyakorolj óvatosan egyenletes nyomást a sérülésre, mialatt vastag réteg vattával vagy habszivaccsal (*foam*), elastikus pólyakötéssel rögzíted.
4. Emeld fel a végtagot és támaszd alá, hogy csökkenjen a sérüléshez áramló vér mennyisége és a bevérzés miatti duzzanat.

5. Ha kétségeid vannak, hogy ez nemcsak rándulás, hanem törés, kezeld törésként és juttasd a sérültet kórházba.

Könnyen meg tudod jegyezni a rándulások, húzódások és mély bevérzések elsősegélyét, ha megjegyzed az EJNYE szabályt!

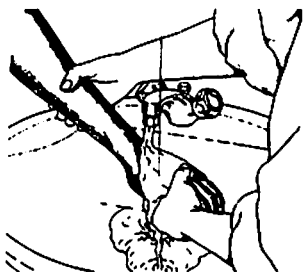
E = Emelni a sérült testrész.

J = Jéggel hűteni.

NY = Nyugalomba helyezni.

E = Elasztikus pólyával rögzíteni.

Enyhébb égések / forrázások

1. Folyass hideg vizet a sérült részre, körülbelül 10 percig. Ez meggátolja a mélyebb szövetek károsodását és enyhíti a fájdalmat.
2. Finoman távolítsd el minden ékszert, órát vagy szorító ruházatot a sérült testrészről, mielőtt az duzzadni kezdene.
3. Fedd be a sérülést steril gézzel vagy valamilyen tiszta, nem szálasodó anyaggal.

Ideiglenes takarásnak a műanyag zacskó is megfelel.

Ne használj öntapadás sebkötést. Ne szúrd ki a hólyagokat és ne nyúlj a sérült részhez. Ne tégy folyadékot, port, kenőcsöt vagy zsiradékot a sebre.

Hólyagok

A szöveti folyadéknak a megégett részbe való áramlása miatt hólyagok jönnek létre. A gyógyulás során a hólyag alapjánál új bőr képződik, a szöveti folyadék felszívódik, és az elhalt bőr lehámlik.

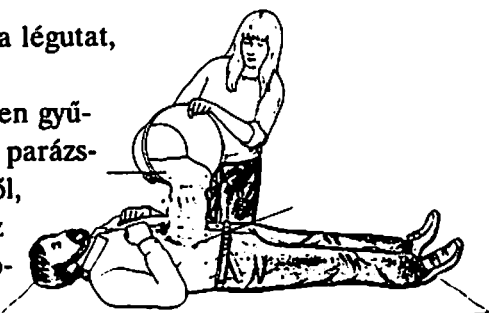
Soha nem szabad a hólyagokat felszúrni, mert valószínűleg fertőzést juttat az ember a hólyag alá. A hólyag nem igényel kezelést. Ha kifakad vagy megsérül, be kell kötni tiszta kötéssel és óvni kell a fertőződéstől.

Súlyos égés / forrázás

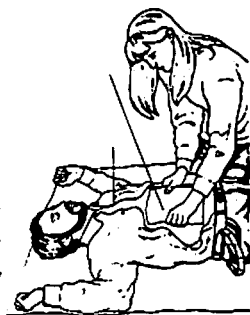
1. Fektesd le a sérültet, de az égési seb lehetőleg ne érjen a földre.
2. Öntsd le az égési sérülést bőségesen hideg vízzel. Az alapos lehűtés akár 10 percig is eltarthat, de ne késleltessd a sérült kórházba szállítását.

3. Hűtés közben ellenőrizd a légutat, légzést és pulzust.
4. Finoman távolítsd el minden gyűrűt, órát, övet, cipőt vagy parázsló ruhát a sérült területről, mielőtt az bedagadna. Az égett ruhát óvatosan távolítsd el, kivéve, ha az be-
leragadt az égési sebbe. Akkor azt hagyd, mert további sérülést okozhatsz és esetleg súlyosbítod a fertőzést.

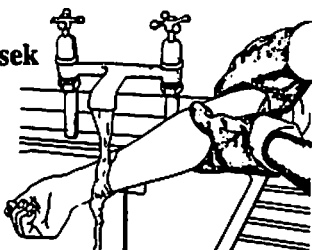
5. Fedd be az égési sebet steril lepedővel. A fertőzés veszélye miatt minden égési sebet laza, steril kötéssel kell ellátni. Ragtapaszt ne használj! Használhatsz lepedőt vagy tiszta és nem szálasodó egyéb textíliát, frissen mosott ágyneműt, tiszta műanyag zacskót. Ezt az utolsót rögzítsd a műanyagra tett pólyával vagy ragasztószalaggal.
6. Hívj mentőket. Amíg megérkeznek, fektesd a sérültet laposan és emeld meg végtagjait, hogy a vér a szív felé folyjon, és figyeld közben a légzését, pulzusát.

Ne érintsd kézzel az égési sebeket. Ne fahaszd ki a hólyagokat. Ne tégy semmi folyadékot, port, kenőcsöt vagy zsiradékot a sérülésre.

Vegyí anyag okozta égések

1. Öblítsd le bőséges vízzel az érintett területet, 20 percen keresztül.
2. Óvatosan vedd le a szennyezett ruhát, a sérülés folyamatos öblítése mellett. Vigyázz, hogy magadat ne égesd meg, viselj védőkesztyűt!
3. Szervezd meg, hogy a sérültet kórházba szállítsák. Ellenőrizd légzését és pulzusát.

Ha a vegyszer a szembe fröccsen

1. A sérült szemet jól mosd ki, csapnál, vagy pohárból – legalább 10 percen keresztül. Öblítsd ki alaposan az alsó és felső szemhéjat is.
2. Ha a szemhéjak a fájdalomtól görcsösen összehúzódnak, határozott mozdulattal nyisd szét azokat. Vigyázz, a szennyezett öblítővíz ne fröccsenjen most a sértetlen szembe.
3. Helyezz mindkét szemre steril kötést.
4. Szállítsd a sérültet kórházba.

Napégés

1. Segítsd a sérültet árnyékba vagy hűvös szobába.
2. Hűtsd le a bőrét hideg vízzel vagy hideg fürdővel.
3. Itass vele gyakran hideg vizet. Ha az égés gyenge, gyógyászati hűtőkenőcs vagy kozmetikai krém enyhítheti a panaszokat.

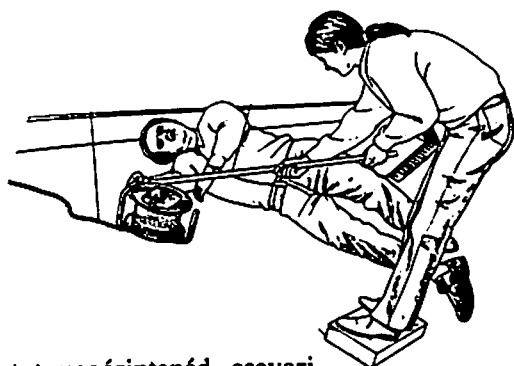
Fagyás

1. Nagyon óvatosan távolítsd el a kesztyűt, gyűrűt vagy csizmát. Melegítsd a fagyott részt kezeidben, öledben vagy a sérült hónaljában.
2. Vidd az áldozatot meleg helyre. Lábfagyás esetén emeld fel és támaszd meg a végtagot.
3. Ha a bőr egészséges színe nem tér vissza, tedd a sérült testrészt meleg vízbe. Nagyon óvatosan szárítsd meg, majd lazán takard be gézzel vagy puha textíliával, és pólyázd át laza pólyamenetekkel, *nyomás nélkül*. Az esetleges hólyagokat ne fakaszd ki!
4. Emeld meg és támaszd alá a végtagot, hogy a vizenyős duzzanatot csökkentsd. Az erős fájdalmakat fájdalomcsillapító tablettával enyhítsd. Gondoskodj a kórházba szállításról.

Áramütés – alacsonyfeszültségű áram

1. Szakítsd meg az áramot a főkapcsolónál vagy az árammérőnél, ha az könnyen elérhető. A látható villásdugót húzd ki az aljzatából.
2. Ha lehetetlen a kapcsolót vagy a villásdugót elérni:
NE NYÚLJ AZ ÁLDOZATHOZ!!!

- Állj száraz szigetelő tárgyra, például fado-bozra, gumi vagy műa-nyag lábtörlőre, vagy egy vastag köteg újság-papírra, telefonkönyv-re. Használd seprűnye-let vagy faszéket arra, hogy a sérült végtagjait eltold az áramforrástól;

- anélkül, hogy az áldozatot megérintenéd, csavarj kötelet a lábára vagy a karjára és húzd el az áramforrás közeléből;
- csak végső esetben nyúlj a sérült száraz, laza ruházatához.

Ha az áramkört már megszakítottad:

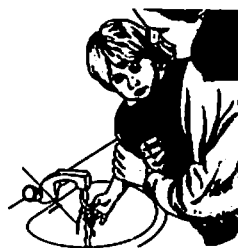
Ellenőrizd az áldozat légzését, pulzusát. Az égési sebeket bőséges vízzel hűtsd le. Jól légző, eszméletlen sérültet stabil oldalfekvő testhely-zetbe kell helyezni és azonnal hívni a mentőket.

Ha az áldozat sértetlennek látszik, akkor is pihennie kell. Tartsd szemmel állapotát, és mutasd meg az orvosnak. Az döntsön a továbbiak-ban.

Mérgeзések / háztartási mérgek

Ha a bőrre kerültek:

1. Mosd le a vegyszer maradékát a bőrről bő vízzel. Vigyázz, hogy ne folyjon végig az öblít-ővíz se az áldozaton se rajtad.
2. Hívd ki a mentőket. Mondd meg nekik, hogy milyen vegyszer került a bőrre.

Lenyelt mérgek esetén:

1. Ellenőrizd, és ha kell, tedd átjárhatóvá a légutat. Ha az áldozat esz-méletlen, ellenőrizd a légzését, pulzusát. Fektesd az áldozatot az oldalára.
2. Hívd ki a mentőket. Mondd meg, hogy milyen méregről van szó.

Ha a beteg magánál van és a száján levő égési sebek maró anyagtól származnak, itasd meg hideg vízzel vagy tejjel. Ne hánytass eszméletlen beteget.

Drogmérgezés

1. Ellenőrizd, és ha szükséges, tedd szabaddá a légutakat. Ha az áldozat nincs magánál, ellenőrizd a légzését, pulzusát.
2. A kielégítően légző mérgezettet fektesd stabil oldalfekvő testhelyzetbe. Ne hánytasd!
3. Értesítsd a mentőket. Őrizd meg a kihányt gyomortartalmat, az üres dobozokat vagy a „búcsúlevelet”. Ezeket küldd az áldozattal a kórházba.

Alkoholmérgezés

1. Ellenőrizd a mérgezett ingerekre adott reakcióit. Óvatosan rázd meg a vállát, kiáltás rá. Ha nem reagál, légzés és pulzus hiányában, kezd el az újraélesztést. Ha jól lélegzik, fektesd stabil oldalfekvő helyzetbe.
2. Hívd ki a mentőket.
3. Takard be jó melegen, és figyeld a légzését, pulzusát, amíg a mentők meg nem érkeznek.

Mérgező növények

1. Ellenőrizd, és ha kell, tedd szabaddá a légutakat. Ha az áldozat eszméletlen, ellenőrizd a légzését, pulzusát. Ezek hiányában, kezd meg az újraélesztést. Jó légzés esetén fektesd stabil oldalfekvő helyzetbe.
2. Ne hánytasd! Hívd ki a mentőket. Amíg jönnek, figyeld az áldozat pulzusát, légzését.
3. Próbáld azonosítani a növényt, illetve a növény részét, amelyet az áldozat megevett. Őrizd meg a növény darabjait vagy végy mintát a hányadékból és küldd az áldozattal a kórházba.

Állatharapások

Felületi harapás esetén:

1. Mosd meg a sebet alaposan szappannal, vízzel.

2. Itasd fel a vizet steril gézzel, ragaszd le a sebet steril sebtapasszal vagy gézzel.
3. Tanácsos orvosnak is megmutatni.

Súlyos sérülés esetén:

1. Csillapítsd a vérzést, nyomást gyakorolva a sebre és felemelve a sérült testrészt.
2. Helyezz steril vagy tiszta kötszert a sebre és alkalmazz fedő- illetve nyomókötést.
3. Juttasd a sérültet kórházba.

Veszettség

A veszettség az idegrendszer olyan súlyos megbetegedése, amely végzetes lehet! A betegség a fertőzött állatok nyálával terjed. A veszettség csak a harapást okozó állat megvizsgálásával állapítható meg kétséget kizáróan. Ezért szükséges megtalálni a sérülést okozó állatot és meggyőződni arról, hogy részesült-e veszettség elleni védőoltásban. Ellenkező esetben, ha az állat ismeretlen, a sérült embert kell védőoltásban részesíteni és megfigyelés alatt tartani.

Rovarcspípések

A bőrt ért csípések esetén:

1. Csipesszel távolítsd el a fullánkot, ha még a bőrben lenne.
2. Alkalmazz hideg borogatást, mert az enyhíti a fájdalmat, csökkenti a duzzanatot.
3. Vannak személyek, akik allergiásak a méh, darázs, és lódarázs mérgeire és igen gyorsan súlyos állapotba (anafilaxiás sokkba) kerülhetnek. Allergiás reakció elleni orvosságot kell beadni nekik és rögtön kórházba vinni.

A szájat ért csípés esetén:

1. Adj jeget a sérültnek, hogy szopogassa, így csökken a duzzanat. A szájat vagy garatot ért csípéseket igen komolyan kell venni, mert a nyálkahártya-duzzanat fulladást okozhat.
2. Értesítsd a mentőket. Nyugtasd meg az áldozatot, amíg a segítség megérkezik.

Kullancs

A kullancsok apró, pókhoz hasonló rovarok. Fűves vagy fás helyen találhatók. Belekapaszkodnak a körülöttük levő állatokba (egér, madár, mosómedve, kutya, őz, ló) és emberekbe. A bőrbe harapnak, hogy vért szívjanak. Egy kiéhezett kullancs igen kicsi, harapása nem fájdalmas. Ha teleszívja magát vérrel, borsónagyságúra duzzad és könnyen észrevehető. A legtöbb kullancscsípés májustól szeptemberig fordul elő, de gyakorlatilag nincs szezonja, főként azokban az országokban, ahol nem hideg a tél. A vírussal fertőzött kullancsok betegséget terjeszthetnek, tehát amilyen hamar csak lehet, el kell távolítani őket. A kullancsot eltávolítás után tegyük egy edénybe, és ha orvoshoz fordulunk, vigyük magunkkal.

A kullancs eltávolítása a bőrből: Fogd meg a kullancs fejét finom csipesszel, közel a bőrhöz. Mozgasd a bőr mentén, hogy a fejét inkább kibillentsd, mint kihúzd. A kullancs szája igen szilárdan beékelődik a bőrbe; próbáld a kullancsot nem elszakítani, nehogy a feje a bőr alatt maradjon.

Lyme-kór

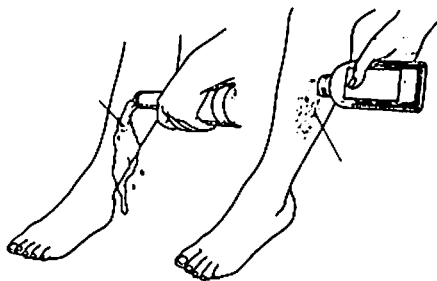
Egy bizonyos kullancsfajta (*Ixodes Dammimi*) terjeszti ezt a kórt. Bőrküttéssel kezdődik. A tünetek hosszabb ideig lappanganak (nem látszanak). A kór fokozatosan ízületi gyulladássá fajul.

Korai tünetek: A betegek 60%-án lassan terjedő kiütés jelentkezik (*Erythema Migrans*) napokkal vagy hetekkel a csípés után. A kiütések helye nem feltétlenül azonos a csípés helyével. A kiütések lehetnek köralakúak, hosszúkásak, kicsik, nagyok, érintésre melegek, és szélük vörös gyűrűszerű. Világos bőrűeknél alaposabb vizsgálatra van szükség, nehogy zúzódásnak nézzük. A kiütés néhány hétig terjed, majd lassan elhalványul.

Tengeri lények okozta sérülések

Medúzák, tengeri csalánok, csillagok és bizonyos halfajták okozhatják.

1. Önts alkoholt, akármilyen alkoholtartalmú italt vagy háztartási ecetet a sérülésre, hogy

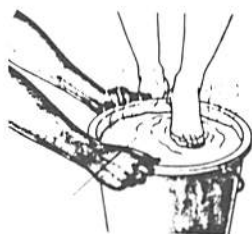
a még fel nem fakadt csalánsejteket ártalmatlanná tedd.

2. Kend be a sebet egy olyan krémmel, amely egyenlő arányban vízből és nátrium-bikarbonátból (szóda-bikarbóna) készült.
3. Szórj száraz port a sérülés környékére, hogy a még ott található csalánsejtek összeragadjanak. Hintőpor is megfelel.

Ha a sérülések súlyosak vagy allergiás tünetek jelentkeznek, értesítsd a mentőket. Ha a sérültnek légszomja, nehéz légzése van, cselekedj az anafilaxiás sokknál leírtak szerint (lásd: *Rovarcsípések*, 217. oldal).

A tengerben szerzett szúrt és vágott sebek kezelése

1. Tedd a sérült részt legalább 30 percig olyan meleg vízbe, amilyent a sérült még képes elviselni. Ahogy hűl, pótolod a forró vizet, vigyázva, nehogy égési sérülést is okozz.
2. Juttasd a sérültet kórházba, ahol a sebet szakember ellátja.

Kígyómarások

1. Fektesd le a sérültet. Mondd, hogy maradjon nyugodtan és ne mozogjon. A mérge lassabban terjed a nyugalomban lévő emberben.
2. Mosd meg a sebet gondosan szappannal és vízzel, ha erre lehetőség van.
3. Támaszd meg és rögzítsd a sérült testrészt. Hívd a mentőket. Ha lehet, a megölt kígyót is küldd a sérülttel, vagy jegyezd fel a kígyó tulajdonságait, hogy a szakember azonosítani tudja és a megfelelő ellenmérget adja be.

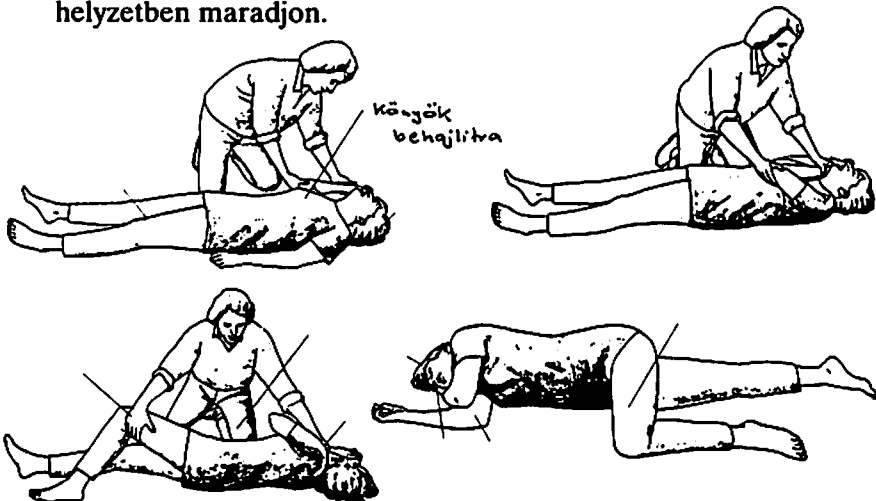
Ne használj érleszorítót. Ne vágj késsel a sebbe. Ne szívd ki a mérget! Ezek az elsősegélynyújtó fogások ma már nem érvényesek!

Mentési testhelyzet

Minden jól lélegző, de eszméletlen áldozatot stabil oldalfekvő (mentési) testhelyzetbe kell hozni. Ez a testhelyzet megakadályozza, hogy a nyelv elzárja a légutat és lehetővé teszi, hogy a folyadékok elhagyják a száját és hányáskor csökkenti a gyomortartalom belégzésének veszélyét.

1. Az eszméletlen áldozat mellé térdelve, a fej hátrahajtásával és állának megemelésével nyisd meg a légutat. Egyenesítsd ki alsó végtagjait. A hozzád közelebb eső felső végtagját helyezd a testre merőlegesen kifelé. A könyökízület behajlítva, a tenyér felfelé tekintsen.
2. A másik felső végtagot fektess keresztbe a mellkason, és tartsd az áldozat kifelé fordított tenyerét az arca mellett.
3. Másik kezedd fogd meg a sérült távolabbi combját, és húzd fel a térdét. Talpa maradjon a földön.
4. Kézfejét az arcának nyomva, húzd az áldozat combját magad felé, hogy az oldalra fordítás megtörténjen. Comboddal fékezd a testét, nehogy az eszméletlen túlforduljon.
5. Hajlítsd hátra a sérült fejét, hogy biztosítsd a légút átjárhatóságát. Igazítsd kézfejét az arca alá, úgy, hogy a feje ebben a hátrahajtott helyzetben maradjon.

6. Igazítsd a felül lévő alsó végtagot úgy, hogy mind a csípőízületnél, mind a térdnél derékszögben behajlítva legyen.
7. Hívd a mentőket. Folyamatosan ellenőrizd a légzést és pulzust, amíg a mentők meg nem érkeznek.

MENTŐDOBOZ

Elsősegélykészletedet állandóan készenlétben kell tartanod, hogy semmi ne hiányozzon belőle. Olyan helyen legyen, ahol könnyen elérheted. Kirándulásra és táborba mindig vidd magaddal!

A mentődoboz alapvető anyagai:

1 olló

10 öntapadó sebtapasz

3 közepes méretű steril kötszer

1 nagyméretű steril kötszer

1 steril szempárna

2 háromszögletű kötözőkendő

2 krepp kötözőtekercs

6 biztosítótű

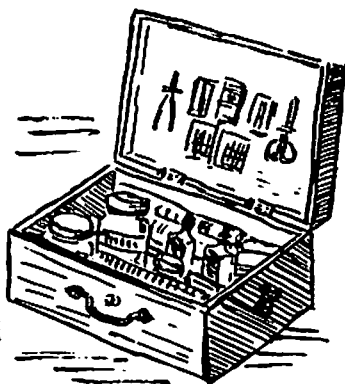
eldobható gumi vagy műanyag kesztyű

vatta és sebtisztító lapok

kis üveg fertőtlenítő

égést enyhítő kenőcs

fertőtlenítő kenőcs

Hasznos kiegészítések táborozás vagy kirándulás esetére:

Zseblámpa / gyertya és gyufa

Síp

Takarók

Sínkészítésre alkalmas merev tárgy

Jegyzetfüzet és ceruza

Mosószappan

FŐZÉS A SZABADBAN

A szabadban azért más a főzés, mint a konyhában, mert mások a körülmények, amelyek között az ételt elkészítjük. A legfontosabb, hogy minden szükséges dolog a helyszínen legyen. Csomagolásnál ketten is nézzétek át, ott van-e minden kellék a főzéshez és minden nyersanyag az ételhez.

Attól függően, hogy rövid időre, egyszeri főzésre (kirándulás, portya) vagy hosszabb időre, rendszeres többszöri főzésre (tábor) készültek, egyszerűbb vagy jobban felszerelt tűzhelyet és konyhát építetek magatoknak. Mindkét esetben jól válasszatok meg a helyet. A tűzhely körül, ügyes elrendezésben, közel legyen a fa a tűz táplálásához, egy deszka vagy asztal az étel előkészítéséhez, egy alkalmas hely a tiszta és a mosogató vízzel teli edényeknek, egy szemétgyűjtő műanyag zacskó vagy gödör és végül az étkezéshez alkalmas hely.

Legyen az űrnek egy „konyhaládája” amiben már megvan az alapvető felszerelés:

- zöldség- és húsvágó kések, krumplipucolók, vágódeszka
- 1 nagy doboz gyufa
- serpenyő / bogrács / fazék / lábas
- fakanalak / sütőlapát / merőkanál / szűrőkanál
- hóálló edényfogó kesztyű vagy rongy
- folyékony mosogatószippan / törlőruhák

A szabadban lehet edényben (lábas, fazék, bogrács, serpenyő), nyárson és alufóliában sütni-főzni-párolni.

Amikor a szabadban főztök, óvatosan dolgozzatok a tűz körül. Vegyétek át a tűzbiztonság szabályait közösen. A munkát osszátok ki:

Ki gyűjti a fát, ki építi és táplálja a tüzet?

Ki keni be szappannal a főzőedények alját, oldalát?

Ki dolgozik a hússal, zöldséggel?

Ki vigyáz a tisztságra főzés közben, és utána ki hozza rendbe a konyhát?

Ki tálat?

Amikor a munkát elkezdték, rakjatek ki minden nyersanyagot. A vágódeszkát a földre tegyétek (ha nincs asztal), és úgy vágjatek rajta. Forró edényt csak hóálló ronggyal fogjatek meg, és vigyázzatok arra, hogy a rongy szélét ne érje a láng. Munka közben is igyekezzetek mindig rendet és tisztaságot tartani. Ahogy valaki egy munkát elvégzett, mossa le a kést, tálat, amivel dolgozott, és rakja a helyére.

Ha egyszerű a tűzhely, főzettek egyszerű egytálételt.

Fazékban, bográcsban lehet paprikáskrumplit, pörköltet, gulyáslevest, paprikáscsirkét, lecsót készíteni.

Paprikáskrumpli: Kevés olajban piríts apróra vágott hagymát, dob rá és jól forgasd bele a hagymás olajba a meghámozott, kis kockákra vágott krumplit, vágj bele 1–2 rúd füstölt kolbászt, sózd meg először kevés sóval és szórj a tetejére kevés pirospaprikát. Annyi vízzel öntsd fel, ami éppen ellepi. (Ha a kolbász fűszeres, már csak nagyon kevés paprika és só kell az ételbe! A szakács kóstolja meg mielőtt elsózná!) Addig főzd, amíg a krumpli megpuhul. Fejenként 1 nagy vagy 2 kisebb krumplit lehet számítani.

Alufóliában a parázson sütünk, párolunk.

Krumpli: A krumplit vékony szeletekre vágd, add hozzá a felvágott hagymát, sózd meg, kis pirospaprikát szórj rá és 2–4 késhegynyi margarint. Mindezt szépen csomagold be vastagabb fajta alumínium papírba és tedd a parázsra. Ha a parázs jó forró, 20–25 perc múlva kész a krumpli. Fejenként 2–3 krumplit számíts.

Csirke: A felvágott, megfűszerezett csirkedarabokat csomagold az alufóliába és tedd a parázsra. A csirke körülbelül 45 perc alatt sül meg, de mielőtt levennéd, egyet vágj át és nézd meg, hogy a hús csontig át van-e sülvé. Fejenként 1–2 darabot számíts.

Gyümölcs: Almát, banánt vagy őszibarackot darabolj fel, fahéjas cukorral és mazsolával szórd meg és kis margarindarabkákat vágj még rá. Csomagold be az alufóliába és körülbelül 20–30 percig süsd.

Nyárson is parázs fölött sütünk.

Vékony darabokra vágott, hirtelen kisütésre alkalmas marhahúst, vékonyra szeletelt sütnivaló kolbászt, hagymát, zöldpaprikát, paradicsomot, vékony darabka füstölt szalonnát felváltva húzz nyársra és lassan forgatva süsd.

Vegyeszöldséget, gombát, hagymát, paprikát, paradicsomot felváltva húzz nyársra és lassan forgatva süsd meg.

A szabadban a legjobb saláta a friss zöldsaláta, paradicsomsaláta, zöldségsaláta és legjobb utóétel a friss gyümölcs. A zöldségsalátához elég néhány karika hagyma, egy kis ecet, olaj, só, cukor, esetleg egy kis szárított fokhagymapor. A gyümölcssalátához pedig finom a cukorral édesített citromos lé.

Az étkezés befejeztével, amit lehet, égessetek el a szemétből. A többit ássátok el. Végül oltsátok ki a tüzet vízzel, majd földdel takarjátok be a helyét. Az edényt tisztára mosva tegyétek vissza a konyhaládába.

CSILLAGKÉPEK

Tiszta estéken már bizonyára ti is sokszor elnéztétek a sziporkázó csillagokkal teli eget. Sötétben évezredek óta a csillagok segítik az embereket a tájékozódásban, és az emberek évezredek óta tanulmányozzák ezt a csodálatos és hatalmas távoli világot.

Először szabad szemmel, majd egyre tökéletesebb távcsövekkel, teleszkópokkal, mérőműszerekkel és manapság már űrrakétákkal, űrszondákkal, űrállomásokkal kutatják a csillagászok az ég titkait, és egyre többet ismerünk meg belőlük.

Csillagoknak nevezzük azokat az égitesteket, amelyeknek saját fényük van. Több trillió kilométerre vannak tőlünk, még a legközelebbiek is. Több csillag együtt a **csillagkép**, a konstelláció. Ezeknek az emberek neveket adtak. Sok esetben valami istenség nevét kapták, de legtöbbször a formájuk után keresztelték el őket.

Mivel a Föld forog, nem mindig ugyanazokat a csillagokat látjuk. A Föld kétféleképpen forog:

1. A nap körül – ezért vannak az évszakok.

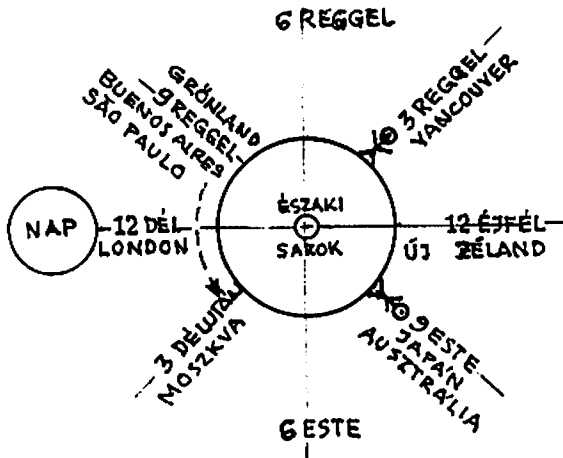
2. A saját tengelye körül – ezért vannak a nappalok és az éjjelek. Tehát az, hogy melyik csillagképet látjuk az égen, attól függ, hogy milyen évszakban vagyunk, hány óra van és hol vagyunk; az északi vagy a déli féltekén és annak hányadik szélességi fokán?

Az északi féltekén, télen, nyáron, minden este látható az Északi Sarkcsillag és a körülötte lévő csillagkép: Kis és Nagy Göncölszekér, Sárkány, Cepheus (Részegember), mivel ezek az északi tengely körül vannak.

A déli féltekén lakók viszont sohasem láthatják az Északi Sarkcsillagot. Ők a Délkeresztjét, Centauruszt látják és abból kiszámítják, hogy hol van az égbolt déli sarka, mivel ez látható a déli tengely körül.

A nappalok és éjjelek így érthetők. Amikor például

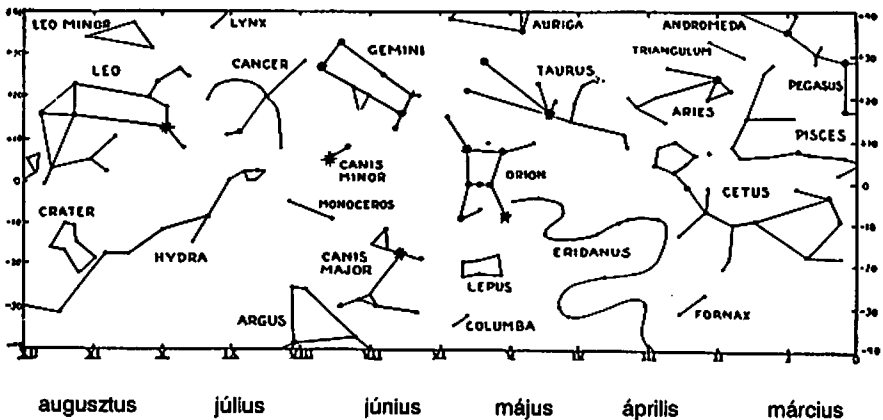
Vancouverben	hajnali 3 óra van,
Grönland-, Buenos Aires-, São Paulóban már	reggeli 9 óra,
Londonban	déli 12 óra,
Budapesten	délután 1 óra,
Moszkvában	délután 3 óra,
Japánban, Ausztráliában	este 9 óra,
Új Zélandban	éjfél 12 óra van.

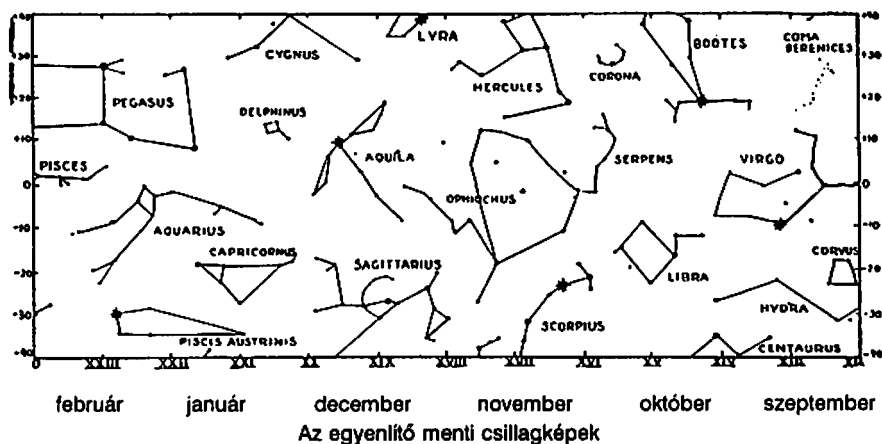
A többi csillagok is forognak az északi és déli sark körül, de olyan távolságban vannak tőlünk, hogy elforognak a látóhatárunkról. Így változik az égnek a többi része, esténként, évszakonként.

A csillagképeket alkotó csillagokat **állócsillagoknak** nevezik, mert ezek évről-évre, egymáshoz képest ugyanabban a helyzetben jelennek meg az égbolton.

Ha figyelemmel kísérjük az eget hosszabb időn át, észrevevesszük, hogy néhány fényes égitest elmozdul a helyéről. Ezek a **bolygók**. A bolygók a naptól kapják a fényüket és a Földünkhöz hasonlóan a nap körül keringenek. Legfényesebb köztük a Vénusz, az Esthajnalcsillag, amit minden országból lehet látni, csak más és más időben. A Mars bolygónak vöröses fénye van, ezért Vérszeműnek is hívják.

Az egyenlítő menti csillagképek

Ezekben a hónapokban ezek a csillagképek uralkodnak, vagyis éjjeltájban jól láthatók. Ezért, ha valaki például áprilisban születik, azt mondják, hogy a kos csillagképének havában született.

A csillagképeknek azt a csoportját, amelyik a Ráktérítő és a Baktérítő (*tropics*) között fekszik, az emberek már legrégibb idők óta ismerik és Zodiákusnak vagyis Állatövi csillagképeknek nevezik. Mindkét féltéken láthatók. Nevük: Kos, Bika, Ikrek, Rák, Oroszlán, Szűz, Mérleg, Skorprió, Nyilas, Bak, Vízöntő, Halak. Minden Zodiákusnak megvan a hónapja (pl. január a Vízöntő hava).

Mit látsz a csillagos égből otthon az ablakodból? Udvarodról? A házad tetejéről? Meséld el őrödnek.

TÁJÉKOZÓDÁS ÉJJEL

Ha tudod, hogy hol ment le a nap, igen egyszerű a tájékozódás. A nap minden országban nyugaton megy le, akár az északi, akár a déli féltéken. Tehát elő a versikével, amelyet az Emese próbában tanultál:

„Elöttem van észak,   Balra a nap nyugszik,
Hátam mögött dél,   Jobbra pedig kél.”

Ha azonban már leszállt az este és teljes sötétben kell tájékozódnod, a csillagok segítenek. Az I. Leánycserkészkönyv 125. oldalán megtalálod, hogyan.

ÉJJELI SÉTA VAGY CSILLAGTÁBORTŰZ

A csillagtábortűzön elmondhatjátok egymásnak a csillagokkal kapcsolatos regéket, mondákat. Osszátok ki egymás között:

Tejút – Hadak útja

Attila halála után szétesett roppant birodalma. Fiai véres csatákban elhullottak. Csak egy maradt köztük életben, a legkisebb, a legkedvesebb: Csaba vezér.

Csaba vezér összegyűjtötte a megmaradt hunokat és azt mondta nekik:

– Messze, messze, ahol a nap támad, Szittyaország földjén élnek a mi jó rokonaink, magyar testvéreink. Ha akarjátok, elvezetlek oda s együtt jövünk vissza, újra elfoglalni Attila apánk országát.

Fel is kerekedtek, elindultak és Erdély havas hegyeinél megálltak.

Itt Csaba megfélemlítette a hun csapatot:

– Egyik fele velem jön Szittyaországba, hírt vinni a testvéreknek; a másik fele itt marad e magas bércek között és visszavár bennünket.

Azokat, akik ott maradtak, megtanította kőből, fából házat építeni a sátor helyett s azt mondta nekik:

Meddig a tűz hideg nem lesz,
Meddig a folyó le nem foly,
Meddig a télre tavasz derül,
Meddig égből jön az áldás,
Addig jó népem itt székelj!

És lett e nép neve székely.

S hogy nagyobb kedvük legyen a sok idegen és ellenség közt itt maradni, megígérte nekik Csaba, hogy hadával tüstént visszafordul segítségükre, ha azt üzenik, hogy bajban vannak.

– Üzenhettek tüzzel, vízzel, hírmondótok lehet a levegő vagy akár maga földanyánk is.

Alig lovagoltak el Csabáék egynapi járóföldre, rettentő szél zúgatta körülötük az erdőt, hozta az üzenetet a levegő:

– Vissza Csaba, vissza! Bajban van a székely!

Rögtön visszafordultak a hunok s mind levágták az ellenséget, amely megtámadta a székelyeket.

Aztán újra megindultak Szittyaország felé. Mentek egy jó darabon, hát egyszerre csak megáradt folyó állta az útjukat: víz hozta az üzenetet:

– Vissza Csaba, vissza! Bajban van a székely!

Harmadszor már heted-hét országon túl jártak, mikor jeges fürgeteg zúdult rájuk rettenetes ézengéssel, villámlással. Az égi tűz hozott üzenetet. Visszafor-

dultak, megint megmentették székely véreiket, és aztán már akadály nélkül elérkeztek Szittyországba.

A magyarok nagy szeretettel fogadták a hun testvéreket. Megosztották velük sátraikat, kenyerüket, meghallgatták hírmondásukat Attila örökről, de aztán ezt mondták nekik:

– Most még gyengék vagyunk arra, hogy átvegyünk ekkora örökséget. Sokasodnunk kell még arra. Maradatok nálunk addig, aztán majd együtt indulunk!

Csaba királyfi és népe le is telepedett a magyarok között. Szépen meg is öregedtek, szemüket is lehunyták örök álomra, s a magyarok eltemették őket szép zöld halmok alá, lovastul, kardostul.

Ott aludtak aztán száz meg száz esztendeig háborítatlanul. Akkor egyszer csak megint ellenség fogta körül a székely népet Erdélyben, de ez még hatalmasabb volt, mint azelőtt. Egy álló hétig harcolt a székely de hiába. Sok volt az ellenség.

Sötét éjszakán utolsó csatájukat vívták. Reszketett, dobogott lábuk alatt a föld a nagy viaskodásban, s a székelyek öregjei így sóhajtottak:

– Hej, Csaba apánk, most már te sem segítesz meg bennünket!

És a föld elvitte üzenetüket a halott hunoknak a zöld halmok alá.

Ebben a pillanatban Erdélyország felett nagy csörgés-csattogás támadt az égboltozaton. Zabla csörgött, kard csattogott. A halott királyfi, Csaba vezér és ragyogó lovasai tűntek fel az égen a csillagok között!

– Ne hagyd magad, székely! Itt vannak testvéreitek!

És a székelyek új erőre kaptak.

Az ellenséget pedig megvette a rémület. Eldobták fegyvereiket és futottak ész nélkül. Ki tudna csatázni az egek országútján robogva érkező lelkekkel?

A székely nép megint megmenekült, Csaba királyfi és vitézei pedig visszatértek a zöld halmok alá, azon az úton, ahonnan jöttek. A fényes fehér út azonban, amit paripáik patkói kitapostak, megmaradt az égen s még ma is ott világít. A Tejút az, amit azóta a magyar ember Hadak útjának nevez.

Miért Göncölszekér a Göncölszekér?

Göncöl egy csodatevő táltos volt. Egyszer eltört a szekere rúdja, de senki sem segített neki. Ezért Göncöl haragosan a lovak közé csapott és szekeren felperdült az égbe. Azóta jár a Sarkcsillag körül elgörbült rúdú szekeren.

Sarkcsillag

Az ősmagyar nép képzeletében az égbolt egy hatalmas sátort képez s a csillagok apró lyukak a borítás palástján. A sámán a sátortartó rúdon

felmászva a kürtőnyíláson át jut a „Felsőbb világokba”. Az égen ez a nyílás – a világ közepe – a Sarkcsillagnál van. Ezért „Fúrócsillag”-nak is hívják.

Nagykutya csillagképben a Sánta Kata

Sánta Kata azért sánta, mert belelépett a Kaszás (Orion csillagkép) ott felejtett éles szerszámaiba, és most bicegve viszi az ebédhordó edényt az aratók után.

Ismerkedjete meg a csillagok, csillagképek népi neveivel és formájával. Ezt egy tábortűzi szám keretében is meg lehet csinálni: Például a Pleiades népi neve a Fiastyúk. Pár lány egy tyúknak és több csibének öltözik fel, és úgy jönnek be és állnak fel, ahogy az égen a Fiastyúkot alkotó csillagok.

A 12 állatövi csillagképet is fel lehet sorjában (január, február, március és így tovább) állítani felöltözött vagy nagy rajzokat tartó lányokkal.

Ilyen népi neveik vannak a csillagoknak:

Nagy Göncöl, Göncölszekér (Nagy Medve): Kincső, Krisztus urunk szekere, Szent Péter szekere, Szent László szekere, Illés szekere, Béreszekér, Éjszaka órája (mert a pásztorok a Göncölszekér rúdjának állásából pontosan meg tudták mondani az időt).

Sarkcsillag: Fúrócsillag, Bába motollája.

Tejút: Ország útja, Hadak útja, Zarándokok útja,

Lelkek útja, Tündérek tánca.

Nagykutya: Sánta Kata, Ebédhordó csillag.

Orion: Kaszás, Pásztorbot.

Cepheus: Részegember.

Bootes: Ökörhajcsár.

Corona Borealis: Pásztortűz, Tábortűz, Mária kertje, Rózsáskert.

Berenice haja: Tatárdúlás.

A tábortűzi számok között olyan népdalokat énekeljete, amelyek az estéről vagy az éjjeli hangulatról szólnak:

Csillagok, csillagok szépen ragyogjatok...

Megyen már a hajnalcsillag lefelé...

Ablakomba, ablakomba bésütött a holdvilág...

Este van már csillag van az égen ...

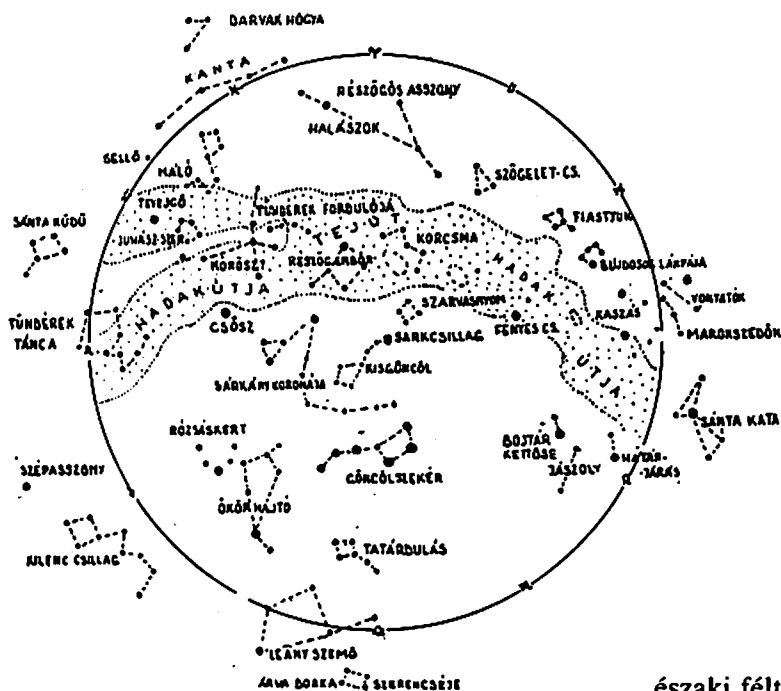

Feljött már az esthajnal csillag ...
 Hol jártál az éjjel, cinege madár ...
 Este van már 8 óra ...
 Virágéknál ég a világ ...
 Két fa közé, két fa közé ...
 Kimegyek a doberdói harctérre ...

Aztán hagyjátok a tüzet elhamvadni, és amikor már megszokta szemetek a sötétet, hirtelenjében jól látható lesz az éjszakai csillagos égbolt. Ekkor kezdhettek a csillagok felfedezésébe. A tisztáson, tűz és elemlámpa fénye nélkül, holdtalan éjszakában, távol a városi világítástól jól fogjátok látni a csillagokat, csillagképeket.

Ha történetesen augusztus hónap van, mondjuk este 10:00 óra és a 40. szélességi fok körül vagytok (San Francisco, Chicago, Cleveland, Buffalo, Fillmore, New York, Madrid, Nápoly), felnézve a csillagos égre először is keressétek meg a Nagy Göncölszekeket, vagyis Nagy Medvét. Ennek a két hátsó kerekét, amelyet „mutató csillagok”-nak is hívnak,

északi félteke

összekötitek egy vonallal, azt a vonalat továbbhúzva, 5-ször annyi távolságra egy egyedülálló, közepes fényességű csillaghoz értek: ez az Északi Sarkcsillag. Ugyanez az Északi Sarkcsillag az első csillaga a Kis Göncölszekér rúdjának, amit Kis Medvének is neveznek.

A két Göncölszekér (vagy Medve) között tekeredik a Sárkány. Most a „mutató csillagok” irányában menjetek tovább. Elhagyva az Északi Sarkcsillagot, rögtön utána, a Cepheus csillagképhez értek. Mellette egy nagy „W”-t láttok, ez a Kassziópea. Térjete vissza a Nagy Göncölköz. Ha a megtört szekérrúd ívét meghosszabbítjátok előre, egy fényes csillaghoz értek: ez az Arkturusz, a Bootes, vagyis az Ökörhajtó főcsillaga. Tőle balra találtok egy „C” alakú csillagképet. Ez a Korona, vagy Pásztorút. A cserkészek között a Tábortűz név terjedt el. A félkörben egymás mellett üldögélő csillagok a pásztorok, vagyis a cserkészek a hamvadó tűz körül. Ilyenkor majdnem egyenesen fölöttetek van a Lant avagy Lira csillagkép, főcsillaga a Vega, ami az északi nyári égbolt legfényesebb csillaga.

déli féltéke

Venezuelában (10. szélességi fokon) és Európában a 45–60. szélességi fokon élő cserkésztestvéreink *más időpontban* éppen *ugyanazt* látják. A déli féltekén Brazíliában (23. szélességi fokon), Argentínában (35. szélességi fokon) és Ausztráliában (32–38. szélességi fokon) *más évszak van és fölöttük a csillagok egész mások.* Ők a Göncöl szekerét nem látják, helyette a Délkeresztjét, és abból ki tudják számítani, hogy hol van az égbolt déli sarka. (Lásd az I. Leánycserkészkönyv 125. oldalát.) A déli égbolton több csillag sziporkázik, mint az északon, és a Tejút is szélesebb itt. A déli égbolt legfényesebb csillaga a Szíriusz, a Nagy Kutya csillagkép leghatalmasabb csillaga.

Ha a holdat is meg akarjátok vizsgálni, válasszatok olyan estét, amikor fél- vagy háromnegyed hold van, és akkor távcső segítségével még a tavakat, krátereket is látni fogjátok a holdon.

A csillagképek megkeresésére egy éjjeli őrsi séta is nagyon alkalmas a táborban.

TERMÉSZETMEGFIGYELÉS

Készítsetek egy természetmegfigyelési naplót ilyen címmel: „Feljegyzéseim a természetről”.

Beszélgétek meg az őrben. Mindenki vehetne magának egy kis füzetet és valahogy így oszthatná be:

Január – feljegyzések

Megfigyeléseim (bokrokról, fákról, virágokról, páfrányról, fűről, halakról, bogarokról, madarokról, állatokról)

Kirándulásaim (állatkertbe, botanikus kertbe, a város parkjába, természetrajzi múzeumba, akváriumba, terráriumba)

Mi kezdődik? Minek van vége? (bokrok-fák-virágok-páfrányok-füvek-halak-bogarak-madarak-állatok életében, állatkertben, botanikus kertben, a város parkjában, a természetrajzi múzeumban)

Terveim (kertészkedés, madáretető készítése, állatvédelem, fényképezés: hol, mit.)

Február – feljegyzések (ugyanaz, mint fent).

Március – feljegyzések, és így tovább, decemberig.

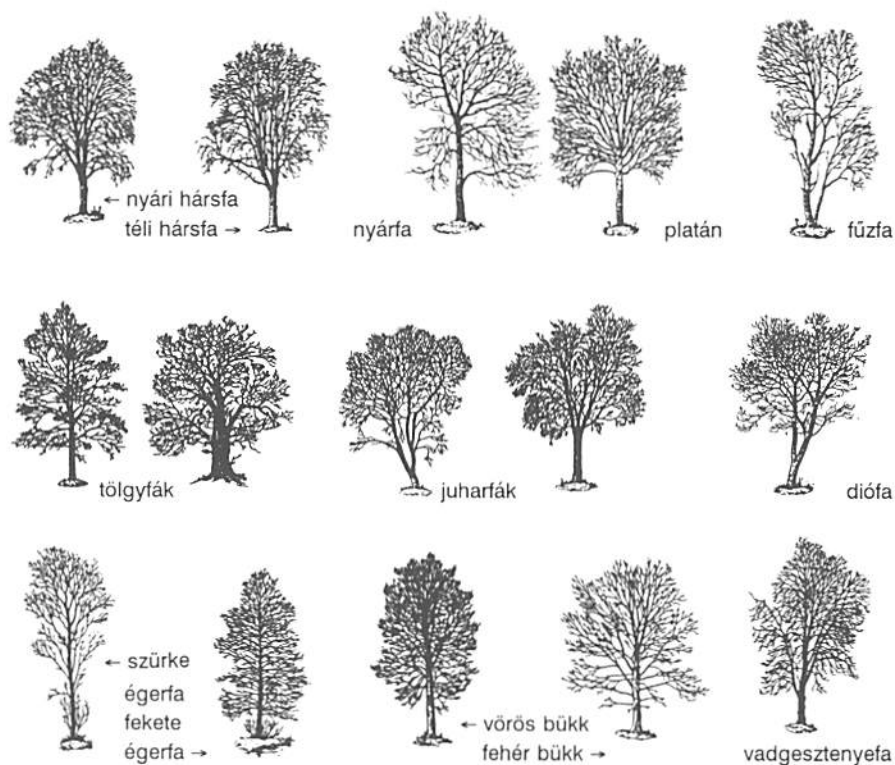
Év közben gyakran vigyétek el az ōrsi összejövetelre a füzetet, és mindenki olvassa fel vagy mutassa be, hogy ő hogy csinálja. Egymástól jó ötleteket kaphattok.

A **Feljegyzések** rovatba leírhatjátok a saját utcátokban az egyik bokornak vagy fának egész évi fejlődését. A lakásokban, vázákban élő növények hány hónaponként hajtanak új levelet? Mi történik, ha hetenként csak egyszer öntözöd meg ezeket? Mi történik, ha minden nap megöntözöd őket? Mi történik, ha az ablakban vannak és minden héten egy fél fordulattal elfordítod a vázát? Mi történik, ha egy sötét helyre teszed őket? Hol látsz hangyákat? Azok mit csinálnak? Méheket? És ehhez hasonló feljegyzéseket.

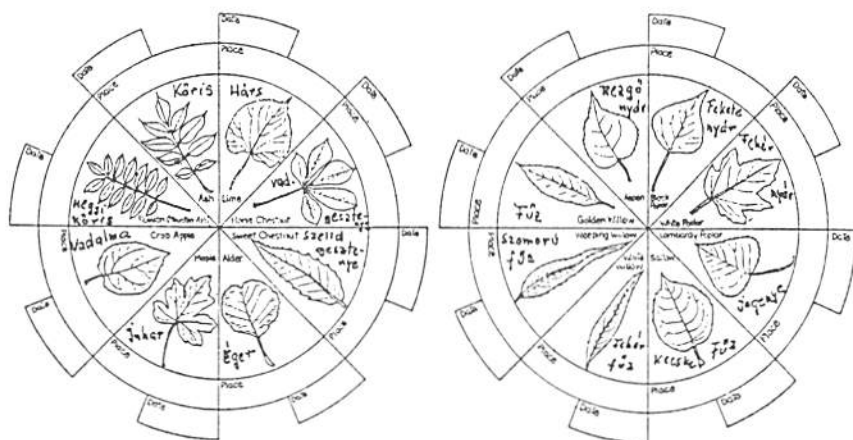
A **Mi kezdődik, minek van vége** rovatba beírhatod, hogy melyik virág mikor nyílik, mennyi ideig él? Melyik növény virágozik legközelebb? Mikor melyik gyümölcs érik? Mikor szállnak el a vándormadarak? Mikor jönnek vissza? Mikor érik meg a búza? Mikor aratnak?

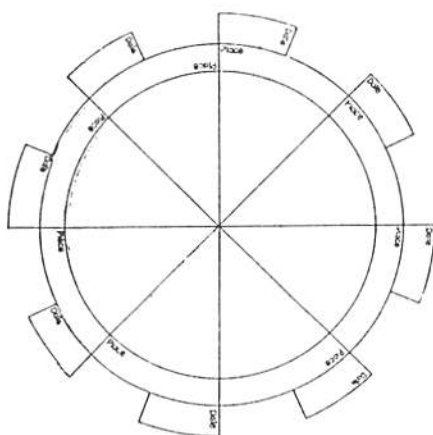
Milyen fákat látsz magad körül? Mérsékelt égövön például ezeket:

magyarul	németül	angolul	franciául	spanyolul	portugálul
bükk	Buche	beech	hêtre	haya	faia
diófa	Nussbaum	walnut	noyer	nogal	nogueira
fenyő	Fichte	pine	sapin	pino	pinheiro
lucfenyő	Tanne	spruce	sapin blanc	píce	araucaria
vörösfenyő	Kiefer	larch	mélèze	alerce	pinho de Paraná
hárs	Linde	linden	tilleul	tilo	tilo
juhar	Ahorn	maple	érable	arce	bordo
szil	Ulme	elm	orme	olmo	olmo, ulmeiro
tölgy	Eiche	oak	chêne	roble	carvalho
vadgesztenye	Ross-kastanie	chestnut	châtaigner marronnier	castaño silvestre	castanheiro silvestre

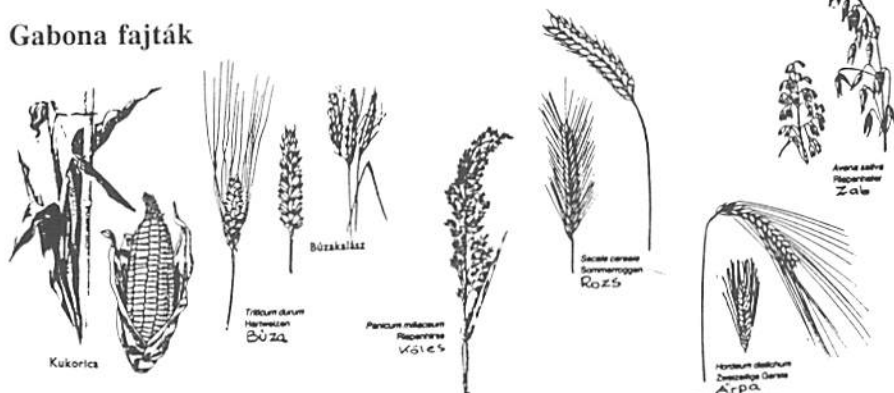
Csinálhatnál „Fa leltárt” is magadnak. (Nézd meg a rajzokat!)

Aztán még milyen kisebb növényeket, bokrokat, virágokat, bogarakat, madarakat, halakat, kis állatokat látsz?

Gabona fajták

Konyhakerti és takarmánynövények

A Baden-Powell próbában, a „Természetmegfigyelés” és „Lakóhelyed növényei” című fejezetekben láthatsz egy-két fát lerajzolva. Füzetedben kibővíthetnéd azt a sorozatot még más fákkal, bokrokkal, virágokkal.

Bogarak mindenhol élnek. Még a lakásodban is találkozhatasz velük. A lepkéket, pillangókat biztosan sokszor megcsodáltad. Ne fogd meg őket. Nem cserkészlányhoz méltó dolog gombostűvel átszúrni szegénykéket! A lepkéket csak jól figyeld meg és rajzold le. Ha valamit meg akarsz fogni, az inkább valami kártékony rovar legyen. Vagy inkább préselj le színes faleveleket, virágokat füzetedbe.

Csinálhatsz egy külön fejezetet például arról, hogy

- Mit esznek az emberek?
- Mit esznek az állatok?
- Mit használnak fel az építkezéseknél?
- Miből lehet öltözködni? Vagyis egy **Gazdasági növények** című fejezetet.

Fényképet is készíthetsz a megfigyelt dolgokról.

A füzetékből rendezzen kiállítást az őr az év végén.

Amikor már van egy kis természet-megfigyelő gyakorlatotok, az őr közösen készítsen egy természet-füzetet. Ebbe mindannyian írjatok. Rajzoljátok bele a megfigyelt, tanulmányozott növényeket, fákat, virágokat. Írjátok alá nevüket, virágzási idejüket. Préseljétek le a leveleket, virágokat és ragasszátok a füzetbe.

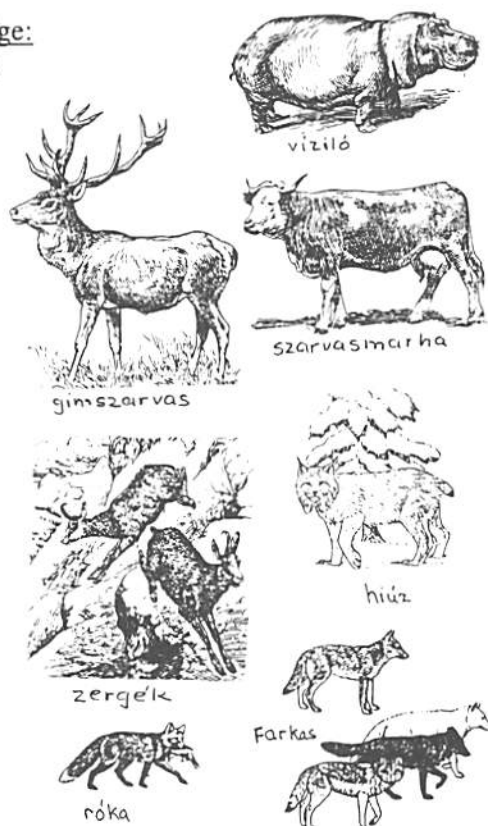

Érdekes megfigyelések. Adatok a Föld legöregebb fáiról:

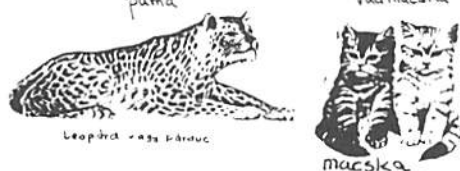
Életkor (év)	Milyen fa (név)	Hol él (hely)	A törzs kerülete (m)
450	Borostyán	Gignac – Franciaország	1,8
500	Tölgy	Newland – Anglia	13
500	Hárs	Staffelstein – Németország	17
1000	Szilfa	Schimsheim – Németország	12,5
1000	Platán	Böjök Dere – Törökország	47
2000	Nemes gesztenye	Etna – Olaszország	20
3000	Tiszafenyő (Taxus baccata)	Brabum – Anglia	18
4000	Mamutfa (Sequoia)	Mariposa – CA, USA	35
5000	Majomkenyérfa	Tanganyika – Afrika	47
6000	Mocsári ciprus	Santa María el Tule – Mexikó	31

Az ember és egyes állatok sebessége:

Kerti csiga	0,04 km/h
Teknősbéka	0,25 "
Lajhár	0,25 "
Ember (járva)	5 "
Szürke bálna	10 "
Tyúk	15 "
Házi disznó	18 "
Púpos bálna	18 "
Pók	19 "
Mókus	19 "
Delfin (normálisan úszva)	25 "
Cápa	35 "
Ember (100 m rekord)	36 "
Pingvin (víz alatt)	40 "
Orrszarvú (támadva)	40 "
Elefánt (menekülve)	50 "
Házi macska	50 "
Medve (grizzly)	50 "
Zsiráf	50 "
Öszvér	55 "
Házi nyúl	55 "
Sirály	60 "

Vadkacsa	60	km/h
Szamár	65	"
Hiéna	65	"
Agár	65	"
Kojot (prérikutya)	70	"
Jávorszarvas	70	"
Vadászkutya	75	"
Ló (rövid távon)	75	"
Kolibri madár	80	"
Gazella	80	"
Oroszlán	80	"
Delfin (menekülve)	80	"
Antilop	100	"
Leopárd	110	"
Királysas (zuhanó repülésben)	200	"

Milyen érdekesség tűnt fel ebből neked? Például az, hogy a delfin rendszeren úszva 25 km/óránkénti sebességgel úszik, de amikor menekülnie kell, 80 km/óránkénti sebességre is felgyorsul!

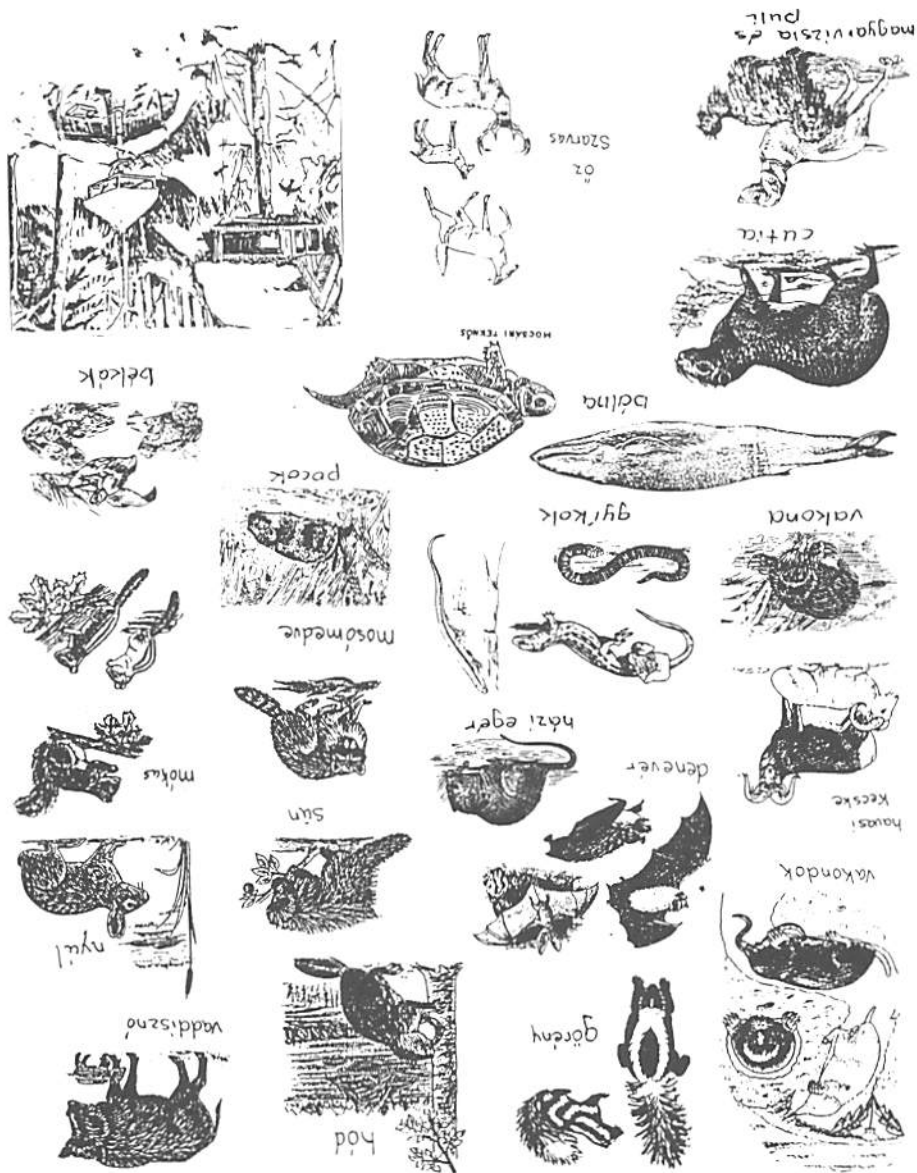
Ne nézzetek a könyvbe és próbáljátok ki-találni, hogy melyik állat milyen gyors.

Egyes állatok súlya:

Kolibri	2-5 g	Farkas	40 kg	Gorilla	250 kg
Denevér	4-30 g	Csímpanz	50 kg	Barnamedve	350 kg
Kis énekes madarak	20 g	Leopárd	60 kg	Dromedár	400 kg
Fecske	49 g	Kenguru	70 kg	Jávorszarvas	600 kg
Hörsög	150 g	Hiéna	70 kg	Jegesmedve	600 kg
Mókus	400 g	Delfin	75 kg	Házi szarvasmarha	700 kg
Patkány	400 g	Jaguár	100 kg	Zsiráf	750 kg
Tengeri malac	800 g	Orángután	100 kg	Antilop	1 tonna
Tüskésdisznó	1 kg	Fóka	120 kg	Viziló	3 tonna
Mezei nyúl	8 kg	Bak	150 kg	Elefánt	4 tonna
Pelikán	9 kg	Szarvas	200 kg	Törpebálna	10 tonna
Róka	9 kg	Oroszlán	200 kg	Púposbálna	45 tonna
Őz	30 kg	Házi disznó	250 kg	Kékbálna	130 tonna
Ponty	35 kg	Zebra	250 kg		
		Tigris	250 kg		

Mi tünt fel ebből neked? Például az, hogy az antilop milyen súlyos és mégis milyen nagy sebességgel tud rohanni. Játssz az őrssel ilyen összehasonlítást. Ha van kutyátok vagy cicátok otthon, mérjétek meg annak is a súlyát. Kinek van a legnehezebb kutyája, macskája? Mennyit eszik?

EGYEDÜLLÉT AZ ERDŐBEN

Barátkozzál a természettel. Töltsél el két órát egyedül az erdőben. Próbáld minél jobban megfigyelni ezt a világot: nézzél jól körül. Miket láatsz?

Itt egy érdekes fa van. Ott felrepült egy madár. Megismernéd milyen madár? Lábaidnál egy hangyaboly. Ott messzebb, mintha egy őz árnyékát láttad volna.

Egy darabig maradj egy helyen, hogy ott mindent jól meg tudjál figyelni. Aztán menj tovább.

Legyen nálad jegyzetfüzet. Ha kedved van, jegyezd fel benne, amit érdekesnek

találtál, ami tetszett és ami nem tetszett. Ha felismersz egy fát, írd be. Milyen magas? Egyedül van, vagy több ilyen fa van körülötte? Sötét az árnyéka, vagy levelei úgy állnak, hogy jól átsüt közöttük a nap?

De ne csak kifelé figyelj. A természet csendje hozzásegít, hogy magadba nézz. Elgondolkozz saját dolgaidon.

Visszaérve a táborba, vagy a következő őrsi összejövetelen, meséljétek el egymásnak élményeiteket.

KERÉKPÁR KIRÁNDULÁS

Tud mindenki biciklizni az őrötökben? Van mindenkinek kerékpárja? Ha nincs, lehet a közeletekben valahol kerékpárt bérelni?

Ha az összes fenti kérdésekre „igen” a válasz, tervezetek egy kerékpártúrát!

Az egyik összejövetelen beszéljétek meg a dolgokat. Ki milyen kerékpárutat ismer? Hova lehetne kerékpárral kirándulni? Félnapos, egész napos túra legyen? Szendvicseket vigyetek vagy ott főztek?

Vegyétek át a kerékpározás szabályait. Az I. Leánycserkönyv 129.

oldalán megtaláljátok őket.

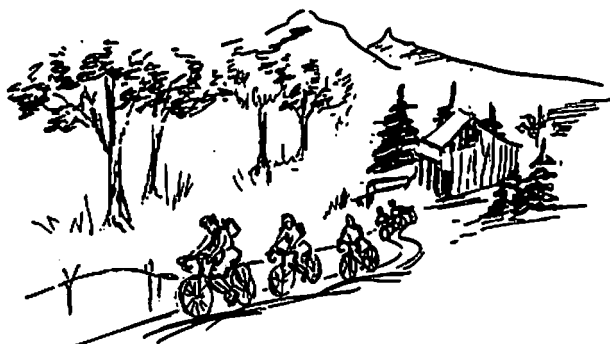
A következőkben állapítsátok meg, hogy milyen közös és egyéni felszerelést vigyetek. (Jelöljétek ki, hogy ki miért felelős.)

Közös felszerelés:

- Útiter, térkép (ennek egy másolatát hagyjátok otthon valakinél, aki a kirándulás ideje alatt otthonában és telefonközelben tartózkodik).
- Órsi mentődoboz.
- Egy-két nagy vízhatlan terítő arra, hogy ha meglep az eső, legyen mivel magatokat, felszereléseket és a bicikliteket betakarni.

Egyéni felszerelés:

- Szerszámtáska, pumpa, belsőgumi, ragasztó felszerelés és esetleges pótkatrészek, sisak.
- Könnyű esőkabát.
- Pénz, igazolvány, derekatokon övtárcában.
- Ennivaló (aszerint, hogy mit beszéltetek meg).

Egy hetet rá kell szánni, hogy mindenki rendbe tegye a kerékpárját, a hiányzó dolgokat megvegye. Nagyon fontos, hogy mindenkinek jó állapotban legyen a kerékpárja és mindene meglegyen hozzá.

A kirándulás napján, indulás előtt beszéljétek meg a **menetszabályokat**:

1. Mindig a kerékpárnak kijelölt úton, vagy a gyalogúton haladjatok. Sohasem az úttesten.
2. Figyeljétek egymásra: senki se száguldjon el előre, és senki se maradjon le hátul.
3. Ne haladjatok túl közel egymás után, hogy ne hajtsatok egymásra, ha hirtelenjében valakinek meg kell állnia.
4. Az előre megbeszélt sípszóra mindenki álljon meg.
5. Minden egy óra biciklizés után álljatok meg 10–15 percet pihenni, vizet inni, a tapasztalatokat kicserélni.
6. Ha valamilyen nyilvános helyre készültök (állatkert, botanikus kert,

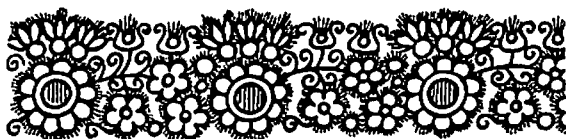
mások által is látogatott park), tudakoljátok meg, hogy van-e ott megbízható kerékpártároló, ahol lakattal, láncsal lezárva ott hagyhatjátok a kerékpárokat.

7. Csak akkor maradjatok sötétedésig, ha mindenkinek van működő lámpája.

Mielőtt felültök a kerékpárokra, nyújtózkodjatok egy párat, és jól lazítsátok ki izmaitokat, főleg lábizmaitokat.

Ezek után: Jó kerékpár kirándulást!

(Amikor hazaértél a túra után, kerékpárodát tisztítsd meg, és úgy rakd el!)

TESTEDZÉS

Helyes testtartást és légzést fejlesztő gyakorlatok

1. Fejgyakorlatok

- Akár ülve, akár állva. Nyakadat húzd ki, fejeddel jobbról balra, balról jobbra körözz.
- Nyakadat húzd ki, fejjel előre-hátra bólogass („igen-igen”). Fejedet jól előre, le és hátra feszítsd.
- Nyakadat húzd ki, fejedet jobbra, majd balra fordítsd („nem-nem”). Fejedet jól jobbra és balra feszítsd.

Mindhárom gyakorlatot felváltva minden oldalra 10x (összesen 60-szor) végezd el.

2. Vállgyakorlat

A jobb, majd a bal vállperecedet a felső karral előlről hátrafelé, majd hátulról előre-felé forgasd. Mindkét válladat minden irányban összesen 40 x.

3. Hát- és karizomgyakorlat

Akár ülve, akár állva. Kezeidet vállmagasságban elől kulcsold össze. Az egész felső testedet erőteljesen hátra, majd előre csavard vissza. Ezt mindkét oldalra felváltva ismételd meg $10x + 10x = 20x$.

4. Derékgyakorlat

Földre ülni, lábak terpeszben. Fejjel a bal térdedet és kézzel a bal lábfejedet érintsd meg. Így lehajolva, most fejjel a jobb térdedet és jobb lábfejedet érintsd meg. Változat: fejjel a bal, illetve jobb térdedet és mindkét kezdet a bal, illetve a jobb lábfejedet érintsd meg. $(10x + 10x) \times 2 = 40x$.

5. Derékgyakorlat

Terpeszállás. Kéz a csípőn. Felső testeddel körözz: balra-előre-jobbra és egyenesedj fel. Ugyanezt fordítva. $10x + 10x = 20x$.

6. Hasgyakorlat

Fekvő helyzetben a két könyöködre támaszkodj hátra és a két tenyereddel a derekadat támaszd meg. Lassan emeld fel mindkét lábadat 90 fokig, majd lassan ereszd vissza a földre. Első nap 5x, majd minden nap 2-vel többször, egészen 15-ig.

7. Felsőcombgyakorlat

Feküdj oldalra, bal könyöködre támaszkodj, jobb lábadat oldalra 90 fokra emeld fel. Ugyanezt fordítva. $10x + 10x = 20x$.

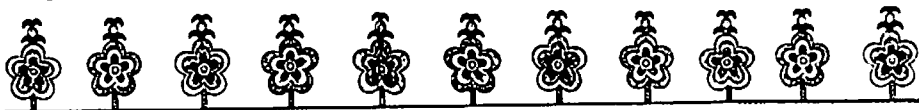

8. Felsőcombgyakorlat

Térdelj le, hajolj előre, két tenyereddel támaszkodj meg. Bal lábadat egyenesen hátra nyújtsd ki. Majd a térdedet behajlítva, a lábadat újra a tested alá húzd, de a térded ne érintse a földet! Most ugyanezt a lábadat újra nyújtsd ki hátra. Ezt 10x ismételd meg, majd a másik lábaddal ugyanígy. $10x + 10x = 20x$.

A gyakorlatokat csináld első nap 5x. Minden nap eggyel többször, egészen 15-ig. Nehezebb gyakorlatokat 10-ig. Zenével, ütemre sokkal jobban megy a testgyakorlás, mert rákényszerít az ütem betartására. Az ütemet számolhatod magadban is. Minden nap legalább 10-12 percet kell erősen tornászni. Lassan, bemelegítéssel, izmok lazításával kezd, és a végén 1-2 percig tartó lassú mozgással fejezd be.

A PAX TING PRÓBA ÖSSZEFOGLALÁSA

Ennek a próbának az alapgondolata szintén egy Teleki mondás: „*A szeretet a közösség összetartója.*”

A próbában szó volt Assisi Szent Ferencről, aki nem csak a Jóistent és embertársait szerette, hanem az egész teremtett világot, az állatokat, növényeket is.

Aztán szó volt az Isten iránti szeretetről és a családon belüli szeretetről.

Szó volt a természetszeretetről és a cserkészek egymás iránt érzett szeretetéről.

Mert miért is él ez a mi cserkészmozgalmunk már ilyen régóta? Mert mi, akik beletartozunk, megszerettük egymást, és jól érezzük magunkat egymás társaságában. Nem szeretnénk elválni egymástól.

Ugyanakkor megismertük és megszerettük szüleink, nagyszüleink hazáját is, és ebben is egyek vagyunk a többi külföldön élő magyar cserkésztestvérünkkel, akármilyen nagy távolságok is választanak el bennünket egymástól.

Ragaszkodásunk az azonos hagyományainkhoz, őseink közös múltjához és szeretetünk egymás iránt elszakíthatatlan szálakkal köt össze bennünket. Ez tartja össze cserkészközösségünket már annyi év óta.

Ma nagyon sokat hangoztatják a szeretetet. Mégis annyi szeretetlenség van a nagyvilágban. Ha azonban a mi kis világunkban, családukban, baráti körünkben meg tudjuk őrizni ezt az érzelmet, boldog emberek leszünk mindnyájan.

LEÁNYCSERKÉSZ PARANCSNOKOK 1946–1997

Vezetőképző táborok leányparancsnokai voltak:

Cserkésztisztképző tábor: Kovács Katalin, Locker Margit, Nyisztorné Jeszenszky Judit;
Cserkész segédtisztképző tábor: Bodnárné Jámbor Ágnes, Kovács Katalin, M. Sebestyén Loyola;

Kiscserkész segédtisztképző tábor: Benedekné Micsinay Mária, Bócsayné Böör Klára, Dömötörné Kokron Margit, Gémesné Réz Katalin, Kissné Farkas Ágnes, Köhlerné Raffai Zsanett, Merényi Rita, Szabóné Réz Anna, Vörös Katalin;

Őrsvezető képző tábor (közös fiú és leány): Bodnárné Jámbor Ágnes, Dömötörné Kokron Margit, Kovács Katalin, Kovássy Harkay Éva, Kristó-Nagy Katalin, Molnár Ildikó, Pillerné Tirczka Éva, M. Sebestyén Loyola;

Leány őrsvezetőképző tábor: Sr. Bányai Ilona, Benedekné Micsinay Mária, Bodnár Ágnes, Chászárné Hartmann Maja, Csehné Gábor Anna, Dala Irén, Doleschné Dósa Mária, Dömötör Éva, Gaydáné Dolesch Melinda, Gémesné Réz Katalin, Jankuráné Nyárádi Rozália, Joósné Koréh Ilona, Berglundné Nt. Kellner Ilona, Kovássy Harkay Éva, Mindszenthiné Nt. Mester Mária, Némethy Kessler Judit, Pilinszky Katalin, Pillerné Tirczka Éva, Szóké Zsigmond Zsófia, Thurner Klára, Sr. Újváry Julianna;
Kiscserkész őrsvezetőképző tábor: Bányainé Keresztes Judit, Benedekné Micsinay Mária, Bócsayné Böör Klára, Dömötör Éva, Gémesné Réz Katalin, Kissné Farkas Ágnes, Merényi Rita, Mészárosné dr. Vareska Andrea, Sr. Padányi Erzsébet, Walterné dr. Papp Klára, Rottárné Kuczmann Magda, Wischerdtné Schenkengel Mária, Szabóné Réz Anna;

Regősvezetői tábor: Dömötörné Kokron Margit, Pillerné Tirczka Éva;

Corvina tábor: Dömötör Éva, Gémesné Réz Katalin, Némethy Kessler Judit, Pillerné Tirczka Éva.

(40 leányvezető 118 VK-tábort vezetett le)

Szövetségünk megalakulása óta a következő lányvezetők voltak leány-, vegyes- és fiúcsapatok parancsnokai.

A csapatszám után az első évszám az alapítás éve. A második pedig, ha meg van adva, a csapat megszűnésének ideje. Leányvezetők neve után akkor van évszám, amikor vegyes- vagy fiúcsapatot vezettek.

Központ 1. (1977–) Vezetőképző csapat: Némethy Kessler Judit

Az I. Kerületben (Európa):

Németországi körzet:

31. (1948–1950) dr. Vincze Tiborné, Mayer Paula; **32. (1949–1991)** a németországi magyar gimnázium csapata, 1959-től Kastlban) Kristó-Nagy Katalin, Lajtaváryné Búza Mária, Feketéné Korényi Livia, Gelléri Anna, Kovács Zoltánné, Balogh Kinga, Sr. Szűcs Donatilla, dr. Katona Ágnes, Hajmási Franciska, Prezenszky Edit; **33. (1948–1953)** Tömböly Dénesné, Kovács Ilona, Baky Klára;

Frankfurt 84. (1973–) Sr. Tóth Angelika (77–83);

Köln 47. (1967–) Kelemen Zoltánné Paula, Prezenszky Edit, Wischerdtne Schenkengel Mária, Fodor Éva;

München 40. (1956–1962) M. Sebestyén Loyola; **67.** (1966–) dr. András Mária, Kovács Zoltánné, Lengyel Rita, Durkuné Kecskési Csilla, Steinbach Mária, Köhlerné Raffai Zsanett, Maitzné Boór Eszter;

Stuttgart 81. (1973–) Kiss Ferencné (76–79), Szodfridt Katalin (92–).

Ausztriai körzet:

Bécs 44. (1960–1988) Veégh Mária, Sr. Padányi Erzsébet;

Innsbruck 79. (1993–) Schenkne Körbl Angyalka

Linz 80. (1973–) Seichéné Kiss Erzsébet (95–).

Skandináv körzet:

Stockholm 61. (1962–) Almayné Máriaföldy Kunigunda, Kalocsiné Zierer Margit, Madarász Mária, Berglundné Nt. Kellner Ilona, Kalocsi Anna Györgyi, Kalocsi Szilvia.

Svájci körzet:

Genf 75. (1986–) Telekiné Tcharykow Natasa (86–94), Teleki Myza (97–).

Zürich 62. (1962–) Hille Kurtne, Fehérné Kovács Zsuzsa, Golaritsné Pukhely Gyöngyi, Pilinszky Katalin.

Belgium:

Brüsszel 79. (1977–1994) Morandini Diana (83–91).

Franciaország:

Párizs 82. (1973–1991) Havas Cecile (86–89).

A II. Kerületben (Dél-Amerika)

Brazíliai körzet:

Rio de Janeiro 13. (1950–1985) Dömötörné Kokron Margit (69–73), Molnár Ferencné (73–79), Feketéné Kasznár Erzsébet (79–82); **43.** (1960–1970) Pillerné Tirczka Éva, Kokronné Vámos Edith, Dömötörné Kokron Margit;

São Paulo 25. (1953–) Yamashitané Szabó Piroska (96–97); **36.** (1954–) Dömötörné Kokron Margit, Kokron Ilona, Kokronné Vámos Edith, Hársi Sarolta, Besterné Fenyvessy Ágota, Pillerné Tóth Eszter, Yamashitané Szabó Piroska; **40.** (1962–) Gémesné Réz Katalin, Sommer Sylvia, Szabóné Réz Anna, Bálint Jánosné, Bodnárné Bálint Irén.

Argentínai körzet:

Buenos Aires 39. (1955–) M. Komássy Rafaela, M. Bodolai Margit, Fóthyne dr. Balogh-Kovács Judith, Némethné Kesserű Judit, Meleg Piroska, Honfiné Rajczy Katalin, Lomniczyné Pejachevich Paulette, Zaháné Lomniczy Alexandra, Kaszáné Fóthy Erzsébet, Gorondiné Haynal Edith, Fóthy Csilla, Pappné Bernáth Bella;

48., 49. (1961–1965) Treviñoné Theész Margit, López Muñizné Obrincsák Mária, Némethné Kesserű Judit;

68. (1973–1984) Bonapartianné Graul Beatrix, Vassné Sümegi Ilona, Mizsey Mária Margit, Honfiné Meleg Irén, Zólyomi Katalin.

Plátanos 45. (1961–1975) Barnaky Éva, M. Zibrinyi Margit, M. Bodolai Margit, M. Komássy Rafaela.

A III. Kerületben (USA – Venezuela)

New York-i körzet:

Boston 4. (1974–1977) Kaskawitné dr. Rázgha Temenuga (74);

Garfield 6. (1956–) Bányainé Keresztes Judit (88–91); 38. (1954–) Jámborné Kormann Gabriella, Andreánszkyne Kovarcz Erzsébet, Nagyné Kormann Judit, Bodnárné Jámbor Ágnes, Bodó Judit, Bekéné Heidrich Magdolna, Halászné Pongrácz Erzsébet, Tótháné Bodnár Csilla, Jámbor Popené Cseh Gyöngyi, Kazalné Varga Ágnes, Bányainé Keresztes Judit, Sándor Anna, Nt. Király Marianna, Pándi Réka;

New Brunswick 41. (1958–) Szabóné Olchváry Judit, Lukács Éva, Teszárné Gellert Erzsébet, Vargáné Gergátz Magdolna, Lyonsné Lelkes Jolán, Vajtay Andrea, Hajdú-Németh Katalin;

New York 46. (1966–) dr. Jánszky Katalin, Némethyné Kesserű Judit, Joósné Koréh Ilona, Merényi Rita, Kovássyné Harkay Éva, Harkay Ágnes, Kurtz Dorottya, Klugné Aknay Diana, Sándorné Dara Zsuzsa, Kőműves Tünde;

Philadelphia 48. (1962–) dr. Egyed Jánosné, Vörös Katalin, dr. Seitz Jenőné, Gótzty Katalin, Ábrahám Pálné, Gótzty Pálné, Breznayné Csomasz Mária, Fehérné Kovács Zsuzsanna;

Washington 4. (1977–) Szajkóné Árvay Edit (86–90), Szekeresné Avvakumovits Katalin (96–);

Woodbridge 50. (1980–1989) Lőrincz Istvánné, Czum Júlia, Bánhegyi Mariann;

68. (1970–1973) Fehérné Kovács Zsuzsanna;

Yonkers 3. (1974–1994) Kristó-Nagy Katalin, Tigerné Havasi Julianna, Szklenkáné Piroksa.

Clevelandi körzet:

Buffalo 58. (1966–) dr. Lehotay Judit, Marlogh Erzsébet, Bősze Kálmánné, Tamogáné Dózsa Éva, Bősze Katalin, Lehotay Veronika;

Chicago 19. (1972–) Kolozsiné Kováts Melinda (78–82), dr. Harkay Katalin (90–95), Bicok Boriska (96–);

Cleveland 33. (1957–) Friedrichné Strada Mária, Várdyné dr. Huszár Ágnes, Tarjáné Bogárné Ágnes, Szabóné Tarnay Márta, Csipkéné Hargittay Emőke, Riedlné Payrits Paula, Mészárosné dr. Vareska Andrea, Kálnokyné Győri Zsuzsanna, Tóthné Bócsay Klára, Gyermánné Nagy Helga, Horváthné Gráber Judit, Rátoni-Nagyné Szőke Valéria, Torma Judit; 34. (1953–) Gaydáné Dolesch Melinda, Borosdyné Mód Erzsébet, Thurner Klára, Táborné Szabadkai Krisztina, Szentkirályiné Csia Judit, Linderné Patay Zsuzsanna, Szabolcs Andrea;

Pittsburgh 16. (1989–) Thomasné Szabó Katalin, Závodszykne Boronkay Mária, Soóky Alida;

31. (1965–1983) Pozsgay Dezsőné, Pozsgay Sarolta, Saka Györgyné, Zentay Istvánné, Bajuszné Csikesz Marianna.

Kaliforniai körzet:

Los Angeles 8. (1959–) Kékessyné Isóz Gertrud (81–85); 49. (1969–) Gerencsér Georgina, Révay Anna Mária, Nagy Borbála, Maticzáné Pajz Ágnes, Tóthné Vámosy Mária, Grekné Ecsedy Andrea, Csipkéné Hargittay Emőke, Tárnok Judit, Samay Roxanne; 64. (1964) Sajó Emese;

San Fernando Valley 12. (1989–) Palotayné Bíró Júlia;

San Francisco 43. (1969–1970, 1971–) Mozsgayné Kőszegi Cecília, Csobothné Tamás Éva, Csejtei Judit, Fischer Pálné, Gyulassyné Hites Györgyi, Pigniczky Eszter.

Venezuelai körzet:

Caracas 35. (1950–) Kristó–Nagy Katalin, Nyisztorné Jeszenszky Judit, Molnár Ildikó, Izsák Írisz, Gazsóné Házos Enikő, Horváthné Sennyei Marianna, Nyerges Alíz, Udvarosné Szabadics Zsuzsa.

A IV. Kerületben (Ausztrália)

Adelaide 37. (1953–1954) Bernhardtné Potsabay Róza; 69. (1967–1988) Gerulaitis Leonné, Pápai Istvánné, Lőrincz Miklósné;

Geelong 64. (1966–1973) Boka Mihályné, Vanjek Józsefné, Kovács Zoltánné, Bugyi Miklósné;

Melbourne 52. (1980–) Kovássyné Medzihraczký Mariann, Olgyay Yvette, Tóthné Gaál Éva;

63. (1964–) Kovássyné Medzihraczký Mariann, Pálosné Kern Enikő, Wéberné Bánhidó Zsuzsa; 75. (1969–1975) Garbay Gyuláné;

Perth 65. (1964–1990) Szabó Béláné, Vajda Elemérné, Csaba Mária, Sackett Istvánné; Sydney 66. (1964–) Hevesi–Bod Katalin, Sablaturáné Nagy Mária.

Az V. Kerületben (Kanada)*Kelet-kanadai körzet:*

Hamilton 28. (1973–1987) Kazal Lászlóné (79–81); 45. (1977–1989) Kazal Lászlóné (77–81); 59. (1962–) Jordán Józsefné, Deme Lajosné, Gömbös Gyuláné, Fodor Anna, Jankuráné Nyárádi Rozália, Karikó Lillian, Jankuráné Hajdú–Németh Ágnes;

Montréal 37. (1954–) Pattantyúsné Képes Magdolna, Dukayné Romola, Pelikánné Vermes Anikó, Glaserné Hille Heidi, Sr. Ruff Katalin, Faragóné Thököly Ildikó, Rác Györgyné, Herédiné Csuka Mária;

Toronto 42. (1960–) Sr. Bús Antónia, Sr. Bányai Ilona, Sr. Újvári Julianna, Sr. Ruff Katalin, Sr. Göcsei Rita, Szabó Gizella, Csermelyné Szendi Ildikó, Dala Irén, Szendi Kinga; 47. (1960–1964) Németh Eszter, Csobothné Tamás Éva; 55. (1976–1990) Mindszenthyné Nt. Mester Mária, Kendéné Koller Zsuzsa, Faragóné Thököly Ildikó.

Nyugat-kanadai körzet:

Calgary 73. (1968–) Buzogány Jánosné, Pintérné Vozár Erzsébet, Seibert Olga; Vancouver 21. (1960–) Nagy Zsuzsanna (97–) 60. (1961–) Murguly Sándorné, Szász Istvánné, Nagy Zsuzsanna;

Winnipeg 19. (1967–1970) Przbizlawsky Lászlóné; 29. (1988–1996) Kovachné Orosz Erzsébet (90–96).

A CSERKÉSZCSAPAT KÖNYVTÁRA

A könyvben több helyen utaltunk olyan művekre, amelyeknek elolvasását ajánljuk. Ebben a függelékben felsoroljuk azokat a kiadványokat, amelyekből felépíthetitek a csapatkönyvtárotokat. Elsősorban azokat a könyveket, folyóiratokat, füzeteket, amelyeket szövetségünk adott ki az elmúlt 50 év alatt. Ezek közül sok kötet nem kapható már. Ha szüleiteknek vagy a csapatkönyvtárnak megvannak, nagyon vigyázzatok rájuk, mert igen értékes könyvritkaságok. A * -gal jelöltek kaphatók a Cserkészszövetség a Szövetség központi címén: P.O. Box 68, Garfield, NJ 07026, USA. ☎ 973-772-8810, fax 973-772-5145. A † -sal jelölt kiadványok elektronikus formában is hozzáférhetők, amelyeket a KMCsSz honlapjáról lehet letölteni.

A KÜLFÖLDI MAGYAR CSERKÉSZSZÖVETSÉG KIADVÁNYAI

Cserkészvonalatkozású kiadványok

Nevelés Jellegről

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség Szabályai: Alapszabályok, A cserkészélet szabályai, Táborozási szabályok, Fenntartó Testületi Káté, Fegyelmi szabályok *†

A magyar cserkésztestképzés anyaga*, Bodnár G., Némethy Gy., Némethyné J. A mi könyvünk (1950), Bodnár G., szerk. Az 56-os cserkészcsapat (regény), Szabályáné Botond és Emőke, 2. kiad*, Benedek L-né és Lajtaváryné Zs., szerk.

Cserkész írásmunkák (kézirat) Csoboth T. Cserkész forgatókönyvek példatára*, Szentkirályi P., szerk.

Cserkészkönyv I*, Bodnár G., szerk.

Cserkészkönyv I-III*, Bodnár G., szerk.

Cserkészkönyv II*, Bodnár G., szerk.

Cserkészkönyv III*, Bodnár G., szerk.

Cserkésztesti tábor előadások 1961 (füzet)

Cserkészvezetői egészségügyi ... kézikönyv (füzet), Filó G.

Emlékeztető a vezetőképző táborok kiképzési anyagáról (Pfarrkirchen 1950)

Játékos és tábori életrajz könyv*

Különpróbák könyve*, Rauch K., szerk.

Kiscserkész próbaanyag: A kis játék és a nagy játék (füzet)

Kiscserkész segédtesti tábor előadásai (füzet), Vörös K., szerk.

Kiscserkész könyve I. (Botond és Emőke, 1. kiad.), Rauch K., szerk.

Kiscserkész könyve II.*, Rauch K., szerk. Kiscserkészvezetők kézikönyve*, Szabóné Leánycserkész könyve (1961), Bodnár G., Kristó-Nagy K., Pillerné É.

Leánycserkészkönyv I*, Némethyné J.

Lurkó (regény), Koszter arya

Magyar Cserkész 1952- (folyóirat)*, Bodnár, Jámor, Holly, Mauksch, Beke, Rauch, Koréh, Pap, Cseh, szerk.

Megrakjuk a tüzet: táborvezetés (füzet)

NLA füzetek. Fiú űrszervezőképzőtábor emlékeztetője, Ádám J., szerk.

Öregcserkésztestünk feladata (füzet), Dömötör űrszervező könyvtára (füzetek): Játékoskönyv, A csillagos ég, A magyar cserkésztest története, Magyar népművészet, Cserkész szakácskönyv, Cserkészjátékok

Űrszervező tanácsadója, Ádám J., szerk.

Űrszervező véleményezője*, Ádám J., szerk.

Űrszervezőképző tábor anyaga (1973), Némethyné J., szerk.

Űrszervezőképző tábor kiképzési anyaga

(1962), Ádám J. szerk.

Űrszervezőképző táborrelőkészítő tanfolyam füzet*, Némethyné J., szerk.

Űrszervezőképzés: Útmutatás a tanfolyam vezetőknél és előadónak* (füzet), Némethyné J.

Pali fel a fejfel (regény), Zoltay T.

Vezetői önképző: táborvezetés (füzet)

Vezetők Lapja 1954- (folyóirat)*, Bodnár G., Ádám J., szerk.

Vezetőképző táborok emlékeztetői

Tájékoztató és cserkész történelmi kiadványok

A külföldi magyar oktatás 1974-ben (füzet), *Bodnár G.*

A magyar cserkészlet külföldön (füzet), *Bodnár G.*

A magyarországi cserkészlet története*, *Bodnár G.*

Bagolyhíradó (1958–1960) – Az egyetemista cserkészlet lapja

Hírünk a sajtóban 1973–74 (füzet)

Jamboree velemjáró 1961 (füzet)

Jubilee Jamboree 1957 (füzet)

Központi jubileumi táborok velemjárói: 1960, 1966, 1970, 1975, 1980, 1985, 1989

(Pax Ting), 1990, 1995 (füzetek)

Magyar cserkésznapló (1975-től)

Merjünk magyarok lenni (utánnymomat), *Teleki P.*

Nyári iskola füzetek

Sajtóvisszhang 1969–70 (füzet)

Scouting in Hungary*, *Bodnár G.*

Siebzig Jahre des Ungarischen Pfadfinderbundes (füzet), *Bodnár G.*

Szétszórt árvalányhaj – A külföldi magyar cserkészlet 50 éve, *Marosvári A., szerk.*

Szétszórt árvalányhaj 1966 (füzet)

Szétszórt árvalányhaj 1980 (füzet)

Teleki Pál emlékfüzet*, *Ádám J., szerk.*

The Crushing of Hungarian Scouting,

Sztáray Z.

Volt egyszer egy csapat (füzet), *Mátrai B.*

Jellemnevelő kiadványok

A fény felé. Ifjúsági áhítatos könyv (protestáns)*, *Gémes P.*

A fiúk és lányok megértése (kéz.), *Moser*

A tiszta férfiság (1953), *Tóth T.*

Napfényes életfilozófia (1953), *Perlaki*

Pista bá mesél – Olvasókönyv a 10 cserkész törvényhez (Fekete István novellái alapján), *Kozma Gy., szerk.*

Tábori énekeskönyv; Zsoltárok (füzet)

Táborkereszt (miseimák és énekek)

Vándorúton: cserkészlelkészek kézikönyve (katolikus), *Kozma Gy.*

Magyarságismereti kiadványok

101 magyar népdal*

Furulyaszó (füzet), *Fischer V.*

Göcsej, *Pálosné E., szerk.*

Hortobágy, *Pálosné E., szerk.**

Irodalomtörténet (kézirat)*, *Cseh T.*

Kalocsa, *Pálosné E., szerk.*

Kis magyarok könyve (1.–5.), *Torontói*

Iskolaszék

Madárka, 102 magyar népdal*†

Magyar karácsonyok*, *Völgy I.*

Magyar mese- és mondavilág, *Benedek E.*

Matyóföld, *Pálosné E., szerk.*

Népdalfüzetek: Beköszöntő, Dalok a kuruc-

korból, Haj regő rejtem, Száraz tónak

Népi tánc, *Zadubán Gy.*

Néprajzi vázlatok*, *Bodnár G.*

Ormánság*, *Rauch K., szerk.*

Palócföld*, *Pálosné E., szerk.*

Sárköz, *Pálosné E., szerk.*

Száz gyermekdal kiscserkészeknek (füzet),

Vizsolyi Zs., szerk.

Száz népi játékdal*

Vázlatos magyar földrajz*, *Benedek L-né*

Vázlatos magyar történelem, *Tóth V.*

Vázlatos magyar történelem*†, *Bócsay Z.*

Videok*

Jubileumi tábor 1966, 1970, 1985, 1990, 1995; 1983 Gödöllői emléktábor; 1989 Pax-Ting emléktábor; Interjúk – Bodnár Gábor 1987–1993

Kerületi kiadványok

Helyszűke miatt csupán ízelítőt adhatunk:

I. kerület

Istenkereső láрма (füzet)

Itt vagyok Uram (adventi imakönyv)

Jubileumi tábori füzetek, 1990

Kerületi cserkész élet (füzetek)

Kerületi nagytáborok füzetek

Madárismeretű (füzet)

Néprajz-füzetek, népdal melléklettel: Alföld,

Balaton Felvidék, Csángó-magyarok, Há-

romszék, Kalotaszeg, Szigetköz, Csallóköz

Riadalom, vigadalom (füzet)

Téli táborok füzetei
Velemjáró szórvány cserkészek számára
Warum ungarische Pfadfinder?

II. kerület

Kerületi értesítők
Teleki Pál munkaközösség „Jó munkát!”
füzetei
Jubileumi emlékalbumok

III. kerület

A magyar írás-olvasás tanításának módszertana (füzet)
Magyaroknak sorakozó (füzet)
Népművészeti játékalbum (füzet)
ifj. Keresztes Béla atlétikai emléverseny
emlékfüzetei

IV. kerület

Kiscserkészek öletkönyve (füzet)
Az Útkereső próba (kézirat)
Vezetői segédlet (füzet)

V. kerület

105. sz. Hunyadi Mátyás öregcserkész
munkaközösség: A holló (folyóirat)

EGYÉB KÁRPÁT-MEDENCEI CSERKÉSZKIADVÁNYOK

A környezetvédő cserkész*, *Magyar Cserkészforum*

A magyar cserkészmozgalom Szlovákiában*, *Fogarassy L.*

Cserkész-almanach, *Magyar Cserkészforum*
Cserkészek szakácskönyve*, *Magyar Cserkészszövetség (Mo.)*

Cserkészek térképészkönyve*, *Magyar Cserkészszövetség (Mo.)*

Gyere velem – add tovább*, *Magyar Cserkészszövetség (Mo.)*

Kempingezés, túrázás*, *Watkins D.*

Kirándulók könyve*, *Holló D.*

Merjünk magyarok lenni! *Magyar Cserkészszövetség (Mo.)*

AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK

Az itt közölt válogatás a cserkészethez nem szorosan kapcsolódó, de a magyarságismerethez elengedhetetlenül hozzátartozó műveket sorol fel. Ezek részben Magyarországon, részben külföldön jelentek meg. Ezenkívül kívül még sok más értékes könyvet is találhatasz.

Történelem, irodalom, földrajz, néprajz

Bálint Sándor Az esztendő néprajza
Balassa Iván A határainkon túli magyarok néprajza
Balla Péter A magyar népdal kis tükre
Benedek Elek Hazánk története
Kőrösi Csoma Sándor Magyar népmesék
Berze Nagy János Régi magyar népmesék
Dömötör Tekla Régi és mai magyar népszokások
Girsik Gézané Magyar múltunk I-II
Hajdu Gyula Magyar népi játékok gyűjteménye
Illyés Gyula 77 magyar népmese
Ispay Ferenc Magyar föld- és néprajz

Juhász Mária Magyar irodalomtörténet*
Kálnoky Ernő Magyar néprajz (kézirat)
Kallós Zoltán Balladák könyve
Kerényi György Jeles napok dalai
Kerkay Emese Hímestojás
Kodály Zoltán Bicinia Hungarica
Kriza János Székely népköltési gyűjtemény
László Gyula A honfoglaló magyar nép élete
Lugossy Emma 77 magyar leánytánc
Magyar József Kincsesláda
Muharay Elemér Magyar játékszín*
Népdalfüzetek: Rozmaring, Gyöngyvirág,
Viola, Rózsa, Tulipán, Rezeda, Muskáti, Nefelejcs, Százszorszép, Tiszán

	innen, Dunán túl	Ifjúsági regények, novellák (Lásd még a 27., 97., 146. és 199 oldalt.)	
Novy Ferenc	A magyar nemzet története	Fekete István	Tüskevár, A koppányi aga testamentuma, Kele
Ortutay Gyula	Kis magyar néprajz	Gárdonyi Géza	Egri csillagok
Tarján Gábor	Mindennapi hagyományok	Janikovszky Éva	A hét bőr, A nagy zuhé, Az úgy volt, Ha én fel- nőtt volnék
Tillárom, haj!	Magyar költők vidám versei	Jókai Mór	Sárga rózsza, A kőszívű ember fiai
Tóth Veremund	A magyar irodalom törté- nete	Karinthy Frigyes	Tanár úr kérem
		Kästner Erich	A repülő osztály
Nyelvismeret		Kertész Erzsébet	Teleki Blanka
A magyar helyesírás szabályai		Kriza I., szerk.	Mátyás, az igazságos
Akadémiai kislexikon		Lengyel Balázs	A szebeni fiúk
Magyar értelmező kéziszótár		Mikszáth Kálmán	A beszélő köntös
Magyar szinonima szótár		Molnár Ferenc	A Pál utcai fiúk
Alszeghy Zsolt	Magyar nyelvtan	Móra Ferenc	Történelmi elbeszélé- sek, Kincskereső kis- ködmön, Dióbél királyfi, Rab ember fiai
Esztergályos Jenő	Oktatójátékok	Móricz Zsigmond	Légy jó mindhalálig
Grétsy László	Anyanyelvünk játécai	Pohárnok Jenő	A verhetetlen tizenegy
Grätzer József	Sicc	Szentmihályiné Szabó M.	Zrínyi Ilona
Hernádi Sándor	Helyesen, szépen magya- rul	Szép Ernő	Mátyás király tréfái
Horváth Ferenc	Hazánk		
O. Nagy Gábor	Mi fán terem?		
Romhányi József	Szamárful		
Szende Aladár	Helyesírás lépésről lépésre		
Vargha Balázs	Játsszunk a szóval		

CSERKÉSZCÍMEK AZ ELEKTRONIKUS HÁLÓZATON (INTERNET)

Az itt felsorolt címek állandóan változó tartalommal tájékoztatnak a cserkészélet mindennap-
jairól. Mivel az Internet világa hallatlanul gyorsan változik, ezek a címek is változhatnak,
és egészen biztosan újak is születnek, amelyekhez szintén érdemes „ellátogatni”.

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség (KMCsSz) címei

Központi honlap – <http://www.hungary.com/Magyar/kmcssz>

8 sz. Juliánusz barát cscs. és 49 sz. Árpádházi Boldog Erzsébet lcscs., Los Angeles –
<http://www.cserkeszek.org/magyar/index.html>

77. sz. Béri Balogh Ádám cscs. és 43. sz. Losárdy Zsuzsanna lcscs., San Francisco –
<http://www.gran.com/cserkesz/index.htm>

81. sz. Dobó István cscs., Stuttgart – http://home.t-online.de/home/p_gemes/wurtemb.htm

84. sz. Lehel vezér cscs. Frankfurt/M – <http://home.t-online.de/home/klementk/csapat.htm>

105. sz. Hunyadi Mátyás öcs. munkaközösség – <http://www.hungary.com/corvinus>

Nickl Karcsi bá' honlapja, Hollandia – <http://www.iaehv.nl/users/nickl>

A Magyar Cserkészszövetség (MCsSz) címei

Központi honlap – <http://genius.ttk.bme.hu/MuszPed/Cserk/mcsszh.html>

14. sz. Holló cscs. – <http://dudva.bdtf.hu/barlang/raj.htm>

16. sz. cscs. Rover lap – <http://www2.bme.hu/~grepaly/rover14>

50. Hunyadi cscs., Szombathely – <http://gaia.martos.bme.hu/~vamosi/frame.htm>

442. sz. Báthory László cscs., Zugliget – <http://okint.okiteki.elte.hu/blcscs/index.html>

486. Bátorkeszi István cscs., Veszprém – <http://www.vein.hu/~szenmar/scout>

1401. sz. Szt. Ányos cscs., Tihany – <http://www.edasz.hu/~tibczy/tih3.html>

1505.sz. Szt. Gellért cscs., Zákányszék – <http://www.cab.u-szeged.hu/~jzp2318/szgcscsm.html>

A Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség (SzMCsSz) címei

Központi honlap – <http://www.elf.stuba.sk/~csemi/szmcs.htm>

23. sz. Arany János cscs., Nagymegyer – <http://www.elf.stuba.sk/~csemi/23cscs.htm>

Végezetül megadunk néhány angol nyelvű címet, amelyekkel kitekinthetünk más cserkész munkájára is.

The Jamboree Page – <http://www.emf.net/~troop24/scouting/jamboree.html>

World Wide Web of Scouting – <http://www.emf.net/~troop24/scouting/wosm.html>

Emigráns szövetségekről angolul, Houston –

<http://rampages.onramp.net/~lporans/h-abroad.htm>

FORRÁSMUNKÁK

A külföldi Magyar Cserkészszövetség kiadványai:

A mi könyvünk, 1950

Cserkészkönyv I, II, III. 1969, 1970, 1972

Leánycserkészek könyve, 1961

Leánycserkészkönyv I. 2. kiadás, 1992

Órszvető előkészítő füzet, 1992

Népdaloskönyvek, 1951; Balladafüzetek

A kultúra világa (Budapest 1983): *Az élő világ*

Az elsősegély kézikönyve (Budapest 1993)

Bartók-Kodály: *A magyar népzene tára*, 1951

Bodnár Gábor: *A magyar cserkészlet története*, 1980

Gesellschaft der Naturfreunde (Stuttgart 1984) *Das grüne Kosmos-Taschenbuch*

Kocsisné Szirmai Fóris Mária: *Tiszavidéki keresztiszes minták*, 1944

Lepin Eberhard: *Die Elisabethkirche in Marburg an der Lahn*, 1974

Lugossy Emma: *77 Leánytánc*, 1952

Magyar Távirati Iroda – Sajtóadatbank (1993)

Némethy Kessler Judit: "Leánycserkészlet Magyarországon" *Vezetők Lapja* 1983. 60. szám

Petrás Anna: *Játékiskola*, 1991

Teleki Pál: Idézetek beszédeiből és írásaiból, 1979

Venzmer Gerhard, dr.: *Das neue grosse Gesundheitsbuch*, 1965

TÁRGYMUTATÓ

- Ajándékkészítés 74
 Alakíságok 62
 Alföld népművészete 43
 Állatok 31, 54, 55, 237–239
 Árpád-házi Szent Erzsébet 71–72
 Baden–Powell 9
 Baden–Powell próba követelményei
     8, 65
 Balesetek 104–107
     (lásd Elsősegély)
 Becslés 166–167
 Betegápolás 158
 Bogarak 55
 Bokrok 57
 Családi élet 14, 20, 190
     étkezés 190
     házimunka 20
 Csapatfelszerelés karbantartása 186
 Csapatkönyvtár 249–251
 Csapatok 90
 Csatakiállítás 170
 Cserkész törvények 11, 68
 Cserkészotthon kitakarítása 18
 Cserkész történelem 21, 67, 78–87, 90,
     125, 137, 179–182, 191–194
     Gödöllői jamboree 67
     Külföldön 82–91
     Magyar leány cserkészlet 191–194
     Magyar cserkészlet 78–82
     Pax Ting 179–182
     Világ cserkészlet 21–24
 Csillagképek 224–232
 Csillagtáborút 227
 Csomók 50–52, 141, 161–163
 Dunántúl népművészete 206–208
     Bakony 206
     Buzsák 208
     Ormánság 207
     Sárköz 207
 Dunántúli komálás 101
 Édesanyám, mint barátnőm 14
 Egészségügy 104–107, 158–161, 209–221
 Egyedüllét az erdőben 240
 Egyenruha jelvényei 24–25
 Éjjeli őrség 115
 Éjjeli séta 227
 Elbeszélés
     A palóc és a székely legény 140
     A vándorló könyv 198
     Honvágy 195
     Mese a kék hegyekről 141
     Mi újság? 26
     Milyen csomót ismersz? 141
     Miről levelezik két külföldi 77
     Mátyás király Gömörben 95
     Törököt fogtam ... 97
 Elsősegély
     ájulás 209
     állatharapások 216
     áramütés 214
     balesetek 104
     égések, forrázások 212–214
     életjelek 104–105
     fagyás 214
     fejfájás 209
     hólyagok 107, 212
     idegen testek 106
     kígyómarások 219
     kullancs 218
     Lyme-kór 218
     mentési testhelyzet 220
     mentődoboz 221
     mérgezések 215
     orrvérzés 106
     rovarcsípések 217
     tengeri lények okozta sérülések 218
     törések, ficam, rándulás 210–212
     vízhólyag 107
 Építmények 109–114
 Erdély 140–146, 148–157
 Erdélyi mondák 151–153
 Erdélyi népdalok 148–151
 Erdély népművészete 154–157
     csángók 157

- Kalotaszeg 154
 Mezőség 157
 székelők 156
 Torockó 155
 Eseménynaptár 17
 Étkezés 129–135, 187–190, 221–223
 Fák 55–57, 233–234, 237
 Felvidék népművészete 102–104
   Boldog 103
   matyó 102
   palóc 104
   Pozsony 103
   Nyitra 103
 Foglalkozások 99
 Főzés 111, 113–114, 130–135, 221–223
   főzés a szabadban 221–223
 Gödöllő próba követelményei 66, 123
 Gödöllő 67
 Gyümölcsök 60–61
 Halak 54
 Házimunka 20, 135–137, 190
 Háztáji állatok 31–33
 Időjárás 168–170
 Ima 183
 Irodalom 26–27, 35–38, 77–78, 92–97,
   140–146, 151–153, 195–199
   Ajánlott olvasmányok 251–252
 Jamboree 67–68
 Játék
   megfigyelő játékok 52–54
   népi játékok 39–40, 204–205
   szabadtéri játékok 117–119
   szobai játékok 39, 41
 Jeladás 47–49
 Kapcsolatom Istennel 184
 Karjelek 47
 Kerékpár 172–174, 240–242
 Kézimunka 45–46, 156, 158, 208
 Kirándulás 15–16, 174, 240–242
 Kisalföld népművészete 206
   Rábaköz 206
 Konyhaszolgálat 112–113
 Kötések 52
 Könyvek
   Ajánlott olvasmányok 251–252
   Csapatkönyvtár 249–251
   Követelmények
     Baden–Powell próba 8
     Gödöllő próba 66
     Pax Ting próba 178
     Teleki próba 124
   Közmondások 41–42
   Krisztus–tanítvány imája 183
   Kutyák
     komondor 31
     kuvasz 31
     puli 32
   Külföldi magyar cserkészlet 82–91
     Világtérkép 89
   Külföldi Magyar Cserkészszövetség
     csapatai 90–91
     felépítése 86
     leányvezetői 87, 191–194, 245–248
     története 82–85
     tisztviselői 86
   Lányokról szóló népdalok 200–203
   Leánycserkészlet 137–139, 191–194,
     245–248
   Leánycserkészlet 157–158
   Levelezés 76–77
   Madarak 54
   Magyar cserkészlet története 78–82
   Magyar leánycserkészlet története 191–194
     leánycsapatparancsnokok 245–248
     vezetőképző tábor parancsnokok
       245
   Magyar nő a történelemben 28–31, 98,
     146–147
   IX–XVI. század 28–31
   XVI–XVIII. század 98
   XIX–XX. század 146–147
   Mentődoboz 221
   Mérges növények 61–62
   Mondák
     Rapsonné 152
     Réka királyné sírja 151
     Tejút – Hadak útja 227–228
   Morze 47–49
   Mosás, vasalás, hajtogatás 135–137
   Nemzetközi cserkészélet 187–189

Népballada 35–38

*A gunaras lány 37**Szép Ilona 37–38**A gyáva legény 36*

Népdal 33–35, 99–100, 139–140,

148–151, 200–203

foglalkozások 99–100

háziállatok 33–35

virágének 139–140

Népi játékok 39–40

Népi táncjáték 204–205

Népművészet

Alföld 43–46

Erdély 154–158

Felvidék 102–104

Kisalföld és Dunántúl 206–208

Népszokás 101–102

Dunántúli komálás 101

Novella (lásd Elbeszélés)

Növényvilág 55–62, 235–237

Öregék otthona 73

Órsi élet

ajándékkészítés 74–75

alakiságok 62

beszámoló írás 185

csapatfelszerelés 186

cserkésztvörvények 11–13, 68–70

feladataink 128

főzés 129

kirándulás 15

levelezés 76–77

napló 18

naptár 17

nemzetközi cserkészebéd 187

osztálytársak 70

öregék otthona 73

sarok 75

takarítás 18–19

táskakészítés 157–158

Orvos 104

Pax Ting próba követelményei 178, 244

Pax Ting története 179–182

Receptek 131–135, 221–223

Rovarok 55

Sport 174–175

Szabadtéri játékok 117–119

Szárnyasok 32–33

Szerszámok 108–109

Szobai játékok 39–41

Szolgálat 112–116

Táborozás

becslés 166–167

csatakilátás 170–172

csomók 161–163

épfülmények 109–114

főzés 221–223

időjárás 168–170

magatartás szolgálatban 114–115

őrség 115–116

szerszámok 108–109

tábori konyha 112–114

tájékozódás éjjel 226

természetmegfigyelés 232

térképismeret 163–166

tűzhelyek 111–112

Tájékozódás éjjel 226

Teleki próba követelményei 124, 177

Teleki Pál 125–126

Teleki-mondások 127–128

Terepszés 174–175

Térképismeret 163–166

Természetmegfigyelés 52–54, 232–240

Testedzés 63, 119–122, 176–177,

242–243

Testvérkereső 64

Torna (lásd Testedzés)

Történelem

Árpádházi Szent Erzsébet 71–72

Magyar nő a történelemben 28–31,

98, 146–147

Teleki Pál 125–126

Törvények 11, 68

Tűzhelyek 111–114

Vallás 183–185

Versek 92–95

Világ leánycserkészlet 137–139

Világcserekészlet 21–24

Virágének 139–140

Virágok 58–62